

Nejvyšší soud

SBÍRKA soudních rozhodnutí a stanovisek

Ročník: LXXVI

1 2024

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce, ale jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Petr Šuk
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Zdeněk Krčmář, JUDr. Radek Doležel, JUDr. Vladimír Veselý, Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Zdeněk Stuchlík

Adresa redakce:

Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: sbirka@nsoud.cz

Ročník LXXVI

Číslo 1/2024 vychází 28. 2. 2024

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
 - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH.....	5
č. 1	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2023, sp. zn. 11 Tdo 214/2023	6
č. 2	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 6 Tdo 765/2023	15
č. 3	
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 10. 2022, sp. zn. 5 To 58/2022.....	27
č. 4	
Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 4 To 21/2021	32
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH	46
č. 1	
Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 24. 2. 2023, sp. zn. 69 Co 40/2023	47
č. 2	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2755/2022	51
č. 3	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 29 Cdo 1194/2021	61
č. 4	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 27 Cdo 3737/2021.....	70
č. 5	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2023, sp. zn. 23 Cdo 1510/2022	85
č. 6	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2023, sp. zn. 27 Cdo 333/2022	95
č. 7	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 22 Cdo 1849/2022	100
č. 8	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3704/2021	109
č. 9	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 25 Cdo 455/2022	115
č. 10	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. 23 Cdo 1411/2021	125
č. 11	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sen. zn. 29 ICdo 32/2021	137
č. 12	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sen. zn. 29 NSČR 79/2020	145

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 1

Chodbu rodinného domu společnou pro více bytů, která je uzavřeným prostorem poskytujícím uživatelům tohoto domu obdobné soukromí jako byty v něm umístěné, je třeba považovat za obydlí ve smyslu § 133 tr. zákoníku. Vnikne-li pachatel do této chodby bez souhlasu oprávněných uživatelů domu, dopustí se při splnění dalších zákonných podmínek přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku.

Porušování domovní svobody, Obydlí

§ 178, § 133 tr. zákoníku

Č. 1

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2023, sp. zn. [11 Tdo 214/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:11.TDO.214.2023.1

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného J. T. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 12. 2022, č. j. 12 To 203/2022-179, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Náchodě pod sp. zn. 1 T 115/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Náchodě (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 30. 8. 2022, č. j. 1 T 115/2022-113, byl obviněný J. T. (dále převážně jen „obviněný“, případně „dovolatel“) uznán vinným ze spáchání jednak přečinu krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku [pod bodem 1) výroku o vině rozsudku] a jednak přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku [pod bodem 2) výroku o vině rozsudku]. Uvedených trestných činů se obviněný podle skutkových zjištění soudu prvního stupně dopustil tím, že:

1) dne 26. května 2022 v době od 12:15 hodin do 12:20 hodin v XY, v ulici XY v trafice XY, jejíž majitelkou je poškozená P. M., odcizil z regálu časopis „České péčko“ v hodnotě 129 Kč tak, že si zboží ukryl do pravého rukávu bundy, kterou měl na sobě, a následně z obchodu odešel bez zaplacení uvedeného zboží, a tímto jednáním způsobil poškozené P. M. škodu ve výši 129 Kč, a jednání se dopustil přesto, že byl za přečin krádeže podle § 205 odst. 2 trestního zákoníku odsouzen rozsudkem Okresního soudu v Trutnově sp. zn. 16 T 89/2011 ze dne 14. 9. 2011, který nabyl právní moci dne 14. 9. 2011, k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou, když výrok o trestu byl následně zrušen rozsudkem Okresního soudu v Náchodě sp. zn. 3 T 90/2011 ze dne 20. 2. 2013, kterým byl obviněný ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 12 To 100/2013 ze dne 24. 7. 2013 odsouzen mimo jiné i za další přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b), c), odst. 2 trestního zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 8 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou, který byl ukládán jako

trest souhrnný k rozsudku Okresního soudu v Trutnově sp. zn. 16 T 89/2011 ze dne 14. 9. 2011 a který vykonal dne 15. 5. 2022,

2) dne 30. května 2022 v době od 22:30 hodin do 22:48 hodin v XY, v ulici XY, využil nezajištěných vchodových dveří rodinného domu č. p. XY, jehož majiteli jsou V. H. a A. V., bez souhlasu majitelů a uživatelů domu vstoupil na chodbu domu v přízemí, kde využil nezajištěných vstupních dveří do bytu A. Z. a Z. S., které otevřel, byl však spatřen uživateli bytu, proto z domu odešel.

2. Za uvedené přečiny soud prvního stupně obviněnému uložil podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 12 (dvanácti) měsíců, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou.

3. Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „odvolací soud“) usnesením ze dne 14. 12. 2022, č. j. 12 To 203/2022-179, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

č. 1

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podává nyní obviněný prostřednictvím svého obhájce JUDr. T. N., advokáta, dovolání, a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., neboť má za to, že jednak rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, a dále, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

5. V dalším textu dovolatel namítá předně nesprávné právní posouzení povahy chodby, do níž měl bez souhlasu majitelů a uživatelů rodinného domu vstoupit, jako obydlí ve smyslu § 133 tr. zákoníku. Vytýká přitom odvolacímu soudu, že jeho odůvodnění takového závěru postrádá komplexní pohled na skutkové okolnosti daného případu a je spíše selektivním výběrem osamocených a pro celkové hodnocení nikoliv zásadních skutkových okolností, bez zohlednění těch v řízení prokázaných skutkových okolností, které naopak odůvodňují závěr, že průměrnému člověku se předmětná chodba na první pohled zjevně bude jevit spíše jako společná chodba bytového domu než chodba v rodinném domě. Uvádí, že daná chodba zcela zjevně plnila a plní toliko účel přístupu k jednotlivým bytům v domě, a naopak zjevně neplnila a neplní účel uspokojování bytové potřeby a jednotliví uživatelé bytů v domě zde nemají své soukromí. Je přesvědčen, že žádný z předmětů jmenovaných odvolacím soudem, které se měly na chodbě nacházet, totiž dva kočárky, houpací síť, deštník a igelitová taška, z této chodby obydlí nečiní. V této souvislosti zdůrazňuje, že na dané chodbě absentují jakékoliv předměty osobní povahy, které lidé zpravidla mají umístěny na chodbách svých obydlí (fotografie, obrazy, ošacení apod.). Ve vztahu ke svazku klíčů, který měl též na chodbě být, uvádí, že mu není zřejmé, z jakého provedeného důkazu odvolací soud dospěl k tomuto skutkovému zjištění; má však za to, že i pokud by se svazek klíčů v chodbě nacházel, lze mu jen stěží vyčítat, že si tak drobného předmětu nevšiml. Vytýká odvolacímu soudu, že naopak nijak nehodnotil skutečnost, že na předmětné chodbě se nacházelo odpočívadlo, tj. předmět běžný výlučně pro společné chodby bytových domů. Jestliže odvolací soud upozorňuje ohledně exteriéru daného domu na absentující vizitky na zvoncích, uvádí, že jde jen o zcela drobný

detail, který navíc v noci nemusel být očima průměrného člověka postřehnutelný; obdobně namítá, že neví, z čeho měl usoudit na to, že se jedná o dvougenerační dům. Poukazuje rovněž na to, že odvolací soud zjevně nehodnotil skutečnost, že předmětné vchodové dveře jsou volně přístupné z veřejné boční uličky a že zde není žádné oplocení, které by oddělovalo veřejné prostranství od daného domu. Shrnuje, že způsob hodnocení skutkových okolností odvolacím soudem svědčí o tom, že tento soud se nesnaží vžít do role průměrného člověka, který se v chladné noci a v dešti potřebuje na chvíli ohřát a ukrýt před nepřízní počasí, a vyslovuje názor, že selektivní hodnocení skutkových okolností spíše budí dojem (Ústavním soudem již několikrát zapovězeného) tzv. sofistického odůvodňování zjevné nespravedlnosti. Konečně obviněný vytýká odvolacímu soudu i to, že se nijak nevypořádal s důkazy jím navrženými v doplnění odvolání a provedenými ve veřejném zasedání dne 30. 11. 2022, které podle něj dokládají, že některé domy v bezprostředním okolí daného domu jsou *de iure* bytovými domy, ačkoliv mnohem více než předmětný dům budí zdání, že by se mohlo jednat o domy rodinné.

č. 1

6. Obviněný dále vytýká i nesprávné právní posouzení objektivní a subjektivní stránky skutkové podstaty přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku, a to jednak z důvodu, že předmětná chodba, v níž se pohyboval, není obydlím, a dále s ohledem na skutečnost, že nevnikl (natož pak úmyslně) do bytu užívaného svědkyní Z. S. Poukazuje přitom na to, že odvolací soud považoval za prokázané, že pootevřel dveře do daného bytu, nikoliv však již to, že by do něj vstoupil. Byť setrvale nesouhlasí s tím, že by dveře do bytu i jen pootevřel (k čemuž zmiňuje, že ve vztahu k této skutečnosti navrhoval, aby z dané kliky byly sejmuty otisky), má za to, že ani samotné otevření dveří by nebylo možné právně kvalifikovat jako vniknutí do obydlí, když pro vniknutí se vyžaduje, aby pachatel alespoň částí svého těla do obydlí vstoupil. Dodává, že pouhé pootevření dveří bez následného vstupu by jen stěží mohlo být považováno za jednání naplňující též subjektivní stránku, když předmětné dveře nebyly žádným způsobem označeny, a tudíž nebylo z čeho zjistit, že za nimi se nachází právě již obydlí v podobě bytu, a nikoliv jen například další chodba. Uzavírá, že skutkové okolnosti posuzovaného případu se zjevně radikálně odlišují od jiných obvyklých případů právně kvalifikovaných jako daný trestný čin, a vyslovuje názor, že skutečnost, že předmětná chodba neměla očividný charakter chodby, která by byla součástí obydlí ve smyslu § 133 tr. zákoníku, měla být vyložena v jeho prospěch.

7. Z výše uvedených důvodů dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení odvolacího soudu ze dne 14. 12. 2022, č. j. 12 To 203/2022-179, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. odvolacímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

8. K dovolání obviněného se vyjádřila JUDr. Ingrid Záhorová Nedbálková, státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“). Po úvodní rekapitulaci dosavadního řízení ve věci a obsahu dovolání obviněného předně konstatuje, že dovolatel správně označil dovolací důvody a jím uplatněná argumentace těmto odpovídá. Vyslovuje však současně názor, že právní kvalifikace skutku popsaného pod bodem 2) výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně byla oběma soudy zvolena přiléhavě. Poukazuje na to, že podstatou dovolacích námitek obviněného je nenaplnění zákonných znaků skutkové podstaty přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku s tím, že chodbu, do níž obviněný vnikl, není možné označit za obydlí. Má za to, že soudy obou stupňů náležitě posoudily

charakter předmětné nemovitosti, přičemž důvodně upozornily na to, že věci v chodbě mohly obviněnému dostatečně signalizovat, že se nejedná o společné prostory bytového domu, ale o chodbu domu rodinného; obhajoba obviněného se ve světle dalších důkazů jeví jako účelová, neboť do domu vstoupil zezadu, nikoliv z ulice, prošel relativně dlouhou chodbou a v pozdních nočních hodinách otevřel dveře do jednoho z bytů, které podle výpovědi svědkyně Z. S., uživatelky daného bytu, byly předtím zavřené, nikoli však uzamčené. Obviněný tedy musel být alespoň srozuměn s tím, že se pohybuje v prostorách rodinného domu a v souvislostech dané trestní věci musel být minimálně srozuměn s tím, že se může dopustit protiprávního jednání, tedy porušení domovní svobody a počítat s eventualitou způsobení tohoto následku, jak případně upozornil odvolací soud, který definoval zavinění obviněného v rovině úmyslu nepřímého ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Státní zástupkyně uvádí, že nelze přisvědčit ani námitkám obviněného, že by z pořízených důkazů jeho vina nevyplývala, resp. že by byla nějakým způsobem podstatná skutečnost, že některé domy v bezprostředním okolí předmětného domu jsou *de iure* domy bytovými, kde chodba je společným prostorem. V posuzovaném konkrétním případě bylo prokázáno, že obviněný zezadu vstoupil do nemovitosti, jejíž charakter mu mohl signalizovat, že jde o dům rodinný, stejně jako skutečnost, jaké věci se v chodbě nacházely, přičemž žádný důvod neměl ani k tomu, aby otevíral dveře a nahlížel do některého bytu v nemovitosti.

9. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem státní zástupkyně uzavírá, že soudy obou stupňů správně přihlédly k celému komplexu zjištěných skutkových okolností a též k osobě obviněného, neboť v minulosti byl již dvaadvacetkrát soudně trestán, a tudíž by měl být poučen o tom, jakým způsobem se má stavět k cizímu majetku. Navrhuje proto, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. a učinil tak v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání. Současně podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. souhlasí s tím, aby Nejvyšší soud učinil i jiné než navrhané rozhodnutí v neveřejném zasedání.

10. Vyjádření státní zástupkyně následně Nejvyšší soud zaslal obhájci obviněného k jeho případné replice, kterou ale do dne vydání tohoto usnesení neobdržel.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zjišťoval, zda je dovolání obviněného přípustné a zda vyhovuje všem relevantním ustanovením trestního řádu, tedy zda bylo podáno v souladu s § 265a odst. 1, 2 tr. ř., v zákonné dvouměsíční lhůtě a na příslušném místě v souladu s § 265e odst. 1, 3 tr. ř., jakož i oprávněnou osobou ve smyslu § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř. Dále Nejvyšší soud zkoumal, zda dovolání splňuje obligatorní obsahové náležitosti tohoto mimořádného opravného prostředku upravené v § 265f tr. ř. Nejvyšší soud konstatuje, že dovolání obviněného splňuje shora uvedené zákonné náležitosti.

12. Protože platí, že dovolání lze podat jen z některého z důvodů taxativně vymezených v § 265b tr. ř., musel dále Nejvyšší soud posoudit, zda obviněným uplatněnou argumentaci lze podřadit pod některý z dovolacích důvodů, jejichž existence je – mimo jiné – podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (§ 265i odst. 3 tr. ř.).

13. Jak již bylo uvedeno, obviněný své dovolání výslovně opírá o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř.

14. První obviněným uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán tehdy, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů (první varianta) nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech (druhá varianta) nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy (třetí varianta).

15. V této souvislosti je vhodné připomenout, že smyslem tohoto dovolacího důvodu, který byl do trestního řádu začleněn jeho novelou provedenou zákonem č. 220/2021 Sb., kterým se mění mimo jiné zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. 1. 2022, je kodifikace současné rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, jak se vyvinula pod vlivem judikatury Ústavního soudu (např. nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. [III. ÚS 166/95](#), nebo nálezu Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. [IV. ÚS 216/04](#)). Citovaný dovolací důvod umožňuje nápravu v případech, kdy došlo k zásadním (extrémním) vadám ve skutkových zjištěních, přičemž věcně podchycuje tři okruhy nejzásadnějších vad v rozhodných skutkových zjištěních, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, a to případy tzv. zjevného rozporu mezi obsahem provedených důkazů a skutkovými zjištěními, která jsou na jejich základě učiněna (zejména případy deformace důkazů, kdy skutkové zjištění je opakem skutečného obsahu daného důkazu), případy použití procesně nepoužitelných důkazů (typicky důkaz, který byl pořízen v rozporu se zákonem, např. věcný důkaz zajištěný při domovní prohlídce učiněné bez příkazu soudu, důkaz nezákonným odposlechem apod.), a konečně vadu spočívající v tzv. důkazu opomenutém, tj. důkazu, který byl sice některou ze stran navržen, avšak soudem nebyl proveden a jeho neprovedení nebylo věcně adekvátně odůvodněno.

16. Druhý obviněným deklarovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je naplněn tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat buď nesprávnost právního posouzení skutku, tj. mylnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, anebo vadnost jiného hmotněprávního posouzení. Z toho vyplývá, že důvodem dovolání ve smyslu tohoto ustanovení nemůže být samotné nesprávné skutkové zjištění, a to přesto, že právní posouzení (kvalifikace) skutku i jiné hmotněprávní posouzení vždy navazují na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. Je třeba zdůraznit, že pro naplnění uvedeného dovolacího důvodu nepostačuje pouhý formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů, aniž by byly řádně vymezeny hmotněprávní vady v napadených rozhodnutích spatřované, což znamená, že dovolací důvod musí být v dovolání skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí.

17. Nejvyšší soud nadto i při respektování shora uvedeného interpretuje a aplikuje podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Je proto povinen v rámci dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích

fázích řízení porušena základní práva dovolatele (obviněného), včetně jeho práva na spravedlivý proces (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

IV.

Důvodnost dovolání

18. Poté, co se Nejvyšší soud seznámil s obsahem napadeného usnesení odvolacího soudu, jakož i s obsahem rozsudku soudu prvního stupně a rovněž s průběhem řízení, které předcházelo jejich vydání, konstatuje, že dovolací námitky obviněného směřující proti způsobu hodnocení provedených důkazů odvolacím soudem, správnosti jím učiněných skutkových zjištění na podkladě provedeního dokazování a rovněž správnosti jeho navazujících právních závěrů, jež uplatnil s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho první alternativě a dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., jsou zjevně neopodstatněné. K jednotlivým dovolacím argumentům – v souladu s dikcí § 265i odst. 2 tr. ř. – uvádí Nejvyšší soud následující.

č. 1

19. Podstatou dovolací argumentace obviněného je zpochybnění správnosti právního posouzení skutku popsaného pod bodem 2) výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně jako přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku s tím, že chodbu, do níž vstoupil bez souhlasu majitelů a uživatelů předmětného domu, nelze považovat za obydlí ve smyslu § 133 tr. zákoníku. V rámci uvedené argumentace přitom obviněný zpochybňuje naplnění objektivní a subjektivní stránky skutkové podstaty daného přečinu, přičemž v tomto směru uplatňuje též námitky skutkové povahy, resp. nesprávnost právních závěrů v tomto ohledu dovozuje i z vlastní verze skutkového děje.

20. Ve vztahu k námitkám obviněného stran způsobu formování skutkových zjištění odvolacím soudem, jejichž prostřednictvím vytýká (v zásadě však jen v obecné rovině v rámci úvodní pasáže dovolání, v níž vymezuje uplatněné dovolací důvody) zjevný rozpor rozhodných skutkových zjištění s obsahem provedených důkazů ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., Nejvyšší soud uvádí, že v dané věci neshledává žádné vady, jež by založily existenci nesouladu, natož pak zjevného rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a obsahem provedených důkazů. Z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu, jenž (poté, co shledal rozsah dokazování provedeného soudem prvního stupně nedostatečným, když tento soud provedl – vedle výsledku obviněného – toliko listinné důkazy) doplnil dokazování ohledně předmětného skutku, vyplývá zjevná logická návaznost mezi provedenými důkazy a jejich hodnocením (jednotlivě i ve vzájemné souvislosti) na straně jedné a učiněnými skutkovými zjištěními na straně druhé. Tento soud v odůvodnění svého rozhodnutí také řádně vyložil, jaké závěry z jednotlivých důkazů učinil, a podrobně se zabýval i obhajobou obviněného a rozvedl, proč této nepřisvědčil (srov. zejména body 8. až 10. odůvodnění jeho usnesení). Nejvyšší soud tak nemá, co by v tomto směru mohl odvolacímu soudu vytknout, a pro úplnost a z důvodu větší přesvědčivosti považuje za vhodné jen dodat následující. Jestliže obviněnému není zřejmé, z jakého provedeného důkazu dospěl odvolací soud ke skutkovému zjištění, že v předmětné chodbě se nacházel i svazek klíčů, pak je zapotřebí poukázat na to, že tato skutečnost se podává jednak z protokolu o ohledání místa činu založeného na č. I. 35 spisu a dále z fotodokumentace založené na č. I. 38 spisu, konkrétně z fotografie č. 6, na níž je svazek klíčů zachycen visící na věšáku na háčku zcela vpravo. Pokud

obviněný tvrdí, že předmětné vchodové dveře jsou volně přístupné z veřejné boční uličky, je třeba uvést, že obviněný vstoupil do daného domu nikoli těmito dveřmi, nýbrž zezadu domu jinými dveřmi se třemi skleněnými výplněmi (viz protokol o ohledání místa činu založený na č. I. 35 spisu a fotodokumentace na č. I. 38 spisu, fotografie č. 1, 2, 3 a 4). Co se pak týče jeho tvrzení, že neotevřel dveře do bytu užívaného (mimo jiné) svědkyní Z. S., tato skutečnost byla jednoznačně prokázána výpovědí jmenované svědkyně, která si byla jistá tím, že dveře od bytu byly předtím zavřené, neboť kolem nich několikrát procházela.

21. Nejvyšší soud považuje za vhodné dále připomenout, že přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvává.

č. 1

22. Objektem tohoto trestného činu je domovní svoboda zaručená v článku 12 Listiny. Chráněna je domovní svoboda (svoboda obydlí) jak vlastníka, tak uživatele domu, bytu nebo jiné prostory sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející (obydlí). Obydlím se ve smyslu § 133 tr. zákoníku rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. Za obydlí se považuje vše, co slouží člověku k bydlení, pro něž mu poskytuje zejména soukromí, ve kterém nemá být rušen, zajišťuje ochranu nejen jeho osoby, ale i jeho osobních věcí (např. osobní korespondence, rodinných fotografií, videozáznamů apod.), zabezpečuje mu klid, oddech a jiné nutné životní potřeby, a chrání jeho samého i jeho věci proti vnějším negativním vlivům okolí (např. povětrnostním poměrům, hluku). Domem se rozumí nadzemní stavba (budova), kterou občanský zákoník v současné době přesně nevymezuje, neboť se vrátil k zásadě *superficies solo cedit*, kdy stavba se stává součástí pozemku, na kterém stojí, a přesná definice tak v současné době neexistuje. V ustanovení § 506 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku je pouze uvedeno, že součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen „stavba“) s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech. Za stavbu je tak na základě výše zmíněného možno považovat jakoukoli budovu zřízenou na pozemku, pokud tam není pouze dočasně umístěna, tedy i rodinný dům. Nejde tak o pojem, jak je chápán podle stavebně právních předpisů, ale jako výsledek stavební činnosti se zřetelem na účel, k němuž je stavba určena. Domem se ve smyslu „obydlí“ rozumí taková stavba jen tehdy, je-li určena k bydlení. Domem je nejen vlastní bezprostředně obývaný dům, ale i všechny ostatní uzavřené prostory, které tvoří příslušenství domu, jako jsou půda, sklep, ostatní vedlejší místnosti, uzavřený dvůr a přilehlá zahrada, pokud slouží k bydlení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 11. 1992, sp. zn. [6 To 49/92](#), publikovaný pod č. 16/1993-II- Sb. rozh. tr.). Chráněn je jakýkoli oprávněný uživatel, zejména nájemce domu, bytu nebo jiné prostory sloužící k bydlení, tedy nejen vlastník, a to proti komukoli, tedy i proti vlastníkovi. Neoprávněným vniknutím do obydlí jiného je nežádoucí, bez souhlasu nebo proti vůli oprávněného uživatele skutečně vejít do domu, bytu nebo jiné prostory sloužící k bydlení, jakož i do příslušenství k nim náležejícího, jímž se zasahuje do domovní svobody jiného (srov. ŠÁMALOVÁ, M. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I, § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1393, a ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II, § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1775 až 1776).

23. Ze skutkových zjištění učiněných na podkladě provedeného dokazování soudy obou stupňů, formulovaných ve skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně a rozvedených zejména v odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu, a z obsahu spisu je zřejmé, že obviněný

využil nezajištěných vchodových dveří rodinného domu č. p. XY v XY, v ulici XY, a bez souhlasu majitelů a uživatelů domu vstoupil na jeho chodbu v přízemí, kde využil nezajištěných vstupních dveří do bytu A. Z. a Z. S., které otevřel, byl však spatřen uživateli bytu, proto z domu odešel. Ze skutkových zjištění se dále podává, že předmětný rodinný dům je dvougenerační dům, u vchodových dveří domu ani vstupních dveří bytů nejsou jmenovky, u vchodových dveří domu jsou pouze zvonky, v chodbě v přízemí předmětného domu se nacházely dva kočárky, igelitová taška, na stěně věšák a na něm visící deštník, houpací síť a svazek klíčů; a rovněž to, že obviněný do předmětného domu vstoupil v nočních hodinách, a to vchodovými dveřmi umístěnými zezadu domu (nikoli dalšími dveřmi nacházejícími se z boční strany domu, resp. z boční ulice), přičemž nezůstal v prostoru za vchodovými dveřmi, ale prošel delší chodbou skládající se ze dvou částí oddělených dvěma schody až k bytu na konci této chodby a dveře od tohoto bytu pootevřel téměř do poloviny. Z fotodokumentace založené na č. l. 38 spisu je zcela zjevné, že předmětný dům s ohledem na své vnitřní stavební upořádání, chybějící jmenovku u daného bytu v přízemí a věci umístěné v chodbě není bytovým domem (typu panelového domu) a daná chodba není společnou (veřejnou) chodbou (prostorem) takového bytového domu. Naopak zjištěné skutečnosti vztahující se k vnitřnímu stavebnímu uspořádání domu a způsobu jeho užívání, jež vyplývají jak ze zmíněné fotodokumentace, tak z výpovědi svědkyně Z. S., nepochybně svědčí o tom, že chodba, do níž obviněný vstoupil a kterou prošel až k dveřím bytu užívaného (mimo jiné) jmenovanou svědkyní, je chodbou rodinného domu jako jeho součástí, tedy je uzavřeným prostorem poskytujícím uživatelům domu obdobné soukromí jako byty umístěné v tomto domě (aniž by zde musely být umístěny osobní věci jako fotografie, obrazy apod., které ostatně zřejmě nebudou zdobit ani stěny sklepa nebo sklepní kóje či balkon, jež jako příslušenství domu či bytu požívají rovněž ochrany podle § 178 tr. zákoníku – srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. [7 Tdo 1466/2009](#), publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu ve Svazku 63/2010 pod č. T 1258. 2.). Takovou chodbu je pak třeba jednoznačně považovat za obydlí ve smyslu § 133 tr. zákoníku.

24. S ohledem na učiněná skutková zjištění opřena o provedené důkazy, jak byla rozvedena výše, a shora zmíněnou zákonnou úpravu dopadající na posuzovaný skutek Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obviněný svým jednáním spočívajícím ve vniknutí do předmětného domu bez souhlasu jeho oprávněných uživatelů i vlastníků, poté, co využil skutečnosti, že zadní vchodové dveře do domu nebyly uzamčeny, a v setrvání v něm po určitou dobu, kdy prošel chodbou vedoucí od vchodových dveří domu až k bytu nacházejícímu se na jejím konci, jehož dveře (taktéž neuzamčené) otevřel, přičemž poté, co byl zahlédnut uživatelkou bytu, z domu odešel, naplnil všechny znaky skutkové podstaty přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku, a soudy obou stupňů nepochybily, pokud daný skutek právně posoudily podle citovaného zákonného ustanovení. Obviněnému nelze přisvědčit ani v jeho názoru (opírajícím se prakticky výlučně o jeho vlastní verzi skutkového děje) o nenaplnění subjektivní stránky skutkové podstaty daného přečinu. Jeho jednání záležející v tom, že do předmětného domu vstoupil v pozdních nočních hodinách, nikoli z ulice, nýbrž zezadu a využívaje toho, že vchodové dveře domu nebyly uzamčené, poté nezůstal v prostoru za těmito dveřmi (s tvrzeným záměrem na chvíli se ohřát v chladné noci a ukrýt před nepřízní počasí), avšak prošel celou chodbou domu, jehož vnitřní uspořádání i v něm se nacházející věci jasně svědčily o tom, že se nejedná o společné prostory bytového domu, až k uzavřeným dveřím nacházejícím se na konci chodby, které nebyly žádným způsobem označeny (čehož si všiml, jak sám uvádí), jak by bylo běžné, pokud by se jednalo o společnou chodbu bytového domu,

a jež dokonce otevřel, svědčí jednoznačně o tom, že musel být minimálně srozuměn s tím, že se nachází v rodinném domě a že se může dopustit porušení domovní svobody, tedy protiprávního jednání. Nejvyšší soud se tak ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že obviněný se předmětného přečinu dopustil minimálně v úmyslu nepřímém ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

č. 1

25. Konečně pokud obviněný vytýká odvolacímu soudu, že se nevypořádal s důkazy jím navrženými v doplnění odvolání a provedenými ve veřejném zasedání dne 30. 11. 2022, které podle něj dokládají, že některé domy v bezprostředním okolí předmětného domu jsou *de iure* bytovými domy, ačkoliv mnohem více než předmětný dům budí zdání, že by se mohlo jednat o domy rodinné, uvádí Nejvyšší soud následující. Byť odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí předmětné provedené důkazy – fotografie na č. l. 165 spisu a výpis z katastru nemovitostí na č. l. 166 spisu výslovně nezmiňuje, je z tohoto zřejmé, že na podkladě provedeného dokazování, které i sám doplnil, neměl žádných pochyb o charakteru předmětného domu jako domu rodinného, stejně jako o tom, že obviněný se daného protiprávního jednání dopustil minimálně v úmyslu nepřímém, když neuvěřil obhajobě obviněného založené na tvrzení, že posuzovaný dům se mu jevil jako bytový dům a chodba v něm jako společná chodba takového domu, přičemž právě toto své přesvědčení obviněný zamýšlel výše zmíněnými důkazy podpořit. Úvahy a závěry odvolacího soudu v tomto směru jsou z odůvodnění jeho rozhodnutí zcela zjevné, a Nejvyšší soud tak konstatuje, že ačkoli odvolací soud se k těmto důkazům výslovně nevyjádřil, materiálně nahlíženo se těmito při ustálení skutkového základu zabýval, a to v rámci vypořádání se s obhajobou obviněného.

V.

Závěrečné zhodnocení Nejvyššího soudu

26. Nejvyšší soud tak uzavírá, že v trestní věci obviněného J. T. nezjistil podmínky pro svůj kasační zásah, když dovolací argumentace obviněného byla zjevně neopodstatněná. Vzhledem k tomu, že na straně orgánů činných v trestním řízení nezjistil ani žádná pochybení, jež by byla s to přivodit závěr o porušení ústavně zaručeného práva obviněného na spravedlivý proces, Nejvyššímu soudu nezbylo, než dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout, přičemž tak rozhodl v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

č. 2

Sklepní kóji v bytovém domě lze považovat za příslušenství bytu ve smyslu § 133 tr. zákoníku jen tehdy, pokud stejně jako samotný byt slouží k uspokojování bytové potřeby oprávněného uživatele a je fakticky určena k tomu, aby byla užívána společně s bytem. Pro naplnění znaků objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku není rozhodné, zda poškozený v době činu vlastnil bytové jednotky v domě, nýbrž to, jestli některou z nich reálně užíval za účelem bydlení a spolu s ní za stejným účelem obvyklým způsobem užíval i příslušnou sklepní kóji.

Porušování domovní svobody, Obydlí

§ 178 tr. zákoníku, § 133 tr. zákoníku

č. 2

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. [6 Tdo 765/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:6.TDO.765.2023.1

Nejvyšší soud k dovolání obviněného T. B. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 3. 2023, č. j. 9 To 37/2023-335, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu, a Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 8. 12. 2022, č. j. 30 T 40/2022-305, byl obviněný T. B. (dále jen „obviněný“ nebo „dovolatel“) uznán vinným přečiny porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku, jichž se podle skutkových zjištění soudu dopustil tím, že

dne 26. 10. 2021 v době kolem 5:19 hodin na adrese XY, okres Brno-venkov, vešel maskovaný kuklou nezajištěnými dveřmi v prvním podzemním podlaží do nebytových prostor (sklepa), kde ze dveří místnosti kancelářských prostor ve vlastnictví poškozeného T. K. odstranil a odcizil bezpečnostní kameru značky CAM Blurams Outdoor Pro 1080p bílé barvy v hodnotě 1.100 Kč s paměťovou kartou DF ADATA MicroSDXC 64 GB UHS-I Class v hodnotě 200 Kč, vyhnul patku petlice tvořící zajištění místnosti kancelářských prostor, do místnosti vnikl a z této odcizil notebook zn. Lenovo Yoga S730-13IWL, barvy stříbrné, ident. číslo XY v hodnotě 14.400 Kč a 6 ks HDD s kapacitou 125G v hodnotě 420 Kč, a takto způsobil poškozenému T. K. poškozením zajišťovací petlice škodu 75 Kč a odcizením uvedených věcí škodu ve výši 16.195 Kč.

2. Za to mu byl podle § 67 odst. 2 písm. b), § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku uložen peněžitý trest ve výměře 80 denních sazeb po 600 Kč, tedy v celkové výši 48 000 Kč, s tím, že podle

§ 68 odst. 5 tr. zákoníku může být tento trest zaplacen v 8 měsíčních splátkách po 6 000 Kč, splatných vždy do každého posledního dne v měsíci, pod ztrátou výhody splátek, jestliže by obviněný nezaplatil dílčí splátku včas. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obviněný zavázán nahradit poškozenému T. K. škodu ve výši 16 270 Kč.

3. Proti tomuto rozsudku (proti všem jeho výrokům) podal obviněný odvolání, které Krajský soud v Brně usnesením ze dne 9. 3. 2023, č. j. 9 To 37/2023-335, zamítl jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. (dále též jen „napadené usnesení“ či „napadené rozhodnutí“).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 2

4. Proti citovanému usnesení Krajského soudu v Brně podal obviněný prostřednictvím svého obhájce Mgr. A. B. dovolání, jež opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. U důvodu podle písm. g) výslovně označil jeho první a třetí alternativu, tedy že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů a že ve vztahu k těmto rozhodným skutkovým zjištěním nebyly nedůvodně provedeny jím navrhované podstatné důkazy. U druhého z uvedených dovolacích důvodů pak citoval jeho celé zákonné znění, bez označení zvolené alternativy.

5. Nesprávné právní posouzení skutku [naplňující dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.] obviněný spatřuje v tom, že daný čin vůbec neměl být kvalifikován podle § 178 tr. zákoníku, když předmětné prostory, do nichž pachatel vnikl, byly prostory kancelářskými, což se výslovně uvádí i ve výroku rozsudku soudu prvního stupně. V žádném případě je nelze označit za obydlí ve smyslu § 133 tr. zákoníku. Ustanovení § 178 tr. zákoníku poskytuje ochranu pouze takovým prostorům, které jejich vlastník drží k bydlení, tj. kde má svou domácnost a soukromí. Záleží na způsobu užívání, nikoli na konstrukci stavby či jiného zařízení pro ubytování. Soudní praxe sice dovodila, že ochrany domovní svobody podle § 178 tr. zákoníku požívá i sklepní kóje, avšak pouze za předpokladu, že tato je skutečným příslušenstvím bytu určeného k bydlení a musí sloužit k uspokojování širších bytových potřeb uživatele bytu. Takovou ochranu však nelze poskytnout prostorům sloužícím k podnikání, jako je tomu v tomto případě. To, že dané sklepní prostory využíval poškozený jako kancelář, vyplývá přímo z jeho výpovědi, jakož i z výpovědi svědků D. P. a R. P. Poškozený je sice vlastníkem určitých bytových jednotek v domě, ale tyto pronajímá jiným osobám. Sám se z domu odstěhoval už v dubnu 2021 a sklepní prostory upravil na kancelář již v roce 2020, čímž došlo k jejich trvalému určení, že takto budou užívány. Tento faktický stav, na který obviněný poukazoval v odvolání, soud druhého stupně zcela ignoroval a v podstatě jen obecně konstatoval, že sklep je vždy jako příslušenství bytu chráněn domovní svobodou. Současně ignoroval i to, že k naplnění subjektivní stránky úmyslného trestného činu je nezbytné, aby pachatel úmyslně porušil nebo ohrozil zájem chráněný trestním zákoníkem. Pokud by daný skutek skutečně spáchal obviněný, nemohl by naplnit znaky trestného činu podle § 178 tr. zákoníku, neboť, jak vzaly za prokázané i soudy prvního a druhého stupně, věděl, že v daných prostorách má poškozený kancelář, tudíž nemohl mít v úmyslu zasáhnout do jeho obydlí (domovní svobody a soukromí).

6. Pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., obviněný namítl, že byl nesprávně zjištěn skutkový stav, když jednak nebyly bez řádného odůvodnění provedeny

důkazy, které navrhoval, a jednak reálně provedené důkazy byly okresním i krajským soudem nesprávně vyhodnoceny v jeho neprospěch.

7. Doplnění dokazování navrhoval již v přípravném řízení a znovu pak před soudy prvního i druhého stupně, vyhověno mu však nebylo a tím mu bylo upřeno právo na řádnou obhajobu. Skutková zjištění soudů za této situace nemohou obstát. I kdyby připustil, že jeho návrhy na doplnění dokazování skutečně byly nadbytečné, tak to nic nemění na tom, že soud prvního stupně nezdůvodnil zamítnutí jeho návrhů vůbec a soud odvolací jen velmi stručně a nedostatečně, převážně s odkazem na to, že nadbytečnost důkazních návrhů vyplývá z celého odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně. Tím došlo k porušení ustanovení §125 odst. 1 tr. ř. Po obviněném nelze požadovat, aby si důvod neprovedení jím navržených důkazů zjišťoval mezi řádky odůvodnění rozsudku. Trvá na tom, že jím navržené důkazy nadbytečné nebyly a díky jejich neprovedení nebyl řádně zjištěn skutkový stav.

8. Soudy pochybily i v tom, že provedené důkazy špatně vyhodnotily. O vině obviněného neexistuje žádný přímý důkaz. Závěr o vině soud prvního stupně učinil jen na základě domnělého motivu a záznamů z kamery před sklepní kóji poškozeného, na což pak napasoval ostatní nepřímé důkazy, aby podpořily předem učiněné rozhodnutí. Odvolací soud se k argumentaci obhajoby vyjádřil toliko s odkazem na rozsudek soudu prvního stupně, což nelze považovat za dostatečné. Oba soudy přecenily význam kamerových záznamů a na jejich základě učinily nesprávné závěry. Je vyloučeno, aby byl obviněný odsouzen na základě toho, že se v předvečer předmětného skutku na záznamu z kamery choval „podezřele“. Co se pak týče záznamu zachycujícího pachatele přímo při činu, závěr o shodě typu postavy obviněného s postavou pachatele byl učiněn jen na základě laického pozorování soudu a nikoli na základě znaleckého zkoumání, jak žádal. Odvolací soud toto akceptoval, stejně tak jako další absurdní závěr soudu prvního stupně, že pachatelem nemohl být jiný obyvatel domu. Žádný muž z domu jako svědek vyslechnut nebyl, vyslýchány byly pouze ženy, nelze tudíž uzavřít, že obviněný jako jediný odpovídá svou postavou pachateli. Pochybení lze navíc spatřovat už v tom, že soudy nesprávně omezily množinu pachatelů pouze na osoby žijící v domě, když z výpovědí některých svědků vyplývá, že poškozený někdy při odchodu z domu v nočních hodinách nezamkl vstupní dveře. Na základě provedeného dokazování tak nebylo možné dojít k praktické jistotě, že pachatelem činu je obviněný. Byl zde pouze vysoký stupeň podezření, což však k rozhodnutí o vině nestačí. Pokud se tak stalo, tak tím došlo k porušení zásady *in dubio pro reo* a zásady presumpce neviny podle čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Obviněný byl odsouzen především na základě toho, že měl k danému činu motiv. Jak ovšem vyplývá z nálezu Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 658/14](#) ze dne 14. 10. 2014 ve skutkově podobném případě, vinu pachatele nelze založit jen na vágních nepřímých důkazech doplněných pouhými spekulacemi opřeny o motiv obviněného, pokud připadají v úvahu i jiné dost dobře myslitelné verze. Dosavadním postupem došlo zcela jistě k porušení práv obviněného na spravedlivý proces ve smyslu § 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

9. S odkazem na uvedené argumenty obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a podle § 365l odst. 1 tr. ř. věc přikázal Krajskému soudu v Brně k novému projednání a rozhodnutí, případně aby postupem podle § 265m odst. 1 tr. ř. sám ve věci rozhodl tak, že obviněného zproští obžaloby podle § 226 písm. c) tr. ř.

10. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) ve vyjádření k dovolání uvedl, že skutkový stav zjistily soudy obou stupňů zcela řádně a bez důvodných pochybností, v rozsahu potřebném pro rozhodnutí (§ 2 odst. 5 tr. ř.) a v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 tr. ř.). Ve věci nelze shledat žádný, natož pak zjevný či extrémní, rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními. Shodné námitky jako v dovolání obviněný uplatnil již v rámci odvolacího řízení a krajský soud se jimi podrobně zabýval a v odůvodnění svého rozhodnutí se s nimi vypořádal. Je zcela v kompetenci obecných soudů stanovit si potřebný rozsah dokazování tak, aby se zabránilo provádění důkazů zjevně nadbytečných a tím pádem i průtahům v řízení. Nalézacímu soudu nelze co do rozsahu dokazování nic vytknout, což konstatoval i soud odvolací. Právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a jeho uplatňování samo o sobě negarantuje obviněnému úspěch v řízení a nezaručuje mu právo na rozhodnutí, které odpovídá jeho představám. Pokud jde o obviněným namítané porušení zásady presumpce neviny, nelze se ztotožnit s jeho názorem, že pokud proti sobě stojí dvě odlišná tvrzení, resp. dvě skupiny důkazů, tak je třeba vždy a za všech okolností rozhodnout ve prospěch obviněného. Uplatnění této zásady je namístě pouze tehdy, dospěje-li soud po vyhodnocení všech v úvahu přicházejících důkazů k závěru, že nadále zůstávají pochybnosti o tom, jak se skutkový děj odehrál. Tak tomu ale v nyní posuzované věci nebylo, když žádný ze soudů pochybnosti o vině obviněného neměl.

11. Dovolateli nelze přisvědčit ani ohledně tvrzeného nesprávného hmotněprávního posouzení skutku jako trestného činu porušování domovní svobody. I tuto argumentaci uplatnil již v odvolacím řízení a tato byla oběma soudy vyvrácena. Podle § 133 tr. zákoníku se za obydlí považuje nejen dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení, ale též příslušenství k nim náležející. Z recentní judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že ochrana domovní svobody podle § 178 tr. zákoníku se vztahuje i na sklepní kóje, které jsou příslušenstvím bytu a jsou zabezpečené petlicemi a visacími zámky. Z výpovědi poškozeného přitom vyplynulo, že tento se z domu sice odstěhoval v dubnu 2021 do nedalekého rodinného domu, ale daný sklepní prostor nadále využíval jako kancelář a sklad, o čemž všichni v domě věděli. Měl tam uložené i osobní věci intimní povahy, k nimž má výraznou osobní vazbu. Nelze tak přistoupit na argumentaci obviněného, že po odstěhování poškozeného z domu, byť v něm vlastní několik bytových jednotek, přestal sklepní prostor zařízený jako kancelář plnit roli příslušenství bytu. Dočasným oddělením části sklepních prostor od bytových jednotek užívaných dalšími osobami nedošlo ke změně statusu inkriminovaných prostor coby příslušenství bytu, byť fakticky došlo ke změně způsobu jejich užívání. Současná právní praxe vychází při ochraně soukromí a nedotknutelnosti obydlí z extenzivního pojetí, které se neupíná pouze na prostory sloužící ke skutečnému bydlení (viz nálezy Ústavního soudu č. [219/2010](#) Sb.), ale zahrnuje do něj i kancelářské prostory.

12. Jednání obviněného dosáhlo i potřebné míry škodlivosti nezbytné pro jeho posouzení v rámci trestněprávní odpovědnosti, tedy jako trestný čin. Šlo o velice intenzivní, promyšlený a cílený zásah do chráněných zájmů poškozeného za využití maskovacích prostředků, po předchozí obhlídce místa činu a se znalostí jeho prostorových dispozic, přičemž aktivní činností musel překonat uzamčení dotčených prostor.

13. Závěrem státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného odmítl podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť obsahově nenaplníuje žádný z dovolacích důvodů uvedených

v ustanovení § 265b tr. ř., a to v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. Současně vyslovil souhlas s učiněním i jiného než navrhovaného rozhodnutí v neveřejném zasedání ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání a obecná východiska rozhodování

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Obviněný je osobou oprávněnou k podání dovolání podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. Dovolání, které splňuje všechny obsahové náležitosti podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., a to včas a na místě, kde lze takové podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

15. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem, který lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. Nestačí přitom, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, nýbrž je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu také svým obsahem odpovídaly. Nejvyšší soud proto následně hodnotil, zda obviněným vznesené námitky svým obsahem vyhovují jím uplatněným důvodům dovolání.

16. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat tehdy, jestliže jsou rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

IV.

Důvodnost dovolání

17. Nejvyšší soud v první řadě konstatuje, že námitky obviněného lze z hlediska jejich obsahu formálně podřadit pod jím deklarované dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. [jakož i pod výslovně nezmiňovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.]. Důvodné jsou částečně. V podstatě bezezbytku lze přisvědčit námitkám vztahujícím se k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Naproti tomu ty, které se týkají dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., důvodné nejsou.

18. Námitky obviněného byly z velké části a primárně soustředěny do oblasti dokazování (skutkové). Obviněný především zopakoval, že se činu nedopustil, a poukázal na údajný zjevný rozpor mezi obsahem provedených důkazů a učiněnými skutkovými zjištěními, jakož i na to, že soudy nižších stupňů údajně nedůvodně odmítly provést jím navržené důležité důkazy, což rezultovalo v nesprávně zjištěný skutkový stav. Nejvyšší soud však v posuzované věci žádný, natož pak zjevný, rozpor mezi obsahem provedených důkazů a učiněnými skutkovými zjištěními neshledal. Rovněž tak nezjistil, že by nebyly nedůvodně provedeny podstatné důkazy navržené obviněným. V tomto směru nebyl žádný důvod do závěrů soudů nižších stupňů zasahovat.

19. Je třeba připomenout, že o tzv. zjevný rozpor ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jde pouze tehdy, když skutková zjištění soudů postrádají obsahovou spojitost s provedenými

č. 2

důkazy, když tato skutková zjištění nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení, když jsou tato zjištění opakem toho, co je obsahem provedených důkazů apod. Musí se tedy jednat o prakticky svévolné hodnocení důkazů, provedené bez jakéhokoli akceptovatelného racionálního logického základu. Nejvyšší soud je v daném směru povolán korigovat jen skutečně vážné excesy soudů nižších stupňů (k tomu viz přiměřeně např. nález Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2004, sp. zn. [III. ÚS 177/04](#), nález téhož soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 570/03](#), aj.). Existence případného zjevného rozporu mezi učiněnými skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy každopádně nemůže být založena jen na tom, že obviněný na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy jinak, s jiným do úvahy přicházejícím výsledkem (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. [8 Tdo 1268/2013](#)). Dovolání je určeno především k nápravě vážných procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř. Nejvyšší soud není a ani nemůže být další soudní instancí přezkoumávající skutkový stav v celé jeho šíři.

20. V projednávaném případě se obviněný domáhá evidentně především právě toho, aby provedené důkazy byly zhodnoceny jiným (jeho představám lépe vyhovujícím) způsobem. Prosazuje přitom vlastní skutková tvrzení, aniž by ovšem zohlednil všechny relevantní důkazy nejen jednotlivě, ale zejména i v jejich logickém souhrnu, ve vzájemných souvislostech. Toto naopak správně učinily soudy nižších stupňů. Jak zdůraznil Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. [II. ÚS 681/04](#), právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (na jehož údajné porušení obviněný též poukazuje) nelze vykládat tak, že obviněnému garantuje úspěch v řízení, resp. že mu zaručuje právo na rozhodnutí, jež odpovídá jeho představám. Je jím zajišťováno „pouze“ právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatní všechny zásady soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy. To se ovšem v projednávané trestní věci stalo.

21. Není úkolem Nejvyššího soudu, aby jednotlivé důkazy znovu reprodukoval, rozebíral je, porovnával je s obhajobou obviněného a případně z nich vyvozoval vlastní skutkové závěry. Podstatné je, že Okresní soud Brno-venkov a Krajský soud v Brně v odůvodnění svých meritorních rozhodnutí dostatečně podrobně, logicky a přesvědčivě vyložily, na základě jakých důkazů uznaly obviněného vinným ze spáchání předmětného skutku, jak tyto důkazy hodnotily, na základě čeho mají za vyvrácenou obhajobu obviněného, jakož i to, proč další důkazní návrhy obviněného považovaly za nadbytečné a nepotřebné pro rozhodnutí ve věci. I podle názoru Nejvyššího soudu bylo dokazování provedeno v dostatečném rozsahu a učiněná skutková zjištění mají odpovídající obsahové zakotvení v provedených důkazech, na něž soudy nižších stupňů ve svých rozhodnutích zcela konkrétně odkázaly. Rozhodně nelze učinit závěr, že by skutková zjištění byla ve zjevném rozporu s provedenými důkazy, jak uvádí obviněný, ani že by zde byla vada v podobě opomenutých důkazů. Podstata dovolání obviněného spočívala v polemice se způsobem, jakým soudy provedené důkazy zhodnotily. Jeho argumentace tak není ničím jiným než opakováním obhajoby a argumentů vznesených již v dřívějších fázích trestního řízení, s nimiž se ovšem soudy nižších stupňů vypořádaly.

22. Problematikou potřeby reakce (odpovědí) na stále se opakující argumenty (otázky) obviněných se opakovaně zabýval i Ústavní soud. Například ve svém usnesení ze dne 18.12. 2008, sp. zn. [II. ÚS 2947/08](#), zdůraznil, že ve shodě s Evropským soudem pro lidská práva zastává stanovisko, že soudům adresovaný závazek plynoucí z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, promítnutý do podmínek kladených na odůvodnění

rozhodnutí, nelze chápat tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument, a odvolací soud se při zamítnutí odvolání může v principu omezit na převzetí odůvodnění soudu nižšího stupně (konkrétně viz např. věc řešená před Evropským soudem pro lidská práva [García proti Španělsku](#)). Netřeba pochybovat o tom, že pokud uvedené platí pro odvolací řízení, pak to tím spíše platí pro řízení dovolací, je-li zjištěno, že soudy nižších stupňů již shodným námitkám obviněného věnovaly dostatečnou pozornost.

23. Nejvyšší soud rovněž již mnohokrát ve svých předchozích rozhodnutích připomínal, že pokud obviněný v dovolání v podstatě jen opakuje námitky uplatněné v řízení před soudem prvního stupně a soudem odvolacím a tyto soudy se s danými námitkami dostatečně a správně vypořádaly, pak jde zpravidla o dovolání zjevně neopodstatněné (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#)).

24. Námitkám obviněného týkajícím se dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., nebylo možno přisvědčit ani zčásti. Závěr soudů nižších stupňů o tom, že se dopustil předmětného skutku, je správný, a správná je i použitá právní kvalifikace podle § 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku. Skutkový stav byl zjištěn v rozsahu, který byl nezbytný pro rozhodnutí, a to bez jakýchkoli důvodných pochybností. V tomto směru se Nejvyšší soud zcela ztotožňuje se závěry soudů nižších stupňů a v dalším odkazuje na relevantní pasáže odůvodnění jejich rozhodnutí.

25. Nad rámec toho, co k hodnocení provedených důkazů a zjištění skutkového stavu v odůvodnění svých meritorních rozhodnutí uvedly soudy prvního a druhého stupně, považuje Nejvyšší soud za potřebné učinit již jen několik poznámek, a to zejména v reakci na konkrétní dovolací námitky obviněného.

26. Je pravdou, že soud prvního stupně se k otázce zamítnutých důkazních návrhů obviněného vyčerpávajícím způsobem nevyjádřil a zcela pregnantně se s nimi nevypořádal (všechny je nevyjmenoval a u každého jednoho důsledně nevysvětlil, proč je považuje za nadbytečné), toto pochybení však napravil soud odvolací a s jeho závěry Nejvyšší soud souhlasí. Každopádně zcela neodpovídá skutečnosti to, co uvádí obviněný ve svém dovolání, že by soud prvního stupně ve svém rozsudku k zamítnutým důkazním návrhům obhajoby neuvedl vůbec nic. Z odůvodnění na str. 8 jasně plyne, proč soud nehodlal blíže zkoumat hodinky obviněného (zda se při pohybu ruky rozsvítí, tj. zda může jít o tytéž hodinky, co měl na sobě pachatel činu). Na str. 9 pak rozebral, proč byl jako nadbytečný vyhodnocen vyšetřovací pokus (zda obviněný mohl čin provést ve zjištěný čas, pokud jeho zaměstnavatel krátce nato zaznamenal jeho příchod na pracoviště). Odvolací soud se poté důkazním návrhům obviněného věnoval ještě pečlivěji, a to na str. 4 a 5 odůvodnění svého usnesení. Výslovně k jednotlivým návrhům obviněného konstatoval nadbytečnost doplnění dokazování, a to v návaznosti na konkrétní obsah již provedených důkazů. Tím zmíněnou vadu odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně zhojil. V této souvislosti lze odkázat na usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2003, sp. zn. [I. ÚS 264/03](#), podle něhož „[i] kdyby bylo konstatováno, že odůvodnění rozsudku (např. díky argumentační střídmosti) nedostojí nárokům spravedlivého procesu, pak by toto zjištění nemohlo vést samo o sobě ke zrušení tohoto rozhodnutí. Ke zrušení by mohlo dojít tehdy, pokud by vady nebyly v dalším řízení zhojeny. Opačný výklad by popíral nejen dvojinstanční koncepci trestního řízení, zaručenou mj. čl. 2, Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně

lidských práv a základních svobod, ale především Ústavním soudem respektovaný princip subsidiarity ústavní stížnosti“.

27. Dále je třeba připomenout, že není povinností soudů vyhovět všem důkazním návrhům stran. To by nepochybně vedlo k častým a zcela zbytečným průtahům v řízení. Jak vyjádřil Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. [II. ÚS 664/11](#), rozsah dokazování nemůže být při uplatnění tzv. zásady materiální pravdy (§ 2 odst. 5 tr. ř.) bezbřehý, soud je při určení tohoto rozsahu limitován rozsahem „nezbytným pro rozhodnutí“. V nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 12. 1995, sp. zn. [II. ÚS 101/95](#), (publikovaném pod č. 81 ve svazku 4 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu) bylo dále konstatováno, že z ústavního principu nezávislosti soudů podle čl. 82 Ústavy mimo jiné vyplývá, že jsou to právě obecné soudy, které v každé fázi řízení zvažují, jaké důkazy je třeba provést, zda a nakolik je potřebné dosavadní stav dokazování doplnit, a posuzují důvodnost návrhů stran na doplnění dokazování. Rozhodnutí o rozsahu dokazování v trestním řízení tedy spadá do výlučné pravomoci obecných soudů. Jediným limitem je to, že pokud soud některý navržený důkaz odmítne provést, musí tento svůj postup přesvědčivě odůvodnit. To se však, jak už bylo řečeno, v nyní posuzované věci stalo. Trestní věc obviněného tak není zatížena vadou tzv. opomenutých důkazů ve smyslu třetí alternativy § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Za daného stavu považuje i Nejvyšší soud provedené dokazování za dostatečné a návrhy obviněného na jeho doplnění za nadbytečné, a to v návaznosti na úvahy soudů nižších stupňů stran hodnocení důkazů již provedených (viz níže).

28. Jak logicky a přesvědčivě vyložily oba soudy nižších stupňů, o vině dovolatele nevznikají žádné rozumné pochybnosti. Není pravdou, co ve svém dovolání tvrdí obviněný (s poukazem na konkrétní rozhodnutí Ústavního soudu), že by rozhodnutí o jeho vině bylo založeno jen na vágních nepřímých důkazech doplněných pouhými spekulacemi opřeny o jeho motiv a že v úvahu připadají i jiné dost dobře myslitelné verze. Obviněný rozporoval, že by se na kamerovém záznamu pořízeném večer před spácháním činu choval podezřele, že by maskovaným pachatelem na dalším záznamu zachycujícím přímo řešené vloupání byl právě on, poukazuje na to, že laický názor soudu na shodu jeho postavy s postavou pachatele a podobnost hodinek a bot k jeho usvědčení nestačí, že čin mohl provést klidně i někdo jiný, ať už z domu nebo zvenčí, když poškozený někdy nezamykal vstupní dveře do domu, atd. S takovou argumentací se však soudy bezesbýtku vypořádaly a dospěly k důvodnému závěru o vině dovolatele. Uplatnění zásady *in dubio pro reo* je namístě pouze tehdy, pokud soud po vyhodnocení všech v úvahu přicházejících důkazů dospěje k závěru, že zůstávají pochybnosti o tom, jak se skutkový děj odehrál. K takové situaci však nedošlo.

29. Soud prvního stupně i soud odvolací podrobně zhodnotily veškeré ve věci provedené důkazy, přičemž postupovaly v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř., a vyčerpávajícím způsobem logicky vysvětlily, proč dospěly k závěru o vině dovolatele. Není pravdou, že by odvolací soud, pokud jde o hodnocení důkazů a z nich vyplývajících skutkových zjištění, pouze odkázal na rozsudek soudu prvního stupně. Z odůvodnění rozhodnutí obou soudů je zřejmé, že tyto nevycházely nekriticky jen z výpovědi poškozeného, naopak si byly vědomy její určité „problematickosti“ (s ohledem na zjištěné chování poškozeného v domě a že ne úplně vše, co před soudem vypověděl, přesně odpovídá skutečnosti apod.). Závěr o vině obviněného důvodně založily nejen na jeho zjevně se nabízejícím motivu, ale zejména na kamerových záznamech z místa činu. Chování obviněného na prvním z nich evidentně odpovídá obhlídce

místa krátce před spácháním činu, a to včetně manipulace s předmětnou kamerou. Z dalšího záznamu zachycujícího začátek samotného vloupání je pak zřejmé, že pachatel šel tzv. najisto, místo činu perfektně znal, okamžitě po vstupu do sklepních prostor oslepil kameru světlem baterky a během pouhých 18 sekund ji zcela vyřadil z provozu. K tomu přistupuje shoda postavy obviněného s postavou pachatele, jakož i shodný typ bot a hodinek. Vyvrácena byla i obhajoba obviněného, že se nemohl činu dopustit, neboť krátce po jeho spáchání byl zaznamenán jeho příchod na pracoviště v určité vzdálenosti od místa činu, že by to nestihl.

30. Rozhodně tedy nejde o situaci, že by soudy nedůvodně a bez přijatelného odůvodnění uvěřily jedné skupině důkazů na úkor druhé. Naopak, pečlivě se zabývaly všemi podstatnými skutečnostmi a okolnostmi důležitými pro jejich rozhodnutí o vině obviněného. Provedené důkazy ve svém souhrnu svědčí pro závěr o vině dovolatele a současně vylučují závěr jiný. Proto, jak již bylo výše uvedeno, nebyl shledán zjevný rozpor mezi obsahem provedených důkazů a rozhodnými skutkovými zjištěními, jež jsou určující pro naplnění znaků trestného činu ve smyslu první alternativy § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

č. 2

31. Přes všechny výše uvedené skutečnosti však napadené usnesení nemohlo obstát a Nejvyšší soud musel přistoupit k jeho zrušení z důvodu pochybení při právním posouzení správně zjištěného skutkového stavu. Dovolání obviněného bylo shledáno důvodným potud, že soudy nižších stupňů přijatelným způsobem (případně vůbec) nevysvětlily, proč předmětný skutek kvalifikovaly mj. i podle ustanovení § 178 tr. zákoníku, tedy jako přečin porušování domovní svobody, přičemž za stávající situace takto kvalifikován být neměl. Stran právní kvalifikace jednání jako přečinu krádeže podle 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku dovolatel námitky nevznesl.

32. Odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně neobsahuje úvahy ve vztahu k naplnění znaků trestného činu podle § 178 tr. zákoníku vůbec, tedy zejména proč byl daný prostor posouzen jako obydlí, když evidentně primárně sloužil jako kancelář a poškozený v té době v domě vůbec nebydlel (viz bod 10 rozsudku). Problematiku naplnění subjektivní stránky trestného činu okresní soud shrnul prostým konstatováním formy přímého úmyslu obviněného, ovšem výslovně jen ve vztahu k trestnému činu krádeže. Argumentačně přesvědčivé není v naznačeném směru ani odůvodnění rozhodnutí soudu odvolacího (viz str. 5). Tento soud v zásadě odkázal na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně a jen velmi stručně a zcela obecně doplnil, že sklepní kóje požívá stejné ochrany jako byt a že poškozený (v napadeném usnesení omylem uvedeno obžalovaný) „je vlastníkem bytu, je vlastníkem tedy i sklepní kóje, ve které měl vytvořeno určité osobní zázemí, tudíž je možná ochrana tohoto prostoru prostřednictvím trestního zákoníku“. Takové odůvodnění je třeba považovat, pokud jde o naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu porušování domovní svobody, za zcela nedostačující a nepřezkoumatelné. Přitom podle § 125 odst. 1 věty druhé tr. ř. musí být z odůvodnění rozsudku patrné (mimo jiné), jakými právními úvahami se soud řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny, a totéž musí být podle § 134 odst. 2 tr. ř. i součástí odůvodnění usnesení (odvolacího soudu). V uvedeném rozsahu jsou rozhodnutí obou soudů nižších stupňů deficitní.

33. Trestného činu podle § 178 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného. Podle § 133 tr. zákoníku se obydlím rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející.

34. Základní podmínkou k tomu, aby určité místo mohlo být považováno za obydlí ve smyslu citovaných zákonných ustanovení, je to, že reálně slouží člověku k bydlení a poskytuje mu prostor pro zajišťování jeho životních, rodinných a osobních potřeb, dává mu k tomu potřebný klid, možnost oddechu, regenerace apod. Sklepní kóji lze považovat za příslušenství bytu pouze tehdy, pokud stejně jako samotný byt slouží k uspokojování bytové potřeby oprávněného uživatele a k tomu, aby byla užívána společně s bytem (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1798 a 1799).

35. K naplnění znaků trestného činu podle § 178 tr. zákoníku by tedy mohlo dojít pouze v případě, že by předmětná sklepní kóje tvořila příslušenství bytu užívaného (nikoli jen vlastněného) poškozeným, tedy že by reálně sloužila k uspokojování jeho bytových potřeb a poskytovala mu tomu odpovídající soukromí. Tak tomu ovšem nebylo. Popsané jednání bylo navíc třeba posoudit i z hlediska naplnění subjektivní stránky trestného činu, tj. zda pachatel věděl (musel vědět), že daný sklepní prostor, do něhož vniká, je vybaven takovým způsobem a poškozenému slouží k takovému účelu, aby požíval ochrany domovní svobody podobně jako byt či dům. Z provedeného dokazování se však podává, že všichni obyvatelé předmětného domu věděli, že tam poškozený nebydlí, tj. že daná sklepní kóje nemůže tvořit základní příslušenství jím užívaného bytu, a že ji poškozený naopak užívá jako kancelář, tedy za zcela jiným účelem, než je bydlení. Obviněný uvedl, že přímo od poškozeného slyšel, že tam chodí ve večerních hodinách pracovat, přičemž věděl, že pracuje v oblasti IT. Sám poškozený zmíněné prostory popsal tak, že tam měl stůl, počítač, monitor, klávesnici a různé jiné IT vybavení a že mu již od začátku koronavirové pandemie (tedy od začátku roku 2020) sloužily jako kancelář. Tomu odpovídá i výpověď svědkyně D. P., která též uvedla, že ve sklepě měl poškozený kancelář, viděla do ní oknem, když se pohybovala na zahradě, poškozený tam pracoval zejména v noci. To, že daný prostor poškozený využíval jako „pracovnu“, uvedl i jeho švagr – svědek R. P. Témuž nasvědčuje i protokol o ohledání místa činu a připojená fotodokumentace. Podává se z něj, že prostor byl vybaven v podstatě jako běžná kancelář (stůl s počítačovými monitory, klávesnicí, jiným „elektronickým příslušenstvím“, notesy, disky apod.) a zároveň sloužil jako skladiště stavebního materiálu a různých starých věcí, v protokolu souhrnně označovaných jako „nepořádek“.

36. Z hlediska naplnění znaků trestného činu podle § 178 tr. zákoníku tedy nebylo v nyní řešené věci rozhodné, zda poškozený v době činu vlastnil nějaké bytové jednotky v domě (které, jak bylo rovněž zjištěno, pronajímal jiným osobám), nýbrž jestli sám za účelem bydlení užíval nějaký byt a jako jeho příslušenství i obviněným napadenou sklepní kóji. Tak tomu ovšem evidentně nebylo. Na uvedeném nemůže nic změnit ani skutečnost, že v daných sklepních prostorách měl uloženy i nějaké „osobní věci“. Je zcela běžné, že určité věci osobního charakteru (například rodinné fotografie) má ve své kanceláři (mimo bydliště, v prostorách zaměstnavatele) téměř každý a nezřídka tam může mít odloženu i řadu jiných dočasně nepotřebných osobních věcí. To však nemění charakter kancelářského prostoru na „obydlí“. Lze si teoreticky představit situaci, že by se poškozený z domu (z bytu v něm umístěného) odstěhoval, avšak ve sklepě by měl po určitou dobu ještě uloženy původní věci a tento prostor by ještě po nějakou dobu reálně užíval stejným způsobem jako dříve, kdy v domě bydlel, tedy by ony prostory požívaly stejné právní ochrany jako byt a bylo by možno je považovat za obydlí ve smyslu § 133 tr. zákoníku. Pak by v případě naplnění i subjektivní stránky trestného činu (zavinění pachatele v některé z forem úmyslu podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku) obecně byla právní kvalifikace činu podle § 178 tr. zákoníku možná. V řešeném případě tomu bylo ovšem

jinak, neboť poškozený danou sklepní kóji prokazatelně užíval již za zcela jiným účelem než k uspokojování svých bytových potřeb.

37. Na základě provedeného dokazování tak nelze v této trestní věci předmětné sklepní prostory poškozeného označit za obydlí ve smyslu § 133 a § 178 tr. zákoníku. K tomu lze zdůraznit i to, že samotný popis skutku ve výroku rozsudku soudu prvního stupně je formulován tak, že sám o sobě právní kvalifikaci činu podle § 178 tr. zákoníku vylučuje. Výslovně a opakovaně se v něm konstatuje, že obviněný vnikl do „nebytových prostor“, resp. „kancelářských prostor“. Následující právní věta, v níž se uvádí, že vnikl do „obydlí jiného“, je tedy s předchozím popisem obviněným narušeného prostoru v rozporu. Se stejným závěrem, že šlo o kancelářské prostory, pracoval soud prvního stupně i v odůvodnění svého rozsudku. Pak ovšem nelze uzavřít (jak tentýž soud učinil), že „obžalovaný poškodil petlici...a vstoupil do kanceláře poškozeného ... tedy ... neoprávněně vnikl do obydlí jiného ...“.

38. Na samý závěr považuje Nejvyšší soud za potřebné se vyjádřit k odkazu státního zástupce na nález pléna Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. [Pl. ÚS 3/09](#), publikovaný pod č. 219/2010 Sb. Tuto argumentaci považuje Nejvyšší soud za nepřipadnou, neboť zmíněný nález posuzoval danou problematiku (ochranu soukromí a nedotknutelnosti obydlí) ve zcela jiných souvislostech. Šlo o posouzení toho, za jakých podmínek mohou orgány veřejné moci zasáhnout do soukromé sféry jednotlivce a který z orgánů činných v trestním řízení je oprávněn nařídít prohlídku jiných prostor a pozemků. Výsledkem přezkumu bylo částečné zrušení do té doby účinného znění § 83a odst. 1 tr. ř., podle něhož prohlídku jiných prostor a pozemků byl v přípravném řízení oprávněn nařídít státní zástupce nebo dokonce i policejní orgán. Po zásahu Ústavního soudu tak může učinit jedině soudce. Ústavní soud zde tedy neřešil výklad pojmu obydlí a jeho nedotknutelnosti z pohledu ochrany oprávněných osob před pachateli trestných činů, nýbrž z pohledu ochrany práv jednotlivce před zásahy orgánů veřejné moci do jeho soukromé sféry. Je naprosto logické, že v tomto smyslu, v návaznosti na čl. 12 Listiny základních práv a svobod, byl výklad pojmu obydlí Ústavním soudem extenzivní a ve srovnání s hmotněprávním výkladem § 133 a § 178 tr. zákoníku obecnými soudy podstatně širší.

V.

Způsob rozhodnutí

39. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud k dovolání obviněného podle 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 3. 2023, č. j. 9 To 37/2023-335, jakož i všechna další rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu. Krajskému soudu v Brně současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

40. Vzhledem k tomu, že skutkový stav byl zjištěn úplně a správně a není třeba doplňovat dokazování, bylo zrušeno pouze rozhodnutí odvolacího soudu, který sám mohl a měl výše specifikované pochybení soudu prvního stupně (pokud jde o právní kvalifikaci činu obviněného) napravit. Věc se tak vrací do stádia řízení před odvolacím soudem, který opakovaně posoudí možnost kvalifikovat jednání obviněného jako přečin porušování domovní svobody podle § 178 tr. zákoníku, když tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu samozřejmě není nijak zpochybněna možnost kvalifikovat toto jednání jako přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku. Dospěje-li odvolací soud k závěru o vině

obviněného, rozhodne též o přiměřené trestněprávní sankci odpovídající případné redukci právní kvalifikace skutku. Při novém projednání a rozhodnutí této věci je Krajský soud v Brně podle § 265s odst. 1 tr. ř. vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto usnesení. Jelikož bylo rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (§ 265s odst. 2 tr. ř.)

41. Své rozhodnutí Nejvyšší soud učinil v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.

č. 3

Krajský soud rozhoduje v senátě také v trestních řízeních vedených o trestných činech taxativně vymezených v ustanovení § 17 odst. 1 věta druhá tr. ř. i tehdy, je-li dolní hranice trestu odnětí svobody nižší než pět let.

Trestní řízení, Krajský soud

§ 2 odst. 9 tr. ř., § 31 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

č. 3

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 10. 2022, sp. zn. [5 To 58/2022](#), ECLI:CZ:VSOL:2022:5.TO.58.2022.1

Vrchní soud v Olomouci ke stížnosti státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě – pobočky v Olomouci zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 23. 9. 2022, č. j. 81 T 11/2022-1466, a Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Odůvodnění:

1. Napadeným usnesením Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 23. 9. 2022, č. j. 81 T 11/2022-1466, byla podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. za použití § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. trestní věc vedená proti obviněnému T. V. pro skutek popsany v obžalobě Krajského státního zastupitelství v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 2 KZV 22/2021, právně kvalifikovaný jednak jako přečin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a), odst. 4 písm. c) tr. zákoníku ve znění zákona č. 333/2020 Sb., jednak jako přečin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. h), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve znění zákona č. 333/2020 Sb., dílem dokonaný a dílem nedokonaný ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, vrácena státnímu zástupci k došetření.

2. Krajský soud poukázal na zjevné vady či nejasnosti ve vztahu k obžalobou užití právní kvalifikaci obviněnému vytýkaného jednání. Vrácení věci státnímu zástupci k došetření odůvodnil tím, že ve věci nejsou v potřebném rozsahu objasněny základní skutkové okolnosti, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by bylo takové došetření spojeno s výraznými obtížemi v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení. Krajský soud rekapituloval, že podstata stíhané věci spočívá zejména v nekalosoutěžním jednání obviněného, od čehož se následně odvíjí právní kvalifikace podle § 248 tr. zákoníku a rovněž i věcná příslušnost krajského soudu v prvním stupni. Podle skutkového tvrzení obžaloby obviněný T. V. neoprávněně zkopíroval na vlastní nosič konstrukční dokumentaci ve vlastnictví poškozené G. S., s.r.o., konkrétně konstrukční výkresy obsahující řešení výrobků a strojů týkající se projektů [které jsou v obžalobě vymezeny čtyřmi konkrétními případy pod body a) až d)],

na kterých pracoval u poškozené jako zaměstnanec na pozici hlavního konstruktéra, a jejich obsah neoprávněně poskytl J. J., jednatelem konkurenční firmy J. Tím měl vyzradit konstrukční řešení čtyř specifikovaných výrobků a strojů. Konkrétní pochybení shledal krajský soud v tom, že za situace, kdy obviněný podle soudu jednoznačně popírá vytýkané jednání, ani z dalších dosud shromážděných důkazů nevyplývá, že by obviněný ve vztahu k projektům popsaným v obžalobě pod body a) až d) zkopíroval konstrukční výkresy, a že by celé konstrukční výkresy poskytl společnosti J. Je toliko zřejmé, že obviněný zkopíroval na vlastní flashdisk z interních dat poškozené společnosti obrázky projektů (*de facto* vizualizaci již hotových výrobků), a tyto pak poskytl společnosti J. U těchto obrázků má však soud vážné pochybnosti o tom, zda je lze bez jakýchkoliv kót podřadit pod pojmy konstrukční výkresy a konstrukční dokumentace; a za situace, kdy přímo jeden z těchto obrázků finální vizualizace sama poškozená společnost veřejně prezentuje v rámci vlastní propagace, zda lze tedy pouze na podkladě těchto obrázků vůbec vyzradit konstrukční řešení konkurenční firmě. Podle krajského soudu je nutno doplnit dokazování minimálně odborným vyjádřením, aby tato okolnost byla postavena zcela najisto. Pro zjištění, zda došlo ke kopírování celých složek projektů, je možno vyžádat od poškozené společnosti bývalý pracovní notebook obviněného a tento podrobit znaleckému zkoumání. Druhou podstatnou okolností pro vrácení věci k došetření je v žalobním návrhu tvrzená skutečnost, že neochráněním utajení shora označených konstrukčních dokumentací před třetími osobami reálně hrozilo uplatnění smluvních pokut od dvou bývalých zákazníků v celkové výši 1 200 000 Kč. Pokud právě toto zakládá u obviněného jeho stíhání pro přečin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže v kvalifikované skutkové podstatě podle § 248 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, tak to není nijak a ničím podloženo. Dosud nevyplývá, že by některá z těchto společností o uplatnění smluvních pokut vůbec uvažovala, natož aby činila v tomto směru jakékoliv faktické kroky. I k této okolnosti je podle krajského soudu nutno doplnit dokazování. A pokud nebude prokázáno takové konkrétní jednání zástupců společností, musí pak být zkoumáno, zda obviněný způsobil ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo opatřil jinému či sobě ve větším rozsahu neoprávněné výhody, což souvisí se zjištěním případného ocenění předmětných užitých konečných vizualizací opět minimálně za využití odborného vyjádření.

3. Proti tomuto usnesení podal stížnost státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě – pobočky v Olomouci. Na úvahy krajského soudu ohledně právní kvalifikace obviněného vytýkaného jednání reagoval tak, že ta zvolená v obžalobě je názorem státního zástupce, soud jí není vázán, a proto nemůže být důvodem pro vrácení věci k došetření. Dále namítl, že v řízení před krajským soudem je sporné užití § 314a a násl. tr. ř., ve věci neměl rozhodovat samosoudce, nýbrž senát. Vedle toho poukázal na to, že je zcela zřejmé, že obviněný neoprávněně zkopíroval konstrukční řešení výrobků z počítače poškozené společnosti, a i tato finální konstrukce, respektive její fotografie, je kryta obchodním tajemstvím. Způsobená škoda byla jednoznačně postavena na nedokonaném trestném činu. Vyzrazením finálního výsledku konstrukčního řešení poškozené společnosti prezentací s.r.o. J. mohla být způsobena poškozené škoda v plném rozsahu zaplacené práce. Stejně tak hrozba pokuty za vyzrazení obchodního tajemství byla zakotvena ve smlouvě a záleželo pouze na rozhodnutí jednotlivých společností, zda tuto uplatní. Má tedy za to, že důvody pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření dány nejsou. Navrhl, aby Vrchní soud v Olomouci napadené usnesení zrušil a Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

4. Vrchnímu soudu v Olomouci byla věc předložena jako soudu stížnostnímu ve smyslu § 146 odst. 2 písm. d) tr. ř. Z obsahu spisového materiálu bylo zjištěno, že opravný prostředek byl podán osobou oprávněnou podle § 142 odst. 1 tr. ř. Opravný prostředek ve formě stížnosti proti tomuto typu rozhodnutí zákon v ustanovení § 188 odst. 3 tr. ř. připouští a tato byla podána ve lhůtě uvedené v § 143 odst. 1 tr. ř.

5. Z podnětu podané stížnosti Vrchní soud v Olomouci podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení jemu předcházející, a dospěl k závěru, že stížnost státního zástupce je částečně důvodná.

6. Je skutečností, že obviněný T. V. je trestně stíhán pro dva trestné činy, u kterých dolní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody nepřevyšuje 5 let. Ale s ohledem na to, že jedním z nich je trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 tr. zákoníku, je určena věcná příslušnost krajského soudu k rozhodování v prvním stupni podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. c) tr. ř. Pokud krajský soud v napadeném rozhodnutí pouze stručně uvedl, že ve věci rozhoduje soudce tohoto soudu v postavení samosoudce, pak již dále nezmínil, o co tento svůj procesní postup opřel. Ani státní zástupce, který ve své stížnosti proti napadenému rozhodnutí sporoval, že krajský soud rozhodl samosoudcem, to blíže žádným způsobem nerozvedl. Jelikož podmínkou spravedlivého procesu je nepochybně i to, že soud rozhodující ve věci je správně obsazen, musel se tedy vrchní soud nejprve zabývat otázkou, zda lze připustit, aby krajský soud jako soud prvního stupně v trestní věci jednal a rozhodl samosoudcem.

7. Obecně platí, že v soudním řízení rozhoduje senát nebo samosoudce. Podle čl. 94 odst. 1 Ústavy totiž zákon stanoví případy, kdy soudci rozhodují v senátu a jaké je jeho složení. V ostatních případech rozhodují jako samosoudci. Tímto zákonem je zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), který v hlavních zásadách činnosti soudů v ustanovení § 3 odst. 1 znovu obecně určuje, že v řízení před soudem rozhoduje senát nebo samosoudce; obsazení soudu stanoví zákony o řízení před soudy. Tento odkaz na procesní předpisy je pro „obsazení“ krajského soudu ještě blíže upraven v § 31 odst. 1 zákona o soudech a soudcích tak, že krajský soud rozhoduje v senátech. Samosoudci rozhodují v případech stanovených zákony o řízení před soudy. Odkazuje se tedy na jednotlivé procesní předpisy, kterými jsou občanský soudní řád, soudní řád správní a trestní řád. Občanský soudní řád v § 36a odst. 3 přímo určuje, že v řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně jedná a rozhoduje samosoudce; senát jedná a rozhoduje v řízení v prvním stupni, stanoví-li tak zákon, a v odvolacím řízení. Soudní řád správní v § 3 odst. 1 věta druhá konkretizuje, že u krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty a specializovaní samosoudci. Přitom § 31 odst. 2 tohoto zákona výčtem stanoví konkrétní věci, ve kterých rozhoduje specializovaný samosoudce. Trestní řád pro řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně ale obsazení soudu neřeší. Zatímco tedy jak občanský soudní řád, tak i soudní řád správní přímo obsazení krajského soudu coby soudu prvního stupně konkretizují včetně toho, kdy tedy jedná a rozhoduje samosoudce, trestní řád pro řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně žádné takové výslovné upřesňující ustanovení nemá. Pokud totiž podle § 2 odst. 9 tr. ř. v trestním řízení před soudem rozhoduje senát nebo samosoudce; předseda senátu nebo samosoudce rozhodují sami jen tam, kde to zákon výslovně stanoví, jedná se o obecnou základní zásadu řízení (obdobně jako v již

č. 3

výše uvedeném § 3 odst. 1 zákona o soudech a soudcích), a proto pouze z ní nelze dovodit, že by u krajského soudu bylo možné v trestním řízení rozhodovat samosoudcem. Vedle toho je možno ještě dodat, že organizace a činnost okresního soudu je upravena v § 35 odst. 1 zákona o soudech a soudcích přímo tak, že okresní soud rozhoduje v případech stanovených zákony o řízení před soudy v senátech; v ostatních případech rozhoduje samosoudcem (srov. formulační rozdíl oproti § 31 odst. 1 téhož zákona pro krajský soud). Znovu je tak odkazováno na procesní předpis, kterým je pro trestní řízení trestní řád. Je tedy zřejmé, že v zákoně o soudech a soudcích je u okresního soudu již obecně, a tedy i pro trestní řízení, počítáno s rozhodováním přímo také samosoudcem, u krajského soudu je tomu pouze tehdy, je-li to stanoveno (výslovně) až procesním předpisem. A z toho je namístě vyvodit, že ustanovení § 314a tr. ř. se uplatní na rozhodování samosoudcem pouze u okresního soudu. Z jeho znění je pak zřejmé, že v těch případech, na které nedopadá, má být konáno u okresního soudu senátem.

8. Krajský soud koná v prvním stupni trestní řízení o těch nejzávažnějších trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let, nebo pokud za ně lze uložit výjimečný trest, a dále pak i o přímo taxativně vyjmenovaných trestných činech a o trestných činech při splnění určitých podmínek, a to již bez ohledu na výši dolní hranice sazby trestu odnětí svobody stanovené ve zvláštní části trestního zákoníku (viz § 17 tr. ř.). Z výše uvedeného rozboru pak vyplývá, že tak může činit toliko senát složený ze soudce a dvou přísedících. Okresní soud v trestním řízení pak projednává a rozhoduje trestné činy nespádající do výše uvedené věcné příslušnosti krajského soudu, a to v senátě všechny závažnější trestné činy, u nichž horní hranice sazby trestu odnětí svobody převyšuje pět let. Samosoudce v řízení před okresním soudem projednává všechny ostatní trestné činy (§ 314a odst. 1 tr. ř.). V trestním řízení rozhoduje samosoudce tedy jen u okresního soudu (srov. rozhodnutí č. [11/1999](#) Sb. rozh. tr.). Podle stížnostního soudu tento pohled není překonán ani po novele trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002, kterou zákonodárce určil do věcné působnosti krajských soudů nově také další taxativně vypočtené, z pohledu hrozícího trestního postihu méně společensky škodlivé trestné činy s dolní hranicí trestu odnětí svobody nižší než pět let. Na tomto místě je třeba totiž zmínit, že i před touto novelou byly v § 17 tr. ř. zařazeny trestné činy teroru, záškodnictví, sabotáže a trestné činy podle zákona na ochranu míru, a krajský soud konal trestní řízení o nich i tehdy, byla-li dolní hranice trestu odnětí svobody nižší než pět let. Nově koncipované ustanovení § 17 tr. ř., jehož podstata není oproti předchozí úpravě zcela jiná, ani novelizace zákona o soudech a soudcích nezměnila původní teoretická východiska, z nichž vycházelo výše uvedené judikturní rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

9. Pro úplnost je třeba dodat, že v soudní praxi není na tuto problematiku jednotný pohled. Například Vrchní soud v Praze zaujal v rozsudku ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 To 41/2008, zcela opačný názor, tedy že i v řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně může projednávat a rozhodovat trestní věci samosoudce, pokud jde o případy, v nichž se vede z hlediska věcné příslušnosti řízení pro trestný čin, jehož dolní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let. A že užití ustanovení § 314a odst. 1 tr. ř. není v těchto případech vyloučeno. K odůvodnění tohoto názoru bylo poukazováno zejména na § 31 odst. 1 věta druhá zákona o soudech a soudcích s tím, že § 314a tr. ř. exaktně nerozlišuje, zdali je ve věci dána věcná příslušnost okresního nebo krajského soudu, a dále na novelu § 17 tr. ř. provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.

10. Při vědomí toho, že není v tomto směru jednotný názor, zastává stížnostní soud ten, podle kterého v trestním řízení před krajským soudem rozhoduje toliko senát (a to i v případech, ve kterých krajský soud z hlediska věcné příslušnosti vede řízení pro trestný čin, jehož dolní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let, užití ustanovení § 314a odst. 1 tr. ř. je v těchto případech vyloučeno) a samosoudce může jednat v trestním řízení pouze u okresního soudu. A tento pohled lze a je namístě vztáhnout i na předmětný případ. Je tak třeba uzavřít, že tím, že věc neprojednal a nerozhodl senát, je řízení předcházející vydání napadeného usnesení zatíženo nesprávným procesním postupem, neboť krajským soudem nebylo postupováno v souladu s trestním řádem. V důsledku toho bylo porušeno právo obviněného T. V. na spravedlivý proces. Za tohoto stavu tak vyznívá jako předčasný učiněný závěr krajského soudu o nutnosti vrácení věci státnímu zástupci k došetření, byť se po věcné stránce bez dalšího jeví jeho odůvodnění jako logické, argumentačně podložené a přiléhavé. Stížnostní soud proto již dále nepřezkoumával napadené rozhodnutí v tvrzených závažných procesních vadách přípravného řízení a neobjasnění základních skutkových okolností.

11. Pro výše uvedenou shledávanou procesní vadu nepřípustného rozhodování krajského soudu samosoudcem zrušil stížnostní soud z podnětu stížnosti státního zástupce napadené usnesení podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř., a protože je z povahy věci potřeba, aby o podané obžalobě soud prvního stupně znovu rozhodl, bylo mu uloženo, aby tímto způsobem také postupoval.

č. 4

Znaky skutkových podstat zločinů týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), d) tr. zákoníku a těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku mohou být (při splnění dalších zákonných podmínek) naplněny i opomenutím konání ve smyslu § 112 tr. zákoníku spočívajícím v tom, že pachatel, jemuž byl poškozený svěřen do péče, adekvátním způsobem nereaguje na různá zranění poškozeného způsobená násilným jednáním jiné osoby, zejména pokud mu nezajistí potřebnou lékařskou péči, a tím mu způsobí např. mučivé útrapy.

č. 4

Týrání svěřené osoby, Těžké ublížení na zdraví úmyslné, Opomenutí

§ 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), d) tr. zákoníku, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, § 112 tr. zákoníku

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. [4 To 21/2021](#), ECLI:CZ:VSOL:2021:4.TO.21.2021.1

Vrchní soud v Olomouci z podnětu odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě zrušil v celém rozsahu rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 2. 2021, č. j. 54 T 1/2018-1273, a poté sám ve věci znovu rozhodl. Dále zamítl odvolání obviněné J. M.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 2. 2021, č. j. 54 T 1/2018-1273, byla obžalovaná J. M. uznána vinnou jednak zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku a jednak zvláště závažným zločinem těžkého ublížení na zdraví podle ustanovení § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kterých se podle skutkových zjištění nalézacího soudu měla dopustit tím, že:

v období od měsíce června 2016 do 12. 12. 2016, v XY, v bytech XY a XY, kde postupně bydlela společně se svou vlastní nezletilou dcerou AAAAA (pseudonym),

poté, kdy jí, na podkladě usnesení Okresního soudu ve Frýdku – Místku ze dne 27. 5. 2016, sp. zn. 0 Nc 3905/2016, byla předběžně předána do péče nezletilá BBBB (pseudonym),

přestože si musela být vědoma, že nezletilá BBBB byla opakovaně vystavována působení násilí různorodého charakteru a intenzity, a to až velké intenzity síly, v důsledku čehož postupně utrpěla řadu bolestivých zranění, zejména zlomeninu zevního konce levé klíční kosti, zlomeniny dolních konců obou pažních kostí, vykloubení levého loketního kloubu, zlomeninu horního konce pravé loketní kosti, zlomeninu střední části pravé loketní kosti a zlomeninu dolního konce pravé loketní kosti, deformaci nosu odpovídající zlomenině nosní přepážky, zhmoždění a defiguraci

dolního rtu, ztrátová poranění prvního a druhého řezáku v dolní čelisti vpravo a prvního až třetího řezáku dolní čelisti vlevo, poranění zevního genitálu, konkrétně protržení panenské blány, úmyslně nezajistila nezletilé jakékoli lékařské ošetření a ponechala utrpěná zranění nezletilé BBBBB dlouhodobě bez odpovídající odborné léčby, kterýžto stav, vedle omezení hybnosti postižených končetin, významně prolongoval bolestivost těchto zranění,

načež se neodpovídající péče o nezletilou BBBBB, spočívající zejména v úmyslném dlouhodobém odpírání lékařských vyšetření a případných odborných zákroků v souvislosti s utrpěnými poraněními, projevila tím, že při lékařských prohlídkách dne 12. 12. 2016 byla u nezletilé BBBBB zjištěna mnohočetná zranění různého charakteru, a to krevní podlitiny v rozsahu levého ušního boltce a pod pravým okem, podlitiny na dlaních a na předních plochách bérců, pohmožděniny nosu s oděrkou kůže a s jeho výraznou deformací, odpovídající zlomenině nosní přepážky, zhmoždění a defigurace dolního rtu po neošetřené ráně na jeho vnitřní ploše se ztrátovým poraněním prvního a druhého řezáku v dolní čelisti vpravo a prvního až třetího řezáku dolní čelisti vlevo, vazivové jizvy, a to ve vlasech na vrcholu hlavy a na vrcholu brady, kruhovitě zahnědlé jizvičky vlevo od pupku a vpravo na hrudníku, starší zlomeniny zhojené masivními svalky, a to v místě neléčené zlomeniny zevního konce levé klíční kosti, v místě neléčených zlomenin a epifizeolýz (porušení kontinuity růstové ploténky na konci kosti) dolních konců obou pažních kostí s přítomností reaktivních vápenatých uloženin v okolní svalovině a s vykloubením levého loketního kloubu, v místě neléčené zlomeniny horního konce pravé loketní kosti, v místě zlomeniny střední části pravé loketní kosti bez posunu a v místě zlomeniny dolního konce pravé loketní kosti, poranění zevního genitálu, konkrétně protržení panenské blány, a poranění konečníku, projevující se jizevnatými změnami v celém rozsahu tzv. hráze (prostor mezi poševním vchodem a konečníkem) a změnami po zhojených drobných tržných poraněních ve sliznici konečníku, těžká chudokrevnost, odpovídající opakovaným a neléčeným traumatům skeletu a prořídle vlasy s ložisky vytržených vlasů ve vlasaté části hlavy,

kdy zjištěná poranění si vyžádala od 12. 12. 2016 do 24. 12. 2016 hospitalizaci nezletilé BBBBB na Dětském oddělení Nemocnice v Novém Jičíně a následně hospitalizaci od 4. 1. 2017 do 13. 1. 2017 na Klinice dětské chirurgie, ortopedie a traumatologie FN Brno, kde musela nezletilá podstoupit v celkové anestézii rozhýbání obou loketních kloubů s následným přiložením sádrové fixace, kdy průměrná doba léčení nejzávažnějších poranění, to je zlomenin dlouhých kostí skeletu horních končetin bez adekvátní fixace je 6 - 8 týdnů,

a popsaná poranění byla, ze soudně lékařského hlediska, charakteristická pro zlé nakládání s dítětem v širším časovém období, tedy typická u tzv. syndromu týraného dítěte, který se projevuje obecně i v rovině psychické, a to především do budoucna disharmonickým vývojem osobnosti nezletilého dítěte, jehož emotivita bude plochá, vazby k lidem povrchní, nelze vyloučit úzkostné stavy, ale také impulzivně – agresivní reakce, lhostejnost, nedůvěru k lidem, poruchy chování, jako důsledek prožitého aktivního fyzického týrání, pasivního zanedbávání, emoční deprivace i nedostatečné podnětové stimulace, kdy daného jednání se na nezletilé dopouštěla s vědomím,

že pro nízký věk se nezletilá BBBBB nebyla schopna tomuto jednání jakkoli bránit, neboť její samotná existence byla zcela závislá na obžalované J. M.,

a takového jednání se dopustila v rozporu se svými povinnostmi řádně pečovat o nezletilou BBBBB, vyplývající jí z ustanovení § 858 a § 966 občanského zákoníku, vědomě nezajistila odpovídající lékařskou péči, srozuměna s tím, že tím prodlužovala její tělesné a duševní utrpení odpovídající svým charakterem mučivým útrapám ve smyslu § 122 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku.

Za toto jednání byla obžalovaná odsouzena podle § 145 odst. 2 tr. zákoníku, za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku, k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jí byla uložena povinnost zaplatit na náhradu škody poškozené RBP, zdravotní pojišťovně, peněžní částku ve výši 211 775 Kč.

č. 4

2. Rozsudek soudu prvního stupně právní moci nenabyl, neboť byl napaden opravnými prostředky státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě a obžalované J. M. Ta v jeho písemném odůvodnění, zpracovaném obhájcem, uvedla, že s ním nesouhlasí. Připomněla skutečnost, že se v pořadí jedná již o druhý odsuzující rozsudek, kdy první ze dne 5. 11. 2019, kterým byla uznána vinnou zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b), písm. d) tr. zákoníku a byl jí uložen trest odnětí svobody v trvání 3,5 roku se zařazením pro výkon do věznice s ostrahou, byl zrušen rozhodnutím Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 12. 2020, č. j. 4 To 44/2020-1247, a věc byla vrácena nalézacímu soudu k novému rozhodnutí. Ten následně vydal současný rozsudek, kterým již v souladu s právním názorem Vrchního soudu v Olomouci ji uznal vinnou i ze spáchání zvlášť závažného zločinu těžké ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, a vyhověl tak návrhu státního zástupce, který korespondoval s právním názorem Vrchního soudu v Olomouci. Obžalovaná při vědomí toho, že nalézací soud je vázán právním názorem nadřízeného soudu, který jednoznačně vyplývá z citovaného usnesení ze dne 11. 12. 2020, se současnou právní kvalifikací nesouhlasí, neboť má za to, že právní kvalifikace zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku neodpovídá výsledkům provedeného dokazování. Nesouhlasí se závěrem krajského soudu, který dospěl k závěru, že se zločinu těžkého ublížení na zdraví dopustila tzv. omisivním jednáním podle § 112 tr. zákoníku. Připustila svoji vinu v tom, že zanedbala péči o nezletilou BBBBB a nezajistila jí řádnou lékařskou péči, a proto došlo k tomu, že ta prožívala větší míru utrpení, nicméně toto jednání je zcela konzumováno právní kvalifikací zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku. Pokud jde o ono omisivní jednání upravené v ustanovení § 112 tr. zákoníku, pak uvedla, že zločin ublížení na zdraví může být způsoben i tímto jednáním, neboli pasivním jednáním, spočívajícím v nečinnosti, a ocitovala znění ustanovení § 112 tr. zákoníku. Podle jejího názoru však musí být splněna zásadní podmínka trestní odpovědnosti při takovémto jednání, a to podmínka bezprostřední příčinné souvislosti, neboli musí se jednat o takové jednání, ať už aktivní či pasivní, které v bezprostřední příčinné souvislosti směřuje ke vzniku poškození zdraví, přičemž takovéto jednání podle jejího názoru v jejím případě prokázáno nebylo. Tak, jak je nyní konstruováno tzv. její omisivní jednání, které vede k použití právní kvalifikace podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, nebylo a nemohlo být v příčinné souvislosti se vznikem zranění. Takovým jednáním by bylo jen jednání, které by bezprostředně směřovalo ke způsobení újmy na zdraví, takové jednání však

na její straně zjištěno nebylo, když nebylo prokázáno žádné aktivní nebo pasivní jednání, které by vedlo přímo ke vzniku zjištěných zlomenin a dalších poranění na těle nezletilé BBBB. V rámci dokazování schází důkazy, které by prokazovaly její aktivní jednání či opomenutí, které by bylo v příčinné přímé souvislosti se vznikem poranění popsanych ve skutkové větě napadeného rozsudku, tedy se způsobením těžké újmy. Tato absence důkazů by pak měla směřovat k tomu, že nebude použita právní kvalifikace podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, ale její jednání bude právně kvalifikováno jen toliko podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku, když s ohledem na uvedenou argumentaci nelze užít ani právní kvalifikaci podle písm. b), byť původně s tímto souhlasila. Z usnesení Vrchního soudu v Olomouci se podává, že k užití této právní kvalifikace se směřuje poněkud účelově, a to proto, aby bylo dosaženo zařazení jejího jednání pod přísnější sankci trestu odnětí svobody v podstatně vyšší výměře, než je tomu v ustanovení § 198 odst. 2 tr. zákoníku. S ohledem na uvedené proto obžalovaná navrhla, aby odvolací soud při určité revizi svého původního právního názoru zrušil napadený rozsudek ve výroku o vině a nově rozhodl tak, že její jednání naplňuje skutkovou podstatu toliko zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku. Pokud jde o nový trest, v tomto směru poukázala na svůj návrh uplatněný v odvolání ze dne 2. 10. 2019, včetně důvodů tento odůvodňujících, kdy jí navržený trest považuje za zcela dostatečný i ve vztahu k výchovné i represivní stránce trestu. Ohledně odvolání státního zástupce uvedla, že s ním nesouhlasí a předesílá, že pokud uvádí, že ho podává do výroku o vině, pak toto odvolání má za nepřípustné, neboť jednoznačně nesměřuje proti samotnému výroku o vině, s nímž státní zástupce evidentně souhlasí, ale výlučně proti důvodům, které nalézací soud uvedl ve svém odůvodnění napadeného rozsudku. Stejně odmítá i odvolání státního zástupce do trestu, když v případě užití právní kvalifikace nalézacím soudem je uložení trestu na samé spodní hranici zcela přiměřeným a není důvod, proč by měl být ukládán trest vyšší. Proto odvolání státního zástupce do výroku o trestu považuje za nedůvodné. Tento svůj opravný prostředek, zpracovaný obhájcem, obžalovaná J. M. doplnila řadou podání, mnohdy i duplicitně. V těchto vyslovila svůj nesouhlas s napadeným rozsudkem a svým odsouzením, kdy podle jejího názoru celý spis je z poloviny nepravda, není ani jeden přímý důkaz jako např. fotka či video a ani žádný ze svědků nemohl říci, že by viděli, že by děcka bila, nikdy to nedělala a dělat nebude. Podle jejího názoru je spis zpracován výslovně na zničení její osoby a znemožnění její osobnosti. Popsala svou rodinnou situaci, narození své nezl. dcery AAAAA, pěstounství nezl. BBBB, průběh života v období vymezeném skutkem, činnost s dětmi, stěhování a řadu povinností, které s tímto byly spojeny a péči o nezletilé děti. Vyjádřila se k provedeným důkazům ve věci, závěrům znaleckých posudků, které byly zpracovány ve vztahu k její osobě, jakož i k výpovědím svědků, kteří v předmětné věci vypovídali. Popsala dále svoji denní činnost, jakož i činnost obou děvčat, jak se chovala, jak si hrála, jak se koupala, včetně toho, že BBBB neplakala ani při pádech, ani při stěhování z různých bytů a ona nepoznala zlomeniny, když tato nebrečela. Zdůraznila, že žije řádně a slušně a nikdy neměla a nemá problémy se zákonem. Ve spisu se nachází rovněž přípis nazvaný „Doplnění odvolání – vyjádření Slezsko moravské odborové služby“ ze dne 21. 4. 2021, přičemž z obsahu tohoto vyplývá, že se SMOS ztotožňuje s rozhodnutím Vrchního soudu v Olomouci, kterým byl první ve věci vyhlášený rozsudek ve vztahu k obžalované J. M. zrušen a věc vrácena z podnětu odvolání jejího i státního zástupce k došetření. K tomuto je třeba uvést, že tento přípis není nikým podepsán, není zde založena plná moc, která by opravňovala subjekt jednat za obžalovanou, tedy je zde otázka, zda toto doplnění odvolání je vůbec opravným prostředkem podaným oprávněnou osobou tak, jak to vyplývá z ustanovení § 246 odst. 1 písm. b) tr. ř. Ve stejném duchu je pak nahlíženo

na podání obžalované nesoucí název „Pracovní úraz J. M.“ z XY, kdy opět toto trpí vadami, jak bylo již výše uvedeno, a stejně tak i na další přípis, z jehož obsahu není zřejmý pisatel tohoto přípisu a není zřejmý, s ohledem na projednávanou trestní věc, ani jeho smysl. Proto odvolací soud veškerá podání, která byla předložena spolu se spisovým materiálem v rámci opravného prostředku obžalované J. M., posuzoval podle § 59 odst. 1 tr. ř., z něhož vyplývá, že podání se posuzuje vždy podle svého obsahu, i když je nesprávně označeno, kdy tato konfrontoval s meritem předmětné věci z pohledu možných odvolacích námitek obžalované J. M.

č. 4

3. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě v písemném odůvodnění svého opravného prostředku uvedl, že je podáváno v neprospěch obžalované J. M. a zaměřeno do výroků o vině i trestu. Úvodem uvedl, že souhlasí s nalézacím soudem, pokud jde o užitou právní kvalifikaci jednání obžalované J. M. a v zásadě akceptuje i jeho hodnocení důkazní situace, pokud prezentuje, že provedené důkazy neumožňují bez důvodných pochybností učinit závěr o tom, že soubor zranění poškozené nezl. BBBBBB, který je popsán v podané obžalobě, způsobila úmyslně právě obžalovaná. V tomto směru poukázal na doplňující výsledky znalecké zprávy z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, k problematice zranění poškozené nezl. BBBBBB a možnostem jejich způsobení nezl. AAAAAA, tedy dcerou obžalované J. M., či jí. Dále se zabýval závěrem nalézacího soudu ohledně možného doplnění důkazů dalšími znaleckými posudky z oboru zdravotnictví, kdy v tomto směru by tyto nepřinesly žádné nové skutečnosti. Výrok o vině je podle jeho názoru postaven na rozporuplném a nepřesvědčivém odůvodnění napadeného rozsudku ve vztahu ke zvláště závažnému zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Rozsudek zde nesplňuje obsahové požadavky na odůvodnění podle § 125 tr. ř., jeho odůvodnění je nepřezkoumatelné, když nalézací soud se v rámci hodnotících úvah uchýlil toliko k alibistickým prohlášením, že musel rozhodnout o vině obžalované, když je jeho povinností ctít závazný právní názor odvolacího soudu, ačkoliv sám o trestní odpovědnosti obžalované v tomto směru pochyboval, přičemž je poukazováno na konkrétní odstavce v odůvodnění napadeného rozsudku. Státní zástupce oproti názoru nalézacího soudu uvedl, že z usnesení soudu odvolacího nevyplývají žádné závazné právní názory, toliko stanovil úkol, aby nalézací soud důsledně hodnotil provedené důkazy a vypořádal se s argumentační rovinou státního zástupce prezentovanou v původním odvolání, zejména pak ve vztahu k ustanovení § 112 tr. zákoníku. Podle státního zástupce nalézací soud prakticky vůbec nevysvětlil, na základě jakých úvah dospěl k závěru o vině obžalované ve vztahu ke zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a na základě čeho je možno dovozovat omisivní způsob spáchání tohoto trestného činu podle § 112 tr. zákoníku, přičemž nalézací soud v odůvodnění napadeného rozsudku prezentoval kritiku nejen obžaloby, intervenujícího státního zástupce, ale také odvolacího soudu. Za této situace pak má odvolatel pochybnosti o tom, zda nalézací soud vůbec pochopil, v čem omisivní způsob spáchání trestné činnosti v daném případě spočívá a jeho otevřeně negativní postoj se pak promítl i do popisu skutkového děje, který je nepřehledný a na samé hranici akceptovatelnosti, především z hlediska popisu subjektivní stránky. Pokud jde o uložený trest odnětí svobody ve výměře 5 let, pak s tímto rovněž odvolatel nesouhlasil, neboť jej považuje za nepřiměřeně mírný, přičemž nalézací soud přesvědčivě nezdůvodnil, proč ukládá trest na samé spodní hranici zákonné trestní sazby, ačkoliv obžalovaná je odsuzovaná za dva zločiny a její trestnou činnost sám přirovnává k lidskému hyenismu, navíc za existence jediné polehčující okolnosti, a to bezúhonného života. V tomto směru připomněl, že v původním prvotním rozsudku byl obžalované uložen trest

odnětí svobody ve výměře 4 roků (správně 3 let a 6 měsíců), přičemž nalézací soud její vinu ke zvlášť závažnému zločinu těžkého ublížení na zdraví neshledal. Zdůraznil, že jen shodou šťastných náhod zřejmě nebude mít poškozená doživotní následky. Má tak za to, že jsou splněny podmínky pro uložení důraznějšího nepodmíněného trestu odnětí svobody, alespoň v polovině zákonné trestní sazby stanovené v § 145 odst. 2 tr. zákoníku. S přihlédnutím k osobě obžalované pak je možno využít ustanovení § 56 odst. 3 tr. zákoníku a obžalovanou zařadit pro výkon trestu přesahujícího 8 let do věznice s ostrahou. Uvedenému také odpovídá jeho návrh, kdy se domáhal toho, aby odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. b), písm. e) tr. ř. napadený rozsudek zrušil ve výrocích o vině a trestu, podle § 259 odst. 3, odst. 4 tr. ř. uznal obžalovanou J. M. vinnou ze spáchání jednak zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a jednak zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku za současné úpravy skutkové věty, odrážející uvedenou právní kvalifikaci, a uložil jí za podmínek § 145 odst. 2 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody ve výměře kolem 8 let se zařazením pro výkon do věznice s ostrahou, za použití § 56 odst. 3 tr. zákoníku.

č. 4

4. Ve veřejném zasedání, konaném ohledně ve věci podaných opravných prostředků, obhájce obžalované J. M. přednesl opravný prostředek v rozsahu jeho písemného odůvodnění a rozvedl z něj skutečnosti, které považoval za podstatné. Nad rámec těchto uvedl, že v dané věci proběhlo poměrně podrobné dokazování, přičemž nebyly předloženy přímé důkazy, ani nebyl uzavřen okruh důkazů, které by skutečně prokazovaly, že to byla obžalovaná, která způsobila zranění poškozené nezletilé, jež jsou jí kladena za vinu. Stanovisko obhajoby spočívá v tom, že by měl být rozsudek krajského soudu změněn v tom směru, že by obžalovaná měla skutečně být uznána vinnou jako v původním rozsudku krajského soudu pro zločin týrání svěřené osoby podle těch ustanovení, která krajský soud použil v prvním odsuzujícím rozsudku, a pokud se týká ukládání trestu, pak obhájce opětovně zdůraznil, že si je vědom morální a emoční náročnosti, která z předmětné věci vyplývá, nicméně je třeba si uvědomit i další okolnosti, než jen předchozí bezúhonný život. Poukázal na to, že řízení se vede od roku 2017, tedy 4 roky, obžalovaná je na svobodě, žije řádným způsobem života, řádně se stará o svoji nezletilou dceru, která je v její péči. Nebyly zjištěny žádné skutečnosti svědčící o tom, že poté, co byla nezletilá BBBB odňata z péče obžalované, by se dopouštěla vůči své dceři nebo jiným dětem podobného jednání. Zdůraznil, že pakliže bude obžalovaná odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, pak to nebude trest jen pro ni, ale bude i zásadním životním trestem pro nezletilou AAAAA, která je dnes v její péči, je na ni citově vázána, a pokud z této péče bude odejmuta, kde skončí. Lze předpokládat, že s ohledem na všechny okolnosti nezletilá, dnes již v pubertálním věku, skončí někde v dětském domově, v pěstounské péči nebo v nějaké péči, která ji může přivést na scestí života a bude to pro ni trest možná horší a přísnější než pro obžalovanou. V rámci konečného návrhu obhájce navrhl, aby vrchní soud zrušil napadený rozsudek „ve výroku o trestu“ a nově uznal obžalovanou ve shodě s prvním rozsudkem krajského soudu vinnou zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b), písm. d) tr. zákoníku a uložil jí podmíněný trest v delším rozsahu, s dlouhou zkušební dobou a s možnými přiměřenými omezeními. Pokud by alternativně vrchní soud ponechal právní kvalifikaci tak, jak je uvedena v napadeném rozsudku, pak má za to, že trest, který byl uložen při této právní kvalifikaci nalézacím soudem, je dostatečný a přiměřený a měl by zůstat beze změny. Intervenující státní zástupkyně Vrchního státního zastupitelství v Olomouci přednesla opravný prostředek ve shodě s jeho písemným odůvodněním a i ona z něj rozvedla pro ni podstatné skutečnosti. Podrobně se

zabývala problematikou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, nedostatečným popisem subjektivní stránky jednání obžalované J. M., jakož i tím, že chybí ve výrokové části rozsudku odraz výsledků provedení dokazování. Nálezací soud se blíže nezabýval poraněními genitálu poškozené a protržením konečníku s jizevnatými změnami v oblasti hráze. Má tak za to, že nálezací soud na svoji úlohu rezignoval a nevypořádal se se všemi skutečnostmi důležitými pro rozhodnutí. Dále se pak podrobně zabývala problematikou stanovení výměry trestu z pohledu zákonných kritérií uvedených v § 39 tr. zákoníku a § 41 až § 42 tr. zákoníku. Zdůraznila, že jednání obžalované směřovalo vůči malému dítěti, kdy poškozená byla v její péči na základě jejího vlastního rozhodnutí z vlastní iniciativy, tedy byla si velmi dobře vědoma jednak věku, bezbrannosti, zranitelnosti dítěte a současně i její sociální situace, tedy toho, že je naprosto bez jakýchkoliv rodinných příslušníků, kteří by se mohli o její stav jakkoliv zajímat. Po vyhodnocení rozhodných skutečností, k nimž se vyjádřila, se domnívá, že uložení trestu odnětí svobody na samé zákonné spodní hranici je v daném případě nepřiměřeně a neodůvodněně mírné. Pokud jde o konečný návrh, pak ten uvedla ve shodě s písemným vyhotovením opravného prostředku.

5. Vrchní soud v Olomouci, jako soud odvolací (§ 252 tr. ř.), zjistil, že odvolání byla podána osobami oprávněnými podle § 246 odst. 1 písm. a), písm. b) tr. ř. a bylo tak učiněno v zákonné lhůtě vymezené v ustanovení § 248 odst. 1 tr. ř., přičemž opravné prostředky naplňovaly požadavky, vyplývající z ustanovení § 249 odst. 1 tr. ř. ohledně obsahu odvolání.

6. Jelikož odvolací soud neshledal důvody k zamítnutí či odmítnutí odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž byla podána odvolání, jakož i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, odvolací soud přihlížel, jen pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž byla podána odvolání. S ohledem na vymezení opravných prostředků obou odvolatelů, nebyla přezkumná činnost odvolacího soudu nijak omezena.

7. V řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, nebylo shledáno podstatných vad, které by měly za následek, že v tomto řízení byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci nebo právo obhajoby, a které by mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku [§ 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.]. V tomto směru odvolatelé nevznesli žádné výhrady.

8. Z předloženého spisového materiálu vyplývá, že Vrchní soud v Olomouci, jako soud odvolací, v dané věci již jednou rozhodoval, a to usnesením ze dne 11. 12. 2020, č. j. 4 To 44/2020-1247, kdy podle § 258 odst. 1 písm. b), písm. c) tr. ř. z podnětu odvolání obžalované J. M. a státního zástupce napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 11. 2019, č. j. 54 T 1/2018-1178, zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně, aby učinil nové rozhodnutí. V odůvodnění tohoto rozhodnutí pak popsal důvody, které jej vedly k tomuto rozhodnutí. V nyní napadeném rozsudku nálezací soud rekapituloval závěry a pokyny plynoucí z tohoto rozhodnutí odvolacího soudu. Ten předně s ohledem na právní kvalifikaci zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b), písm. d) tr. zákoníku namítl, že v popisu skutku absentuje vyjádření znaku těžké újmy na zdraví z pohledu mučivých útrap podle § 122 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku, jakožto okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, byť se touto otázkou nálezací soud

v odůvodnění tehdejšího rozsudku zabýval. Nálezací soud jako relevantní důkaz nehodnotil výsledek nezl. AAAAA z přípravného řízení, který shledal procesně nezpůsobilým důkazem a v hlavním líčení jej neprovedl, kdy s tímto postupem se odvolací soud neztotožnil. Ten ve zrušujícím rozhodnutí formuloval svůj právní názor na věc a zavázal nálezací soud, aby provedl důkaz protokolem o výsledku nezletilé AAAAA z přípravného řízení. V případě zločinu těžkého ublížení na zdraví, který byl z právní kvalifikace jednání obžalované J. M. nálezacím soudem vypuštěn, odvolací soud předně uvedl, že se nálezací soud náležitě nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí a připomněl rámcem ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. ohledně hodnocení provedených důkazů. V této situaci se odvolací soud neztotožnil s užitou zásadou *in dubio pro reo*, kterou podle jeho názoru v dané chvíli nálezací soud aplikoval nevhodně a předčasně. Připomněl, že není v rozporu se soudem nálezacím v tom, že v letech žily s poškozenou nezl. BBBB jen dvě osoby, a to jednak obžalovaná a jednak její nezl. dcera AAAAA, a v této situaci nálezací soud měl dokazováním zjistit, která z utrpených zranění mohla poškozené způsobit nezl. AAAAA a která pak obžalovaná, kdy v tomto směru poukázal na jednotlivé důkazní prostředky, jakož i na skutečnosti, které by měly být těmito objasněny. Dále bylo uvedeno, že pokud by nebylo možno zjistit, že to byla právě obžalovaná J. M., kdo způsobil konkrétní poranění poškozené nezletilé BBBB, pak se měl nálezací soud zabývat problematikou opomenutí upravenou v § 112 tr. zákoníku ve vztahu k naplnění zákonných znaků skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Podle § 264 odst. 1 tr. ř. je soud, jemuž věc byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí, vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí odvolací soud, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení odvolací soud nařídil. Po vrácení věci nálezací soud v hlavním líčení konaném dne 25. 2. 2021 podle § 102 odst. 2 tr. ř. přečetl protokol o výsledku osoby mladší 18 let nezl. AAAAA. Pokud jde o hodnocení tohoto důkazu jak samotného, tak v kontextu s dalšími ve věci provedenými důkazy, odvolací soud se ztotožnil se závěry, k nimž dospěl nálezací soud, tedy, že se jedná o výpověď nevěrohodnou, a to ve shodě se závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, zpracovaného na nezl. AAAAA. V podrobnostech je tak možno odkázat na příslušné pasáže napadeného rozsudku. Dále pak v tomto hlavním líčení byla k doplnění již podaného znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, vyslechnuta znalkyně MUDr. M. S., Ph.D., která uvedla, že neshledala důvod pro jakoukoliv korekci svých předchozích závěrů, přičemž nebyla schopna rozlišit, jaká zranění poškozené nezletilé BBBB mohla způsobit nezletilá AAAAA a jaká obžalovaná. Vyslovila názor, že problematika posouzení mechanismu zranění ve smyslu zlého nakládání s dítětem náleží do hodnocení soudního lékaře. Reagovala také na dotazy nálezacího soudu, které jí byly položeny s ohledem na rozhodnutí odvolacího soudu, přičemž však nebylo možno z výsledku této znalkyně dojít k jiným závěrům, než prezentovaným v tom směru, že stávajícími důkazními prostředky nebylo možno rozlišit, která zranění poškozené mohla způsobit obžalovaná a která její dcera nezl. AAAAA. V této souvislosti pak nálezací soud v zásadě logicky již neprováděl doplnění dokazování dalším znaleckým zkoumáním z oboru zdravotnictví a různých odvětví, tak jak je uvedeno v rozhodnutí odvolacího soudu, neboť tento postup by nevedl s ohledem na znalecké závěry MUDr. M. S., Ph.D., k žádanému cíli. Nálezací soud také upravil popis skutkového děje, kdy jej doplnil, že jednáním obžalované J. M. bylo prodlužováno tělesné a duševní utrpení poškozené nezletilé BBBB odpovídající svým charakterem mučivým útrapám ve smyslu § 122 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku a zabýval se i otázkou ustanovení § 112 tr. zákoníku v návaznosti na kvalifikaci jednání obžalované J. M. i jako zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Vzhledem k uvedenému je

tak možno konstatovat, že splnil pokyny, které odvolací soud pod bodem 12. svého rozhodnutí formuloval, a je tak zřejmé, že respektoval v daném směru ustanovení § 264 odst. 1 tr. ř., neboť provedl úkony, k nimž byl zavázán, tedy doplnil dokazování, upravil skutkovou větu a řídil se právním názorem vysloveným odvolacím soudem v jeho rozhodnutí.

č. 4

9. Nicméně, na druhé straně odvolací soud vnímá nestandardní postup nalézacího soudu, kterému byla věc vrácena nadřízeným soudem k novému projednání a rozhodnutí, v tom, že v novém rozhodnutí polemizuje s právním názorem nadřízeného soudu. Příkladem je možno odkázat na bod 30. odůvodnění napadeného rozsudku, týkající se protokolu o výsledku nezl. AAAAA v přípravném řízení, či na bod 41., ve kterém se nalézací soud neztotožnil s pojetím aplikace ustanovení § 112 tr. zákoníku a vyslovil přesvědčení o správnosti svého názoru. Takovýto postup nalézacího soudu nemá oporu v ustanovení § 120 až § 125 tr. ř. pojednávajících o náležitostech obsahu rozsudku, ani v ustanovení § 264 tr. ř. ohledně řízení u soudu prvního stupně po zrušení rozsudku. Proto je nepřijatelný a v odůvodnění rozsudku nemá žádného opodstatnění. Odvolací soud vnímá tato subjektivně zabarvená vyjádření nalézacího soudu jako nešťastná. Ve zrušujícím rozhodnutí odvolacího soudu byl nalézací soud mj. také zavázán k tomu, aby se zabýval tím, zda jednáním obžalované J. M. nedošlo ke spáchání zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku omisivně ve smyslu § 112 tr. zákoníku. Tento pokyn, jak je výše uvedeno, nalézací soud splnil, nicméně v odůvodnění napadeného rozsudku vyslovil svůj závěr, že s tímto pojetím výkladu ustanovení § 112 tr. zákoníku se neztotožňuje a aplikoval jej pouze proto, že formulace užitá v rozhodnutí odvolacího soudu vnímá jako vyjádření právního názoru pro další fázi řízení, který je pro něj závazný, tedy opakovaně odkazoval na to, že je povinen respektovat pro něj závazný právní názor odvolacího soudu, plynoucí z jeho zrušovacího rozhodnutí. S touto argumentací se však odvolací soud nemůže ztotožnit, neboť výklad právního názoru odvolacího soudu, který zastává nalézací soud, z rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 11. 12. 2020 rozhodně nevyplývá. V tomto směru je možno odkázat na příslušné pasáže daného rozhodnutí, kde odvolací soud popsal a formuloval úkoly pro nalézací soud poté, co byla věc vrácena do stadia řízení před nalézacím soudem, a uvedl, za jakých podmínek a kdy se měl nalézací soud zabývat problematikou opomenutí upravenou v § 112 tr. zákoníku ve vztahu k naplnění zákonných znaků skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Jedná se ze strany nalézacího soudu o naprosto zavádějící výklad. V tomto směru za pozornost stojí i argumentace státního zástupce v opravném prostředku, kde uvedl, že z usnesení odvolacího soudu nevyplývá žádný závazný právní názor, toliko odvolací soud stanovil úkol, jakým způsobem má nalézací soud postupovat. Odvolací soud je přesvědčen, že z jeho rozhodnutí rozhodně nevyplývá, že by měl být tímto nalézací soud jakkoliv nucen ke konkrétnímu hodnocení důkazů a ke konkrétním závěrům, které by následně vedly k aplikaci dané právní kvalifikace na jednání obžalované. Nalézací soud byl zavázán k tomu, aby podle výsledků provedeného dokazování zjistil, zda je možno či není možno aplikovat ustanovení § 112 tr. zákoníku ve vztahu k naplnění znaků skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, a tomu také mělo odpovídat eventuální rozhodnutí, včetně příslušného odůvodnění. Nalézací soud sice vyslovil svůj právní názor, ale měl jej vyslovit a odůvodnit jako svůj řádný názor a neměl tedy aplikovat ustanovení § 112 tr. zákoníku, pokud o tom nebyl přesvědčen, a na druhé straně, pokud aplikoval citované ustanovení, neměl se zaštiťovat naprosto nedůvodně závazným právním názorem odvolacího soudu, který jej však v tomto směru neučinil. Pokud na podporu svého závěru o nutnosti ctít závazný právní názor

nadřízeného soudu podle nalézacího soudu soud odvolací měl jít tak daleko, že nalézacímu soudu uložil, aby v rámci svých hodnotících úvah přihlédl také k odvolacím argumentům státního zástupce, pak je nutno uvést, že se jedná o standardní formulaci v rámci odvolacího řízení v situaci, kdy se odvolací soud ztotožňuje s argumentací odvolatele, tak jak tomu bylo v tomto případě. Tento nedůvodný postup nalézacího soudu pak měl za následek vadnost napadeného rozsudku a nutnost zásahu odvolacího soudu, který v rámci odvolacího řízení napravit nedostatky, o čemž bude pojednáno níže.

10. Po přezkoumání napadeného rozsudku v kontextu s námitkami obou odvolatelů odvolací soud zjistil, že bude třeba jeho zásahu do napadeného rozsudku, kdy důvodem tohoto je jeho vadnost v tom, že se nalézací soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí a že uložený trest v přezkoumávané části rozsudku je nepřiměřený. Jedná se tedy o vady podřaditelné pod ustanovení § 258 odst. 1 písm. b), písm. e) tr. ř. a odvolací soud ve vztahu k nim postupoval ve smyslu § 259 odst. 3 tr. ř., neboť mohl rozhodnout ve formě rozsudku na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn.

č. 4

11. Skutková zjištění, která následně nalézací soud vtělil do skutkové věty napadeného rozsudku, vzešla z řádného a v dostatečném rozsahu provedeného dokazování, plně respektujícího ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. Nalézací soud měl k dispozici řadu důkazů, a to jak svědeckých výpovědí, znaleckých posudků či důkazů listinné povahy, které jsou popsány v odůvodnění napadeného rozsudku, a tyto také patřičným způsobem hodnotil v souladu s požadavky plynoucími z ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a mohl tak objektivizovat skutkový děj. Rozsudek jako takový splňuje veškeré požadavky na něj kladené, a to jak ve smyslu zákonných kritérií, týkajících se výroku ve smyslu § 120 až § 122 tr. ř., či odůvodnění podle § 125 odst. 1 tr. ř., a to ve vztahu ke zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku, kdy obžalovaná v tomto směru se skutkovými zjištěními a následně užitou právní kvalifikací souhlasí a vůči této nebrojí. Poněkud jiná je však v tomto směru situace v případě zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Ve vztahu k tomuto odvolací soud stylisticky pro přehlednost upravil oproti napadenému rozsudku popis skutku, kdy poslední odstavec skutkové věty, včetně odkazu na konkrétní ustanovení občanského zákoníku, vtělil nově do třetího odstavce skutkové věty, kam svou povahou patří, a mučivé útrapy, včetně číselného označení příslušného ustanovení trestního zákoníku, byly nahrazeny obsahově stejným pojmem – utrpení až na hranici snesitelnosti. Pokud jde o úvahy nalézacího soudu a odůvodnění skutkových závěrů ve vztahu k uvedené právní kvalifikaci jednání obžalované J. M., pak nalézací soud v odůvodnění napadeného rozsudku uvedl, že skutkové vymezení jednání obžalované považuje za prokázané, neboť plně koresponduje se skutkovými závěry učiněnými v předchozím rozhodnutí. V tomto směru odvolací soud připomíná, že ve svém zrušovacím rozhodnutí ze dne 11. 12. 2020 mj. uvedl, že v zásadě otázku jednání obžalované J. M., jakožto pěstouna nezl. poškozené BBBB, svým způsobem hodnotil z pohledu naplnění zákonných znaků skutkové podstaty těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku nalézací soud již v rámci svých úvah ohledně zločinu týrání svěřené osoby. Je proto možno v tomto směru plně odkázat na tu část odůvodnění napadeného rozsudku, kde je zakomponována mj. i pasáž ohledně doplnění dokazování výsledkem znalkyně z oboru soudního lékařství, a to i ve vztahu k problematice mučivých útrap a jsou zde i úvahy nalézacího soudu, např. ohledně absence podávání léků proti bolesti poškozené nezl. BBBB, apod. Je tedy možno konstatovat, že úvahy nalézacího soudu, týkající se jak zločinu týrání

svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku, tak zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku jsou vyjádřeny v odůvodnění napadeného rozsudku a odvolací soud je vnímá jako správné, mající oporu v provedeném dokazování. Nicméně z pohledu nalézacího soudu, na což státní zástupce ve svém oprávněm prostředku důvodně poukázal, chybí jeho úvahy a odůvodnění omisivního způsobu spáchání zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku ve smyslu § 112 tr. zákoníku. Touto otázkou se nalézací soud v odůvodnění napadeného rozsudku zabýval toliko rámcově, když pouze citoval znění ustanovení § 112 tr. zákoníku a dále na čtyřech řádcích v podstatě uvedl svůj závěr, včetně citace příslušných ustanovení občanského zákoníku, o spáchání uvedeného trestného činu ze strany obžalované J. M. Podle přesvědčení odvolacího soudu toto strohé konstatování, byť v podstatě správné, nesplňuje požadavky kladené zákonem na odůvodnění rozsudku. Nalézací soud se, jak bylo výše uvedeno, zaštiťoval „závazným právním názorem odvolacího soudu“ a blíže se již této otázce nevěnoval, proto uvedené představuje vadu napadeného rozsudku ve smyslu § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř., a proto došlo ke zrušení napadeného rozsudku, neboť v dané části byl nejasný a nalézací soud se nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, když skutková věta a skutková zjištění, jinak správné, nemají odraz v jejich náležitém odůvodnění. V této souvislosti je třeba také uvést, že nalézací soud sice důvodně ve skutkové větě napadeného rozsudku poukázal na to, že obžalovaná J. M. se protiprávního jednání dopustila v rozporu se svými povinnostmi řádně pečovat o nezletilou BBBB, vyplývajících z ustanovení § 858 a § 966 obč. zákoníku, avšak v odůvodnění napadeného rozsudku tato uvedl toliko číselně bez toho, aby citoval jejich znění a dále se jimi zabýval, a to s jejich dopadem na předmětnou věc a na jednání obžalované J. M. v rámci naplnění znaků omisivního jednání ve smyslu § 112 tr. zákoníku ke zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, tak jak k tomu jinak ve výroku napadeného rozsudku správně dospěl. Ten je proto rovněž v této části nepřezkoumatelný a zatížen vadou a námitka státního zástupce v tomto směru byla shledána důvodnou.

12. S ohledem na správnost podstatné části závěrů, prezentovaných nalézacím soudem v odůvodnění napadeného rozsudku ve vztahu ke zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, odvolací soud ve zbytku tyto doplnil, aby byla odstraněna zjištěná pochybení a rozsudek tak byl souladným se zákonem. Jak vyplynulo z provedeného dokazování, na podkladě usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 27. 5. 2016, sp. zn. 0 Nc 3905/2016, byla obžalovaná J. M. předběžně předána do péče nezletilá BBBB. Na základě tohoto rozhodnutí pak obžalovaná J. M. ve vztahu k této vykonávala pěstounskou péči, kdy z ustanovení § 966 obč. zákoníku vyplývá, že pěstoun je povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat, a že při výchově dítěte vykonává přiměřeně povinnosti a práva rodičů s tím, že je povinen a oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v těchto záležitostech dítě zastupovat a spravovat jeho jmění. Pokud je odkazováno na povinnosti a práva rodičů, pak tyto vyplývají z ustanovení § 858 obč. zákoníku, z něhož je patrné, že rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění ... V rámci připomenutí závěrů nalézacího soudu prezentovaných v odůvodnění napadeného rozsudku, event. jejich doplnění v tomto směru, odvolací soud připomíná, že na základě zmiňovaného rozhodnutí měla obžalovaná poškozenou nezlet. BBBB v celodenní

péči, tzn., že ji umývala, krmila, převlékala, přebalovala, apod., tedy logicky musela jednoznačně vědět o tom, v jakém se nachází zdravotním stavu. Byla ze zákona povinna o nezletilou poškozenou řádně pečovat. S ohledem na viditelnost poranění zjištěných na těle poškozené nezletilé BBBB je možno odkázat na výše zmiňovaný výsledek znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, u hlavního líčení dne 25. 2. 2021, kdy mj. uvedla, že pokud jde o otevřené rány, tyto jsou viditelné, stejně tak poranění v oblasti úst. Pokud jde o samotné zlomeniny, pak se domnívá, že tyto viditelné nejsou, ale je vidět jen projev, tedy klinický projev, který by zlomeninu měl doprovázet. Vyjádřila se posléze ke konkrétním poraněním poškozené nezl. BBBB, kdy v případě pohmoždění nosu s oděrkou kůže a související deformací nosu odpovídající zlomenině nosní přepážky, uvedla, že toto zranění je viditelné a v daném případě nejčastěji jde o zranění doprovázené krvácivostí z nosních dírek, stejně tak je krvácivostí doprovázené zranění spočívající ve zhmoždění a defiguraci dolního rtu po neošetřené ráně se ztrátovým poraněním prvního a druhého řezáku v dolní čelisti vpravo a prvního až třetího řezáku dolní čelisti vlevo, jakož i zranění po tupém úderu, kdy všechna tato zranění jsou jednoznačně viditelná. Pokud jde o bolestivost utrpěných zranění, pak k této se znalkyně opětovně vyjádřila tak, že byla až na hranici snesitelnosti, tedy jednalo se o mučivé útrapy. Obžalovaná věděla o této skutečnosti, věděla o tom, že poškozená byla vystavována působení násilí různorodého charakteru a intenzity, přesto úmyslně dlouhodobě odpírala poškozené zajištění odborné lékařské péče. Obžalovaná tak jednoznačně neplnila povinnost řádně pečovat o poškozenou nezl. BBBB, jež pro ni vyplývala z citovaných ustanovení občanského zákoníku, jakožto pro pěstounku, když místo péče o její zdraví a další tělesný a rozumový vývoj a její ochranu jí vědomě nezajistila odpovídající lékařskou péči, úmyslně se této vyhýbala. Vědoma si různých zranění, která poškozená nezletilá BBBB utrpěla, byla srozuměna s tím, že takto prodlužuje její tělesné a duševní útrapy až na hranici snesitelnosti, odpovídající svým charakterem mučivým útrapám ve smyslu § 122 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku. Tímto jednáním tak naplnila zákonné znaky zvláště závažného zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku ve smyslu § 112 tr. zákoníku.

13. Pokud jde o právní kvalifikaci jednání obžalované J. M., pak předně odvolací soud opětovně poukazuje na nedostatky odůvodnění napadeného rozsudku ve vztahu ke zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kdy se nalézací soud, pokud jde o aplikaci ustanovení § 112 tr. zákoníku, k této skutkové podstatě omezil v odůvodnění napadeného rozsudku na citaci znění ustanovení § 112 tr. zákoníku a pak velmi kuse dovedl za použití citovaných ustanovení občanského zákoníku, jak je o nich výše pojednáno, aplikaci ustanovení § 112 tr. zákoníku. Odvolací soud se ztotožňuje se státním zástupcem, že v tomto směru je rozsudek vadný, v podstatě nepřezkoumatelný, a v této situaci v rámci nápravy tohoto stavu uvádí následující. Ustanovení § 112 tr. zákoníku pojednává o opomenutí a vyplývá z něj, že jednáním se rozumí opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel povinen podle jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy, v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat, nebo vyplývala-li taková jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího ohrožujícího jednání anebo k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen. Trestní zákoník v ustanovení § 112 od konání rozlišuje opomenutí, přičemž u opomenutí, na rozdíl od konání, stanoví ještě další podmínky, neboť ne každé opomenutí má obdobný význam z hlediska trestního práva jako konání. Opomenutí musí mít při posuzování v rámci trestního zákona přibližně stejnou závažnost jako konání, a proto musí jít o opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel podle okolností a svých poměrů povinen. Jde tedy o opomenutí zvláštní povinnosti, kde společnost s konáním

určité osoby předem počítá a spoléhá na ni, a proto ji stanoví jako povinnost právní. Opomenutí je jen tehdy postaveno na roveň konání, jestliže někdo nevykonat to, co bylo jeho právní povinností. Omisivní jednání může být úmyslné i nedbalostní. Zvláštní povinnost konat ve smyslu § 112 tr. zákoníku v předmětné věci vyplývá ze zákona, a to konkrétně z občanského zákoníku, z ustanovení týkajících se rodičů a dětí, a konkrétně pak z rodičovské odpovědnosti, vyplývající z již několikrát zmiňovaného ustanovení § 858 obč. zákoníku. Obžalovaná J. M. měla v celodenní pěstounské péči poškozenou nezl. BBBB, tedy ve smyslu § 858 obč. zákoníku byla povinna pečovat o její zdraví, její tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a měla ji chránit. S ohledem na shora připomenuté závěry znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, si musela být vědoma řady různých zranění, která poškozená utrpěla přes její péči, přičemž zde odvolací soud připomíná, že obžalovaná byla v předmětné době matkou své biologické dcery – nezletilé AAAAA, kterou měla ve své péči, proto její vědomost o zraněních poškozené nezl. BBBB je podle přesvědčení odvolacího soudu nezpochybnitelná. Zranění poškozené nezl. BBBB v zásadě bagatelizovala, adekvátně je neošetřovala, nepodávala jí proti bolesti žádné tišící léky, přičemž musela být srozuměna s tím, že tímto působí poškozené nezletilé BBBB výraznou bolestivost. Přesto nezajistila odbornou lékařskou péči poškozené nezletilé BBBB, a tím úmyslně navodila stav, při kterém podle závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, bolestivost zranění, s ohledem na jejich rozsah a charakter, rozhodně musela být na hranici snesitelnosti, tedy při absenci odborné lékařské pomoci a podávání léků proti bolesti se jednalo o mučivé útrapy ve smyslu § 122 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku, čímž jsou naplněna kritéria těžké újmy na zdraví, jakožto vážné poruchy zdraví. Obhájce obžalované v opravném prostředku vyslovil nesouhlas s aplikací ustanovení § 112 tr. zákoníku, když má za to, že musí být vždy splněna základní podmínka trestní odpovědnosti při takovém jednání, a to podmínka bezprostřední příčinné souvislosti, neboli musí se jednat o takové jednání, ať už aktivní či pasivní, které v bezprostřední příčinné souvislosti směřuje ke vzniku poškození zdraví. Akcentoval, že takové jednání, a to ani ve formě opomenutí, prokázáno nebylo. S tímto jeho právním názorem se odvolací soud neztotožňuje a má za to, že příčinná souvislost mezi jednáním obžalované a následky byla provedeným dokazováním jednoznačně prokázána. Pokud by obžalovaná jednala tak, jak jí ukládá zákon, tedy, že by podala nezletilé poškozené BBBB utišující léky proti bolesti, zajistila jí odbornou lékařskou péči a na celou situaci nerezignovala, jak učinila, pak by v příčinné souvislosti s jejím jednáním nedošlo ke vzniku těžké újmy na zdraví v podobě mučivých útrap ve smyslu § 122 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku. Avšak obžalovaná tak nekonala, ač měla, což je podstatné, a to nejen proto, že jí to ukládal zákon, ale také proto, že sama byla matkou, když měla v péči svoji vlastní dceru nezl. AAAAA. Námitku obžalované má proto odvolací soud za nedůvodnou. Kromě této doplňující pasáže v rámci právní kvalifikace jednání obžalované J. M. a jisté nápravy vadnosti napadeného rozsudku, je možno konstatovat, že nalézací soud nepochybil, pokud jednání obžalované J. M. podřadil pod znaky skutkových podstat týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. d) tr. zákoníku a zvláště závažného zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Je tak možno se ztotožnit se závěrem nalézacího soudu, že obžalovaná svým jednáním naplnila po objektivní i subjektivní stránce zákonné znaky uvedených skutkových podstat, a to jak v základní, tak i kvalifikované podobě. Ve vztahu k zavinění, jakožto obligatornímu znaku subjektivní stránky trestného činu, nalézací soud učinil správné závěry a jelikož se odvolací soud s jeho úvahami a závěry ztotožnil, tyto převzal s uvedeným doplněním do svého nového rozhodnutí.

V další části rozhodnutí (bodech 14. a 15.) odvolací soud vyložil své úvahy a závěry týkající se trestu ukládaného obviněné a její povinnosti k náhradě škody poškozené RBP, zdravotní pojišťovně.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 1

Je-li předmětem odvolacího řízení vydání více movitých věcí, vybere se soudní poplatek z odvolání podle položky 22 bodu 1 písm. b/ (ve spojení s položkou 4 bodem 1 písm. c/) sazebníku soudních poplatků pouze jednou (ve výši 2 000 Kč).

Poplatky soudní

Položka 4 sazebníku soudních poplatků zákona č. 549/1991 Sb.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 24. 2. 2023, sp. zn. [69 Co 40/2023](#), ECLI:CZ:KSOSOL:2023:69.CO.40.2023.1

Č. 1

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci změnil usnesení Okresního soudu v Olomouci tak, že se „žalovanému vrací část zaplaceného soudního poplatku ve výši 40.000 Kč, který zaplatil na základě usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 28. 1. 2022, č. j. 18 C 268/2016-387.“

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud zamítl návrh žalovaného na zrušení usnesení č. j. 18 C 268/2016-387, jímž byl žalovaný zavázán zaplatit soudní poplatek z odvolání, které podal proti rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 10. 12. 2021, č. j. 18 C 268/2016-373 v celkové částce 119.105 Kč, přičemž částku 77.105 Kč zaplatil jako soudní poplatek za odvolání proti výroku soudu, jímž bylo rozhodnuto o plnění ve výši 1.542.089 Kč a částku 42.000 Kč zaplatil za výrok týkající se vydání věci - za každou položku dřevní hmoty. Konkrétně se žalovaný domáhal zrušení usnesení o výzvě k zaplacení soudního poplatku v rozsahu částky 40.000 Kč s tím, že za odvolání proti výroku týkající se vydání věci měl zaplatit nikoliv za každou položku dřevní hmoty, ale pouze částku 2.000 Kč s odkazem na položku 4 bod 1 písm. c) sazebníku soudních poplatků.

2. Okresní soud návrhu žalovaného na zrušení usnesení nevyhověl v rozsahu zaplaceného soudního poplatku 40.000 Kč (nad rámec částky 2.000 Kč) a uvedl, že z každé položky byl vybrán soudní poplatek ve výši 2.000 Kč, když dřevní hmota, vydání, které se žalobkyně domáhala, byla položkově určena vzhledem k množství (m³), typu (borovicová, jedlová, modřínová, smrková) a věkovému stupni. Soud uvedl, že žalobou bylo uplatněno více nepeněžitých nároků, které se staly předmětem občanského soudního řízení za situace, kdy vydání každého z těchto nároků se mohla žalobkyně domáhat samostatnou žalobou a soudní poplatek byl vybrán řádně.

II.**Odvolání a vyjádření k němu****č. 1**

3. Proti tomuto usnesení podal odvolání žalovaný. V důvodech podaného odvolání uvedl, že žalovaný namítal, že soudní poplatek 42.000 Kč byl vyměřen v rozporu se zákonem, což plyne z jazykového výkladu položky číslo 4 bod 1 písm. a) až c) sazebníku soudních poplatků. Dle položky číslo 4 bod 1 písm. c) sazebníku soudních poplatků je poplatek „v ostatních případech“ 2.000 Kč. Žalovaný souhlasí s tím, že dle položky 4 bodu 1 písm. a) a b) se soudní poplatek vyměřuje za každou nemovitou věc, resp. za každý obchodní závod. V případě položky 4 bod 1 písm. c) ovšem má být soudní poplatek „v ostatních případech“ vyměřen ve výši 2.000 Kč bez dalšího (tj. ne za každou jednotlivou položku žaloby). Jazykovým výkladem je shora nadepsaný rozdíl zřejmý. Pokud by zákonodárce chtěl, aby i „v ostatních případech“ byl soudní poplatek určen za každou jednotlivou věc, do písmene c) sazebníku soudních poplatků by to uvedl. Soud v rozporu s tímto jazykovým výkladem stanovil poplatek „za každou položku dřevní hmoty“. Proto poplatek vyměřil v částce o 40.000 Kč vyšší než poplatek, který vyměřen být měl. Odůvodnění uvedené soudem prvního stupně v napadeném usnesení, že „žaloba sice vychází z jednoho skutkového základu, ale ústí do požadavku na 21 nepeněžitých plnění“, svědčí o tom, že soud jakkoliv nereflektoval argumenty žalovaného, že množství nepeněžitých plnění není dle sazebníku soudních poplatků rozhodující. Dále žalovaný odkázal na § 501 o. z., dle kterého je věc hromadná „soubor jednotlivých věcí náležejících téže osobě považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení, pokládá se za celek a tvoří hromadnou věc“. Z odborné literatury vyplývá, že věc hromadná je takovým souborem věcí, který je z hlediska jazykového označování jedním pojmem. Věc hromadná tvoří v právním styku jediný předmět občanskoprávních vztahů. Skutečnost, že dřevní hmota je označována jedním pojmem, vyplývá z původního rozsudku soudu prvního stupně, proti kterému žalovaný podal odvolání. I z odůvodnění rozsudku v bodě 30 vyplývá, že dřevní hmota je věc hromadná a jedná se o jediný předmět právního vztahu mezi účastníky, neboť soud v rámci odůvodnění této části hovoří výhradně o dřevní hmotě (společný pojem). Žalovaný poukázal i na rozhodnutí Okresního soudu v Hradci Králové sp. zn. 7 C 156/2016, kde žalovaný podal návrh na zrušení usnesení a určení soudního poplatku ve správné výši, tj. 2.000 Kč dle položky 22 bod 1 písm. b) sazebníku soudních poplatků ve spojení s položkou 4 bodu písm. c) sazebníku soudních poplatků. Návrhu žalovaného bylo vyhověno a soudní poplatek byl vyměřen pouze v částce 2.000 Kč. Soudní poplatek byl žalovanému vyměřen nesprávně ve výši přesahující poplatkovou povinnost žalovaného o částku 40.000 Kč.

III.**Důvodnost odvolání**

4. Odvolání žalovaného je přípustné, bylo podáno osobou k tomuto úkonu oprávněnou a včas, proto krajský soud přezkoumal napadené usnesení okresního soudu a dospěl k závěru, že je třeba je změnit.

5. Z obsahu předloženého spisu vyplývá, že žalovaný zaplatil soudní poplatek na základě usnesení o výzvě k zaplacení soudního poplatku z odvolání ze dne 28. 1. 2022, č. j. 18 C 268/2016-387, a to v částce 77.105 Kč (zaplacení částky 1.542.089 Kč) a podle položky 22 bodu 1 písm. b) ve spojení s položkou 4 bod 1 písm. c) sazebníku soudních poplatků

42.000 Kč (vydání věci – za každou položku dřevní hmoty). Žalovaný soudní poplatek ve výši, jak byl vyzván, zaplatil, o čemž svědčí záznam o složení částky 119.105 Kč od žalovaného (číslo listu 402). Soudní poplatek ve výši 42.000 Kč byl vyměřen za odvolání žalovaného proti výroku rozsudku okresního soudu ze dne 10. 12. 2021, č. j. 18 C 268/2016-373, a to výroku o povinnosti žalovaného vydat žalobkyni dřevní hmotu ve výčtu 21 položek dřevní hmoty určitého věku, druhu a délky.

6. V úvodu této věci je třeba uvést, že soudní poplatek žalovaný zaplatil na základě výzvy k zaplacení poplatku za podané odvolání. Porovnáním ustanovení § 10 odst. 2 zákona o soudních poplatcích, který rozlišuje výzvu k zaplacení soudního poplatku a rozhodnutí ukládající zaplacení soudního poplatku, a § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, který zmiňuje pouze rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit poplatek, nutno dospět k závěru, že nesprávnou výzvu k zaplacení poplatku (byť byla provedena formou usnesení) není třeba rušit a rozhoduje se pouze o vrácení poplatku, na základě takové výzvy zaplaceného. Tak je tomu v posuzované věci.

Č. 1

7. Podle položky 4 sazebníku soudních poplatků platí, že

1. Za návrh na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem není peněžité plnění

a) za každou nemovitou věc 5.000 Kč

b) za každý obchodní závod nebo za každou jeho organizační složku 15.000 Kč

c) v ostatních případech, není-li dále stanoveno jinak 2.000 Kč.

8. Uvedená položka sazebníku soudních poplatků, podle které se stanoví sazba soudního poplatku pevnou částkou pro případy, kdy předmětem občanského soudního řízení není peněžité, je formulována způsobem, jehož gramatický výklad vede k závěru, že soudní poplatek v uvedené konstantně stanovené částce se vybere za každou nemovitost, či obchodní závod nebo jeho organizační složku. Naproti tomu v případě soudních řízení, jejichž předmětem je nepeněžité plnění, je v této položce sazebníku uvedena konstantní částka 2.000 Kč, aniž by bylo stanoveno, že i v případě nepeněžitých plnění, než která jsou uvedena v této položce sazebníku pod písm. a) a b), má být soudní poplatek vybrán za každou položku zahrnutou do předmětu řízení, jak v této věci rozhodl okresní soud. Odůvodnění soudu prvního stupně, že bylo uplatněno více nepeněžitých nároků a každého se lze domáhat samostatnou žalobou, není v souladu s výše uvedeným výkladem zákona o soudních poplatcích a jeho sazebníku.

9. Krajský soud má tak za to, že z odvolání, je-li předmětem odvolacího řízení vydání více movitých věcí, se soudní poplatek vybere podle položky 22 bod 1 písm. b) a položky 4 bod 1 písm. c) sazebníku soudních poplatků pouze jednou.

10. V dané věci je předmětem odvolacího řízení nepeněžité plnění a soudní poplatek za podané odvolání podle 22 bod 1 písm. b) a položky 4 bod 1 písm. c) sazebníku tak činí 2.000 Kč bez ohledu na to, kolika položek dřevní hmoty se vydání týká. Jestliže žalovaný zaplatil za vydání movitých věcí soudní poplatek 42.000 Kč, je třeba vrátit přeplatek ve výši 40.000 Kč.

11. Krajský soud proto změnil napadené usnesení okresního soudu podle § 220 o. s. ř. a rozhodl o vrácení části soudního poplatku žalovanému ve výši, v jaké byl zaplacen na základě nesprávné výzvy soudu (§ 10 odst. 2 zákona o soudních poplatcích).

č. 2

Omezení v nakládání s nemovitou věcí povinného postiženou exekucí příkazem se po dobu trvání účinků speciálního inhibitoria dle § 47 odst. 6 exekučního řádu vztahuje i na jednání zástavního věřitele směřující k prodeji této nemovité věci na základě předchozího ujednání se zástavcem (§ 1359 odst. 1 o. z.).

Návrh na vklad vlastnického práva podle kupní smlouvy o prodeji nemovité věci povinného uzavřené zástavním věřitelem v rozporu s účelem speciálního inhibitoria katastrální úřad zamítne podle § 17 odst. 1 písm. f) katastrálního zákona.

Exekuce, Zástavní právo (o. z.), Katastr nemovitostí

§ 1359 odst. 1 o. z., § 47 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., § 17 odst. 1 písm. d) a písm. f) zákona č. 256/2013 Sb.

č. 2

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. [24 Cdo 2755/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:24.CDO.2755.2022.2

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 5. 2022, sp. zn. 5 Co 4/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se podanou žalobou neúspěšně domáhala povolení vkladu vlastnického práva k jednotce č. 1 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 672/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3, o velikosti 672/2957, dále jednotce č. 4 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 1018/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2, a 3 o velikosti 1018/2957, jednotce č. 5 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 65/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3 o velikosti 65/2957, jednotce č. 6 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 53/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3 o velikosti 53/2957, jednotce č. 7 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 123/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3 o velikosti 123/2957, jednotce č. 8 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 18/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3 o velikosti 18/2957, jednotce č. 9 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 299/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3 o velikosti 299/2957, jednotce č. 10 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 139/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3 o velikosti 139/2957 a jednotce č. 11 se spoluvlastnickým podílem na společných částech budovy o velikosti 342/2957 a se spoluvlastnickým podílem na pozemcích parc. č. 2 a 3 o velikosti 342/2957, umístěných

v budově č. p. 12 (dále jen nemovitosti), postavené na pozemcích parc. č. 2, 14, 15, 16, 17 a 18, zapsaných na listu vlastnictví č. 19 a 20 pro obec a katastrální území M. u Katastrálního úřadu pro Jihomoravský kraj, Katastrálního pracoviště Z. (dále „katastrální úřad“), a to poté, co byl návrh na vklad rozhodnutím katastrálního úřadu z 29. 1. 2021 zamítnut.

2. Katastrální úřad v rámci vkladového řízení došel k závěru, že navrhovaný vklad nelze povolit, jelikož u soukromých listin, kterou byla v tomto případě kupní smlouva mezi V. H., zástavním věřitelem H. T., jako prodávajícím, a žalobkyní jako kupující, katastrální úřad zkoumá, zda není účastník vkladového řízení omezen právními předpisy v nakládání s nemovitou věcí. Jelikož ale účastnice vkladového řízení H. T. nebyla oprávněna nakládat s předmětem právního jednání, a to s ohledem na speciální inhibitorium plynoucí z doručení [v pořadí prvního] exekučního příkazu Exekutorského úřadu Plzeň-město ze dne 13. 4. 2018, č. j. 134 EX-03430/2018-020, postižením nemovité věci (ustanovení § 47 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „exekuční řád“), katastrální úřad návrh na vklad s poukazem na ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) a § 18 odst. 1 zákona č. 256/2013, o katastru nemovitostí (dále jen „katastrální zákon“), zamítl. Žalobkyně se tak svého nároku domáhala žalobou podle části páté zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“).

3. Krajský soud v Brně (dále „soud prvního stupně“) svým rozsudkem ze dne 21. 1. 2022, č. j. 35 C 2/2021-111, shledal, že H. T., účastníci se vkladového řízení před katastrálním úřadem jako ta, jejíž vlastnické právo má zanikat, je na základě ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu, omezena speciálním inhibitorem v nakládání s nemovitými věcmi, a to minimálně ode dne 9. 6. 2020, kdy jí byl doručen exekuční příkaz Exekutorského úřadu Plzeň-město ze dne 13. 4. 2018, č. j. 134 EX-03430/2018-020. Bez ohledu na způsob, jakým mělo vlastnické právo k nemovité věci přejít na žalobkyni, nemohla být podle soudu prvního stupně vkladová podmínka podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona splněna a návrh na vklad byl katastrálním úřadem správně zamítnut.

4. Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podala žalobkyně odvolání, ve kterém namítala, že speciální inhibitorium na jí uzavřenou kupní smlouvu nedopadá, neboť zákaz převést majetek postižený exekucí podle ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu je vztažen výslovně pouze na povinného, tedy H. T. Podle žalobkyně však tento zákaz nedopadá na případy, kdy postižený nemovitý majetek převádí zástavní věřitel jako prodávající při výkonu zástavního práva přímým prodejem zástavy. Podle žalobkyně tak soud prvního stupně zcela pominul specifika přímého prodeje zástavy zástavním věřitelem, který tak činí vlastním jménem a na vlastní účet. Neplatnost z důvodu existence speciálního inhibitoria tak podle žalobkyně může postihovat toliko povinného.

5. Vrchní soud v Olomouci (dále jen „odvolací soud“) svým rozsudkem ze dne 12. 5. 2022, č. j. 5 Co 4/2022-134, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud uzavřel, že byt z ustanovení § 1356 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), lze odvodit zákonné oprávnění zástavního věřitele jednat při prodeji předmětu zástavy vlastním jménem a na vlastní účet, nemá podle mínění odvolacího soudu tato skutečnost za následek zánik důsledků speciálního inhibitoria podle ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu ve vztahu k postiženým nemovitým věcem, které mají být předmětem převodu. Podle odvolacího soudu se jedná o důsledek účinků derivativního nabytí vlastnického práva, založeného nikoliv vlastnictvím zástavního věřitele, nýbrž smluvní dispozicí s vlastnictvím

povinného, které je účinně exekučně postiženo a právní nakládání s ním je ze zákona omezeno. Odvolací soud závěrem dodal, že akceptace názoru žalobkyně, že speciální inhibitorium nepostihuje neplatností právní jednání zástavního věřitele činěného na základě smluvního ujednání s povinným, by nevedla k ničemu jinému, nežli k negaci účelu exekučního řízení, kterým je vymožení pohledávky oprávněného a uspokojení jeho nároků. Výklad zastávaný žalobkyní by potom vedl k „odklánění“ exekučně postiženého majetku z exekučních řízení ve prospěch zástavních věřitelů a odejmutí možnosti řádného uspokojení oprávněných osob z výtěžku exekučně postižené a zpeněžované podstaty zákonem předvídaným způsobem. Podle odvolacího soudu závěrem nelze než podotknout, že práva zástavního věřitele na uspokojení zajištěných pohledávek z výtěžku prodeje zástavy jsou v exekučním řízení adekvátně chráněna jeho přednostním uspokojením podle ustanovení § 337c odst. 1 písm. d) o. s. ř.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 2

6. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně (dále též „dovolatelka“) v rozsahu výroku I, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby, dovoláním. Jeho přípustnost dovolatelka spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která dosud v rozhodování odvolacího soudu nebyla řešena, konkrétně otázky, zda účinky speciálního inhibitoria vyplývající z exekučního příkazu a postihující nemovitou věc povinného brání povolení vkladu vlastnického práva k této nemovité věci na základě kupní smlouvy uzavřené na straně prodávající zástavním věřitelem při realizaci jeho zástavního práva formou přímého prodeje zástavy a za druhé, zda posouzení této otázky je posouzením vkladové podmínky dle ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) nebo ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) katastrálního zákona.

7. Podle dovolatelky je nesprávné právní posouzení odvolacího soudu, podle kterého ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu, jenž zakládá speciální inhibitorium na nemovitý majetek, vylučuje prodej tohoto majetku zástavním věřitelem.

8. Tento názor podporuje následující argumentací.

9. Podle dovolatelky vyplývá z katastrálního zákona, že pokud jde o vymezení vkladových podmínek, rozlišuje katastrální zákon omezení účastníka řízení v nakládání s nemovitými věcmi jednak na omezení vyplývající přímo z právního předpisu podle § 17 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona, jednak na omezení na základě rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, která vyplývají z dosavadních zápisů v katastru nemovitostí podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) katastrálního zákona. O omezení účastníka řízení v nakládání s nemovitými věcmi právním předpisem potom jde tehdy, pokud toto omezení vyplývá z předpisu přímo a zároveň není následkem rozhodnutí nebo nevyplývá z dosavadních zápisů v katastru nemovitostí.

10. Tyto podmínky však omezení v podobě speciálního inhibitoria podle ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu podle dovolatelky nesplňuje, překážka v povolení vkladu vlastnického práva ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona tak není dána.

11. Co se týče omezení ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) katastrálního zákona, i zde má dovolatelka za to, že toto ustanovení nepředstavuje v nynějším případě překážku vkladu vlastnického práva. Podle dovolatelky je zde totiž nutné zkoumat nejen samotnou skutečnost, zda z dosavadních zápisů v katastru nemovitostí vyplývá oprávnění účastníka nakládat s předmětem právního jednání a zda jsou účastníci omezení ve smluvní volnosti co do nakládání s tímto předmětem, ale zejména skutečnost, zda toto omezení v nakládání s předmětem právního jednání současně způsobuje neplatnost právního jednání, na jehož základě má být vklad povolen. Podle dovolatelky je to totiž právě tato neplatnost, a nikoliv samotné omezení, které je překážkou vkladu. Samotnou neplatnost je potom třeba posuzovat podle jiných právních předpisů – v tomto případě občanského zákoníku a exekučního řádu, neboť ze samotného ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) katastrálního zákona nelze tuto neplatnost dovozovat.

č. 2

12. Podle dovolatelky je zákaz nakládání s majetkem, na který je uvaleno speciální inhibitorium ve smyslu ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu, uložen pouze povinnému. Neplatností tak není sankcionováno každé nakládání s majetkem postiženým exekučním příkazem, ale pouze právní jednání povinného, kterým povinný porušil zákaz nakládat s majetkem. V kontextu nynějšího řízení tak tento zákaz nezpůsobuje neplatnost kupní smlouvy ze dne 27. 11. 2020, kterým se zástavní věřitel pokusil realizovat své zástavní právo formou přímého prodeje zástavy. Zástavní dlužnice, jejíž nakládání s majetkem bylo omezeno, totiž sama neuzavřela kupní smlouvu ani nepodala návrh na vklad. Právním jednáním zástavního věřitele při uzavření kupní smlouvy nemůže dojít k porušení zákazu povinným. Dovolatelka nakonec uvádí, že zákonodárce nestanovil stav absolutní nepřevoditelnosti, resp. nezatížitelnosti nemovité věci postižené exekučním příkazem, který by na nemovité věci váznul a bránil dispozici s ní kterékoliv osobě, ale zvolil formu zákazu nakládání s postiženým majetkem konkrétní osobě, tedy povinnému. Tato konstrukce tak může způsobit pouze neplatnost právního jednání povinného, nikoliv však neplatnost právního jednání zástavního věřitele.

13. K věci se na výzvu soudu vyjádřil také Český úřad zeměměřičský a katastrální (dále též „ČÚZK“), coby tzv. *amicus curiae*, který ve svém stanovisku ze dne 19. 1. 2022 argumentoval, že je-li zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci omezen vlastník nemovité věci v nakládání s touto věcí, musí toto omezení nutně postihovat i každou osobu, která své oprávnění nakládat s nemovitou věcí odvozuje od vlastníka. Opačný závěr by mimo jiné umožnil účelové zmaření veškerých omezení tohoto typu obsažených v právním řádu. ČÚZK má tak za to, že v této věci není dostatečný toliko jazykový výklad, který akcentuje dovolatelka. Zákonný zákaz z logiky věci postihuje povinného nikoliv jako libovolnou osobu, ale jako vlastníka nemovité věci, od kterého odvozuje své oprávnění nakládat s nemovitou věcí i zástavní věřitel. Jakékoliv omezení vlastníka nemovité věci, které není spojeno pouze s jeho osobou, jako např. omezení svéprávnosti, se potom musí promítat i do postavení zástavního věřitele. Výše uvedené je obzvláště zřetelné při pohledu ze strany nabyvatele, který vlastnické právo nabývá odvozeně, přičemž nabytí vlastnického práva lze z logiky věci odvozovat jedině od dosavadního vlastníka, a to i přesto, že k němu dochází na základě právního jednání zástavního věřitele.

14. Na toto vyjádření ČÚZK reagovala dovolatelka replikou ze dne 11. 11. 2022. V ní uvedla, že jelikož před účinností nového občanského zákoníku možnost realizace zástavního práva přímým prodejem zástavy vlastním jménem zástavního věřitele neexistovala, a zároveň

ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu mimo jiného označení příslušného odstavce nedoznalo s platností nového občanského zákoníku žádných změn, je podle dovolatelky zřejmé, že záměrem zákonodárce nebylo rozšíření okruhu osob, na které dopadá speciální inhibitorium, ani změna jeho koncepce jako omezení adresovaného výlučně povinnému. Omezení inhibitoria toliko na povinného lze podle dovolatelky dovodit také z toho, že vyznění o zahájení exekuce a exekuční příkazy jsou doručovány toliko povinnému, nikoliv též zástavnímu věřiteli. Z toho lze vysledovat charakter speciálního inhibitoria jako zákazu adresovaného pouze povinnému. Nelze totiž akceptovat, že by speciální inhibitorium, nastávající v důsledku doručení exekučního příkazu, mohlo být účinné i vůči tomu, komu tento exekuční příkaz doručen nebyl.

III.

Přípustnost dovolání

č. 2

15. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.).

16. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

18. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. V projednávané věci záviselo rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení právních otázek, a to 1/ zda účinky speciálního inhibitoria postihující nemovitou věc povinného brání povolení vkladu vlastnického práva k této nemovité věci na základě kupní smlouvy uzavřené mezi kupujícím a zástavním věřitelem při realizaci jeho zástavního práva formou přímého prodeje zástavy; a 2/ zda posouzení této otázky je posouzením vkladové podmínky podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) nebo ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) katastrálního zákona.

20. Dovolání shledal Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. přípustným, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu a v poměrech nastolených nyní účinným občanským zákoníkem dosud nebyly ve všech souvislostech vyřešeny.

IV.

Důvodnost dovolání

21. Dovolání je sice přípustné, není však důvodné.

22. Pro rozhodnutí právě projednávané věci je klíčová otázka, zda speciální inhibitorium ve smyslu ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu postihující nemovitou věc znemožňuje nakládání s ní nejen povinnému, ale též zástavnímu věřiteli.

23. Podle ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu nesmí majetek, který je postižen exekučním příkazem, povinný převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat. Právní jednání, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatné.

24. Podle ustanovení § 1359 o. z. se může zástavní věřitel, jakmile je zajištěný dluh splatný, uspokojit způsobem, o němž se dohodl se zástavcem, popřípadě zástavním dlužníkem, v písemné formě.

25. Nejvyšší soud se v minulosti vyslovil, že uvalení speciálního inhibitoria nebrání tomu, aby povinný účinně pozbyl vlastnictví k postiženým věcem v důsledku úkonů třetích osob nebo jiných právních skutečností (kupříkladu odstoupí-li prodávající od smlouvy, podle níž povinný jako kupující koupil postižené věci, uplyne-li lhůta zakládající nevratitelnou domněnku vypořádání společného jmění manželů nebo vyzve-li dárce povinného k vrácení daru, atd.). Na základě těchto skutečností povinný pozbude vlastnictví k postiženým věcem nebo podílům na nich, i když nastanou až po nařízení exekuce nebo po vydání exekučního příkazu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. [20 Cdo 2678/2006](#)). Tyto závěry však postihují situace, kdy k zániku vlastnictví dosavadního vlastníka dochází na základě právních skutečností zásadně nezávislých na vůli povinného. Z tohoto důvodu nejsou výše uvedené závěry přílehlavé pro situace, kdy s vlastnickým právem povinného disponuje zástavní věřitel.

26. Zástavní věřitel, který na základě oprávnění ve smyslu ustanovení § 1359 odst. 1 o. z. převádí vlastnické právo k nemovité věci, jedná sice svým jménem a na svůj účet, nicméně nakládá s vlastnickým právem zástavního dlužníka k nemovité věci, a to na základě zákonného oprávnění, jež ovšem v každém případě odvozuje výlučně od právního jednání povinného (od obsahu zástavní smlouvy uzavřené mezi zástavcem [povinným] a zástavním věřitelem).

27. Právní vztah mezi účastníkem 1/ (jakožto zástavním věřitelem) a účastnicí 2/ (jakožto zástavní dlužnicí a vlastníci předmětných nemovitých věcí) založený dodatkem č. 1 ze dne 21. 1. 2014 k zástavní smlouvě, jímž byl umožněn přímý prodej zástavy (předmětných nemovitých věcí), má prvky nepřímého zastoupení, byť jej zcela nevyčerpává. Podle ustálené rozhodovací praxe představované např. rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. [30 Cdo 3658/2007](#), či ze dne 25. 8. 2009, sp. zn. [28 Cdo 1798/2009](#), nepřímý zástupce (tzv. náhradník) jedná na účet zastoupeného, avšak vlastním jménem. Ve vztahu k třetím osobám vystupuje sám za sebe a sám také nabývá práva a povinnosti z právních jednání se třetími osobami, zatímco mezi nepřímo zastoupeným a třetí osobou z jednání zástupce žádný právní poměr bezprostředně nevzniká. Nepřímý zástupce je pouze zavázán nabytá práva a převzaté povinnosti následně převést na zastoupeného. Nepřímé zastoupení je tak ve své podstatě pojmenování třídy specifických právních poměrů mezi nepřímým zástupcem a zastoupeným, z nichž vyplývá povinnost nepřímého zástupce uskutečnit vlastním jménem určitá jednání, jež jsou v konečném důsledku prováděna ve prospěch zastoupeného, avšak bezprostředně nevyvolávají vznik žádných práv a povinností mezi zastoupeným a třetí osobou, s níž nepřímý zástupce jedná. Již proto odvolací soud v důvodech napadeného

rozhodnutí zcela přiléhavě zdůraznil důsledek derivativního nabytí vlastnického práva odvozovaného nikoliv od vlastnictví zástavního věřitele, nýbrž od vlastnictví povinného.

28. V nyní posuzovaném případě byl prostřednictvím dodatku k zástavní smlouvě sjednán způsob realizace zástavy tzv. přímým prodejem, na jehož základě byla dne 27. 11. 2020 uzavřena mezi žalobkyní a účastníkem 1) kupní smlouva o prodeji předmětných nemovitých věcí. Účastnice 2) však byla v nakládání s předmětnými nemovitými věcmi omezena speciálním inhibitoriem nejpozději k datu 9. 6. 2020, kdy jí byl doručen exekuční příkaz. Jelikož byla účastnice 2) ke dni podání návrhu na vklad (1. 12. 2020) omezena v nakládání s předmětnými nemovitými věcmi ze zákona, musí takové omezení co do možnosti dispozice s vlastnickým právem k předmětným nemovitým věcem nutně dopadat i na smluvní dispozice zástavního věřitele, jenž své oprávnění odvozuje právě a jen od smluvního jednání zástavce (povinné).

29. Dovolatelka ve své dovolací argumentaci akcentuje jazykový výklad posuzovaného ustanovení, když je podle ní z formulace „právní jednání, kterým povinný porušil zákaz“, obsažené v ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu, zřejmé, že neplatností dle uvedeného ustanovení může být postiženo pouze jednání samotného povinného proti tomuto zakazu, v nynější věci však byla předmětná smlouva uzavřena nikoliv povinnou, ale zástavním věřitelem; zákaz vyplývající ze speciálního inhibitoria by se tak na jednání dovolatelky neměl vztahovat. Této argumentaci však nelze přisvědčit.

30. Na povinnost soudu neomezovat se při výkladu právních předpisů na jejich doslovné znění, nýbrž vykládat je též podle jejich smyslu a účelu (podle jejich teleologie), opakovaně ve své judikatuře poukazuje Ústavní soud. Již ve stanovisku pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. [Pl. ÚS-st. I/96](#), uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamena bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V nálezu pléna ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 21/96](#), uveřejněném pod číslem 13/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu a vyhlášeném pod č. 63/1997 Sb., pak dovodil, že soud není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. V nálezu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 33/97](#), uveřejněném pod číslem 163/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, uzavřel, že aplikace práva, vycházející pouze z jeho jazykového výkladu, je naprosto neudržitelným momentem používání práva. Vyložil, že jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě, je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu. Zdůraznil, že mechanická aplikace právních předpisů abstrahující od smyslu a účelu právní normy činí z práva nástroj odcizení a absurdity. Z těchto závěrů ve své rozhodovací praxi vychází též Nejvyšší soud (srov. např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. [31 Cdo 4545/2008](#), uveřejněný pod číslem 84/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

31. Smyslem institutů tzv. generálního a speciálního inhibitoria a exekuce jako takové je uspokojení vymáhané pohledávky, nákladů exekuce a nákladů exekuce na straně oprávněného (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2020,

sp. zn. [20 Cdo 1934/2020](#)), přičemž slouží k ochraně oprávněného, dalšího oprávněného, přihlášených či zajištěných věřitelů, nikoli však dalších osob či dokonce povinného (srov. např. usnesení ze dne 7. 9. 2022, sp. zn. [20 Cdo 3598/2021](#)).

č. 2

32. Pokud by Nejvyšší soud přisvědčil oponentnímu výkladu dovolatelky o omezení vycházejícího ze speciálního inhibitoria, které by postihovalo toliko povinného, ale umožňovalo by současně zástavnímu věřiteli s majetkem disponovat pro potřeby zpeněžení zástavy, umožnil by povinnému – navzdory pravomocnému exekučnímu příkazu k prodeji nemovité věci – skrze včasné zřízená zástavní práva vyvádět speciálním inhibitorem postižený majetek z exekučního řízení, a tím zabraňovat jeho zpeněžení ve prospěch oprávněných osob. Toto jednání by se tak negativně projevilo do majetkových poměrů oprávněných subjektů v exekučním řízení. Lze proto naopak dovodit, že je namístě vyložit § 47 odst. 6 exekučního řádu, pokud jde o jeho adresáty, prostřednictvím logického výkladu *a fortiori*, konkrétně pak prostřednictvím argumentu „*a maiori ad minus*“, tedy platí-li zákaz pro povinného, musí platit i pro ty osoby, jež své právní postavení od povinného zprostředkovaně odvozují.

33. Současně nelze pominout, že právní úprava exekučního řízení pozici zajištěných věřitelů náležitě reflektuje tím, že jim přiznává privilegované postavení skrze právo na přednostní uspokojení při prodeji nemovitých věcí povinného podle ustanovení § 337c odst. 1 písm. d) o. s. ř. V poměru exekučního řízení ve vztahu k nemovité věci, na kterou je exekučním příkazem uvaleno speciální inhibitorium, tak privilegované postavení zástavního věřitele představuje speciální úpravu oproti obecnému právu uspokojit se přímým smluvním prodejem zástavy.

34. Doplnuje se v té souvislosti, že exekuční řád neupravuje specifické postavení zajištěného věřitele, které vyplývá např. z ustanovení § 293 a § 230 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, a které umožňuje zástavnímu věřiteli dávat insolvenčnímu správci závazné pokyny ke způsobu zpeněžení věci sloužící k zajištění pohledávky. Již proto nelze rozumně dovodit, že by zajištěný věřitel měl v rámci exekučního řízení zcela mimo rámec odpovídající procesní úpravy privilegované postavení potud, že by mohl na místo soudního exekutora volně nakládat s majetkem dotčeným exekucí, a to (jen) podle dříve uzavřené smlouvy s povinným. S uvedenými závěry konvenuje i dostupná literatura, podle níž stejně jako u ostatních způsobů realizace zajištění, i ohledně privátního prodeje zástavy platí, že individuální uspokojení věřitelů ustupuje uspokojení kolektivnímu. S realizací zástavního práva privátním prodejem zástavy proto bude možno započít a pokračovat jen pokud a dokud ohledně zástavního dlužníka nebude vedeno insolvenční řízení (srov. RICHTER, Tomáš. Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku - zástavní právo. Obchodněprávní revue, 2013, č. 9, s. 241-256). Uvedené závěry doktríny jsou pak vztahovány přímo do poměrů řízení exekučního: Je nasnadě, že dohodu o způsobu uspokojení ze zástavy podle ustanovení § 1359 odst. 1 obč. zák. uzavírají na jedné straně zástavní věřitel a na druhé zástavní dlužník (případně zástavce). Právě majetku zástavního dlužníka se realizace zástavního práva bytostně týká; zástavnímu dlužníkovi jakožto vlastníkovu majetku, z něhož je zajištěná pohledávka věřitele případně uspokojována, proto svědčí právo podílet se na rozhodnutí, jak má být jeho majetek zpeněžen nebo jinak užít k uspokojení zástavního věřitele. Privátní způsob zpeněžení má s ohledem na úpravu v občanském zákoníku i své další právní limity, které snižují jeho praktickou použitelnost (nesvědčí mu například přednostní procesní postavení ve vztahu k exekuci vedené na zástavu

– je-li na zástavu vedena exekuce jiným věřitelem, zástavu nelze za těchto okolností zpeněžit dohodnutým privátním způsobem, srov. VYMAZAL, Lukáš. Zástavní právo, Praha, Wolters Kluwer, Praha 2019, 3. aktualizované vydání, marg. 10. 4. 2. 3, dostupné v systému www.aspi.cz).

35. V případě argumentu, že institut speciálního inhibitoria dopadá pouze na povinného a jeho jednání, jelikož jedině jemu (a nikoliv již zástavnímu věřiteli) je exekuční příkaz doručován, nelze odhlédnout od skutečnosti, že exekuční příkaz k prodeji nemovitých věcí se formou poznámky zapisuje do katastru nemovitostí, čímž je v souladu s principem formální publicity veřejně přístupný široké veřejnosti, tedy i zástavnímu věřiteli. Ve smyslu zásady *vigilantibus iura* je potom na zástavním věřiteli, aby se s případnými právními vadami vážnouchými na nemovité věci seznámil před zamýšleným zpeněžením nemovité zástavy.

36. Lze tedy shrnout, že prostřednictvím první otázky se dovolateli nepodařilo zpochybnit správnost řešení, na němž bylo vystavěno napadené rozhodnutí odvolacího soudu.

č. 2

37. Podle § 17 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona ve vkladovém řízení katastrální úřad zkoumá u vkladové listiny, která je soukromou listinou, zda účastník vkladového řízení není omezen právními předpisy v oprávnění nakládat s nemovitou věcí.

38. Podle § 17 odst. 1 písm. f) katastrálního zákona ve vkladovém řízení katastrální úřad zkoumá u vkladové listiny, která je soukromou listinou, zda z obsahu listiny a z jeho porovnání s dosavadními zápisy v katastru není patrný důvod, pro který by bylo právní jednání neplatné, zejména zda z dosavadních zápisů v katastru nevyplývá, že účastníci vkladového řízení nejsou oprávněni nakládat s předmětem právního jednání, nejsou omezeni rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu veřejné moci ve smluvní volnosti týkající se věci, která je předmětem právního jednání.

39. Ve vztahu ke druhé dovolatelkou předkládané otázce týkající se posouzení vkladových podmínek ve smyslu ustanovení § 17 katastrálního zákona Nejvyšší soud poukazuje na rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. [31 Cdo 4545/2008](#) [rozsudek uveřejněný pod číslem 84/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále „R 84/2011“)], ve kterém uzavřel, že je-li zastavena exekuce, aniž jí byl postižen majetek, s nímž povinný nakládal v rozporu s generálním inhibitorem ve smyslu ustanovení § 44a exekučního řádu, považují se úkony, jimiž povinný s tímto majetkem nakládal za trvání exekuce, za platné.

40. V navazujícím rozsudku ze dne 30. 5. 2015, sp. zn. [29 ICdo 47/2013](#), uveřejněném pod číslem 87/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, však Nejvyšší soud věc skutkově odlišil od [R 84/2011](#) a hodnotil sankci absolutní neplatnosti v kontextu speciálního inhibitoria ve smyslu ustanovení § 44 odst. 6 exekučního řádu. Zde Nejvyšší soud v souvislosti se zpětným posouzením kupní smlouvy sjednané v rozporu se speciálním inhibitorem shledal, že jelikož byla kupní smlouva uzavřena až po právní moci usnesení o zahájení exekuce, jelikož dále šlo o porušení zákazu nastaveného speciálním inhibitorem dle § 47 odst. 6 exekučního řádu ve vztahu ke konkrétnímu způsobu provedení exekuce pro konkrétní majetek, a za poslední jelikož soudní exekutor ani oprávněný nebyli v žádném ohledu účastníky kupní smlouvy (jejími smluvními stranami nebo osobami, jež by převod odsouhlasili), přičemž oprávněným vymáhaná pohledávka (pro kterou byl exekuční příkaz vydán) nebyla

v době uzavření kupní smlouvy uspokojena, byla kupní smlouva absolutně neplatná pro porušení speciálního inhibitoria ve smyslu § 47 odst. 6 exekučního řádu.

41. V nynějším případě byla kupní smlouva taktéž uzavřena až po právní moci usnesení o zahájení exekuce, resp. dokonce i po právní moci (doručení) exekučního příkazu, a realizací této kupní smlouvy nedošlo k uspokojení věřitelů v rámci daného konkrétního exekučního řízení, jelikož vedlejší účastník 1) jakožto zástavní věřitel nebyl oprávněným, v jehož prospěch byl vydán exekuční příkaz, od jehož právní moci obecné soudy odvozovaly účinnost speciálního inhibitoria. Za takové situace nebylo důvodů se od závěrů rozsudku sp. zn. [29 ICdo 47/2013](#) odchýlovat. Právní jednání spočívající v nakládání s nemovitou věcí stíženou speciálním inhibitorem tak bylo od počátku neplatné.

č. 2

42. Jelikož absolutní neplatnost právního úkonu působí přímo ze zákona (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. [33 Cdo 3307/2011](#)), dopadá ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona také na omezení v nakládání s nemovitými věcmi v důsledku speciálního inhibitoria (k tomu také analogicky viz Barešová, E., Bláhová, I., Doubek, B., Janeček, B., Nedvídek, L., Souček, P. Katastrální zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2019, s. 246, a tam uvedené ustanovení § 335b o. s. ř.).

43. Účastnice 2) byla a je v souladu s ustanovením § 13 katastrálního zákona účastníkem vkladového řízení, protože vůči ní nastaly účinky speciálního inhibitoria dle ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu, odvolací soud nepochybil, pokud ve svém rozhodnutí uzavřel, že bylo na místě zamítnutí návrhu na vklad ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona.

44. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl, neboť i řešení zpochybněné dovolatelkou druhou předestřenou otázkou, je správné.

č. 3

Návrh na udělení výjimky ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty (§ 295 odst. 3 insolvenčního zákona) je „podáním obsahujícím návrh ve věci samé“, pro které platí § 42 odst. 2 o. s. ř. Totéž platí pro odvolání proti usnesení, jímž insolvenční soud o takovém návrhu rozhodl, nebo pro dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud o takovém odvolání rozhodl.

*Insolvenční řízení, Návrh na zahájení řízení, Převod vlastnictví, Předkupní právo
§ 284 odst. 2, § 285 odst. 1, § 295 odst. 1, 3 IZ ve znění do 31. 5. 2019*

č. 3

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. [29 Cdo 1194/2021](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.CDO.1194.2021.3

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti části druhého výroku rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 7. 1. 2021, sp. zn. 24 Co 207/2020, již byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 9. 6. 2020, sp. zn. 9 C 118/2019, v bodech I. a II. výroku; jinak dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 9. 6. 2020, č. j. 9 C 118/2019-89, Okresní soud v Nymburce:

[1] Zamítl žalobu, již se žalobkyně (J. S.) domáhala po druhém žalovaném (V., s. r. o.) převedení specifikovaných spoluvlastnických podílů na označených nemovitostech za částku 210 000 Kč, z důvodu porušení jejího předkupního práva (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu, již se žalobkyně domáhala určení, že kupní smlouva uzavřená dne 22. 11. 2018 mezi prvním žalovaným (tehdy JUDr. D. K., LL. M., jako insolvenčním správcem dlužnice O. T., dále též jen „D. K.“) a druhým žalovaným, jejímž předmětem byl převod vlastnického práva k předmětným spoluvlastnickým podílům, zaniká a nemá právní následky (bod II. výroku).

[3] Uložil žalobkyni zaplatit D. K. na náhradě nákladů řízení částku 22 844,80 Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku, k rukám jeho zástupce (bod III. výroku).

[4] Uložil žalobkyni zaplatit druhému žalovanému na náhradě nákladů řízení částku 22 844,80 Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku, k rukám jeho zástupce (bod IV. výroku)

2. Soud prvního stupně vyšel (mimo jiné) z toho, že:

[1] Žalobkyně je matkou dlužnice, na jejíž majetek bylo vedeno insolvenční řízení u Krajského soudu v Praze (dále též jen „insolvenční soud“ nebo „odvolací soud“) pod označenou spisovou značkou.

[2] Žalobkyně je spoluvlastníkem nemovitostí označených v žalobě; její podíl na pozemku parc. č. 50/11 činí 1/4 a podíl na stavbě č. p. 158 činí 5/8.

[3] Dne 22. 11. 2018 uzavřel D. K. s druhým žalovaným kupní smlouvu, jejímž předmětem byl převod spoluvlastnických podílů dlužnice (náležejících do majetkové podstaty dlužnice) za kupní cenu 210 000 Kč (dále též jen „kupní smlouva“). V bodě 4. 3 kupní smlouvy si strany ujednaly rozvazovací podmínku pro případ uplatnění předkupního práva některým ze spoluvlastníků nemovitostí. V insolvenčním rejstříku byla kupní smlouva zveřejněna 26. 11. 2018. Právní účinky vkladu vlastnického práva ve prospěch druhého žalovaného nastaly ke dni 7. 3. 2019.

[4] Dopisem ze dne 22. 11. 2018 D. K. vyzval spoluvlastníky předmětných nemovitostí k uplatnění jejich předkupního práva, s tím, že mu ve lhůtě tří měsíců od doručení výzvy oznámí, že využijí předkupního práva a složí na jeho účet částku 210 000 Kč a 1 000 Kč.

[5] Žalobkyni, které byla výzva doručena 27. 11. 2018, D. K. též poučil, že je-li osobou blízkou dlužnici, vztahuje se na ni zákaz nabývání majetku z majetkové podstaty podle § 295 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), může však požádat insolvenční soud o udělení výjimky z tohoto zákazu.

[6] V lednu 2019 žalobkyně oznámila e-mailem D. K., že předkupní právo hodlá využít.

[7] Z žádosti datované dne 31. 1. 2019 plyne, že žalobkyně požádala insolvenční soud o udělení souhlasu k uplatnění předkupního práva podle § 295 insolvenčního zákona. Žádost byla v insolvenčním rejstříku zveřejněna dne 15. 5. 2019.

3. Na tomto základě soud prvního stupně – odkazuje na § 284 odst. 2, § 295 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona, dále na § 22 odst. 1, § 2145 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“) – uzavřel, že žalobkyně jako osoba dlužnici blízká (její matka) nemohla bez dalšího na základě zákonného předkupního práva nabýt spoluvlastnické podíly, které byly sepsány do majetkové podstaty dlužnice a následně zpeněženy přímým prodejem. S ohledem na zákaz formulovaný v ustanovení § 295 insolvenčního zákona bylo třeba, aby žalobkyně nejen řádně uplatnila předkupní právo spoluvlastníka nemovitostí, ale rovněž řádně požádala insolvenční soud o udělení výjimky ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty, což ve lhůtě pro uplatnění předkupního práva (do 27. 2. 2019) neučinila. Její žádost o udělení výjimky byla doručena insolvenčnímu soudu až v květnu 2019. Proto se žalobkyně nemůže domáhat převodu spoluvlastnických podílů pro porušení předkupního práva.

4. K žalobkyní namítané neplatnosti kupní smlouvy soud prvního stupně dodal, že neplatnosti se nelze domáhat žalobou podanou v nalézacím řízení, ale je třeba postupovat podle insolvenčního zákona, tzn. žalobu podat ve lhůtě tří měsíců od zveřejnění kupní smlouvy v insolvenčním rejstříku u příslušného insolvenčního soudu.

5. K odvolání žalobkyně odvolací soud ve výroku označeným rozsudkem:

[1] Změnil rozsudek soudu prvního stupně v bodě IV. výroku tak, že náhrada nákladů řízení je splatná k rukám druhého žalovaného (první výrok).

[2] Potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve zbylém rozsahu (druhý výrok).

[3] Uložil žalobkyni zaplatit D. K. na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 22 844,80 Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku, k rukám jeho zástupce (třetí výrok).

[4] Uložil žalobkyni zaplatit druhému žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 9 440 Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku (čtvrtý výrok).

6. Odvolací soud se především ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně. Dále dokazování doplnil žádostí dlužnice zveřejněnou v insolvenčním rejstříku 1. 2. 2019. K ní odvolací soud uvedl, že jde o podání, které bylo insolvenčnímu soudu doručeno dne 31. 1. 2019 elektronickou poštou z označené e-mailové adresy a nebyl k němu připojen uznávaný elektronický podpis. Podání obsahuje jednu přílohu nazvanou „S. - dopis soudu“ bez uznávaného elektronického podpisu. Obsahem podání je sdělení, že v příloze je zasílána žádost a žádá se o potvrzení přijetí. Podepsán je JUDr. V. S. Příloha e-mailu obsahuje žádost o uplatnění předkupního práva podle § 295 insolvenčního zákona podepsanou J. S. zastoupenou „na základě plné moci JUDr. V. S. – plná moc viz příloha“. Plná moc přitom nebyla připojena. Dále odvolací soud konstatoval, že podle údajů v insolvenčním rejstříku nebylo podání doplněno ve lhůtě 3 dnů.

7. Odvolací soud – odkazuje též na ustanovení § 42 odst. 1 až 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a na závěry „rozhodnutí [29 NSČR 30/2010](#)“ (správně jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, uveřejněné pod číslem 96/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „R 96/2011“) – přisvědčil soudu prvního stupně v závěru, podle něhož žalobkyně řádně nepožádala insolvenční soud o udělení výjimky ze zákazu nabývání majetkové podstaty podle § 295 insolvenčního zákona. Dovedl, že žádost o udělení výjimky k nabytí podílu na nemovitosti podle § 295 insolvenčního zákona je podáním způsobilým vyvolat hmotněprávní účinky pro podatele, případně pro jiné účastníky řízení a svými důsledky může představovat i proces uzavírání zpeněžování majetkové podstaty. Na tuto žádost je třeba nahlížet jako na podání ve věci samé. Podání žalobkyně označené jako žádost, podané prostřednictvím e-mailové zprávy, která nebyla opatřena elektronickým podpisem, nebylo v souladu s § 42 odst. 2 o. s. ř. doplněno originálem. Proto k němu soud prvního stupně správně nepřihlížel. Závěrem odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že určení neplatnosti kupní smlouvy je nutno se domáhat postupem podle insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, v němž namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1

o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí obou soudů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

9. Přípustnost dovolání vymezuje dovolatelka argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu řešena. Konkrétně jde o otázku, zda návrh podaný podle § 295 odst. 3 insolvenčního zákona je podáním ve věci samé, pro které je vyžadována kvalifikovaná forma ve smyslu § 42 odst. 2 o. s. ř.

10. Dovolatelka je názoru, že žádost o povolení výjimky ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty podaná podle § 295 odst. 3 insolvenčního zákona je procesním podáním, pro které není vyžadována kvalifikovaná forma podle § 42 odst. 2 o. s. ř. K poukazu odvolacího soudu na [R 96/2011](#) uvádí, že soudní praxe se opakovaně vyjadřovala převážně jen ke statusovým rozhodnutím.

č. 3

11. V průběhu dovolacího řízení insolvenční soud usnesením ze dne 29. 7. 2019 (mimo jiné) vzal na vědomí splnění oddlužení dlužnice a zprostil D. K. funkce insolvenčního správce. Právní mocí označeného usnesení skončilo insolvenční řízení a došlo k přechodu dispozičních oprávnění k předmětu řízení z původního žalovaného na dlužnici. Důsledkem uvedené skutečnosti je i to, že dlužnice se (tak) bez dalšího stala účastnicí řízení namísto insolvenčního správce (původního prvního žalovaného).

III.

Přípustnost dovolání

12. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

13. Dovolatelka výslovně napadá rozsudek odvolacího soudu dovoláním „v celém jeho rozsahu, tj. všechny výroky rozsudku odvolacího soudu“; Nejvyšší soud se proto nejprve zabýval přípustností podaného dovolání (jež může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř.).

14. V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti prvnímu výroku napadeného rozhodnutí (kterým odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení mezi dovolatelkou a druhým žalovaným co do určení, k rukám koho má být stanovená náhrada nákladů řízení zaplacená), dále v rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části druhého výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení mezi dovolatelkou a (tehdejším) prvním žalovaným, jakož i v rozsahu, v němž dovolání směřuje proti třetímu a čtvrtému výroku napadeného rozhodnutí (o nákladech odvolacího řízení), je Nejvyšší soud bez dalšího odmítl jako objektivně nepřípustné podle § 243c odst. 1 o. s. ř., jelikož přípustnost dovolání proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení vylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř.

15. Dovolání proti té části potvrzujícího výroku napadeného rozhodnutí, jíž odvolací soud potvrdil body I. a II. výroku rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé, Nejvyšší soud shledává přípustným podle § 237 o. s. ř. (když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti

dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.) pro posouzení dovolatelkou předestřené problematiky (týkající se výjimky ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty ve smyslu § 295 insolvenčního zákona), která nebyla v daných skutkových souvislostech dovolacím soudem dosud řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a insolvenčního zákona:

Podle ustanovení § 1124 odst. 1 o. z. převádí-li se spoluvlastnický podíl na nemovité věci, mají spoluvlastníci předkupní právo, ledaže jde o převod osobě blízké. Nedohodnou-li se spoluvlastníci o výkonu předkupního práva, mají právo vykoupit podíl poměrně podle velikosti podílů.

Z ustanovení § 284 odst. 2 insolvenčního zákona vyplývá, že zákonnými předkupními právy je insolvenční správce při zpeněžování majetkové podstaty vázán. Smluvními předkupními právy není insolvenční správce při zpeněžení majetkové podstaty vázán.

Dle ustanovení § 285 odst. 1 insolvenčního zákona zpeněžením majetkové podstaty zanikají v rozsahu, v němž se týkají zpeněženého majetku, a/ účinky nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, účinky doručení vyznění o zahájení exekuce a účinky vydaných exekučních příkazů, b/ ostatní závady vážnoucí na zpeněžovaném majetku, včetně neuplatněných předkupních práv podle § 284 odst. 3 a 4 a včetně závad zapsaných ve veřejném seznamu, není-li dále stanoveno jinak.

Z ustanovení § 295 odst. 1 insolvenčního zákona plyne, že dlužník, osoby mu blízké a osoby, které s ním tvoří koncern, nesmí nabývat majetek náležející do majetkové podstaty, a to ani v případě, že k jeho zpeněžení došlo dražbou; tento majetek nesmí být na ně převeden ani ve lhůtě 3 let od skončení konkursu, i když jim svědčí zákonné předkupní právo. Právní úkony uskutečněné v rozporu s tímto ustanovením jsou neplatné; považují se však za platné, pokud se ten, kdo je jimi dotčen, neplatnosti nedovolá. Neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil.

Podle ustanovení § 295 odst. 3 insolvenčního zákona na návrh osob uvedených v odstavci 1 nebo v odstavci 2 písm. a/ až e/ a po vyjádření věřitelského výboru může insolvenční soud v odůvodněných případech povolit výjimku ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty. Má-li k nabytí tohoto majetku dojít až po skončení konkursu, rozhodne o tomto návrhu insolvenční soud samostatně a tuto výjimku může

v takovém případě povolit i osobám uvedeným v odstavci 2 písm. f/ a g/; proti jeho rozhodnutí může podat odvolání jen osoba, která návrh podala.

19. Ustanovení § 1124 odst. 1 o. z. platilo ve výše citované podobě, pro věc rozhodné, od 1. 1. 2018 do 30. 6. 2020. S přihlédnutím k bodu 4. článku II části první zákona č. 163/2020 Sb. se uplatní i v době od 1. 7. 2020. S ohledem na dobu vydání rozhodnutí o úpadku dlužnice (30. 9. 2013) se pro insolvenční řízení vedené na majetek dlužnice nadále uplatní insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019. Srov. článek II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb.

20. Z žalobních tvrzení dovolatelky je patrné, že vychází z toho, že její předkupní právo k označeným spoluvlastnickým podílům na nemovitostech „bylo porušeno“ v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužnice (dcery), neboť insolvenční správce „odmítl vyčkat rozhodnutí insolvenčního soudu o její žádosti o udělení souhlasu k odkoupení podílů na nemovitostech“.

č. 3

21. Z výše citovaných ustanovení insolvenčního zákona plyne, že v insolvenčních poměrech má právní úprava předkupního práva své zvláštnosti. Ze skutkových zjištění obou soudů (viz reprodukce v odstavci 2. body 3 až 5) plyne, že D. K. dovolatelku řádně vyzval k uplatnění zákonného předkupního práva k předmětným podílům na nemovitostech. Jeho výzva ze dne 22. 11. 2018 obsahovala i poučení o možnosti požádat insolvenční soud o povolení ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty dlužnice ve smyslu § 295 odst. 3 insolvenčního zákona.

22. Ustanovení § 295 odst. 3 věty první insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Zákon výslovně nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet při posuzování otázky, zda povolit osobě uvedené v § 295 odst. 1 nebo odst. 2 písm. a/ až e/ insolvenčního zákona výjimku ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty. Vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. [29 NSČR 112/2019](#).

23. Jedinou konkrétní okolností, kterou insolvenční zákon zmiňuje v rámci hypotézy pravidla o udělení výjimky, je vyjádření věřitelského výboru (nebo zástupce věřitelů). Účel tohoto ustanovení je zřejmý – ekonomické důsledky (ne)udělení výjimky vždy nesou věřitelé. Skutečnost, že majetek z majetkové podstaty dlužníka nabude ten, kdo za něj nabídne nejvyšší cenu, je základním pravidlem zpeněžování majetkové podstaty dlužníka. Nabídka nejvyšší ceny představuje (pouze) výchozí předpoklad pro udělení výjimky, ke kterému musí přistoupit zvážení dalších rozhodných okolností případu, mezi něž patří i stanovisko věřitelského výboru (zástupce věřitelů). Srov. opět usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. [29 NSČR 112/2019](#).

24. V této souvislosti Nejvyšší soud považuje za nutné zdůraznit, že rozhodnutí o tom, zda jsou dány okolnosti odůvodňující povolení výjimky dle § 295 odst. 3 věty první insolvenčního zákona, činí insolvenční soud. Činí tak po pečlivé úvaze, v jejímž rámci zvažuje všechny

rozhodné okolnosti případu. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2016, sen. zn. [29 ICdo 77/2014](#).

25. Při řádném průběhu insolvenčního řízení insolvenční soud o návrhu na povolení výjimky dle § 295 odst. 3 insolvenčního zákona rozhodne tak, že tomuto návrhu vyhoví (výjimku povolí) nebo návrh zamítne. Nestane-li se tak (jako v dané věci) a insolvenční soud o návrhu na povolení výjimky nerozhodne, nelze žadateli o výjimku upřít možnost domáhat se žalobou z předkupního práva nahrazení projevu vůle.

26. Odvolací soud založil své rozhodnutí na závěru, podle něhož dovolatelka v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužnice předkupní právo neuplatnila řádně a včas. K tomuto závěru odvolací soud dospěl na základě zjištění učiněných z žádosti dovolatelky datované dne 31. 1. 2019 (tétož dne zveřejněné v insolvenčním rejstříku), jež byla podaná prostřednictvím e-mailu bez zaručeného elektronického podpisu (srov. odstavec 6 shora). Pro posouzení důvodnosti podaného dovolání je tedy rozhodující určit, zda žádost o udělení výjimky ze zákazu dle § 295 insolvenčního zákona je podáním obsahujícím návrh ve věci samé.

č. 3

27. Při řešení této otázky je třeba vyjít z toho, že insolvenční zákon v ustanoveních části první hlavy třetí o insolvenčním řízení upravuje jen některé procesní instituty (jejichž potřeba odlišné úpravy je dána zvláštnostmi insolvenčního řízení), s tím, že v ostatním se podle § 7 insolvenčního zákona přiměřeně použijí (není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení), ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, popřípadě (není-li to možné) ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních. Tak je tomu i v případě procesních institutů týkajících se úkonů soudu a účastníků (části první hlavy čtvrté občanského soudního řádu); obecnou (natož komplexní) úpravu o úkonech účastníků (srov. § 41 a násl. o. s. ř.) totiž insolvenční zákon na žádném místě neobsahuje.

28. Platí dále, že podání je procesním úkonem účastníka adresovaným soudu v době, kdy účastník není v přímém styku se soudem v rámci jednání, přípravného jednání nebo jiného soudního roku (srov. Winterová, s. 182, nebo Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I § 1 až 200za Komentář 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 267–268). Pojem “věc sama” je právní teorií i soudní praxí vykládán jednotně jako věc, která je oním předmětem, pro nějž se řízení vede. V tzv. řízení sporném, v němž má být rozhodnut spor o právo mezi účastníky, kteří stojí proti sobě v postavení žalobce a žalovaného, je tudíž za věc samu (v teorii se mluví také o věci hlavní) pokládán nárok uplatněný žalobou, o kterém má být v příslušném řízení věcně rozhodnuto (viz. též § 79 odst. 1 o. s. ř.). K tomu srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. [20 Cdo 2499/98](#), uveřejněné pod číslem 2/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 1997, sp. zn. [2 Cdon 774/97](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 61/1998, nebo též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 1997, sp. zn. 2 Cdon 484/97.

29. Rozdíl mezi rozhodováním o věci samé a rozhodováním o jiných otázkách je v občanském soudním řádu zdůrazněn též formální stránkou věci, tím, že o věci samé soud rozhoduje rozsudkem (§ 152 odst. 1 věta první o. s. ř.); usnesením se rozhoduje ve věci samé, jen stanoví-li to zákon (§ 152 odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

30. Výše uvedená obecná východiska se promítají též v ustálené judikatuře Nejvyššího soudu, podle níž jsou „podáním obsahujícím návrh ve věci samé“ námitky proti směnečnému

platebnímu rozkazu (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. [29 Cdo 2478/2011](#)), odvolání (lhostejno, že směřuje proti usnesení jen procesní povahy) [viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1481/96, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. [20 Cdo 2438/98](#)] a dovolání (lhostejno, že směřuje proti usnesení jen procesní povahy) [viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2009, sp. zn. [29 Cdo 4426/2007](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2017, sp. zn. [30 Cdo 842/2017](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. [2 Cdon 1128/97](#), uveřejněné pod číslem 39/98 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2010, sp. zn. [20 Cdo 1429/2010](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2018, sp. zn. [32 Cdo 3634/2018](#), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 1996, sp. zn. 2 Cdon 737/96].

č. 3

31. V poměrech založených insolvenčním zákonem nelze pominout závěry formulované v [R 96/2011](#). V něm Nejvyšší soud vysvětlil, že pro účely posouzení přípustnosti dovolání, se pokládají za rozhodnutí soudu prvního stupně v insolvenční věci, kterými bylo rozhodnuto „ve věci samé“, především tzv. statusová rozhodnutí insolvenčního soudu, tedy rozhodnutí, jež z pohledu režimu, jemuž jsou dlužníci podrobováni v insolvenčním řízení, vedou ke změně jejich právního postavení v tomto řízení, dále rozhodnutí, jimiž je konečným způsobem rozdělován mezi věřitele dlužníkův majetek (jimiž jsou konečným způsobem uspokojovány pohledávky dlužníkův věřitelů), jakož i rozhodnutí, jimiž je předtím (před konečným uspokojením pohledávek dlužníkův věřitelů) uzavírán proces zpeněžování majetkové podstaty dlužníka.

32. Z pohledu takto ustanovených kritérií splňuje předpoklad rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé též usnesení insolvenčního soudu o udělení (neudělení) výjimky ze zákazu dle § 295 insolvenčního zákona. V kontextu úvah o povaze žádosti o udělení výjimky je podstatné, že o žádosti rozhoduje insolvenční soud (v rámci insolvenčního řízení, které není řízením sporným) na „návrh“ určité osoby (žadatele o výjimku) usnesením, proti němuž je odvolání přípustné (§ 295 odst. 3 insolvenčního zákona). Řízení o udělení předmětné výjimky se před insolvenčním soudem vede s žadatelem, jenž se insolvenčního řízení zpravidla jinak neúčastní. Usnesení insolvenčního soudu o výjimce ze zákazu dle § 295 insolvenčního zákona je rozhodnutím, které předurčuje další osud majetku náležejícího do majetkové podstaty dlužníka. V tomto smyslu je spor o „opodstatněnost výjimky“ (jejího udělení) věcí samou. Jinak řečeno, návrh (žadatele) na udělení výjimky o povolení výjimky dle § 295 odst. 3 insolvenčního zákona je „podáním obsahujícím návrh ve věci samé“. Totéž platí pro odvolání proti usnesení, jímž insolvenční soud o takovém návrhu rozhodl, nebo dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud o takovém odvolání rozhodl.

33. Pro poměry této věci lze uzavřít, že návrh dovolatelky o povolení výjimky ze dne 31. 1. 2019 je podáním obsahujícím návrh ve věci samé, které bylo učiněno v elektronické podobě bez uznávaného elektronického podpisu; proto je bylo třeba v třídní lhůtě písemně doplnit způsobem stanoveným zákonem (předložením podání shodného znění buď v listinné podobě, anebo v elektronické podobě opatřené uznávaným elektronickým podpisem nebo v elektronické podobě pokládané za podepsané ve smyslu § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů). Jestliže dovolatelka podání ve lhůtě tří dnů nedoplnila stanoveným způsobem, pak se k němu podle zákona nepřihlíží.

(§ 42 odst. 2 o. s. ř.); na toto její podání se tedy hledí, jako kdyby vůbec nebylo učiněno; nevyvolalo proto žádné procesní důsledky.

34. K otázce podání činěných v elektronické podobě Nejvyšší soud v podrobnostech odkazuje na stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, [Plsn 1/2015](#), uveřejněné pod číslem 1/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (odstavce 18. až 21), na něž příléhavě odkázal i odvolací soud.

35. Závěr odvolacího soudu, že dovolatelka v určené lhůtě nepožádala insolvenční soud o udělení výjimky ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty ve smyslu § 295 insolvenčního zákona a neuplatnila tak řádně a včas předkupní právo, je správný. V květnu 2019, kdy dovolatelka podala (po lhůtě) novou (řádnou) žádost o udělení výjimky, již byl převod spoluvlastnických podílů realizován (kupní smlouva byla uzavřena 22. 11. 2018 a účinky vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí nastaly 7. 3. 2019), takže je zřejmé, že by s žádostí neuspěla. Insolvenčnímu soudu lze vytknout, že o žádosti formálně nerozhodl. V situaci, kdy insolvenční řízení již skončilo, však není k dispozici jiný postup než ten, který plyne ze shora podané argumentace (vypořádání relevantní dovolací argumentace v tomto řízení).

36. Zbývá dodat, že Nejvyššímu soudu nepřísluší zkoumat jiné než dovolatelkou položené otázky; uplatněným dovolacím důvodem je (totiž) Nejvyšší soud vázán, včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) a z jiných než dovolatelem uplatněných důvodů napadené rozhodnutí přezkoumat nemůže (srov. shodně např. nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 560/08](#), uveřejněný pod číslem 236/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

37. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, je správné, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu o věci samé zamítl jako nedůvodné (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

Č. 4

I. Ujednání stanov spolku, která by uvnitř spolku na jedné straně zřizovala rozhodčí komisi, a na druhé straně stanovila, že rozhodnutí rozhodčí komise nepodléhají přezkumu v řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí (ve smyslu § 31 až § 35 zákona č. 216/1994 Sb. ve znění pozdějších předpisů), odporují donucujícím ustanovením zákona.

II. Úprava § 89 z. ř. s. umožňující upustit od nařízení jednání se uplatní toliko v řízení před soudem prvního stupně, nikoli v řízení odvolacím.

III. Členství v rozhodčí komisi spolku je neslučitelné s výkonem funkce soudce.

Č. 4

Spolek (o. z.) [Korporace (o. z.)], Stanovy, Rozhodčí řízení, Soudci

§ 265 o. z., § 266 o. z., § 267 o. z., § 27, § 28 odst. 2 a § 40e zákona č. 216/1994 Sb., § 89 zákona č. 292/2013 Sb., § 80 odst. 5 písm. b) zákona č. 6/2002 Sb., § 14 odst. 1 o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. [27 Cdo 3737/2021](#), ECLI:CZ:NS:2023:27.CDO.3737.2021.1

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatele zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 6 Cmo 325/2020, jakož i usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 5. 2020, sp. zn. 73 Cm 155/2019, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

a) Návrh na zahájení řízení

1. Navrhovatel se návrhem na zahájení řízení doručeným soudem prvního stupně 9. 9. 2019 domáhá vyslovení neplatnosti rozhodčího nálezu odvolacího senátu Sboru rozhodců (dále též jen „Sbor rozhodců“) Fotbalové asociace České republiky (dále jen „spolek“ nebo „asociace“) ze dne 10. 4. 2019, který byl vydán v řízení vedeném u Sboru rozhodců pod sp. zn. SR/15/18 (dále též jen „rozhodčí nález“).

2. Důvodem neplatnosti rozhodčího nálezu je podle navrhovatele:

1) skutečnost, že odvolací senát Sboru rozhodců rozhodoval „mimo rámec (...) působnosti“ upravený ve stanovách spolku, a

2) to, že se rozhodování odvolacího senátu Sboru rozhodců účastnil rozhodce, který byl podjatý.

b) Řízení před soudem prvního stupně

3. Městský soud v Praze usnesením ze dne 21. 5. 2020, č. j. 73 Cm 155/2019-65, návrh na zahájení řízení zamítl (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

4. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

1) Navrhovatel je členem spolku.

2) Navrhovatel se žalobou doručenou Sboru rozhodců 6. 6. 2018 (jako člen spolku) domáhal, aby Sbor rozhodců uložil společnosti O. R. a. s. v likvidaci, (dále jen „fotbalový klub“), povinnost zaplatit navrhovateli 290.400 Kč s příslušenstvím. Tato částka měla být podle tvrzení navrhovatele úplatou „z titulu smlouvy o spolupráci při výkonu trenérské činnosti“ ze dne 1. 7. 2017 za to, že „vykonával (...) funkci trenéra mužstva FK O., a. s.“

3) Rozhodčím nálezem ze dne 2. 10. 2018, sp. zn. 15/18, Sbor rozhodců fotbalovému klubu uložil, aby navrhovateli zaplatil 290.400 Kč s příslušenstvím (výrok I.) a náklady řízení (výrok II.).

4) K odvolání fotbalového klubu odvolací senát Sboru rozhodců rozhodčím nálezem ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. SR/15/18, zrušil „prvostupňový rozhodčí nález“ (první výrok), „v plném rozsahu“ zamítl žalobu navrhovatele (druhý výrok) a uložil navrhovateli, aby fotbalovému klubu zaplatil náklady řízení (třetí výrok).

5) Odvolací senát Sboru rozhodců vyhodnotil jako důvodnou kompenzační námitku fotbalového klubu, který v řízení uplatnil vůči navrhovateli svůj nárok na náhradu škody ve výši 4.244.170 Kč. Škodu měl navrhovatel fotbalovému klubu způsobit tím, že jako člen představenstva fotbalového klubu nejednal s péčí řádného hospodáře.

6) Předsedou odvolacího senátu Sboru rozhodců byl JUDr. V. H., Ph.D., MBA (dále jen „předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců“).

7) Předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců působil v letech 2005 až 2015 v advokátní kanceláři G. & C., s. r. o. (dále jen „advokátní kancelář“).

8) Od roku 2016 s advokátní kanceláří spolupracoval i Mgr. J. K., který před odvolacím senátem Sboru rozhodců zastupoval fotbalový klub (dále jen „zástupce fotbalového klubu“).

9) V odst. 1.1 rozhodčího nálezu odvolací senát Sboru rozhodců uvedl, že pravomoc a příslušnost Sboru rozhodců je založena stanovami spolku s tím, že povinnost se této pravomoci podřídit je stanovena všem členům spolku a že „porušení této povinnosti je disciplinárním proviněním“.

10) V odst. 1.2 rozhodčího nálezu odvolací senát Sboru rozhodců uvedl, že „zahájené řízení nemá charakter rozhodčího řízení podle zákona č. 216/1994 Sb., a rozhodnutí (rozhodčí nález), které je v něm vydáváno, nemá charakter exekučního titulu.“

č. 4

11) Podle čl. 17 odst. 7 stanov spolku asociace vytváří mimo rámec svých orgánů též Sbor rozhodců, kteří jsou v souladu s těmito stanovami a procesním řádem povoláni rozhodovat v rozhodčím řízení spory mezi členy asociace (a) z písemných smluv mezi (aa) členskými kluby a hráči, jde-li o profesionální smlouvy registrované asociací, (bb) členskými kluby a trenéry, (cc) členskými kluby v záležitostech týkajících se přestupů a hostování hráčů, pokud nestanoví něco jiného předpis vydaný na základě těchto stanov, (dd) registrovanými zprostředkovateli a hráči, jde-li o smlouvy evidované asociací, (ee) registrovanými zprostředkovateli a členskými kluby, jde-li o smlouvy evidované asociací; (b) týkající se nad rámec smluvních vztahů podle písmena a) placení stanoveného odstupného a tréninkových kompenzací.

12) Podle čl. 26 odst. 6 stanov spolku rozhodci Sboru rozhodců rozhodují v rozhodčím řízení v prvním stupni podle procesního řádu buď jediným rozhodcem, anebo ve tříčlenném rozhodčím senátu, který je pro každý spor ustavován tak, že a) každý z účastníků sporu jmenuje z řad Sboru rozhodců jednoho člena rozhodčího senátu, ledaže jej podle procesního řádu jmenuje předseda nebo v jeho nepřítomnosti místopředseda Sboru rozhodců; b) členové rozhodčího senátu podle písmena a) zvolí z řad Sboru rozhodců předsedu rozhodčího senátu, a pokud se na jeho osobě ve lhůtě stanovené procesním řádem neshodnou, jmenuje předsedu rozhodčího senátu z řad Sboru rozhodců předseda a v jeho nepřítomnosti místopředseda Sboru rozhodců.

13) Podle čl. 7 odst. 7 stanov spolku rozhodnutí rozhodce nebo rozhodčího senátu podle odstavce 6 musí být a) vyhlášeno při ústním jednání, ledaže se takové jednání v souladu s procesním řádem nekoná; b) vyhotoveno, včetně odůvodnění, v písemné formě a doručeno účastníkům sporu, nestanoví-li procesní řád něco jiného.

14) Podle čl. 7 odst. 8 stanov spolku nevyplývá-li z procesního řádu něco jiného, lze proti rozhodnutí podle odstavce 7 podat ve lhůtě 21 dnů od jeho doručení, odvolání, o kterém rozhodují rozhodci Sboru rozhodců ve druhém stupni podle procesního řádu v pětičlenném odvolacím rozhodčím senátu, který je pro každé odvolací řízení ustavován tak, že a) každý z účastníků sporu jmenuje z řad Sboru rozhodců, kteří se v dané věci nezúčastnili řízení v prvním stupni, dva členy odvolacího rozhodčího senátu, ledaže takovéto členy rozhodčího senátu jmenuje podle procesního řádu předseda nebo v jeho nepřítomnosti místopředseda Sboru rozhodců; b) členové odvolacího rozhodčího senátu jmenovaní podle písmena a) zvolí z řad Sboru rozhodců, kteří se v dané věci nezúčastnili řízení v prvním stupni, předsedu rozhodčího senátu, a pokud se na jeho osobě ve lhůtě stanovené procesním řádem neshodnou, jmenuje takového předsedu rozhodčího senátu za shodných podmínek předseda a v jeho nepřítomnosti místopředseda Sboru rozhodců.

15) Podle čl. 26 odst. 10 stanov spolku jsou rozhodnutí vynesena v rozhodčím řízení závazná pro všechny, jichž se týkají.

16) Podle čl. 26 odst. 11 stanov spolku jediný rozhodce a rozhodčí senát podle odstavce 6 ani odvolací rozhodčí senát podle odstavce 8 nejsou rozhodčími komisemi spolku a na jejich činnost se nevztahují ustanovení zvláštního zákona.

17) Podle čl. 26 odst. 12 stanov spolku podrobnosti rozhodčího řízení podle tohoto článku upravuje procesní řád.

18) Podle § 4 odst. 1 procesního řádu je z vykonávání úkonů řízení a z rozhodování v něm vyloučen ten člen orgánu rozhodujícího věc, u něhož pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se řízení přímo dotýká nebo k jejich zástupcům, je důvod pochybovat o jeho nepodjatosti.

19) Podle § 10 odst. 2 procesního řádu je pravomocné rozhodnutí současně též vykonatelné, nevyplyvá-li z tohoto řádu něco jiného.

20) Podle § 42 odst. 1 procesního řádu se z hlediska věcné příslušnosti v souladu s ustanovením článku 17 odst. 7 stanov v rozhodčím řízení rozhodují spory mezi členy asociace a) z písemných smluv mezi aa) členskými kluby a hráči, jde-li o profesionální smlouvy registrované asociací, bb) členskými kluby a trenéry, cc) členskými kluby v záležitostech týkajících se přestupů a hostování hráčů, pokud nestanoví něco jiného předpis vydaný na základě stanov, dd) registrovanými zprostředkovateli a hráči, jde-li o smlouvy evidované asociací, ee) registrovanými zprostředkovateli a členskými kluby, jde-li o smlouvy evidované asociací; b) týkající se nad rámec smluvních vztahů podle písmena a) placení stanoveného odstupného a tréninkových kompenzací.

21) Podle § 42 odst. 3 procesního řádu z hlediska funkční příslušnosti spory podle odstavce 1 rozhoduje a) v prvním stupni podle ustanovení článku 26 odst. 6 stanov vždy buď jeden rozhodce, anebo tříčlenný rozhodčí senát b) ve druhém stupni podle ustanovení článku 26 odst. 8 stanov a § 62 až § 66 tohoto řádu pětičlenný rozhodčí senát.

22) Podle § 51 odst. 3 procesního řádu každý z účastníků je oprávněn vznést námitku podjatosti rozhodce podle odstavce 1, jestliže je pro to v souladu s tímto řádem důvod. Námitka podjatosti musí být vznesena nejpozději do zahájení prvního ústního jednání. K námitce podjatosti vznesené později se přihlédne jen tehdy, pokud k jejímu opožděnému vznesení vedly důvody zvláštního zřetele hodné, zejména jestliže okolnosti odůvodňující vyloučení rozhodce vyjdou najevo dodatečně.

23) Podle § 58 odst. 5 procesního řádu rozhodující orgán určí ve výroku rozhodnutí, jímž se účastníkům řízení ukládá povinnost k plnění, lhůtu pro toto plnění. Lhůta k plnění počíná běžet okamžikem právní moci rozhodnutí.

24) Podle § 59 odst. 3 písm. f) procesního řádu musí rozhodčí nález být vyhotoven písemně a musí obsahovat poučení o možnosti a způsobu podání odvolání a o možnosti výkonu rozhodnutí.

25) Podle § 62 odst. 1 procesního řádu účastník řízení může v souladu s tímto řádem napadnout rozhodnutí rozhodujícího orgánu vydané v rozhodčím řízení konaném podle ustanovení Hlavy VI, Dílu 2 tohoto řádu odvoláním.

26) Podle § 65 odst. 4 procesního řádu proti rozhodnutí odvolacího rozhodčího senátu podle odstavce 1 není v rámci asociace přípustný žádný opravný prostředek.

27) Podle § 66 procesního řádu nesplní-li účastník řízení povinnosti uložené pravomocným rozhodnutím vydaným v rámci rozhodčího řízení ve věci samé, předseda nebo v jeho nepřítomnosti místopředseda Sboru rozhodců nařídí na základě návrhu oprávněného účastníka výkon rozhodnutí. Takto nepostupuje, pokud tomu brání pravomocné rozhodnutí soudu nebo vylučuje-li to povaha věci (první odstavec). Směřuje-li výkon rozhodnutí podle odstavce 1 proti členskému klubu, spočívá ve znemožnění přestupů hráčů do tohoto členského klubu a hostování v něm (třetí odstavec). Směřuje-li výkon rozhodnutí podle odst. 1 proti hráči, spočívá ve znemožnění přestupů tohoto hráče do jiných členských klubů a jeho hostování v nich (čtvrtý odstavec). Směřuje-li výkon rozhodnutí podle odstavce 1 proti trenérovi, spočívá ve vyslovení zákazu jeho působení v jakémkoli jiném členském klubu (pátý odstavec). Pokud výkon rozhodnutí uskutečňovaný podle ustanovení odstavců 3 až 5 nepovede ke splnění vymáhané povinnosti do 14 dnů ode dne, kdy byl podle těchto ustanovení nařízen, postoupí předseda nebo v jeho nepřítomnosti místopředseda Sboru rozhodců věc etické komisi k uložení trestu podle disciplinárního řádu za stálého uskutečňování výkonu rozhodnutí (osmý odstavec).

28) Předseda Sboru rozhodců nařídil rozhodnutím ze dne 4. 11. 2019, sp. zn. SR 15/18, výkon rozhodčího nálezu, a to tak, že se zakazuje působení navrhovatele „v jakémkoli jiném členském klubu s účinností od 4. 11. 2019“.

5. Na takto ustaveném základě soud prvního stupně nejprve uvedl, že rozhodčí nález není rozhodčím nálezem ve smyslu § 40e a násl. zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“ nebo „z. r. ř.“), neboť odvolací rozhodčí senát Sboru rozhodců není podle stanov spolku rozhodčí komisí ve smyslu § 265 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“). K tomu odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 2. 2020, č. j. 6 Cmo 51/2020-41.

6. Soud konstatoval, že navrhovatel je členem spolku. Nález odvolacího senátu Sboru rozhodců je rozhodnutím spolku, proti němuž „není v rámci vnitřní struktury účastníka přípustný opravný prostředek.“, protože je namístě podrobit jej soudnímu přezkumu v režimu § 258 a násl. o. z. Soud dovodil, že návrh na zahájení řízení byl v projednávané věci podán před uplynutím tříměsíční lhůty ve smyslu § 259 o. z. Poté se zabýval oběma (navrhovatelem tvrzenými) důvody neplatnosti rozhodčího nálezu.

7. Ohledně navrhovatelem namítaného „překročení pravomoci“ dospěl soud k závěru, že tento důvod neplatnosti není „v posuzovaném případě dán.“ Pravomoc Sboru rozhodců se totiž určuje podle předmětu řízení, který je vymezen žalobou. V posuzovaném případě se navrhovatel domáhal toho, aby Sbor rozhodců uložil fotbalovému klubu povinnost zaplatit mu odměnu za výkon funkce trenéra. Jednalo se tedy o spor mezi „trenérem a klubem“. Proto byla pravomoc Sboru rozhodců založena čl. 17 odst. 7 písm. a) bod bb) stanov spolku, resp. § 42 odst. 1 písm. a) bod bb) procesního řádu.

8. Ke kompenzační námitce fotbalového klubu, který v řízení před Sborem rozhodců uplatnil vůči navrhovateli nárok na náhradu škody ve výši 4.244.170 Kč, soud prvního stupně uvedl, že je nutné rozlišovat mezi námitkou započtení a vzájemným návrhem. Námitka započtení je procesní obranou žalovaného, a proto se projednává v řízení, ve kterém byla vznesena. U vzájemného návrhu naopak platí, že jde „o žalobu podanou v rámci obrany, protože pro něj

platí, že jej lze projednat v řízení, v jehož rámci byl vznesen jen, je-li soud, který toto řízení vede, k jeho projednání příslušný.“ V projednávané věci byla podle soudu kompenzační námitka fotbalového klubu obranou proti nároku navrhovatele. Proto o ní bylo možné rozhodnout v řízení, v němž „byla tato námitka započtení vznesena“.

9. Ve vztahu k druhému z (navrhovatelem tvrzených) důvodů neplatnosti rozhodčího nálezů soud dovodil, že důvod podjatosti předsedy odvolacího senátu Sboru rozhodců není „v posuzovaném případě dán.“

10. Skutečnost, že předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců a zástupce fotbalového klubu působili ve stejné advokátní kanceláři, nemůže podle soudu „sama o sobě vyvolat pochybnosti o podjatosti“ předsedy odvolacího senátu Sboru rozhodců. Je tomu tak proto, že předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců v této advokátní kanceláři nepůsobil déle než tři roky před tím, než byl povolán k výkonu funkce rozhodce odvolacího senátu Sboru rozhodců. Podle soudu totiž lze „tři roky (...) považovat za dostatečně dlouhou dobu na to, aby předchozí působení v advokátní kanceláři (...) samo o sobě nezaložilo pochybnosti o podjatosti.“ K tomu soud odkázal na „pravidla upravující střet zájmů v mezinárodní arbitráži vydaná Mezinárodní advokátní komorou“ a dodal, že zástupce fotbalového klubu „začal v advokátní kanceláři působit až poté, co v této advokátní kanceláři přestal působit“ předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců.

Č. 4

c) Odvolací řízení

11. K odvolání navrhovatele Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 28. 7. 2021, č. j. 6 Cmo 325/2020-88, potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

12. Odvolací soud toto usnesení vydal – s odkazem na § 89 ve spojení s § 1 odst. 3 zákona č. 293/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), a na § 214 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), aniž ve věci nařídil jednání. Senát Vrchního soudu v Praze, který toto usnesení vydal, byl složen z předsedy F. Š. a soudců S. B. a J. H.

13. Odvolací soud nejprve (ve shodě se soudem prvního stupně) konstatoval, že na projednávanou věc nelze aplikovat zákon o rozhodčím řízení. Návrh byl „podán správně v souladu s § 258 a násl. o. z.“ K tomu dodal, že přihlíží k autonomii vůle orgánů spolku a k nutnosti zvažovat proporcionalitu zásahu státu do spolkového života samosprávné právnické osoby. K revizi rozhodnutí orgánu spolku lze proto přikročit „pouze za situace extrémního vybočení orgánů spolku při jeho rozhodování z mezí logických úvah a přiměřeně aplikovaných obecných pravidel férovosti řízení, dokazování a hodnocení důkazů upravených v civilních předpisech.“

14. Ve vztahu ke „sporu o možnost zápočtu proti navrhovatelem uplatněné pohledávce“ odvolací soud považoval „za správné, férové, logické a v souladu stanovami FAČR a s dobrými mravy“, že navrhovateli odvolací senát Sboru rozhodců nepřiznal nárok uplatněný vůči fotbalovému klubu. Podle odvolacího soudu není postup odvolacího senátu Sboru rozhodců, který (s odkazem na pohledávku fotbalového klubu) zamítl žalobu navrhovatele, „v rozporu se zákonem a se stanovami FAČR.“ Sbor rozhodců si totiž mohl jako „orgán nikoliv soudní

a nikoliv rozhodčí (...) na základě dokazování (...) předběžně vyřešit i otázku, ohledně níž by v případě jejího samostatného řešení nebyl v souladu s vlastním procesním předpisem příslušný.“ K tomu odvolací soud dodal, že „závěry orgánu uvedeného specifického spolku působí pouze dovnitř spolku“, neboť „tyto závěry nejsou vykonatelné v rámci zákony upraveného výkonu rozhodnutí a nepředstavují překážku pro soudní řízení.“

15. Odvolací soud konečně uzavřel, že nemůže obstát ani druhý z navrhovatelem tvrzených důvodů neplatnosti rozhodčího nálezu. Je tomu tak proto, že „nemůže společné působení dvou advokátů v jedné advokátní kanceláři natrvalo vyloučit účast jednoho z bývalých společných advokátů z rozhodování případů v rámci uvedeného orgánu spolku v případě, že druhý bývalý společný advokát zastupuje některou stranu v řízení před orgánem spolku.“ Nato se odvolací soud ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, podle něhož „představuje více než tříletá doba, jež uplynula od odchodu jednoho z dvojice advokátů z bývalé společné advokátní kanceláře, dostatečný odstup umožňující nestranně rozhodovat.“

č. 4

II.

Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, zda:

1) je orgán spolku „oprávněn“ předběžně vyřešit i otázku, ohledně které by v případě jejího samostatného řešení nebyl podle vlastních procesních pravidel příslušný (která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena),

2) může vyvolávat důvodné pochybnosti o nepodjatosti rozhodce, působil-li coby advokát po delší dobu ve stejné advokátní kanceláři jako zástupce žalovaného v rozhodčím řízení (při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu).

17. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

18. Ve vztahu k první z dovolacích otázek dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že nesprávně posoudil, z jakého právního důvodu uplatnil fotbalový klub před Sborem rozhodců svůj nárok. Podle dovolatele je třeba rozlišovat „spory ze vztahu klub–trenér“ a spory ze vztahu „obchodní společnost – člen statutárního orgánu“. Dovolatel se žalobou domáhal zaplacení odměny za trenérskou činnost. Jednalo se tedy o vztah „klub–trenér“. Fotbalový klub však vystavěl svoji obranu na tvrzení, že proti nároku dovolatele započítává pohledávku na náhradu škody. Přitom se mělo jednat o škodu, kterou měl fotbalovému klubu dovolatel způsobit tím, že při výkonu funkce člena představenstva fotbalového klubu nejednal s péčí řádného hospodáře. V tomto případě šlo tedy o vztah „obchodní společnost – člen statutárního orgánu“. Podle čl. 17 odst. 7 stanov, resp. § 42 odst. 1 procesního řádu je Sbor rozhodců oprávněn rozhodovat pouze spory, které úzce souvisí se sportovním (fotbalovým) prostředím; jiné věci není Sbor rozhodců oprávněn řešit. Dovolatel tak uzavírá, že odvolací soud pochybil, jestliže dospěl k závěru, že Sbor rozhodců „byl oprávněn (...) rozhodnout i o námitce“

fotbalového klubu „spočívající v pohledávce obchodněprávní povahy plynoucí ze vztahu obchodní společnost – člen statutárního orgánu“.

19. Odvolacímu soudu vytýká dovolatel také, že řízení před odvolacím senátem Sboru rozhodců posuzoval podle procesních pravidel, podle kterých probíhá občanské soudní řízení. Odvolací soud totiž sice (na jedné straně) –správně konstatoval, že řízení před Sborem rozhodců není rozhodčím řízením ve smyslu zákona o rozhodčím řízení, potom však (na druhé straně) připustil aplikaci pravidel občanského soudního řádu o protinávrhu a procesní obraně. Procesní řád přitom žádná obdobná pravidla neupravuje.

20. Podle dovolatele argumentace odvolacího soudu trpí i logickým rozparem. Odvolací soud na jedné straně dovozuje pravomoc Sboru rozhodců rozhodovat o nároku fotbalového klubu, který má „obchodněprávní povahu“. Na druhé straně však vylučuje pravomoc Sboru rozhodců o tomto nároku rozhodovat, pokud by se jednalo o vzájemný návrh. To navíc za situace, kdy sám odvolací soud zdůrazňuje, že závěry Sboru rozhodců „působí pouze dovnitř spolku“. Tyto závěry podle mínění dovolatele nemohou obstát vedle sebe. Nadto nelze přehlédnout, že fotbalový klub v řízení před Sborem rozhodců uvedl, že mu dovolatel měl způsobit škodu ve výši přesahující 4.000.000 Kč, a tak v řízení uplatnil protinávrh (nikoli jen kompenzační námitku).

21. Ve vztahu ke druhé z dovolacích otázek dovolatel odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. [23 Cdo 3150/2012](#) (uveřejněný pod číslem 29/2015 Sb. rozh. obč.), podle kterého důvodné pochybnosti o poměru rozhodce z řad advokátů k jinému advokátovi zastupujícímu účastníka rozhodčího řízení může vyvolat dlouhodobá spolupráce, mající povahu určité ekonomické závislosti, např. spolupráce ve společné advokátní kanceláři.

22. Předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců byl podle dovolatele společníkem advokátní kanceláře v období od 31. 12. 2005 do 1. 1. 2011. Od 1. 1. 2011 do 1. 7. 2015 pak byl jednatelem advokátní kanceláře. Zástupce fotbalového klubu dlouhodobě působil v advokátní kanceláři, 1. 7. 2013 se stal jejím jednatelem a od 23. 6. 2014 i jejím společníkem. Přinejmenším v časovém období od 31. 12. 2005 do 1. 7. 2015 tedy předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců a zástupce fotbalového klubu působili společně v advokátní kanceláři. Předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců přitom nebyl vyloučen z rozhodování přesto, že navrhovatel namítl jeho podjatost již v doplnění žaloby z 21. 11. 2019. K tomu dovolatel dodává, že předseda odvolacího senátu Sboru rozhodců jednal v rozporu s notifikační povinností uloženou rozhodcům podle § 51 odst. 1 procesního řádu.

23. Dovolatel dále namítá, že i v řízení před soudy bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces, a to hned ze tří důvodů.

24. Ve věci podle dovolatele rozhodoval vyloučený soudce. S. B. totiž působil několik let jako předseda arbitrážní komise spolku a také jako člen jeho legislativní rady. Jmenovaný si navíc podle zjištění tisku nechal od spolku zaplatit v roce 2016 zájezd do Francie na utkání mistrovství Evropy ve fotbale v hodnotě více než 120.000 Kč. Podle dovolatele tak lze pochybovat o nepodjatosti soudce S. B., k čemuž odkazuje na závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. [30 Nd 313/2014](#).

25. Dovolatel dále uvádí, že ustanovení § 89 z. ř. s. se – podle jeho názoru – prosadí pouze v řízení před soudem prvního stupně. Dovolatel přitom upozorňuje, že pro rozhodnutí bez jednání nebyly v odvolacím řízení splněny předpoklady stanovené § 214 odst. 2 a 3 o. s. ř., k čemuž dodává, že „odvolací soud činil skutková zjištění z doložených listin tvořících obsah spisu“, a tak byl povinen jednání nařídit i podle § 89 z. ř. s. Jestliže tedy odvolací soud rozhodl ve věci samé bez jednání, aniž byly splněny předpoklady § 214 odst. 2 a 3 o. s. ř., bylo porušeno právo dovolatele na spravedlivý proces, neboť mu odvolací soud nesprávným postupem odňal možnost jednat před soudem.

26. Dovolatel konečně namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné, neboť odvolací soud se nijak nevypořádal s jeho výtkami směřujícími proti vadám řízení před soudem prvního stupně, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Soud prvního stupně dovolateli nezaslal vyjádření účastníka k podanému návrhu před nařízením jednání ve věci samé. Dovolatel se tak nemohl seznámit s vyjádřením účastníka a připravit si adekvátní procesní obranu. Soud prvního stupně podle dovolatele dále pochybil, nepřihlédl-li při rozhodování k tomu, že si rozhodčí senát Sboru rozhodců v prvním stupni ani odvolací senát Sboru rozhodců nevyžádal účetnictví fotbalového klubu.

III.

Přípustnost dovolání

27. Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a splňující podmínku podle § 241 odst. 1 o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

28. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení první z dovolacích otázek, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

a) Použité právní předpisy

29. Podle § 265 o. z. je-li zřízena rozhodčí komise, rozhoduje sporné záležitosti náležející do spolkové samosprávy v rozsahu určeném stanovami; neurčí-li stanovy působnost rozhodčí komise, rozhoduje spory mezi členem a spolkem o placení členských příspěvků a přezkoumává rozhodnutí o vyloučení člena ze spolku.

30. Podle § 266 o. z. neurčí-li stanovy jinak, má rozhodčí komise tři členy, které volí a odvolává členská schůze nebo shromáždění členů spolku (první odstavec). Členem rozhodčí komise může být jen bezúhonná zletilá a plně svéprávná osoba, která ve spolku nepůsobí jako člen statutárního orgánu nebo kontrolní komise. Nenavrhl-li nikdo vyslovení neplatnosti volby člena rozhodčí komise pro nedostatek bezúhonnosti, platí s výhradou změny okolností, že byla zvolena bezúhonná osoba (druhý odstavec). Z činnosti rozhodčí komise je vyloučen její člen, jemuž okolnosti případu brání nebo by mohly bránit rozhodovat nepodjatě (třetí odstavec).

31. Podle § 267 o. z. řízení před rozhodčí komisí upravuje jiný právní předpis.

32. Podle § 27 z. r. ř. se strany mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení a platí o něm ustanovení tohoto zákona.

33. Podle § 28 odst. 2 z. r. ř. rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.

34. Podle § 40e z. r. ř. se tohoto zákona použije i na rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy v řízení před rozhodčí komisí spolku podle občanského zákoníku, ledaže je v této části stanoveno jinak. Na rozhodování před komisí se nepoužijí ustanovení o stálých rozhodčích soudech.

Č. 4

b) Právní posouzení věci

35. Právní regulace spolků je vystavěna na respektu k ústavně zaručenému právu se svobodně sdružovat (čl. 20 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Již jen proto je spolkům ponechána relativně velká míra autonomie, která se projevuje i značnou variabilitou vnitřního uspořádání orgánů spolku. Kromě obligatorně zřizovaných orgánů je tedy spolkům (resp. příslušným orgánům spolků) zásadně ponecháno na vůli, jak svoji vnitřní organizační strukturu uspořádají.

36. Jedním z fakultativně zřizovaných orgánů, jehož existenci zákonodárce výslovně předvídal, je rozhodčí komise (§ 265–267 o. z.). Její specifické postavení je přitom dáno tím, že rozhodnutí tohoto orgánu má účinky pravomocného soudního rozhodnutí – je pro účastníky řízení závazné (§ 159a odst. 1 o. s. ř.) a nezměnitelné (§ 159a odst. 4 o. s. ř.) – a dále i tím, že je soudně vykonatelné (§ 28 odst. 2 z. r. ř. ve spojení s § 40e z. r. ř. a § 267 o. z.). V tomto kontextu tak lze konstatovat, že řízení před rozhodčí komisí spolku je jedním z „druhů“ rozhodčího řízení, čemuž odpovídá i systematika právní úpravy (§ 267 o. z.). Vady rozhodnutí rozhodčí komise se proto nepřezkoumávají v režimu § 258 a násl. o. z. (jako je tomu u rozhodnutí jiných orgánů spolku), nýbrž – jak se podává z § 267 o. z. ve spojení s § 40e z. r. ř. – v řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí ve smyslu § 31–35 z. r. ř.

37. Ačkoli je spolkům – jak bylo řečeno výše – ponechána relativně velká míra autonomie, která se projevuje i značnou variabilitou uspořádání jejich orgánů, je namístě doplnit, že ani tato autonomie není bezbřehá. Jsou-li rozhodnutí rozhodčí komise (na jedné straně) přiznány účinky pravomocného soudního rozhodnutí a je-li rozhodnutí rozhodčí komise soudně vykonatelné, potom tyto vlastnosti musí být (na druhé straně) doprovázeny možností soudního přezkumu rozhodnutí rozhodčí komise v režimu § 31–35 z. r. ř. Obě tyto vlastnosti, které rozhodování rozhodčí komise má, od sebe nelze oddělit.

38. Pokud by totiž rozhodnutí rozhodčí komise byly přiznány účinky pravomocného soudního rozhodnutí (závaznost a nezměnitelnost), ovšem s tím, že by bylo možné ujednáním zakladatelského právního jednání spolku vyčlenit přezkum takových rozhodnutí mimo režim řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí (podle § 31–35 z. r. ř.), zakládala by se tím „dvojkolejnost“ procesu přezkumu rozhodnutí

rozhodčí komise. Pro dvojí režim přezkumu rozhodnutí rozhodčí komise nelze najít žádný rozumný důvod ani z hodnotového hlediska. Je-li totiž řízení před rozhodčí komisí spolku jedním z „druhů“ rozhodčího řízení, potom by odlišný standard přezkumu rozhodnutí rozhodčí komise zakládal nedůvodnou nerovnost v tom smyslu, že by bylo stejné zákonem upraveno libovolně rozdílně (k tomu v obecné rovině například nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. [Pl. ÚS 11/02](#), uveřejněný pod číslem 198/2003 Sb.).

č. 4

39. Proto, zřídí-li stanovy spolku orgán, který má rozhodovat o majetkových sporech (ve smyslu § 2 odst. 1 z. r. ř.) náležejících do spolkové samosprávy s tím, že rozhodnutí takto zřízeného orgánu je pro účastníky řízení závazné a nezměnitelné (tj. má účinky pravomocného rozhodnutí), musí přezkum rozhodnutí tohoto orgánu podléhat režimu řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí (podle § 31–35 z. r. ř.). Ujednání stanov, která by uvnitř spolku na jedné straně zřizovala rozhodčí komisi, aby na druhé straně stanovila, že rozhodnutí rozhodčí komise nepodléhají přezkumu v režimu § 31–35 z. r. ř., odporují donucujícím ustanovením zákona.

40. Lze tedy uzavřít, že ustanovení § 267 o. z. je normou, od níž se ujednáním stran, resp. zakladatelským právním jednáním spolku, nelze odchýlit.

c) Aplikace výše uvedených (obecných) závěrů v projednávané věci

41. V poměrech projednávané věci vycházel odvolací soud z toho, že „závěry orgánu uvedeného specifického spolku působí pouze dovnitř spolku“ a že „tyto závěry nejsou vykonatelné v rámci zákony upraveného výkonu rozhodnutí a nepředstavují překážku pro soudní řízení.“

42. Odvolací soud však přehlédl, že Sbor rozhodců má podle stanov asociace a procesního řádu (čl. 17 odst. 7 stanov, resp. § 42 odst. 1 procesního řádu) rozhodovat o majetkových sporech náležejících do spolkové samosprávy. Přitom rozhodnutí vynesena v rozhodčím řízení jsou závazná pro všechny, jichž se týkají (čl. 26 odst. 10 stanov). Současně mohou být předmětem výkonu (podle § 66 odst. 3 až 5 procesního řádu) s tím, že pokud výkon rozhodnutí nepovede ke splnění vymáhané povinnosti, věc se postoupí etické komisi k uložení trestu podle disciplinárního řádu (§ 66 odst. 8 procesního řádu). Za těchto okolností tedy Sbor rozhodců po materiální stránce je (musí být) rozhodčí komisí ve smyslu § 265 o. z., což nemůže nijak zvrátit ani opačná deklarace čl. 26 odst. 11 stanov.

43. Určuje-li čl. 26 odst. 11 stanov, že rozhodnutí Sboru rozhodců nepodléhají přezkumu v režimu § 31–35 z. r. ř., jde o ujednání zakladatelského právního jednání, které odporuje donucujícím ustanovením zákona. Takové ujednání stanov není s to vyvolat zamýšlené právní účinky.

44. Přijal-li tedy odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) za svou deklaraci stanov asociace a procesního řádu, podle nichž Sbor rozhodců není rozhodčí komisí ve smyslu § 265 o. z., a přezkoumával-li platnost rozhodčího nálezu v režimu řízení podle § 258 a násl. o. z., je jeho právní posouzení této právní otázky nesprávné. V důsledku toho je pak nesprávný také způsob, jakým se soudy nižších stupňů vypořádaly nejen s navrhovatelem tvrzeným nedostatkem pravomoci Sboru rozhodců při rozhodování o pohledávce fotbalového klubu, ale i s tvrzenou podjatostí předsedy odvolacího senátu Sboru rozhodců.

45. V další fázi řízení bude úkolem soudů provést relevantní výklad stanov spolku, zejména posoudit právní následky toho, že stanovy asociace jsou ve výše vyloženém rozsahu v rozporu s donucujícím ustanovením zákona (§ 267 o. z.). Soudy se tedy budou zabývat tím, zda čl. 26 odst. 11 stanov lze oddělit od ostatního obsahu zbylých odstavců téhož článku (§ 576 o. z.) – tedy zda zamýšlené právní účinky nevyvolává pouze čl. 26 odst. 11 stanov, anebo celý čl. 26 stanov. Pokud by totiž zamýšlené právní účinky nevyvolával celý čl. 26 stanov spolku, potom by bez dalšího nevyvolávaly právní účinky ani „rozhodnutí“ Sboru rozhodců, k jehož zřízení a vymezení působnosti čl. 26 stanov směřoval (jestliže by Sbor rozhodců neměl pravomoc rozhodovat ve věcech vymezených čl. 26 stanov, potom by se na jeho rozhodnutí přijatá v těchto věcech podle § 245 o. z. hledělo, jako by nebyla přijata).

46. Teprve dojde-li soud k závěru, že Sbor rozhodců byl stanovami spolku platně zřízen jako rozhodčí komise, bude se zabývat tvrzenými důvody neplatnosti rozhodčího nálezu s tím, že zváží, zda v projednávané věci nelze návrh na zahájení řízení posoudit – podle obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) – jako návrh na zrušení rozhodčího nálezu ve smyslu § 31 z. r. ř. (ve spojení s § 40e z. r. ř.).

47. Ve vztahu k jednotlivým (navrhovatelem tvrzeným) důvodům neplatnosti se soud případně neopomene vypořádat se závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. [23 Cdo 2016/2011](#) – jde-li o námitku navrhovatele, že odvolací senát Sboru rozhodců rozhodoval ohledně kompenzační námitky fotbalového klubu mimo rámec „působnosti“. A dále též se závěry rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. [23 Cdo 3150/2012](#) a ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. [23 Cdo 1337/2019](#) (uveřejněných pod čísly 29/2015 a 90/2021 Sb. rozh. obč.) – jde-li o námitku navrhovatele, že se rozhodování odvolacího senátu Sboru rozhodců účastnil rozhodce, který byl podjatý. Soud přitom nepřehlédne též úpravu nepodjatosti členů rozhodčí komise v § 266 o. z.

d) Vada řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci

48. Je-li dovolání přípustné, přihlíží Nejvyšší soud i k jiným vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Takovou vadou řízení je i situace, kdy k projednání odvolání předseda senátu odvolacího soudu nenařídil jednání, ačkoli tak učinit měl (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. [29 Cdo 4190/2008](#), ze dne 30. 3. 2021, sp. zn. [27 Cdo 2515/2020](#), odst. 45, nebo ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. [27 Cdo 451/2020](#), odst. 60).

49. K projednání odvolání nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (§ 214 odst. 1 o. s. ř.), nestanoví-li zákon jinak (§ 214 odst. 2 a 3 o. s. ř.). To platí i pro řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku (§ 1 odst. 3 z. ř. s.). Na uvedeném pravidle ničeho nemění ani úprava § 89 z. ř. s., neboť ta se uplatní toliko v řízení před soudem prvního stupně, nikoli v řízení odvolacím (v poměrech právní úpravy občanského soudního řízení účinné do 31. 12. 2013 obdobně srov. důvody usnesení [29 Cdo 4190/2008](#)).

50. Jestliže tedy předseda senátu odvolacího soudu v projednávané věci nenařídil jednání, aby odvolání projednal, aniž byly splněny podmínky, za nichž jednání není třeba nařizovat (§ 214 odst. 2 a 3 o. s. ř.), zatížil tím řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé. To platí tím spíše, jsou-li odvolacím důvodem, jako v projednávané věci (viz zejména č. I. 77 verte), námitky směřující k tomu, že soud prvního stupně dospěl

na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním [§ 205 odst. 2 písm. e) o. s. ř. ve spojení s § 1 odst. 3 z. ř. s.].

e) Vada uvedená v § 229 odst. 1 o. s. ř.

51. Je-li dovolání přípustné, přihlíží Nejvyšší soud (podle § 242 odst. 3 o. s. ř.) i k vadám uvedeným v § 229 odst. 1 o. s. ř.

52. Podle § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. může žalobou pro zmatečnost účastník napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže rozhodoval vyloučený soudce nebo přisedící.

53. Podle § 14 odst. 1 o. s. ř. jsou soudci a přisedící vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.

54. Podle § 80 odst. 5 písm. b) zákona č. 6/2002 Sb., o sodech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o sodech a soudcích“), je soudce povinen ve svém osobním životě svým chováním dbát o to, aby nenarušovalo důstojnost soudcovské funkce a neohrožovalo nebo nenarušovalo důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů. Soudce zejména nesmí působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu, zastupovat účastníky soudního řízení nebo jako zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby v soudním nebo správním řízení, s výjimkou zákonného zastoupení a případů, v nichž půjde o zastupování dalšího účastníka řízení, v němž je účastníkem i sám soudce.

55. Nejvyšší soud předdesílá, že rozhodnutí o vyloučení soudce podle ustanovení § 14 o. s. ř. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci; soudce lze vyloučit z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen ze zákonných důvodů, které mu brání věc projednat a rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě.

56. Předpokladem skutečného uplatnění zásady rovnosti účastníků v řízení a zajištění záruk správného a spravedlivého rozhodnutí orgánu moci soudní v demokratickém právním státě je, aby v řízení jednal a rozhodoval soudce nepodjatý, který není v žádném osobním vztahu k účastníkům a k jejich zástupcům a který není v žádném směru zainteresován na výsledku řízení. V souladu s tím zákon konstruuje jako důvody vyloučení soudce soudcův poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům.

57. Podle ustáleného výkladu podávaného soudní praxí (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012, sen. zn. [29 NSČR 26/2012](#), uveřejněné pod číslem 85/2012 Sb. rozh. obč.) soudcův poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávání věci. Tak je tomu bezpochyby v případě, kdy by soudce sám byl účastníkem řízení, ať na straně žalobce či na straně žalovaného, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech (např. kdyby jinak mohl být vedlejším účastníkem). Poměrem k věci se také rozumí situace, kdy soudce získal o věci poznatky jiným způsobem než z dokazování při jednání (např. jako svědek vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování), a v důsledku toho je jeho pohled na dokazování zjištěné skutkové

okolnosti případu deformován jeho dalšími poznatky zjištěnými mimoprocesním způsobem. Soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům pak může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, jemuž na roveň může v konkrétním případě stát vztah přátelský, či naopak zjevně nepřátelský.

58. Vyloučení soudce zákon zakládá na existenci určitého důvodu, vymezeného takovými konkrétně označenými a zjištěnými skutečnostmi, v jejichž světle se jeví soudcova nepodjatost pochybnou. Vylučuje se tím subjektivní pohled na vyloučení soudce. K tomu, aby soudce byl vyloučen, nemohou postačovat pocity soudce nebo nadřazeného soudu o tom, zda lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti, nýbrž musí být zjištěn důvod, z něhož vyplývá, že lze pochybovat o soudcově nepodjatosti. Proto není relevantní, zda (námitkou dotčený) soudce v konkrétní věci „se cítí či necítí podjatý“ nebo zda „spatřuje či nespátruje důvod pochybovat o své nepodjatosti.“ Není zde relevantní ani subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti soudce, resp. takové hledisko (obsažené např. v účastníkem učiněné námitce podjatosti soudce) může být podnětem k jejímu zkoumání, nicméně rozhodování o této otázce se musí vždy díť výlučně na základě objektivního hlediska.

Č. 4

59. Rovněž dosavadní judikatura Ústavního soudu k této otázce je taková, že podjatost nemůže být sice nikdy postavena zcela najisto, ovšem nelze vycházet pouze ze subjektivních pochybností osob zúčastněných na řízení, či ze subjektivních pocitů příslušného soudce, nýbrž i z právního rozboru objektivních skutečností, které k těmto pochybnostem vedou. Validním kritériem je proto tzv. jevová stránka věci. Za objektivní se tak nepovažuje to, jak se nestrannost soudce subjektivně jeví účastníkovi řízení, ale jaká je reálná existence objektivních okolností, které by mohly vést k pochybnostem, zda soudce disponuje určitým – nikoliv nezaujatým – vztahem k věci (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. [II. ÚS 105/01](#), nebo ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 371/04](#), nebo usnesení ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 371/04](#), a ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. [II. ÚS 2663/12](#)). Důvod, jenž zakládá pochybnosti o soudcově nepodjatosti, tedy musí být dán objektivně.

60. Nejvyšší soud přitom již v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. [30 Nd 313/2014](#) (na nějž dovolatel přiléhavě odkazuje), konstatoval, že má-li soudce (spolu)rozhodovat ve věci, která z pohledu posuzování té které relevantní (byť i v soudním sporu předběžné) otázky souvisí s jeho mimoprofesionální činností, v rámci které se takový soudce (spolu)účastnil či (opakovaně) spoluúčastní při rozhodování o právech a povinnostech fyzických či právnických osob s odkazem např. na přijaté interní předpisy (ne)podnikatelským subjektem, anebo při které zaujímá rozhodnutí (byť i „manažerského typu“) týkající se vnitřní či vnější sféry činnosti takového právního subjektu, jeho členů nebo třetích osob ve vztahu k tomuto subjektu, pak v takovém případě bude zpravidla naplněn důvod jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí předmětné věci, k jejímuž vyřízení byl podle platného rozvrhu práce soudu povolán.

61. Přitom je třeba podotknout, že s odkazem na tento závěr Nejvyšší soud vyloučil z projednávání a rozhodování dané věci soudce Vrchního soudu v Praze K. P., a sice právě proto, že v dané věci vystupoval jako vedlejší účastník na straně žalobců spolek, který je účastníkem řízení i v projednávané věci. K. P. přitom Nejvyšší soud vyloučil z projednávání a rozhodování věci proto, že působil jako bývalý člen odvolací a revizní komise spolku.

č. 4

62. Vzhledem k obecně známému blízkému vztahu S. B. ke spolku je Nejvyšší soud přesvědčen, že v projednávané věci reálně existují objektivní okolnosti, které by mohly vést k pochybnostem, zda soudce (ne)disponuje určitým – nikoli nezaujatým – vztahem k jednomu z účastníků řízení. Skutečnost, že blízký vztah jmenovaného ke spolku trval i v době projednávání dovoláním napadeného rozhodnutí odvolacího soudu (a trvá dodnes), se přitom podává již jen z toho, že je S. B. stále uveden na webových stránkách asociace (viz <https://facr.fotbal.cz/osoby/osoba/32717>) jako předseda Arbitrážní komise SF FAČR a jako předseda Sboru rozhodců SFČR.

63. S. B. byl proto vyloučen z rozhodování a projednávání věci, a dovolateli tak lze přisvědčit, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu trpí i zmatečností vadou [ve smyslu § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř.].

64. K tomu má Nejvyšší soud za potřebné dodat, že členství v rozhodčí komisi spolku ve smyslu § 265–267 o. z. je podle jeho názoru neslučitelné s výkonem funkce soudce. Řízení před rozhodčí komisí spolku je totiž – jak bylo výše vyloženo – jedním z „druhů“ rozhodčího řízení. Soudce přitom podle výslovného znění § 80 odst. 5 písm. b) zákona o soudech a soudcích nesmí působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu, neboť je povinen ve svém osobním životě svým chováním dbát o to, aby nenarušovalo důstojnost soudcovské funkce a neohrožovalo nebo nenarušovalo důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.

65. Tento názor by se přitom prosadil také tehdy, kdyby soudy dospěly k závěru, že ustanovení zakladatelského právního jednání spolku, kterým měla být rozhodčí komise zřízena, nevyvolává zamýšlené právní účinky. Povinnost soudce stanovenou § 80 odst. 5 písm. b) zákona o soudech a soudcích je totiž zapotřebí vykládat tak, že nezahrnuje jen zákaz působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu, ale i zákaz vyvolávat v širší veřejnosti zdání, že tyto činnosti soudce vykonává (jakkoli se rozhodování ve skutečnosti účastnit nemusí či jakkoli mohou být „rozhodčí nálezy“ tělesa, které vyvolává dojem rozhodčího soudu, právně bezvýznamné). Již toto zdání širší veřejnosti je totiž způsobilé ohrozit či narušit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.

f) Shrnutí

66. Jelikož právní posouzení první (a v důsledku toho ani druhé) z dovolacích otázek není správné (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem) a řízení je zatíženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, jakož i zmatečností vadou, Nejvyšší soud – aniž by ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) – zrušil usnesení odvolacího soudu a spolu s ním i usnesení soudu prvního stupně. Věc pak vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

67. Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud i pro soud prvního stupně závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.).

č. 5

Subjektivní tříměsíční lhůta k podání žaloby pro zmatečnost určená v § 234 odst. 3 o. s. ř. počíná běžet v okamžiku, kdy se účastník, který žalobu podává, dozvěděl (získal vědomost) o tom, že jsou zde takové skutkové okolnosti, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přisedícího, jenž vydal žalobou napadené rozhodnutí nebo se na jeho vydání podílel, nejdříve však dnem, kdy bylo tomuto účastníku doručeno rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno a proti němuž žaloba pro zmatečnost směřuje.

Žaloba pro zmatečnost, Lhůta procesní [Lhůty]

§ 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř., § 234 odst. 3 o. s. ř.

č. 5

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2023, sp. zn. [23 Cdo 1510/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:23.CDO.1510.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 16 Co 10/2022, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 18 C 218/2017, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou pro zmatečnost podanou dne 27. 1. 2021 se žalobkyně domáhá zrušení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 20. 2. 2019, č. j. 18 C 218/2017-65, a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 11. 2011 (správně 26. 11. 2019 – poznámka Nejvyššího soudu), č. j. 16 Co 232/2019-108, z důvodu, že o žalobě ve věci samé rozhodovala podjatá soudkyně Mgr. Marcela Zbořilová, která dříve vykonávala praxi v advokátní kanceláři J., K., přičemž námitku její podjatosti, kterou vznesla v rámci řízení, soud nesprávně shledal nedůvodnou.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 usnesením ze dne 1. 9. 2021, č. j. 18 C 218/2017-223, žalobu pro zmatečnost zamítl a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení o žalobě pro zmatečnost ve výši 6 534 Kč.

3. Soud prvního stupně žalobu pro zmatečnost podanou žalobkyní z důvodu uvedeného v § 229 odst. 1 písm. e) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“) zamítl pro její opožděnost s odůvodněním, že žalobkyně vznesla námitku podjatosti soudkyně již v řízení při jednání dne 20. 2. 2019 poté, co soudkyně účastníkům sdělila, že zná žalovaného i jeho právního zástupce, neboť zhruba před deseti lety vykonávala praxi asistentky v jejich advokátní kanceláři. Námitkou podjatosti se zabýval odvolací soud v souvislosti s odvoláním žalobkyně proti rozsudku soudu prvního stupně a neshledal ji důvodnou. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobu pro zmatečnost podle § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. je možné podat ve lhůtě 3 měsíců od doby, kdy se ten, kdo žalobu

podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl, tedy v tříměsíční subjektivní lhůtě od zjištění oprávněné osoby o důvodu zmatečnosti. Objektivní lhůta je pak limitována třemi roky od právní moci napadeného rozhodnutí. Žalobkyně se o možné podjatosti soudkyně dozvěděla dne 20. 2. 2019, a pokud žalobu pro zmatečnost podala dne 27. 1. 2021, lhůta nemohla být zachována. Navíc doplnil, že soudkyně Mgr. Marcela Zbořilová nebyla vyloučena z projednání a rozhodnutí dané věci, o čemž rozhodl Městský soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 26. 11. 2011 (správně 26. 11. 2019 – poznámka Nejvyššího soudu). Ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. podle soudu prvního stupně dopadá na případy, kdy důvod podjatosti soudce vyjde najevo následně, tj. kdy se tento důvod zmatečnosti objeví (účastník jej zjistí) poté, co ve věci již soudce rozhodl (po právní moci rozhodnutí). Žalobkyně neuvedla žádné jiné skutečnosti, které by o možné podjatosti soudkyně dodatečně zjistila, nýbrž opětovně skutečnosti již dříve uvedené v námitce podjatosti, o které již bylo rozhodnuto.

č. 5

4. Soud prvního stupně se také neztotožnil s námitkou žalobkyně o zneužití práva v případě zastoupení žalovaného (advokáta) jiným advokátem, neboť každý má právo na právní pomoc bez ohledu na to, zda sám advokátní praxi vykonává (nejde jen o otázku odborné znalosti, ale též o časový faktor při přípravě věci, účasti u jednání), spor vyvolala žalobkyně a žalovaný se pouze bránil. Poukázal i na zachování rovnosti účastníků v řízení, pakliže žalobkyně jako právnická osoba, která rovněž vykonává advokátní činnost, byla v řízení advokátem zastoupena.

5. Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozhodnutím usnesení soudu prvního stupně potvrdil (výrok I) a žalobkyni uložil povinnost zaplatit žalovanému na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 2 178 Kč (výrok II).

6. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žaloba pro zmatečnost nemůže být úspěšná pro marné uplynutí subjektivní lhůty stanovené v § 234 odst. 3 o. s. ř. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu uzavřel, že tato lhůta počíná běžet dnem, v němž navrhovatel získal vědomost o skutkových okolnostech, jež mohou být důvodem k pochybnosti o nestrannosti soudce. Úvahy žalobkyně, že se pro daný případ subjektivní lhůta neuplatní, případně, že by její běh měl být vázán na jiný okamžik, podle odvolacího soudu nemají zákonný podklad ani logický smysl, neboť žaloba pro zmatečnost je mimořádným opravným prostředkem, jenž slouží k nápravě procesních pochybení, která nebylo možné napravit na základě řádného opravného prostředku (odvolání). V daném případě žalobkyně předmětnou skutečnost v rámci odvolacího řízení namítla a okolnost, že s jejím posouzením odvolacím soudem nesouhlasí, jí nemůže založit nárok na její uplatnění jako zmatečnostního důvodu mimo rámec marně uplynulé subjektivní lhůty k podání žaloby. Odvolací soud přitakal též závěrům soudu prvního stupně o přiznání náhrady odměny a výdajů advokáta žalovaného, neboť ve shodě se soudem prvního stupně zastoupení žalovaného advokátem nepovažoval za zneužití práva na úkor protistrany za účelem pouhého zvýšení nákladů řízení. K námitce žalobkyně též dovodil, že advokát žalovaného byl zmocněn k jeho zastupování i v řízení o žalobě pro zmatečnost (plná moc mu udělená v původním řízení dne 31. 1. 2018 prokazovala právo advokáta vystupovat za žalovaného i v řízení o mimořádném opravném prostředku a případné pochybnosti o věcném rozsahu tohoto zmocnění odstranilo čestné prohlášení žalovaného ze dne 21. 12. 2021).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu (výslovně v rozsahu jeho výroku I) podala žalobkyně včasné dovolání. Namítla nesprávné právní posouzení věci a navrhla zrušení napadeného rozhodnutí, jakož i rozhodnutí soudu prvního stupně, a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. Za klíčové považuje žalobkyně posouzení otázky běhu subjektivní, resp. objektivní lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost, tj. otázky, „kdy mohla žalobkyně skutečně žalobu pro zmatečnost *de lege lata* podat“, která podle ní v judikatuře odvolacího soudu nebyla vyřešena. Připomíná, že se o důvodu zmatečnosti dozvěděla v průběhu řízení o věci samé dne 20. 2. 2019, přičemž rozhodnutí ve věci samé (rozsudek odvolacího soudu) nabylo právní moci až dne 20. 12. 2019. Argumentuje tím, že pokud měla podle soudů obou stupňů podat žalobu (zřejmě) nejpozději dne 20. 5. 2019, odmítly se soudy vypořádat s tím, že v danou dobu nebyla splněna zákonná podmínka, aby vůbec mohla být žaloba pro zmatečnost podána, tj. neexistovalo rozhodnutí, které by takovou žalobou mohlo být napadeno. Nesouhlasí ani s názorem žalovaného, podle něhož měla být žaloba podána v subjektivní lhůtě běžící od právní moci rozhodnutí, neboť při takovém výkladu by byl běh subjektivní lhůty vázán na okamžik, na který § 234 odst. 3 o. s. ř. váže počátek běhu lhůty objektivní, šlo by *de facto* o stavění subjektivní lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost, které nemá oporu v žádném ustanovení zákona.

9. Podle žalobkyně odvolací soud napadené rozhodnutí též nedostatečně odůvodnil, pokud uvedl, že lhůta pro podání žaloby pro zmatečnost „dávno uběhla“, aniž doplnil, kdy se tak mohlo stát, a vysvětlil, proč zastává tento názor. Nedostatečnost odůvodnění vytyká odvolacímu soudu též ve vztahu k závěru o potřebnosti právního zastoupení žalovaného, neboť se podle ní nevypořádal s jí citovanou judikaturou, podle které je nezbytné náležitě zhodnotit, zda zvolením si právního zástupce nedošlo ke zneužití práva na práva na právní pomoc jen za účelem umělého navýšování nákladů řízení a obohacení se. V tom spatřuje (s odkazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 9. 1996, sp. zn. [III. ÚS 176/96](#), a ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. [II. ÚS 387/18](#), jež jsou veřejnosti dostupné – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Ústavního soudu – na <https://nalus.usoud.cz>), porušení práva na spravedlivý proces. Namítá také existenci vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, protože právní zástupce žalovaného nebyl pro řízení o žalobě pro zmatečnost vůbec zmocněn. Plná moc, které se dovolával zástupce žalovaného, byla podle ní explicitně omezena jen na „řízení vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2, a to jen na věc vedenou pod sp. zn. 18 C 218/2017“, a nebyl zohledněn § 28 odst. 6 o. s. ř.

10. Žalovaný ve vyjádření k dovolání souhlasil se závěry odvolacího soudu o opožděnosti žaloby pro zmatečnost. Zdůraznil, že byla podána více než rok poté, co bylo ve věci pravomocně rozhodnuto, a že subjektivní lhůta již uplynula. Uvedl též, že ve věci nebylo rozhodnuto podjatou soudkyní, neboť s ní on ani jeho zástupce nejsou v kontaktu již více než 10 let a jejich vztah byl vždy jen pracovní. Za nedůvodné považoval i ostatní dovolací námitky a navrhl zamítnutí dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

11. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

12. Přípustnost dovolání nemůže založit námitka žalobkyně o porušení práva na spravedlivý proces tím, že odvolací soud řádně neodůvodnil své závěry o opožděnosti žaloby pro zmatečnost a o potřebnosti zastoupení žalovaného advokátem. Prostřednictvím této námitky žalovaná fakticky namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí a tedy vadu řízení, které se podle ní měl odvolací soud dopustit. Stejně tak namítá vadu řízení spočívající v nedostatku zmocnění advokáta žalovaného pro řízení o žalobě pro zmatečnost. K případné existenci vad dovolací soud přihlédne v případě přípustného dovolání (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.) a samy o sobě nejsou způsobilým dovolacím důvodem (tím je toliko nesprávné právní posouzení věci). Tvzení žalobkyně o těchto údajných procesních pochybeních nezahrnuje žádnou otázku procesního práva řešenou odvolacím soudem, přípustnost dovolání tudíž založit nemůže (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2014, sp. zn. [32 Cdo 14/2014](#), a ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. [32 Cdo 1145/2015](#), jež jsou veřejnosti dostupná – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – na <https://www.nsoud.cz>).

13. Nadto námitky žalobkyně směřující proti nedostatečnému odůvodnění napadeného rozhodnutí ohledně potřebnosti zastoupení žalovaného advokátem zpochybňují správnost právního posouzení odvolacího soudu ve výroku o náhradě nákladů řízení, kterým přiznal žalovanému (advokátu) náhradu nákladů právního zastoupení jiným advokátem. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. však dovolání není přípustné proti výrokům o nákladech řízení.

14. Žalobkyně formulovala jako dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešenou otázku „běhu subjektivní, resp. objektivní lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost“ resp. otázku, „kdy mohla žalobkyně skutečně žalobu pro zmatečnost *de lege lata* podat“. Předkládá-li takto žalobkyně k dovolacímu přezkumu i otázku běhu tříleté objektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 3 o. s. ř. běžící od právní moci napadeného rozhodnutí, pak přehlídí, že na řešení takové otázky usnesení odvolacího soudu nezáviselo, neboť odvolací soud závěr o opožděnosti žaloby pro zmatečnost založil na závěru o marném uplynutí subjektivní lhůty určené v témže ustanovení a během objektivní lhůty se nezabýval. Skutečnost, že v dovolání vymezenou otázku odvolací soud řešil a že jeho rozhodnutí na jejím řešení závisí (pro napadené rozhodnutí bylo určující) je přitom jedním z předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. [29 NSČR 53/2013](#)).

15. V rozhodování Nejvyššího soudu již byla řešena otázka počátku běhu subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 3 o. s. ř., nikoliv však ve všech souvislostech [srov. odvolacím soudem zmíněné usnesení ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. [21 Cdo 5931/2016](#), či usnesení ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. [27 Cdo 991/2018](#), v nichž dovolací soud posuzoval,

zda je pro určení počátku běhu této lhůty významná existence rozhodnutí soudu o námitce podjatosti podané účastníkem z týchž důvodů v jiné věci, resp. vědomost účastníka o obsahu takového rozhodnutí o námitce podjatosti, či již samotná vědomost o skutkových okolnostech, které podle účastníka zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce (přisedícího)]. Ve své rozhodovací praxi se dovolací soud dosud výslovně nezabýval tím, jaký vliv má na počátek běhu subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 3 o. s. ř. skutečnost, že vědomost o skutkových okolnostech, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přisedícího, získal účastník dříve, než vůbec bylo vydáno rozhodnutí napadené žalobou pro zmatečnost. Z dovolací argumentace žalobkyně je přitom zřejmé, že právě v těchto souvislostech má otázku počátku běhu subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 3 o. s. ř. za dosud neřešenou v judikatuře dovolacího soudu. Pro její řešení shledal Nejvyšší soud dovolání přípustným.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 5

16. Dovolání je důvodné.

17. Podle § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže rozhodoval vyloučený soudce nebo přisedící.

18. Podle § 234 odst. 1 není-li dále stanoveno jinak, musí být žaloba pro zmatečnost podána ve lhůtě tří měsíců od doručení napadeného rozhodnutí.

19. Podle § 234 odst. 3 o. s. ř. z důvodu zmatečnosti uvedeného v § 229 odst. 1 písm. e) lze žalobu podat ve lhůtě tří měsíců od té doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl, nejpozději však do tří let od právní moci napadeného rozhodnutí.

20. Žaloba pro zmatečnost je v občanském soudním řádu koncipována jako mimořádný opravný prostředek, který slouží k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem (trpí zmatečností), popřípadě je takovými vadami postiženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo, je-li nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková rozhodnutí byla dodatečně odstraněna, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná. Žaloba pro zmatečnost je tedy právním institutem, pomocí kterého lze dosáhnout nápravy ve věci, v níž došlo k závažným procesním nedostatkům (srov. zvláštní část důvodové zprávy k části první zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. [33 Cdo 3518/2019](#)). Ze zvláštní části důvodové zprávy k části první zákona č. 30/2000 Sb., kterým byla zavedena (vrácena) do českého právního řádu žaloba pro zmatečnost, se dále podává, že délka lhůt k podání žaloby pro zmatečnost byla stanovena tak, aby navrhovatel žaloby mohl její důvod náležitě uplatnit a současně aby se tak muselo stát během takové doby, která by zbytečně nenarušovala právní jistotu (důvěru v právní stav nastolený pravomocným soudním rozhodnutím). Těmto požadavkům odpovídá obecná lhůta tří měsíců; i když jde o mimořádný opravný prostředek, byl počátek běhu lhůty – v zájmu potřebné jistoty pro účastníky – stanoven od doručení napadeného rozhodnutí. Tam, kde to vyžaduje povaha důvodů žaloby, byla stanovena

tzv. subjektivní lhůta, která plyne od okamžiku, kdy se navrhovatel žaloby o jejím důvodu dozvěděl, popřípadě tzv. objektivní lhůta, která plyne od právní moci napadeného rozhodnutí, eventuálně byl počátek běhu lhůty stanoven na jinou právní skutečnost.

č. 5

21. V usnesení ze dne 23. 10. 2009, sp. zn. [21 Cdo 3483/2008](#), uveřejněném pod č. 66/2010 Sb. rozh. obč. (dál jen „R 66/2010“) Nejvyšší soud přijal a odůvodnil závěr, že v občanském soudním řízení je nutné odlišovat námitku podjatosti soudce nebo přisedícího (§ 15a odst. 3) a námitku, že ve věci rozhodl vyloučený soudce nebo přisedící, která je odvolacím důvodem, důvodem žaloby pro zmatečnost a vadou, k níž přihlíží ve smyslu § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. dovolací soud. Zatímco pro námitku podjatosti soudce (přisedícího) je v ustanovení § 15a odst. 2 o. s. ř. předepsána lhůta, jejímž zmeškáním se stává opožděnou (§ 15b odst. 3 a § 16 odst. 2 o. s. ř.), uplatnění námitky, že ve věci rozhodl vyloučený soudce (přisedící), je limitováno jen lhůtami, předepsanými pro podání opravných prostředků, v nichž tvoří jejich důvod, případně též způsobem jejich projednání. Námitku, že rozhodnutí vydal vyloučený soudce, lze uplatnit jako důvod opravného prostředku bez ohledu na to, zda byla námitka podjatosti vznesena nebo že vůbec nebyla uplatněna, zda, popřípadě jak o ní bylo nadřízeným soudem rozhodnuto nebo kdy se účastník o důvodu podjatosti (důvodu pochybností o nepodjatosti soudce nebo přisedícího) dozvěděl.

22. Na závěry [R 66/2010](#) Nejvyšší soud navázal i v mnoha svých dalších rozhodnutích, v nichž mimo jiné uvedl, že námitka, že ve věci rozhodoval soudce, o jehož nepodjatosti lze mít pochybnosti, není dovolacím důvodem (srov. § 241a odst. 1 větu druhou o. s. ř.), může však být v případě přípustného dovolání posouzena jako tzv. zmatečnostní vada uvedená v § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř., jež spočívá v tom, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo přisedící, i když o takové námitce již bylo pravomocně rozhodnuto tak, že konkrétní soudci, jež napadené rozhodnutí vydali, nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. [20 Cdo 432/2010](#)). Není-li dovolání přípustné, k prověření takové námitky (k posouzení její důvodnosti) slouží žaloba pro zmatečnost (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. [29 Odo 523/2002](#), uveřejněné pod číslem 32/2003 Sb. rozh. obč., ze dne 30. 1. 2019, sen. zn. [29 NSČR 165/2018](#), nebo ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. [30 Cdo 2861/2018](#)).

23. Závěry přijaté v [R 66/2010](#) akceptoval též Ústavní soud v nálezu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. [I. ÚS 1811/14](#), kterým zrušil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2014, sp. zn. [21 Cdo 3115/2012](#), obsahující odlišný názor, že žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. nemůže být úspěšná, jestliže pochybnosti o nepodjatosti soudce pro jeho poměr k věci či k účastníkům řízení účastník vyvozuje z okolností, které mu byly známy již v průběhu (původního) řízení, neboť zákonný požadavek na vyloučení podjatého soudce nelze zaměňovat za procesní prostředek, jímž by mělo být ex post zvráceno již vydané rozhodnutí, a je na účastníkovi řízení, aby námitku porušení této zásady uplatnil bezprostředně poté, co se dozvěděl o skutečnostech tuto námitku odůvodňujících. Ústavní soud konstatoval, že výklad obsažený ve zrušovaném rozhodnutí stanoví nad rámec zákona další podmínku přípustnosti či úspěšnosti žaloby pro zmatečnost neodpovídající ústavně konformnímu výkladu a nerespektuje § 16b o. s. ř., podle kterého usnesení nadřízeného soudu podle § 16 odst. 1 a 2 o. s. ř. je závazné pro soud a pro účastníky řízení; ustanovení § 205 odst. 2 písm. a), § 219a odst. 1 písm. a), § 229 odst. 1 písm. e) a § 242 odst. 3

věta druhá o. s. ř. tím nejsou dotčena. Ani pravomocné rozhodnutí o námitce podjatosti tedy podle Ústavního soudu nezakládá překážku věci rozhodnuté a nebrání novému řešení otázky nestrannosti soudce v řízení o žalobě pro zmatečnost podle § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. Tím spíše tomu nemůže bránit skutečnost, že o námitce podjatosti vůbec rozhodováno nebylo. S odkazem na [R 66/2010](#) Ústavní soud dodal, že při existenci dvou možných výkladů podústavního práva bylo namístě aplikovat ten, který poskytuje větší ochranu právu na nestranného soudce (tj. výklad v [R 66/2010](#)).

24. Jak bylo již výše uvedeno, k otázce počátku běhu subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 3 o. s. ř. se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. [21 Cdo 5931/2016](#) (na které odkázal odvolací soud v napadeném rozhodnutí), v němž přijal a odůvodnil závěr, že pro určení počátku běhu této tříměsíční lhůty není významné, zda a kdy ten, kdo podává žalobu pro zmatečnost, zjistil, že bylo vydáno rozhodnutí soudu, kterým bylo vyhověno námitce podjatosti uplatněné na základě stejných skutkových okolností, popřípadě kdy mu bylo soudem doručeno nebo kdy jinak zjistil jeho obsah. K tomu, aby začala běžet lhůta tří měsíců k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 3 o. s. ř., postačuje, aby se ten, kdo žalobu podává, dozvěděl (získal vědomost) o tom, že jsou zde takové skutkové okolnosti, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přísedícího, jenž vydal žalobou napadené rozhodnutí nebo se na jeho vydání podílel. Na tyto závěry pak Nejvyšší soud odkázal též v usnesení ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. [27 Cdo 991/2018](#), v němž dále dodal, že právo podat žalobu pro zmatečnost jakožto mimořádný opravný prostředek zanikne marným uplynutím subjektivní lhůty bez ohledu na to, že objektivní lhůta dosud neuběhla.

25. Byť se v posledně citovaných rozhodnutích dovolací soud výslovně nevyjadřoval k tomu, jaký vliv má na počátek běhu subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 3 o. s. ř. skutečnost, že vědomost o skutkových okolnostech, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přísedícího, získal účastník dříve, než vůbec bylo takovým soudcem (přísedícím) vydáno rozhodnutí napadené žalobou pro zmatečnost, lze z tam uvedených závěrů dovodit, že pro počátek běhu takové lhůty je rozhodná nejen vědomost o skutkových okolnostech, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přísedícího, ale též vědomost o tom, že se důvod pochybovat o nepodjatosti týká soudce (přísedícího), který v řízení vydal rozhodnutí napadené žalobou pro zmatečnost, nebo se na jeho vydání podílel [lhostejno, zda jako soudce (přísedící) soudu prvního stupně či soudu odvolacího, neboť tam, kde v případech uvedených v § 229 odst. 1 a 2 o. s. ř. rozhodl odvolací soud, lze podat žalobu pro zmatečnost buď jen proti jeho rozhodnutí, nebo rovněž proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže trpí zmatečností; rozhodnutí soudu prvního stupně však nelze napadnout samostatně, neboť jeho právní moc se odvíjí (až) od rozhodnutí odvolacího soudu – srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2020, sen. zn. [29 ICdo 2/2019](#), uveřejněné pod č. 49/2021 Sb. rozh. obč.]. Pro posouzení počátku běhu lhůty k podání žaloby pro zmatečnost z důvodu uvedeného v § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. je tedy rozhodná i skutečnost, že došlo k vydání rozhodnutí, které je napadeno žalobou pro zmatečnost. I skutečnost, že v řízení již bylo rozhodnuto vyloučeným soudcem (přísedícím) je obsažena v popisu tohoto zmatečnostního důvodu v § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. Vědomost o vydání rozhodnutí (kterým bylo řízení skončeno) a jeho obsahu přitom účastník získává tím, že je mu doručeno.

26. Pokud je žaloba pro zmatečnost v občanském soudním řádu koncipována jako mimořádný opravný prostředek sloužící k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, popřípadě je-li takovými vadami postiženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo, tj. mimo jiné k prověření důvodnosti námitky účastníka, že v řízení rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící [§ 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř.], přičemž pro možnost uplatnění takové žaloby není rozhodné, že již byla totožná námitka v předchozím průběhu řízení uplatněna a případně s jakým výsledkem o ní bylo rozhodnuto (srov. § 16b o. s. ř. a výše citované [R 66/2010](#)), pak je zřejmé, že zákonodárce neměl v úmyslu zamezit uplatnění žaloby pro zmatečnost v takových případech ani tím, že by počátek subjektivní lhůty k jejímu uplatnění v § 234 odst. 3 o. s. ř. stanovil již okamžikem, kdy se účastník v předchozím průběhu řízení (tj. před vydáním rozhodnutí napadeného žalobou pro zmatečnost) dozvěděl o skutkových okolnostech, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přísedícího, bez ohledu na to, kdy bylo vydáno a účastníku doručeno rozhodnutí, kterým se řízení končí a které lze žalobou pro zmatečnost z uvedeného důvodu napadnout. Z důvodové zprávy k zákonu č. 30/2000 Sb. zřetelně vyplývá, že lhůta k podání žaloby pro zmatečnost byla stanovena tak, aby ten, kdo žalobu podává, mohl její důvod náležitě uplatnit, což by v případě jejího počátku stanoveného na dobu před vydáním a doručením napadeného rozhodnutí zjevně nebylo naplněno. Ostatně je zcela nelogické, aby běh lhůty k podání opravného prostředku (i mimořádného) proti soudnímu rozhodnutí počal běžet ještě dříve, než bylo takové rozhodnutí vůbec vydáno.

27. Lze tedy uzavřít, že subjektivní tříměsíční lhůta k podání žaloby pro zmatečnost určená v § 234 odst. 3 o. s. ř. počíná běžet v okamžiku, kdy se účastník, který žalobu podává, dozvěděl (získal vědomost) o tom, že jsou zde takové skutkové okolnosti, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přísedícího, jenž vydal žalobou napadené rozhodnutí nebo se na jeho vydání podílel, nejdříve však dnem, kdy bylo tomuto účastníku doručeno rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno a proti němuž žaloba pro zmatečnost směřuje.

28. V projednávané věci odvolací soud založil svůj závěr o opožděnosti žaloby pro zmatečnost podané žalobkyní dne 27. 1. 2021 na předpokladu, že tvrzený důvod pro vyloučení soudkyně nemůže být způsobilým důvodem zmatečnostní žaloby, neboť „žaloba pro zmatečnost je mimořádným opravným prostředkem, jenž slouží k nápravě procesních pochybení, která nebylo možné napravit na základě řádného opravného prostředku (odvolání)“, a pokud žalobkyně získala vědomost o tvrzeném důvodu pro vyloučení soudkyně již při jednání ve věci dne 20. 2. 2019 (v řízení před soudem prvního stupně) a tuto skutečnost namítla v rámci odvolacího řízení, nemůže okolnost, že s jejím posouzením odvolacím soudem nesouhlasí, založit nárok na její uplatnění jako zmatečnostního důvodu mimo rámec marně uplynulé subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost. Zjevně tedy vycházel ze závěru, že subjektivní tříměsíční lhůta podle § 243 odst. 3 o. s. ř. počala běžet již dne 20. 2. 2019, tj. před vydáním rozsudku odvolacího soudu (dne 26. 11. 2019), jímž bylo řízení skončeno a který žalobkyně napadla žalobou pro zmatečnost (spolu s rozsudkem soudu prvního stupně).

29. Právní posouzení věci odvolacím soudem je nesprávné již v předpokladu, že žaloba pro zmatečnost slouží (jen) k nápravě procesních pochybení, která nebylo možné napravit na základě řádného opravného prostředku (odvolání). Z výše citovaných judikатурních závěrů vyplývá, že žaloba pro zmatečnost slouží k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná soudní

rozhodnutí trpící zmatečnostními vadami, resp. rozhodnutí, jejichž vydání předcházelo řízení takovými zásadními vadami zatížené, bez ohledu na to, zda jde o vady, jež bylo možno napravit v odvolacím řízení. Předmětem posouzení žaloby pro zmatečnost jako mimořádného opravného prostředku může být i přezkum správnosti závěrů odvolacího soudu o existenci takových vad řízení. Ostatně i dovolací soud k takovým vadám přihlíží v řízení o dovolání (jiném mimořádném opravném prostředku), je-li dovolání přípustné, bez ohledu na to, zda se jejich existencí případně zabýval již odvolací soud (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.).

30. Nesprávný je z výše uvedených důvodů také právní závěr odvolacího soudu, že tříměsíční subjektivní lhůta podle § 234 odst. 3 o. s. ř. k podání žaloby žalobkyně počala běžet již dne 20. 2. 2019, tj. dříve, než vůbec byl žalobkyni doručen rozsudek odvolacího soudu (jímž bylo řízení skončeno), proti kterému byla žaloba pro zmatečnost podána. Při tomto svém nesprávném právním názoru pak odvolací soud již řádně neposuzoval, kdy byl žalobkyni doručen napadený rozsudek odvolacího soudu, příp. jaký vliv měla na včasnost podané žaloby pro zmatečnost skutečnost, že proti žalobou napadenému rozsudku žalobkyně podala též dovolání, jak vyplývá z obsahu spisu (srov. § 235 odst. 2 o. s. ř.). Právní posouzení otázky včasnosti podané žaloby pro zmatečnost je tedy v tomto směru neúplné.

č. 5

31. Vzhledem k přípustnosti dovolání Nejvyšší soud podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. zkoumal, zda nebylo řízení o žalobě pro zmatečnost postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., resp. jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takové vady řízení dovolací soud neshledal.

32. Žalobkyně v tomto ohledu namítala nedostatečné odůvodnění napadeného usnesení, jeho nepřezkoumatelnost, čímž mělo dojít k porušení práva na spravedlivý proces. Nejvyšší soud však rozhodnutí odvolacího soudu jako nepřezkoumatelné neshledal, neboť jeho odůvodnění dosahuje takové míry argumentace, která nijak nekrátila žalobkyni v možnosti uplatnění dovolacích důvodů, jak je ostatně zřejmé i z obsahu jejího dovolání (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod č. 100/2013 Sb. rozh. obč.). Odvolací soud dostatečně ozřejmil důvody, pro které měl žalobu pro zmatečnost za opožděnou, byť jeho právní posouzení neshledal dovolací soud správným. Stejně tak se odvolací soud dostatečně vypořádal s argumentací žalobkyně o zneužití práva žalovaného na právní pomoc a vysvětlil, z jakých důvodů zastoupení žalovaného advokátem za zneužití práva na právní pomoc nepovažuje (srov. bod 7 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Skutečnost, že žalobkyně s takovým posouzením nesouhlasí a nemá je za souladné s judikaturou, na kterou v řízení poukazovala, není důvodem pro závěr o nepřezkoumatelnosti rozhodnutí.

33. Nejvyšší soud nesdílí ani názor žalobkyně, že řízení o žalobě pro zmatečnost je zatíženo vadou spočívající v absenci zmocnění zástupce žalovaného pro toto řízení. Odvolací soud správně vycházel z obsahu plné moci ze dne 31. 1. 2018, jež opravňovala zástupce žalovaného též k tomu, aby v této věci „... podával opravné prostředky, námítky nebo rozklad a vzdával se jich ... i tehdy, když je podle právních předpisů zapotřebí zvláštní plné moci“, tj. i ve vztahu k řízení o mimořádných opravných prostředcích, a též z obsahu čestného prohlášení žalovaného ze dne 21. 12. 2021, z něhož výslovně vyplývalo zmocnění zástupce žalovaného pro zastupování žalovaného i v řízení o žalobě pro zmatečnost.

34. Protože rozhodnutí odvolacího soudu není z výše uvedených důvodů správné a podmínky pro jeho změnu dány nejsou, Nejvyšší soud bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil včetně závislých výroků o náhradě nákladů řízení [§ 242 odst. 2 písm. a) o. s. ř.]. Protože důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí také pro usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

35. Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1, část věty první za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

Č. 6

Usnesení, jímž odvolací soud zamítne návrh účastníka řízení na doplnění rozsudku o část předmětu řízení, je rozhodnutím, jímž se odvolací řízení (ve vztahu k dotčené části předmětu řízení) končí. Proti tomuto usnesení je dovolání přípustné za podmínek § 237 o. s. ř.

Rozsudek doplňující, Přípustnost dovolání

§ 166 o. s. ř., § 152 odst. 1 o. s. ř., § 211 o. s. ř., § 237 o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2023, sp. zn. [27 Cdo 333/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:27.CDO.333.2022.1

Č. 6

Nejvyšší soud k dovolání žalobců a), b), e) a f) zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2021, sp. zn. 39 Co 59/2021, v druhém výroku a věc v tomto rozsahu vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 15. 9. 2020, č. j. 27 C 189/2017-136 (jde o druhé rozhodnutí ve věci), zastavil řízení ve vztahu mezi žalobci c) a d) a žalovanou (výrok I.), zamítl žalobu jak co do zaplacení [žalobcům a), b), e) a f) společně a nerozdílně] 13.455 EUR s příslušenstvím (výrok II.), tak co do zaplacení 250 EUR s příslušenstvím každému ze žalobců a), b), e) a f) [výrok III.], a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok IV.).

2. Uvedených částek se žalobci a), b), e) a f) domáhají z titulu článků 5, 7, 8 a 9 nařízení (EHS) č. 261/2004, ze dne 11. 2. 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů (dále též jen „nařízení“), a to v souvislosti se zrušeným letem z letiště ve Svatém Mořici ve Švýcarské konfederaci na letiště Sliač ve Slovenské republice v termínu 18. 12. 2015 v 13:00 hod.

3. Soud prvního stupně dovodil, že žalovaná není pasivně věcně legitimována, neboť osobou, která zamýšlela provedení letu, byla společnost FlyJet Sp. z. o. o.

4. Městský soud v Praze k odvolání žalobců a), b), e) a f) [směřujícího do výroků II. až IV. rozsudku soudu prvního stupně] rozsudkem ze dne 21. 4. 2021, č. j. 39 Co 59/2021-183, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku III. změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit každému ze žalobců a), b), e) a f) částku 250 EUR s příslušenstvím (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

5. Odvolací soud, zabývá se pouze nárokem na paušální náhradu 250 EUR pro každého ze žalobců, dospěl oproti soudu prvního stupně (s odkazem na výklad nařízení přijatý

Soudním dvorem Evropské unie) k závěru, že žalovaná je pasivně věcně legitimována. Současně shledal s odkazem na článek 5 odst. 1 písm. c) a článek 7 odst. 1 písm. a) nařízení nárok žalobců na zaplacení částky 250 EUR (každému z nich) jako opodstatněný. Proto rozsudek soudu prvního stupně ve výroku III. změnil tak, jak je uvedeno shora.

6. Žalobci a), b), e) a f) následně podali návrh na vydání doplňujícího rozsudku podle § 166 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíce za to, že odvolací soud nerozhodl o části předmětu řízení. Žalobci podali odvolání i proti druhému výroku rozsudku, jímž soud prvního stupně zamítl žalobu v rozsahu, v němž se domáhali zaplacení (dalších) 13.455 EUR s příslušenstvím. Současně navrhli opravu rozsudku odvolacího soudu, jde-li o označení výroku prvostupňového soudu, jež odvolací soud změnil.

č. 6

7. Městský soud v Praze usnesením ze dne 3. 9. 2021, č. j. 39 Co 59/2021-247, opravil svůj rozsudek ze dne 21. 4. 2021, č. j. 39 Co 59/2021-183, ve výroku ve věci samé (první výrok) a zamítl návrh žalobců na doplnění tohoto rozsudku (druhý výrok).

8. Odvolací soud shledal návrh žalobců na vydání doplňujícího rozsudku nedůvodným, neboť žalobci se domáhali primárním petitem žaloby zaplacení paušální náhrady škody za zrušení letu ve výši 250 EUR pro každého z nich a toliko *in eventum* uplatnili nárok na zaplacení 13.455 EUR z titulu náhrady škody představované pořizovací cenou letenky neuskutečněného letu ve výši 11.480,50 EUR a rozdílu mezi cenou za jednosměrný let a cenou uhrazenou náhradnímu dopravci ve výši 1.974,50 EUR.

9. Žalobce je oprávněn uplatnit svůj návrh i formou eventuálního petitu (§ 152 o. s. ř.), o žalobním nároku požadovaném formou eventuálního petitu však soud rozhodne jen v případě, pokud nevyhoví primárnímu petitu, v opačném případě se eventuálním petitem vůbec nezabývá.

10. Pakliže odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně) dospěl k závěru, že žaloba je co do nároku uplatněného primárním petitem (250 EUR pro každého ze žalobců) důvodná, eventuálním petitem (nárokem na zaplacení 13.455 EUR) se již nezabýval. Proto návrh na doplnění rozsudku o část předmětu řízení zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k dovolání

11. Proti druhému výroku usnesení odvolacího soudu č. j. 39 Co 59/2021-247 podali žalobci a), b), e) a f) dovolání, jehož přípustnost opírají o § 237 o. s. ř. majíce za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, a dále otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

12. Dovolatelé předně namítají, že odvolací soud v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu nerespektoval vázanost soudu žalobním návrhem ve smyslu § 153 odst. 2 o. s. ř., nerozhodl o části předmětu řízení a toto své pochybení následně (k návrhu dovolatelů) nenapravit vydáním doplňujícího rozsudku podle § 166 o. s. ř.

13. Jako dosud neřešenou pak dovolatelé předestírají otázku, zda odvolací soud může posoudit určitý návrh jako eventuální petit, ačkoliv není žalobci takto uplatněn ani zamýšlen a ačkoliv to neodpovídá formulaci žalobních nároků.

14. Dovolatelé zdůrazňují, že proti žalované uplatnili tři nároky, a to nárok na vrácení části pořizovací ceny letenky, představující cenu neuskutečněného zpátečního letu ve výši 11.480,50 EUR (50 % ceny obousměrného letu), nárok na náhradu škody ve výši 1.974,50 EUR odpovídající rozdílu mezi cenou za jednosměrný let (11.480,50 EUR) a cenou uhrazenou náhradnímu dopravci (13.455 EUR) a konečně nárok na náhradu škody za zrušení letu podle článku 7 odst. 1 písm. a) nařízení ve výši 250 EUR za každého ze žalobců, tj. 1.000 EUR celkem. Uplatněné nároky se podle nařízení nevylučují.

15. V průběhu řízení dovolatelé soudu prvního stupně navrhli, aby – nebude-li považovat žalovanou za pasivně věcně legitimovanou podle nařízení – věc posoudil podle Úmluvy o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě ze dne 28. 5. 1999 (dále jen „Montrealská úmluva“). Pro tento případ byli srozuměni s tím, že jim soud nebude moci přiznat náhradu ve výši 250 EUR pro každého z nich, neboť Montrealská úmluva tento nárok neupravuje.

16. Skutečnost, že dovolatelé svůj nárok na zaplacení 13.455 EUR neuplatnili *in eventum*, ostatně dokládá i výše soudního poplatku, vyměřená z původně uplatněné částky 14.955 EUR (po zpětvzetí žaloby dvěma žalobci jde o 14.455 EUR).

17. Dovolatelé odkazují na řadu rozhodnutí Nejvyššího a Ústavního soudu, dovozující, že odvolací soud tím, že nevyčerpal celý předmět řízení, porušil procesní předpis, zatížil řízení vadou a zasáhl do jejich ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces.

18. Žalovaná, odkazujíc na nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2015, sp. zn. [II. ÚS 858/14](#), považuje dovolání za nepřipustné. I pokud by bylo přípustné, není podle žalované důvodné, neboť z toho, že odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. (jímž byl zamítnut nárok dovolatelů na zaplacení 13.455 EUR s příslušenstvím) nezměnil, je třeba dovodit, že jej v tomto výroku potvrdil. Navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, popř. zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

19. Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a splňující podmínku podle § 241 odst. 1 o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

20. Nejvyšší soud si je vědom toho, že Ústavní soud v nálezu ze dne 22. 10. 2015, sp. zn. [II. ÚS 858/14](#), vyslovil názor, že „proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byl zamítnut návrh na doplnění rozhodnutí odvolacího soudu, není opravný prostředek přípustný“ (odst. 18 odůvodnění nálezu). Nicméně v této souvislosti nelze přehlédnout, že tak učinil toliko při posuzování přípustnosti ústavní stížnosti, mimo nosné důvody nálezu a aniž by se zabýval výkladem § 237 o. s. ř. S ohledem na řečené nebrání uvedený nález Nejvyššímu soudu v tom, aby při posuzování téže otázky (přípustnosti dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud podle § 211 a § 166 odst. 2 *in fine* o. s. ř. zamítl návrh účastníka řízení na doplnění rozsudku) dospěl k odlišnému závěru.

21. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. [23 Cdo 1212/2010](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. [29 Cdo 632/2021](#)) se podává, že účastník řízení nemůže nápravy pochybení odvolacího soudu, spočívajícího v tom, že nerozhodl o některé části předmětu řízení, dosáhnout prostřednictvím dovolání proti „neexistujícímu“ výroku rozhodnutí odvolacího soudu. Dovolání jen proti důvodům rozhodnutí přitom přípustné není (§ 236 odst. 2 o. s. ř.).

22. Postup soudu a účastníků řízení pro případ, že soud ve výroku rozsudku, kterým se řízení končí, v rozporu s § 152 odst. 2 větou první o. s. ř. nerozhodl o celém předmětu řízení, je upraven v § 166 o. s. ř. To platí i pro odvolací soud (§ 211 o. s. ř.).

23. Jestliže odvolací soud nerozhodne o některé části předmětu řízení a účastník řízení v souladu s § 166 odst. 1 o. s. ř. navrhne doplnění rozsudku, je rozhodnutí o tomto návrhu účastníka řízení (vydané podle § 211 a § 166 odst. 2 o. s. ř.) rozhodnutím, jímž se odvolací řízení končí (ve vztahu k dotčené části předmětu řízení). Dovolání proti němu je tudíž přípustné za podmínek § 237 o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2017, sp. zn. [32 Cdo 2208/2017](#)).

24. Jinak řečeno, účastník řízení může v souladu s § 237 o. s. ř. podat dovolání nejen proti rozsudku odvolacího soudu, jímž odvolací soud rozhodne o doplnění o část předmětu řízení (§ 166 odst. 2 věta první o. s. ř.), ale taktéž proti usnesení, jímž návrh účastníka na doplnění zamítne (§ 166 odst. 2 in fine o. s. ř.).

25. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro zodpovězení otázky výkladu a aplikace § 95, § 152 odst. 1 věty první a § 166 o. s. ř., při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

26. Žalobci se domáhají (žalobou ze dne 14. 9. 2017) zaplacení částek ve výši a z důvodů tak, jak je popsali v dovolání (srov. odst. 14 tohoto rozhodnutí). V reakci na námitku žalované, podle které jí nesvědčí pasivní věcná legitimace, žalobci v podání ze dne 6. 3. 2018 (čl. 26 spisu) navrhli, aby soud posoudil stejný skutkový stav podle Montrealské úmluvy. V této souvislosti uvádějí, že při tomto právním posouzení by jim nesvědčil nárok podle článku 7 odst. 1 písm. a) nařízení ve výši 250 EUR za každého ze žalobců.

27. Následně soud prvního stupně na ústním jednání dne 15. 11. 2018 (srov. protokol o ústním jednání na č. I. 68 a 69 spisu) připustil „změnu žaloby“ ve formě eventuálního petitu, a to tak, že se žalobci domáhají po žalované zaplacení částky 13.455 EUR s příslušenstvím spolu s paušální náhradou pro každého žalobce ve výši 250 EUR, *in eventum (sic!)* zaplacení částky 13.455 EUR.

28. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že:

- 1) Eventuální petit je složen ze dvou částí. V tzv. primárním petitu se žalobce domáhá rozhodnutí o určité povinnosti (typicky např. vydání věci) a pro případ, že takovou

povinnost uložit nelze, se žalobce v tzv. eventuálním petitu domáhá uložení povinnosti odlišné (např. peněžité náhrady).

2) O žalobním požadavku uplatněném formou tzv. eventuálního petitu soud rozhoduje pouze tehdy, jestliže žalobě nevyhověl v tzv. primárním petitu. Vyhoví-li žalobě v tzv. primárním petitu, eventuálním petitem se vůbec nezabývá. Soud nemá možnost volby ohledně přiznaného plnění. O primárním petitu je soud povinen rozhodnout vždy, o eventuálním petitu pouze tehdy, je-li plnění požadované v primárním petitu nemožné

Srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. [23 Cdo 4223/2010](#), ze dne 18. 7. 2005, sp. zn. [22 Cdo 2887/2004](#), nebo ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. [22 Cdo 2550/2020](#)).

3) O změnu žaloby jde tehdy, požaduje-li žalobce nově jiné plnění, případně požaduje-li stejné plnění, ale dovozuje-li jej z jiného skutku než vylíčeného v žalobě.

4) Změnou žaloby naopak není požadavek žalobce, aby soud přisoudil téže plnění na základě téhož skutku, avšak z odlišného právního důvodu (na základě jiné právní kvalifikace). Posouzení tvrzeného skutkového děje po právní stránce je vždy úkolem soudu. Žalobce proto nemá povinnost svůj nárok právně kvalifikovat; pokud tak učiní, soud není jeho právním názorem vázán. Jinak řečeno, pouhá změna právní kvalifikace není změnou žaloby.

Srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. [29 Odo 439/2002](#), ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. [32 Odo 830/2004](#), ze dne 22. 11. 2006, sp. zn. [33 Odo 1310/2004](#), a ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. [33 Odo 944/2006](#).

29. Dovolatelé podáním ze dne 6. 3. 2018 nezměnili žalobu (stále se domáhají týchž plnění na základě stejného skutkového stavu), toliko soudu předeštěli další možné právní posouzení jimi uplatněných nároků. S vědomím, že při posouzení podle Montrealské úmluvy by jim jeden z uplatněných nároků nebyl přiznán. Popsaný procesní úkon nepředstavuje změnu žaloby a už vůbec z něj nelze usuzovat, že se žalobci svých nároků domáhají formou eventuálního petitu (tedy, že se zaplacení částky 13.455 EUR z důvodů výše popsaných domáhají toliko pro případ, že nebude přiznána částka 250 EUR každému z nich).

30. Opačný názor odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu v druhém výroku zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta první o. s. ř.).

31. Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný. V novém rozhodnutí odvolací soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 a § 226 o. s. ř.).

č. 7

Žádá-li spoluvlastník soud o povolení nezbytné cesty ve prospěch každého vlastníka (spoluvlastníka) pozemku v řízení, jehož účastníky nejsou ostatní spoluvlastníci tohoto pozemku, nelze nezbytnou cestu pro každého vlastníka (spoluvlastníka) pozemku povolit. V takovém případě soud může povolit nezbytnou cestu formou osobní služebnosti nebo i formou relativního práva - závazku, ze kterého bude oprávněn jen žalobce. Vyjde-li v řízení o povolení nezbytné cesty najevo, že žalovaný by v době, kdy žalobce se stal vlastníkem pozemku postrádajícího dostatečné spojení s veřejnou cestou, nepovolil žalobci nezbytnou cestu přes svůj pozemek ve formě služebnosti či závazku a že skutečnost, že žalobce si před nabytím pozemku nepokusil přístup zajistit, nezpůsobila, že jeho pozemek potřebné spojení postrádá (není tu příčinná souvislost), pak v zásadě nelze žalobu na povolení nezbytné cesty zamítnout pro hrubou nedbalost žalobce (§ 1032 odst. 1 písm. b/ o. z.).

č. 7

Nezbytná cesta (o. z.)

§ 1029 a § 1032 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. [22 Cdo 1849/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:22.CDO.1849.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 23 Co 184/2020, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 10. 1. 2020, sp. zn. 9 C 155/2016, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se u Obvodního soudu pro Prahu 6 („soud prvního stupně“) domáhala povolení nezbytné cesty formou služebnosti s právem průchodu a průjezdu přes v žalobě uvedené pozemky. V průběhu řízení žalobkyně se souhlasem soudu prvního stupně změnila žalobu tak, že se domáhala zřízení pozemkové služebnosti cesty s právem průchodu a průjezdu přes pozemek parc. č. 4663/1, zapsaný na LV č. 10002, k. ú. D., vedený u Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu, Katastrální pracoviště P., v rozsahu vymezeném jako část 1 v geometrickém plánu č. 4349-132/2015 ze dne 16. 1. 2018, vypracovaného O. G., a to pro každého vlastníka pozemku parc. č. 4663/201, zapsaného na LV č. 10428, k. ú. D., vedeného u Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu, Katastrální pracoviště P., a to za úplatu určenou soudem stanoveným znalcem. Rozsudkem ze dne 10. 1. 2020, č. j. 9 C 155/2016-156, soud prvního stupně žalobu zamítl (výrok I) a rozhodl o nákladech řízení (výroky II-V).

2. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění: Žalobkyně byla ke dni podání žaloby vlastníci podílu ve výši id. 43/64 na pozemku parc. č. 4663/201, zahrada, pozemku parc. č. 4666/23, trvalý travní porost, pozemku parc. č. 4666/32, trvalý travní porost, pozemku parc. č. 4666/34, trvalý travní porost a pozemku parc. č. 4667/1, ostatní plocha, to vše v k. ú. D.,

obec P. Ke dni vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně a rozsudku odvolacího soudu vlastnila žalobkyně na uvedených pozemcích spoluvlastnický podíl ve výši id. 46/64. Vlastníkem spoluvlastnického podílu ve výši id. 18/64 na předmětných pozemcích bylo ke dni vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně a rozsudku odvolacího soudu hlavní město P., přičemž správa nemovitostí k těmto spoluvlastnickým podílům byla svěřena městské části P. Předmětné pozemky se nacházejí v komplexu Zahrádkářské osady J., která je oplocená a přístupná vstupní branou. Žalobkyně se po změně žaloby domáhala zřízení služebnosti cesty s právem průchodu a průjezdu ve prospěch všech vlastníků pozemku parc. č. 4663/201, zapsaného na LV č. 10428, k. ú. D., vedeného u Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu, Katastrální pracoviště P. (dále jen „předmětný pozemek“).

3. Soud prvního stupně žalobu zamítl, neboť na straně žalující ani na straně žalované nevystupovali všichni spoluvlastníci předmětného pozemku, o jejichž právech a povinnostech bylo fakticky rozhodováno. Pod bodem 24. rozsudku uvedl: „Požadovaným rozsudkem by tak bylo rozhodnuto i o hmotném právu ostatních spoluvlastníků, přitom zatížení sousedních pozemků služebností cesty by v tomto případě mohlo mít vliv i na povinnosti těchto spoluvlastníků (např. pokud jde o povinnost nést náklady na zachování a opravy cesty či povinnost uhradit náhradu za zřízení služebnosti).“ Dále soud prvního stupně uvedl, že žalobkyně neprokázala splnění podmínek pro povolení nezbytné cesty. Vyšel přitom ze zjištění, že vstupu žalobkyně do oploceného areálu Zahrádkářské osady není bráněno. Přitom v bodě 25. rozsudku uzavřel: „Za takové situace lze uzavřít, že škoda na nemovité věci souseda (žalované) by zřejmě převýšila výhodu nezbytné cesty, neboť v daném případě by výhoda nezbytné cesty spočívala pouze v tom, že žalobkyně by měla formálně upravený přístup ke svému pozemku, fakticky však má tento přístup i za současného stavu.“ Jednání žalobkyně spočívající v tom, že žalobkyni byla při koupi spoluvlastnických podílů na předmětných pozemcích známa skutečnost, že se pozemky nacházejí uvnitř uzavřeného areálu, a nepokusila se zajistit si přístup k pozemkům při koupi těchto pozemků, považoval soud prvního stupně za hrubě nedbalé.

4. Městský soud v Praze („odvolací soud“) k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 9. 2. 2022, č. j. 23 Co 184/2020-261, rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I, II a IV potvrdil (výrok I), ve výrocích III a V týkajících se nákladů řízení vedlejších účastníků změnil (výroky II a III) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výroky IV-VII).

5. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, přičemž přihlédl rovněž k tomu, že po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně nastala nová skutečnost, a to předání dvou kusů univerzálních klíčů od všech vjezdových vrat a branek do Zahrádkové osady J. žalobkyni. Pod bodem 25. rozsudku tak odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně v tom, že zřízení služebnosti cesty nemohou odůvodnit pouze neurčité, nekonkrétní obavy žalobkyně ohledně toho, že v budoucnu nebude mít např. po výměně klíčů od vstupních branek přístup k předmětným pozemkům, a doplnil: „Kromě jiného argumentace žalobkyně v nemožnosti přístupu na její pozemek odpadla i v průběhu odvolacího řízení vydáním klíčů od vstupních vrat a branek.“ Odvolací soud rovněž vyšel ze zjištění, že žalobkyně před nabytím spoluvlastnického podílu na předmětném pozemku žádná jednání směřující k zajištění přístupu k němu neučinila. Odvolací soud ohledně hrubě nedbalého jednání žalobkyně tak v bodě 24. rozsudku uzavřel: „Vědomost o absenci přístupu k nemovitosti sama o sobě sice nepostačuje k závěru o patrné nedbalosti, ovšem má vést k tomu, aby si nabyvatel pozemku

pokusil zajistit si přístup k pozemku ještě před jeho samotným nabytím, například oslovením vlastníků pozemků, přes něž by přístup k nabývané nemovitosti přicházel do úvahy, s nabídkou na povolení nezbytné cesty; nebylo by mu možno vytýkat, pokud by jeho snaha nebyla úspěšná, například pro nepřiměřené hospodářské požadavky ostatních vlastníků pozemků, o takový případ se však v této věci nejedná.“ K nedostatku aktivní legitimace žalobkyně jako podílové spoluvlastnice poté odvolací soud pod bodem 27. rozsudku uvedl: „Poté, kdy žalobkyně uplatňující své právo disponovat předmětem řízení i vymezením okruhu účastníků, vzala zpět žalobu proti hlavnímu městu P. a městské části P. (nadále vystupujícím v řízení jako vedlejší účastníci, pozn. dovolacího soudu), je správný právní závěr soudu I. stupně, že pro nedostatek aktivní legitimace žalobkyně (jednoho ze spoluvlastníků služebního pozemku), při neúčasti druhého spoluvlastníka předmětného pozemku (hlavní město P.) jako osoby žalované (při nesouhlasu tohoto spoluvlastníka účastnit se řízení na straně žalobkyně) je sám o sobě dán důvod pro zamítnutí žaloby tak, jak správně uvádí soud I. stupně v bodě 24. odůvodnění rozsudku.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Jeho přípustnost podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, („o. s. ř.“) spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která by měla být dovolacím soudem vyřešena jinak, a na vyřešení otázky hmotného práva, která doposud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena; z obsahu dovolání se podává, že také tvrdí, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. Ústavního soudu.

7. Dovolatelka uvádí, že ve smyslu § 1032 odst. 1 písm. b) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („o. z.“), se v daném případě nejednalo o hrubou nedbalost, jestliže se žalobkyně počala domáhat zajištění nezbytné cesty až po nabytí vlastnického práva k předmětnému pozemku. Odvolací soud tak kladl na žalobkyni neoprávněně přísné požadavky, a to v rozporu s neupřesněnou judikaturou dovolacího soudu a nálezem Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2022, sp. zn. [II. ÚS 1587/20](#). S ohledem na tento náleží Ústavního soudu by měla být předmětná otázka dovolacím soudem „vyřešena jinak“. Podotýká dále, že nemá žádnou záruku, že vedlejší účastník 3), Zahrádková osada J., z. s., neznemožní opětovně žalobkyni užívat vstupní bránu do areálu. Závěr odvolacího soudu, že nemůže být povolena nezbytná cesta z důvodu neurčitých obav žalobkyně o další trvání možnosti vstupu a vjezdu na jí spoluvlastněný pozemek, je rovněž v rozporu se závěry Ústavního soudu učiněnými v nálezu ze dne 12. 1. 2022, sp. zn. [II. ÚS 1587/20](#). Otázka, zda žalobě na zřízení nezbytné cesty může být vyhověno bez toho, že by účastníkem řízení byl též další spoluvlastník pozemku, k němuž má být nezbytná cesta zřízena, doposud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena, a pokud ano, měla by být dovolacím soudem vyřešena jinak, než v soudy odkazovaném rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2012, sp. zn. [22 Cdo 2871/2010](#).

8. Žalovaná se k dovolání vyjádřila podáním ze dne 25. 5. 2022, v němž navrhuje jeho odmítnutí, resp. zamítnutí.

III.**Přípustnost dovolání**

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

11. Přípustnost dovolání zakládá skutečnost, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a také na otázce, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.**Důvodnost dovolání**

12. Soud prvního stupně zamítl žalobu z těchto důvodů: 1) V řízení nebyli účastníky všichni spoluvlastníci pozemku, v jehož prospěch měla být nezbytná cesta povolena, viz bod 24 rozsudku, 2) škoda na nemovité věci souseda (žalované) by zřejmě převýšila výhodu nezbytné cesty, 3) žalobkyně si zavinila nedostatek přístupu z hrubé nedbalosti. Soud též uvedl, že žalobkyně má fakticky přístup zajištěn stejně jako ostatní uživatelé pozemků (zahrádek). Důvody uvedené sub 2) a 3) jsou obsaženy v bodu 25. rozsudku.

13. Odvolací soud však důvod uvedený pod bodem 2) nepřevzal; v odůvodnění rozhodnutí sice uvedl, že „soud I. stupně správně zhodnotil i míru zátěže služebního pozemku a případně i spoluvlastníků dotčených dalších nemovitostí v dané lokalitě, z hlediska hmotněprávního správně vyložil obsah dotčených ustanovení ve spojení s ustálenou judikaturou, která je i nadále použitelná i po nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. (od 1. 1. 2014)“, a že se „připojuje ke skutkovému závěru soudu I. stupně vyjádřenému v bodě 25. odůvodnění rozsudku, že zřízení cesty v rozsahu vymezeném geometrickým plánem dle žalobního požadavku žalobkyně by nadměru přiměřenou poměrům nadbytečně zatěžovalo ostatní spoluvlastníky pozemků a služební pozemek žalované“, nicméně jde o natolik obecné formulace, že z nich nelze spolehlivě dovodit, že by i odvolací soud opřel potvrzení rozsudku soudu prvního stupně i o důvod uvedený pod bodem 2). Tím je otevřena cesta k dovolacímu přezkumu ostatních důvodů pro zamítnutí žaloby.

14. Podle § 1032 odst. 1 o. z. soud nepovolí nezbytnou cestu, a) převýší-li škoda na nemovité věci souseda zřejmě výhodu nezbytné cesty, b) způsobil-li si nedostatek přístupu z hrubé nedbalosti či úmyslně ten, kdo o nezbytnou cestu žádá, nebo c) žádá-li se nezbytná cesta jen za účelem pohodlnějšího spojení.

15. Nelze povolit nezbytnou cestu přes prostor uzavřený za tím účelem, aby do něj cizí osoby neměly přístup, ani přes pozemek, kde veřejný zájem brání takovou cestu zřídit (§ 1032 odst. 2 o. z.).

16. K okruhu účastníků řízení o povolení nezbytné cesty a k vázanosti soudu žalobou:

17. Přípustnost dovolání zakládá otázka, která doposud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena, a totiž, zda žalobě na zřízení nezbytné cesty ve formě pozemkové služebnosti může být vyhověno bez toho, že by účastníkem řízení byl též další spoluvlastník pozemku, ve prospěch kterého žalobce požaduje nezbytnou cestu povolit.

18. I když odvolací soud opřel zamítavé rozhodnutí i o právní závěr vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2012, sp. zn. [22 Cdo 2871/2010](#), toto rozhodnutí nyní posuzovanou otázku neřeší. Uvádí se v něm, že řízení o určení věcného břemene ve prospěch panující nemovitosti, která je předmětem spoluvlastnictví, se musí účastnit všichni její spoluvlastníci. Nechtějí-li někteří z nich vystupovat jako žalobci, musí být označeni jako žalovaní. Nejde tedy o věcnou legitimaci v řízení o povolení nezbytné cesty a dovolací soud nevidí důvod pro to, aby v tomto rozhodnutí vyřešená právní otázka byla posouzena jinak. Jen na okraj dovolatelka, tvrdící, že jde o jediné rozhodnutí nepředstavující ustálenou praxi, odkazuje na četné citace tohoto rozhodnutí v judikatuře dovolacího soudu, jiných obecných soudů a také Ústavního soudu, viz např. systém ASPI či beck-online. Proto je třeba tuto otázku řešit.

19. Nestanoví-li zákon jinak, je výrok pravomocného rozsudku závazný jen pro účastníky řízení (§ 159a odst. 1 o. s. ř.); z povahy věci se podává, že v rozsudku nelze rozhodovat o právech a povinnostech někoho, kdo není účastníkem řízení. Pokud však podílový spoluvlastník žádá povolení nezbytné cesty ve prospěch každého vlastníka (ev. spoluvlastníka, je-li povolena nezbytná cesta ve prospěch každého vlastníka, rozumí se tím i spoluvlastníci) s tím, že panující nemovitostí má být pozemek ve spoluvlastnictví, pak uplatňuje procesní nárok na zřízení nejen jeho práva (a jemu odpovídající povinnosti, plynoucí z povolení nezbytné cesty), ale i práv a povinností ostatních spoluvlastníků. V souladu se základním právem na soudní ochranu tak musejí být i tito spoluvlastníci účastníky soudního řízení, ve kterém se rozhoduje o jejich právech a povinnostech, ať již na straně žalobce nebo na straně žalované. V řízení pak budou moci uplatnit tvrzení a námitky jak vzhledem k podmínkám pro povolení nezbytné cesty, tak i ty, které vyplývají ze spoluvlastnických vztahů (zejména § 1129 o. z.). Žádá-li tedy spoluvlastník soud o povolení nezbytné cesty ve prospěch každého vlastníka (spoluvlastníka) pozemku v řízení, jehož účastníky nejsou ostatní spoluvlastníci tohoto pozemku, nelze nezbytnou cestu pro každého vlastníka (spoluvlastníka) pozemku povolit.

20. To ovšem neznamená, že žalobu je třeba zamítnout. Dovolací soud opakovaně konstatoval, že řízení o povolení nezbytné cesty je řízením, ve kterém z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. [22 Cdo 3242/2015](#), publikované pod č. 37/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „Rc 37/2018“), a že soud není vázán návrhem (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2021, sp. zn. [22 Cdo 1826/2020](#), publikovaný pod č. 93/2021 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní). V takovém řízení soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají

(§ 153 odst. 2 o. s. ř.). Je otázka, kam až vázanost (nebo spíše „nevázanost“) soudu žalobou v řízení o povolení nezbytné cesty sahá.

21. Právní úprava nezbytné cesty v občanském zákoníku převzala principy zákona č. 140/1896 ř. z., o propůjčování cest nezbytných; návrhy na povolení nezbytné cesty byly projednávány v nesporném řízení (k tomu viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 1936, sp. zn. [R I 18/36](#), publikované např. v ASPI). V komentáři k zákonu č. 292/2013, o zvláštních řízeních soudních, se uvádí, že některé věci „podle jejich povahy do nesporného řízení patří, přestože je mezi taková řízení žádný zákon výslovně neřadí“, a to především v těch agendách, kdy má soud konstitutivním rozhodnutím uspořádat do budoucna poměry mezi více účastníky. „Pro tato řízení je z hlediska vymezení účastenství, skutkových tvrzení a návrhů stran nebo vázanosti soudu žalobou sporné řízení nevhodné, popř. někdy dokonce přináší prakticky neřešitelné situace. Týká se to např. rozhodování sporů mezi spoluvlastníky navzájem, zřízení nezbytné cesty či sporů o stanovení hranic. Všechny tyto agendy navzdory jejich povaze nejsou výslovně svěřeny do režimu nesporného řízení; jejich projednání ve sporném řízení je buď velmi obtížně možné díky deformaci vázanosti soudu žalobou za pomoci § 153 odst. 2 o. s. ř., nebo přináší prakticky neřešitelné situace (viz např. § 1030 odst. 3 o. z., který počítá i s odškodněním dalších osob). Právě proto, že se vyjmenované věci do sporného řízení nehodí, svěřuje je rakouská úprava výslovně do režimu řízení nesporného (viz např. Klicka, Oberhammer, Domej, 2014, s. 124). V českém právu obdobný výslovný odkaz sice chybí, ale rozšiřujícím výkladem § 1 odst. 1 z. ř. s. by bylo možno dospět k závěru, že do režimu nesporného řízení patří“ (Lavický, P. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 10).

č. 7

22. I při vědomí uvedených skutečností dovolací soud respektuje praxi zavedenou již před přijetím zákona o zvláštních řízeních soudních, podle níž se řízení o povolení nezbytné cesty provádí v režimu řízení sporného. Povaha těchto věcí však vyžaduje, aby ve vztahu k nim bylo respektováno omezení zásady dispoziční (§ 153 odst. 2 o. s. ř.), pokud jde o vázanost soudu žalobou. To znamená, že jestliže žalobce jako jeden ze spoluvlastníků žádá povolení nezbytné cesty formou pozemkové služebnosti, a další spoluvlastníci nejsou účastníky řízení, soud může – poté, co účastníkům předestře svůj právní názor na věc a umožní jim se k němu vyjádřit – povolit nezbytnou cestu formou osobní služebnosti nebo i formou relativního práva - závazku, ze kterého bude oprávněn jen žalobce.

23. V této věci se odvolací soud zabýval odvolací námitkou, že v případě nevyhovění návrhu na zřízení věcného břemene „jako absolutního majetkového práva zapsaného v katastru nemovitostí“ měl soud zřídit právo přístupu žalobkyně zřízením cesty formou závazkového relativního vztahu. K tomu odvolací soud uvedl, že se jedná „o dva zcela odlišné instituty...; pokud se žalobkyně nedomáhala zpřístupnění svých pozemků z titulu relativního závazkového vztahu, není případná její argumentace v tomto směru uplatňovaná v průběhu odvolacího řízení; je nutno vycházet ze základní civilní zásady, že žalobkyně je pánem sporu a pokud se domáhala absolutního majetkového práva ve formě zřízení věcného břemene, nemůže v tomto směru měnit svoji argumentaci v průběhu odvolacího řízení a domáhat se tak „jakýmkoliv způsobem“ dosažení výhodnějšího a příznivějšího přístupu ke svému pozemku“.

24. Dovolací soud nicméně vzhledem ke zvláštní povaze řízení o povolení nezbytné cesty, vysvětlené výše, tento právní názor nesdílí; Jestliže soudy v této věci správně neshledaly

podmínky pro zřízení nezbytné cesty ve prospěch každého vlastníka (spoluvlastníka) pozemku, měly při splnění dalších zákonných podmínek povolit právo cesty jako osobní služebnost nebo jako závazek (žalovaného státu vůči žalobkyni). V této části tak rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

25. Ke hrubé nedbalosti žadatele o nezbytnou cestu:

26. Aplikace § 1032 odst. 1 písm. b) o. z. může typově přicházet do úvahy zejména 1. v situacích, kdy vlastník nemovité věci měl k nemovité věci zajištěno spojení na veřejnou cestu, o které následně hrubě nedbalým či úmyslným jednáním přišel, 2. v situacích, kdy vlastník nemovité věci svou stavební činností zabránil napojení své nemovité věci na veřejnou cestu, a 3. v situacích, kdy osoba nabývá nemovitou věc, aniž by k ní měla zajištěno spojení veřejnou cestou, a její jednání lze považovat za hrubě nedbalé či úmyslné. Tato obecná východiska je pak nutno vždy poměřovat okolnostmi konkrétního případu ([Rc 37/2018](#)). Z tohoto rozhodnutí se podává důraz na individuální posouzení věci (viz slova „okolnostmi konkrétního případu“); to v této věci soudy opomenuly.

27. V nálezu ze dne 12. 1. 2022 sp. zn. [II. ÚS 1587/20](#), na který dovolatelka odkazuje, upozornil Ústavní soud na to, že při posuzování „hrubé nedbalosti“ je namístě spíše restriktivní výklad uvedeného ustanovení. Nicméně nelze opomenout ani nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. [III. ÚS 2408/18](#), ve kterém se uvádí: „Vlastník nemovité věci, který žádá o povolení nezbytné cesty podle § 1029 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, si již za předchozí zákonné úpravy musel být vědom, že jeho jednání, jímž si hrubou nedbalostí nebo úmyslně způsobil nedostatek přístupu ke své nemovité věci, oslabuje důvody, pro které by mělo být v jeho soukromém zájmu omezeno vlastnické právo jiné osoby. Již tehdy se tím vystavoval riziku, že mu věcné břemeno práva cesty nebude zřízeno. Pakliže § 1032 odst. 1 písm. b) tohoto zákona s touto skutečností výslovně spojil překážku povolení nezbytné cesty, pouze tím upřesnil následek, se kterým vlastník nemovité věci podle rozhodovací praxe odvolacího soudu s ohledem na § 3 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, beztak musel počítat. Dřívější ani současná zákonná úprava mu ostatně nepřiznávaly právo nezbytné cesty, ale pouze stanovily podmínky, za nichž se může domoci jejího povolení konstitutivním rozhodnutím soudu“.

28. K tomu dovolací soud uvádí: Zamítnutí žaloby na povolení nezbytné cesty z důvodu, že si způsobil nedostatek přístupu z hrubé nedbalosti či úmyslně ten, kdo o nezbytnou cestu žádá, nemůže být samoúčelné, nejde o jakýsi „trest“ za toto opomenutí. Jeho účelem je vést nabyvatele pozemku, který je bez potřebného přístupu k tomu, aby se pokusil zajistit si přístup jednáním s vlastníkem, a nerozmnožoval zbytečně soudní spory.

29. Vyjde-li v řízení o povolení nezbytné cesty najevo, že žalovaný by v době, kdy žalobce se stal vlastníkem pozemku postrádajícího dostatečné spojení s veřejnou cestou, nepovolil žalobci nezbytnou cestu přes svůj pozemek ve formě služebnosti či závazku a že skutečnost, že žalobce si před nabytím pozemku nepokusil přístup zajistit, nezpůsobila, že jeho pozemek potřebné spojení postrádá (není tu příčinná souvislost), pak v zásadě nelze žalobu na povolení nezbytné cesty zamítnout pro hrubou nedbalost žalobce [§ 1032 odst. 1 písm. b) o. z.].

30. V projednávané věci žalovaný stát od počátku řízení dával najevo, že s povolením nezbytné cesty nesouhlasí, a uváděl k tomu důvody (viz bod 5 rozsudku soudu prvního stupně). Pak bylo

třeba zvážit, zda nedostatek přístupu k předmětnému pozemku je důsledkem hrubé nedbalosti žalobkyně, nebo důsledkem toho, že by přístup k pozemku žalobkyně (v jiné formě, než výprosy, k tomu viz níže) žalovaný v době před koupí pozemku stejně nepovolil. Pokud by bylo zjištěno, že vlastník pozemku by přístup ani při mimosoudním jednání nepovolil, nebylo by možno učinit závěr, že žalobce si způsobil nedostatek přístupu z hrubé nedbalosti; i kdyby jeho jednání bylo hrubě nedbalé, nebyla by tato nedbalost prvotním důvodem pro nedostatek spojení s veřejnou cestou, a tudíž ani důvodem pro zamítnutí žaloby na povolení nezbytné cesty. Protože se odvolací soud touto otázkou nezabýval, je jeho rozhodnutí předčasné a tudíž nesprávné; rozsudek tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

31. K faktické možnosti spojení pozemku žalobkyně s veřejnou cestou:

32. Odvolací soud též uvedl, že žalobkyně má – stejně jako ostatní „spoluvlastníci či vlastníci“ pozemků v uvedeném areálu zajištěn přístup a dokonce jí byl vydán v průběhu řízení klíč od branky, kterou může procházet; její obavy z možného vývoje situace v budoucnosti jsou nevýznamné. Proto nejsou podmínky pro povolení nezbytné cesty.

č. 7

33. K tomu se uvádí: Jestliže vlastník pozemku přecházení souseda přes pozemek jen trpí, nebo mu udělí prostý souhlas, který může být kdykoliv odvolán (tzv. výprosa), nelze dovodit, že by byl zajištěn přístup vlastníka k pozemku. V takovém případě lze právo nezbytné cesty zřídit; jinak by totiž vlastník stavby byl v nejistotě ohledně přístupu, který by vlastník pozemku mohl kdykoliv znemožnit tím, že by souhlas odvolal (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2018, sp. zn. [22 Cdo 1424/2018](#), a další judikaturu tam uvedenou). Z hlediska možnosti domáhat se povolení nezbytné cesty staví praxe na roveň užívání na základě výprosy i případy obligačních oprávnění dávajících možnost výpovědi bez uvedení důvodů s velmi krátkou výpovědní dobou (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. [22 Cdo 651/2018](#)).

34. V této věci odvolací soud nezjistil, že by žalobkyně měla právně zajištěno spojení její nemovitosti s veřejnou cestou; za této situace se při řešení otázky, zda soud může nezbytnou cestu povolit v případě, že žadatel má faktický, trvaleji právně však nezajištěný přístup ke své nemovitosti, soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Přitom skutečnost, že ani ostatní vlastníci či uživatelé pozemků v místě nemají přístup právně zajištěn, není zákonným důvodem pro nepovolení nezbytné cesty; soudy ostatně neuvedly, o jaké ustanovení zákona tento důvod pro zamítnutí žaloby opírají.

35. Odvolací soud dále uvedl: „Žalobkyně tak může vykonávat své spoluvlastnické právo obhospodařování pozemků či dřevin, když přitom v současné době se na pozemku nenachází žádná nemovitost ve smyslu stavby vlastněné žalobkyní, která by takový přístup vyžadovala; odvolací soud se tak připojuje ke skutkovému závěru soudu I. stupně vyjádřenému v bodě 25. odůvodnění rozsudku, že zřízení cesty v rozsahu vymezeném geometrickým plánem dle žalobního požadavku žalobkyně by nadmíru přiměřenou poměrům nadbytečně zatěžovalo ostatní spoluvlastníky pozemků a služební pozemek žalované“. K tomu se poznamenává, že pokud v době vyhlášení rozhodnutí žalobkyně užívá pozemek jen k pěstování stromů a rostlin, může soud nezbytnou cestu omezit na právo stezky, resp. může povolit přístup vozidly jen v omezeném rozsahu případně jinak upravit podmínky povolení nezbytné cesty tak, aby byl zatížený pozemek dotčen co nejméně (§ 1029 odst. 2 o. z.).

36. Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit; vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

Č. 8

Poškození sousední nemovitosti bouracími stavebními pracemi zakládá povinnost nahradit škodu tím vzniklou bez ohledu na protiprávnost a zavinění (objektivní odpovědnost) podle § 2926 o. z., aniž se škůdce může této povinnosti zprostit tzv. liberací.

Náhrada škody, Škoda na nemovité věci (o. z.)

§ 2926 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2022, sp. zn. [25 Cdo 3704/2021](#), ECLI:CZ:NS:2022:25.CDO.3704.2021.1

Č. 8

Nejvyšší soud dovolání žalované v části, v níž směřovalo proti výroku ve věci samé rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 83 Co 138/2020, ohledně 1.151.575 Kč s příslušenstvím, zamítl; ohledně částky 3.000 Kč s příslušenstvím je odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Jablonci nad Nisou rozsudkem ze dne 18. 6. 2020, č. j. 110 C 9/2019-151, uložil žalované, aby zaplatila žalobkyni 1.447.904 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Shledal důvodným nárok na náhradu škody spočívající v nákladech na statické posouzení (3.000 Kč) a na podrobný položkový rozpočet na statické zabezpečení objektu (5.000 Kč), dále v nákladech na odklizení suti (23.520 Kč) a na vyčištění strojního zařízení (340.000 Kč), konečně pak v rozdílu ceny budovy před a po poškození (788.054 Kč) a v ušlém zisku po dobu odstavení elektrárny (288.330 Kč). Vyšel ze zjištění, že dne 8. 6. 2017 při demolici budovy ve vlastnictví žalované její zaměstnanec rozsáhle poškodil bagrem stavebně-technicky propojenou budovu strojovny malé vodní elektrárny ve vlastnictví žalobkyně tak, že způsobil popraskání obvodového zdiva, poškodil dveře, omítky a rozvody vedené ve zdivu a do strojovny nahrnul větší množství suti a nečistot. Vodní elektrárna musela být za účelem vyčištění a oprav strojního zařízení odbornou firmou odstavena z provozu po dobu zhruba čtyř měsíců. V řízení nebylo prokázáno, že by žalovaná jakkoliv vyrozuměla žalobkyni o potřebě přerušit provoz elektrárny či učinit jiná opatření v souvislosti s postupem demoličních prací. Soud proto dovodil odpovědnost žalované za škodu způsobenou provozní činností podle § 2924 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“); na straně žalobkyně neshledal žádné spoluzavinění.

2. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 29. 6. 2021, č. j. 83 Co 138/2020-193, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v části výroku o platební povinnosti žalované ve výši 1.154.574 Kč, ohledně částky 5.000 Kč jej změnil tak, že žalobu zamítl, a v části výroku, již bylo žalované uloženo zaplatit 288.330 Kč, rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil, stejně jako ve výroku o náhradě nákladů řízení, a věc mu v tomto

rozsahu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud se v zásadě ztotožnil se závěry soudu prvního stupně o odpovědnosti žalované za škodu, odlišně však věc právně kvalifikoval, neboť dovodil naplnění zvláštní skutkové podstaty škody na nemovité věci podle § 2926 o. z., která je ke škodě z provozní činnosti ve vztahu speciality a na rozdíl od ní se jedná o objektivní odpovědnost bez možnosti liberace. Shodně dospěl k závěru, že žalobkyně si ani zčásti nezpůsobila škodu sama. Námitku žalované, že žalobkyně mohla vědět, kdy budou prováděny demoliční práce v oblasti společné stěny obou budov, a měla proto přerušit provoz elektrárny, odvolací soud odmítl s tím, že žalovaná v souvislosti se zamýšlenou stavební činností na potřebu přerušení provozu neupozornila. Ze znaleckého posudku vyplynulo, že při demolici stavebně propojených budov mělo být v místě společné stěny postupováno zvláště šetrným způsobem, např. ručním bouráním. Žalobkyně mohla důvodně předpokládat, že žalovaná bude postupovat právě takovým způsobem, který neohrozí stabilitu budovy strojovny ani provoz elektrárny a nevyžaduje z její strany žádná preventivní opatření. Odvolací soud nepřiznal žalobkyni pouze náhradu za náklady na vypracování položkového rozpočtu na statické zabezpečení objektu a ohledně ušlého zisku z odstávky vodní elektrárny sice dovodil důvodnost základu nároku, nicméně nebyl dostatečně zjištěn skutkový stav k výši škody.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu v potvrzujícím výroku o platební povinnosti napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. spatřuje v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na řešení otázek hmotného nebo procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe a která v rozhodovací praxi odvolacího soudu nebyla doposud řešena. Jedná se konkrétně o otázky: 1) zda soud posoudil správně daný případ podle § 2926 o. z. jako škodu na nemovité věci namísto podle § 2924 o. z., 2) zda § 2926 o. z. představuje objektivní odpovědnost bez možnosti liberace, 3) zda byly dostatečně prokázány konkrétní příčiny vzniku škody, 4) spoluzpůsobení škody ze strany žalobkyně. K první otázce žalovaná dále rozvádí, že odvolací soud nesprávně dovodil vztah speciality mezi těmito dvěma ustanoveními. V důsledku upřednostnění § 2926 o. z. byla žalovaná zbavena možnosti liberace, kterou by jí § 2924 o. z. poskytl. Ve vztahu k druhé otázce pak poukazuje na nejasnost § 2926 o. z., když v něm není explicitně stanoveno, že se jedná o povinnost nahradit škodu bez ohledu na zavinění. Jedná se proto o skutkovou podstatu zohledňující zavinění na straně škůdce a též porušení právní povinnosti z jeho strany. Žalovaná přitom postupovala zcela v souladu s rozhodnutím stavebního úřadu o odstranění stavby. U třetí otázky odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2013, sp. zn. [25 Cdo 3636/2012](#), podle kterého je obecná způsobilost stavebních prací vyvolat škodlivé účinky na přilehlých nemovitostech sice notorietou, nicméně konkrétní příčiny musí být v soudním sporu spolehlivě prokázány. K poslední otázce pak uvádí, že odvolací soud se nezabýval porušením obecné prevenční povinnosti ze strany žalobkyně, která znala vzájemnou technickou propojenost objektů a měla povědomí o postupu demoličních prací. Žalovaná proto navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že žalovaná nevymezuje konkrétním způsobem důvod přípustnosti podle § 237 o. s. ř., a dovolání proto nesplňuje všechny zákonné náležitosti.

Odvolací soud správně dovodil vztah speciality mezi § 2926 o. z. a § 2924 o. z., přičemž odborná literatura uvádí jako příklad aplikace § 2926 o. z. právě bourací práce. Správně dospěl též k závěru, že toto ustanovení upravuje případ absolutní objektivní odpovědnosti. Žalobkyně je navíc přesvědčena, že během řízení prokázala zavinění na straně žalované, která si nepočínala náležitě odborně a opatrně, a svým jednáním porušila § 2900 o. z. Ke třetí a čtvrté otázce pak uvádí, že prokázala příčinu škody spočívající v jednání žalované a nebyla zde žádná míra jejího spoluzavinění. Navrhla proto, aby bylo dovolání odmítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť se týká otázek výkladu § 2926 o. z., které dosud nebyly v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešeny. Dovolání není důvodné.

č. 8

IV.

Důvodnost dovolání

6. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 2895 o. z. je škůdce povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvlášť zákonem.

Podle § 2910 o. z. škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.

Podle § 2926 o. z. kdo, byť oprávněně provádí nebo zajišťuje práce, jimiž se jinému působí škoda na nemovité věci, nebo jimiž se držba nemovité věci znemožní nebo podstatně ztíží, nahradí škodu z toho vzniklou.

7. Základní norma povinnosti hradit škodu (dříve nazývaná obecnou odpovědností za škodu) je s účinností od 1. 1. 2014 obsažena v § 2910 o. z. a spočívá na principu, že újmu (majetkovou škodu či nemajetkovou újmu) má nahradit ten, kdo ji způsobil svým zaviněným protiprávním jednáním. Vedle toho zákon ukládá povinnost nahradit újmu i v některých zvláštních případech bez ohledu na porušení zákona a na zavinění, jak předpokládá § 2895 o. z. s tím, že to zákonodárce zvlášť stanoví. Dovolání formuluje otázku, zda poškození nemovité věci oprávněným prováděním či zajišťováním prací (§ 2926 o. z.) je takovýmto případem a zda má škůdce možnost se odpovědnosti zprostit (tzv. liberace).

8. Důvodová zpráva k § 2926 o. z. sice zdůrazňuje, že jeho předlohou byl vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937, nicméně tento návrh žádné podobné ustanovení neobsahuje. S “poškozením nemovitostí” se do té doby bylo možné setkat jen v zákoně č. 238/1854 ř. z., podle kterého ručila železnice za veškerou škodu, která stihla sousední

nemovitosti tím, že se železnice staví nebo provozuje (srov. Sedláček, J. Obligační právo III. Mimosmluvní závazky. Brno: Československý akademický spolek Právník, 1929, s. 61). Úpravu v prakticky totožném znění však obsahoval § 420a odst. 2 písm. c) zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 4. 1964 do 31. 12. 2013 (škoda je způsobena provozní činností, je-li způsobena oprávněným prováděním nebo zajištěním prací, jimiž je způsobena jinému škoda na nemovitosti nebo je mu podstatně ztíženo nebo znemožněno užívání nemovitosti), který je výslovně řadil mezi případy provozní činnosti. Pro činnost organizací při tzv. hospodářském styku bylo totéž pravidlo obsaženo v § 145a zákona č. 109/1964 Sb., hospodářského zákoníku, účinného do 31. 12. 1991.

9. I podle dikce § 2926 o. z. (gramatický výklad) jde svou povahou skutečně o institut provozní činnosti blízký, neboť pokrývá odpovědnost za škodu způsobenou zpravidla technickými či technologickými postupy, a to bez ohledu na porušení právní povinnosti a na zavinění ve smyslu § 2985 o. z. Není důvod dovozovat zde podmínku zavinění (viz Bezouška in Hulmák, M. a kol., Občanský zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1610), naopak tato úprava jednoznačně navazuje právě na obecné východisko založené ustanovením § 2895 (shodně např. Pašek in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3057; obdobně též Melzer in Melzer, F., Tégl, P. a kol., Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 513, který hovoří o tzv. odpovědnosti za ohrožení). Lze říci, že na této povaze posuzovaného ustanovení se prakticky shoduje veškerá česká právníková literatura (viz dále též Tichý, L., Hrádek, J. Deliktní právo. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 314; Lovětinský, V. Objektivní odpovědnost v českém deliktním právu. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 109). Výklad § 420a odst. 2 písm. c) obč. zák. nečinil potíže ani v soudní praxi, judikatura však nebyla četná. O stejná východiska se opírá i aktuální judikatura dovolacího soudu k § 2926 o. z., reprezentovaná rozsudkem ze dne 24. 5. 2022, sp. zn. [25 Cdo 233/2022](#) (škoda způsobená navršením zeminy při výstavbě domů).

10. Z gramatického hlediska nelze přehlédnout ani to, že v § 2926 o. z. je výslovně zmíněna oprávněnost provádění prací, čímž vyniká objektivní charakter povinnosti nahradit škodu právě bez ohledu na protiprávnost. Podmínkou ovšem je, že se škoda dotkla (zpravidla sousední, i když zákon takové omezení přímo neformuluje) nemovitosti – buď byla sama nemovitost poškozena, anebo byla její držba znemožněna či podstatně ztížena. Jistá odlišnost od provozních činností pak tkví v tom, že provádění či zajištění prací nemusí mít nutně charakter provozní činnosti ve smyslu a za všech podmínek § 2924 o. z.; může mít i méně technickou povahu nebo může jít i o neziskovou nebo jednorázovou činnost. Prováděním prací se má na mysli faktický výkon práce, který může spočívat v různorodé činnosti, nejčastěji půjde o stavební práce na sousední nemovité věci. Může jít o jakékoliv práce, které ovšem mají negativní vliv na cizí nemovitou věc (např. práškování sousedního pole). V každém případě se nerozlišuje, zda je činnost škůdce oprávněná, nebo ne (Bezouška, P. in citované dílo, s. 1610).

11. Těmto závěrům nasvědčuje i výklad systematický, neboť uvedené ustanovení bylo oproti stavu do 31. 12. 2013 vyčleněno z ustanovení o běžné (prosté) provozní činnosti a nyní stojí samostatně za úpravou provozu zvláště nebezpečného a před úpravou provozu dopravy a dopravních prostředků. Z takového zařazení lze rovněž usuzovat na objektivní odpovědnost, neboť zákonodárce předmětnou skutkovou podstatu jasně přiřadil k jiným činnostem spojeným s přísnou objektivní odpovědností, zároveň však vyčleněním z provozní činnosti přiřkl ustanovení § 2926 o. z. jistou míru samostatnosti a odlišnosti. Jednou z odlišností je

nepochybně zmíněná a dovoláním kritizovaná absence liberačního důvodu. Je pak otázkou, zda tak byl vyjádřen záměr zákonodárce či zda jde o legislativní nedopatření či mezeru v zákoně.

12. Podle názoru dovolacího soudu jde o čitelnou vůli zákonodárce, která odpovídá smyslu a účelu úpravy objektivních typů odpovědnosti. V moderním deliktním právu, které sleduje určitý trend rozšiřování přísných odpovědnostních typů zpravidla s ohledem na potřebu eliminace nepříznivých následků plynoucích ze zdrojů zvýšeného nebezpečí, není nikterak výjimečné, že újma má být přičtena tomu, jehož zájmům zdroj zvýšeného (ale povoleného) nebezpečí slouží, neboť výhody i nevýhody mají spadat na jednu stranu. Rozhodující je myšlenka, že vystavení cizích statků nebezpečí při činnosti sloužící k vlastnímu prospěchu má vést k povinnosti nahradit nevýhody z toho vzniklé. Například i Principy evropského deliktního práva (PETL) v čl. 5:101 a 5:102 též spojují přísnou objektivní odpovědnost se zvýšeným zdrojem nebezpečí. Lze doplnit, že vedle zvýšeného zdroje nebezpečí může být důvodem pro uložení objektivní odpovědnosti též usnadnění důkazní situace poškozeného, který nemusí prokazovat zavinění (porušení právní povinnosti) osoby povinné k náhradě (van Dam, C. *European Tort Law. Second Edition.* Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 298, Melzer, F. in citované dílo s. 53, Tichý, L., Hrádek, J., citované dílo, s. 61). Mohou tu být i další důvody jako důvody sociální či hospodářská únosnost (Melzer, F. in citované dílo, s. 52-53).

č. 8

13. Protože existuje řada činností spojených s různými riziky vzniku škod pro okolí či poživatele nabízených služeb, upravuje zákon vícero odpovědnostních typů [mezi dalšími například škoda způsobená zvláštní povahou provozu dopravy či dopravních prostředků (§ 2927 a násl. o. z.), škoda způsobená zvířetem (§ 2933 a násl. o. z.), škoda způsobená věcí vadnou či působící sama od sebe (§ 2936 a 2937 o. z.), škoda na věci odložené (§ 2945 o. z.) či vnesené (§ 2946 o. z.), škoda na věci převzaté ke splnění závazku (§ 2944 o. z.), škoda způsobená vadou výrobku (§ 2939 a násl. o. z.)] a v jejich úpravě lze vysledovat různou míru přísnosti jednotlivě formulovaných skutkových podstat. Některé z nich umožňují tzv. liberaci škůdce (ten má možnost se odpovědnosti zprostit, jestliže například prokáže, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí nebo že by ke škodě došlo i jinak), některé ovšem nikoliv. Vzhledem k povaze přísné objektivní odpovědnosti je proto třeba dovodit, že liberace je umožněna jen tam, kde ji zákon výslovně zakotvuje a definuje okolnosti, které odpovědnost škůdce vylučují. Z toho pak plyne, že postrádá-li úprava objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou na nemovitosti v § 2926 o. z. zmínku o možnosti liberace, zákon zakládá tzv. odpovědnost absolutní, tj. bez možnosti zproštění se odpovědnosti.

14. Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že vykládané ustanovení dopadá na posuzovaný případ poškození sousední nemovitosti bouracími stavebními pracemi za pomoci bagru. I když provoz bagru může vykazovat znaky provozní činnosti či provozu dopravního prostředku (nepůsobí-li jako pracovní stroj), nelze považovat ustanovení § 2924 o. z. o provozní činnosti za speciální úpravu, která by jen pro určitý mechanismus vzniku újmy vylučovala (nahrazovala) použití § 2926 o. z., jsou-li splněny v něm uvedené znaky. Odvolací soud je tedy aplikoval správně včetně závěru o nemožnosti liberace. Na tomto závěru nic nemění ani třetí a čtvrtá v dovolání vymezená otázka. Žádná z nich totiž neobsahuje způsobilý dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř., neboť nepochybně právní posouzení věci, nýbrž vychází z jiného skutkového stavu, než z jakého vyšel při posouzení věci odvolací soud. Samotné hodnocení důkazů odvolacím soudem (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení

§ 132 o. s. ř.) nelze úspěšně napadnout dovolacím důvodem podle § 241a odst. 1 o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2394/2013](#)). Z provedeného dokazování jasně vyplynulo, že příčinou škody bylo jednání žalované (stavební demoliční činnost s využitím bagru). V tomto ohledu je tedy nepřipadný odkaz dovolatelky na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2013, sp. zn. [25 Cdo 3636/2012](#), resp. odvolací soud se s ním nedostal do rozporu, neboť závěr o příčině škody učinil na základě provedených důkazů, nikoliv úvahou, která by nebyla podložena.

15. Rozhodnutí odvolacího soudu je tedy z hlediska uplatněných způsobilých dovolacích důvodů věcně správné, Nejvyšší soud proto dovolání žalované podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

č. 9

Hodnocení primárních zranění podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví zahrnuje i bolesti spojené s první operací u zlomenin a uzavřených poranění kostí či jiných systémů organismu. Případné další operace či jiné obdobné invazivní zákroky se hodnotí samostatně podle položek, které odpovídají charakteru zásahu při prováděném výkonu. Takto samostatně se odškodňují jen operace a svou intenzitou s nimi srovnatelné invazivní zákroky. Možné je přitom analogické použití položek uvedených v části B Metodiky, které se svou povahou a závažností nejvíce blíží příslušnému poškození zdraví, přičemž lze uvažovat i o poměrném krácení položek tam, kde obtíže způsobené aplikací lékařských přístrojů a postupů jsou méně bolestivé než ty, na něž míří příslušné položky, jsou-li užity pro ohodnocení primárních zranění. V ostatních případech jsou běžné zdravotnické zákroky obvykle spojené s léčením primárního zranění zahrnuty v příslušné položce tomuto zranění odpovídající a samostatně se neodškodňují. V případech, kdy se léčení zranění vzniklých v příčinné souvislosti se škodní událostí svou složitostí, délkou či bolestivostí podstatným způsobem vymyká obvyklému průběhu léčby srovnatelných zranění, je na místě základní ohodnocení bolesti odpovídajícím způsobem zvýšit, a to nejspíše navýšením bodového hodnocení relevantních položek v rozsahu zpravidla nepřevyšujícím 20 %. Základním hlediskem pro úvahu o analogickém použití položek Metodiky je srovnání povahy a závažnosti zdravotnických zákroků nejen s položkami takto analogicky použitými, ale i s položkami hodnotícími jiná poškození zdraví.

č. 9

Nemajetková újma (o. z.), Bolestné

§ 2958 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. [25 Cdo 455/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:25.CDO.455.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 9. 2021, sp. zn. 15 Co 217/2021, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 16 C 47/2019, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 27. 1. 2021, č. j. 16 C 47/2019-210, výrokem I zamítl žalobu na zaplacení částky 226.545 Kč s příslušenstvím a výroky II a III rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že dne 12. 3. 2016 došlo k dopravní nehodě, při které byl žalobce přecházející vozovku mimo přechod pro chodce ve stavu těžké opilosti sražen vozidlem pojištěným pro případ odpovědnosti za škodu u žalované. Žalobce utrpěl těžká zranění (tržnou ránu hlavy, pohmoždění mozku, natažení krční páteře, pravého ramene, lokte, zhmoždění hrudníku, zlomeninu žebra, kontuzi plíce, hemotorax, zlomeniny obou kolenních kloubů, zhmoždění kotníku). Žalovaná svou povinnost k plnění uznala ve výši 60 % a v tomto

č. 9

rozsahu nároky žalobce na náhradu bolesti a nákladů léčení uhradila, podle žalobce je však povinnost žalované dána ve výši 70 %. Obvodní soud dospěl k závěru, že výpočet bolestného provedený znalcem MUDr. V. K. podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (dále jen „Metodika“) zahrnoval položky představující léčebné zákroky, které byly nesprávně ohodnoceny za použití analogie. Soud dospěl k závěru, že léčebné zákroky byly provedeny standardním způsobem a že odškodnění bolestí vytrpěných při jejich provádění je již zahrnuto v hodnocení bolestí spojených se zraněními žalobce, která byla příčinou léčebných zákroků. Proto přiměřené hodnocení žalobcem vytrpěných bolestí činí 1100 bodů v roce 2016 a 200 bodů v roce 2017, čemuž odpovídá peněžitě zadostiučnění ve výši 330.000 Kč. Následně stanovil míru spoluúčasti na vzniku újmy v poměru 40 % žalobce a 60 % řidička, což považoval za přiměřené konkrétním okolnostem (na nehodě se výrazně podílela žalobcova těžká opilost). Žalobci tedy vzniklo právo na zaplacení částky 198.000 Kč na bolestném a 24.219 Kč na nákladech péče, žalovaná již tyto částky žalobci uhradila a žalobce nemá právo na další doplatek.

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 9. 2021, č. j. 15 Co 217/2021-248, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud souhlasil se skutkovými zjištěními i právním posouzením soudu prvního stupně. Za správnou považoval i úvahu o oprávněnosti jednotlivých položek bodového hodnocení bolesti podle Metodiky. Ztotožnil se též se závěrem obvodního soudu, že v tomto konkrétním případě nebylo analogické užití položek správné. I odvolací soud má za to, že je potřeba rozlišit vnímání bolesti způsobené násilným proniknutím cizích těles do těla při plném vědomí od bolesti způsobené šetrným zavedením a odstraněním lékařských nástrojů při hlubokém bezvědomí, v anestezii nebo pod sedativy, a to v situaci, kdy primární zranění žalobce muselo tyto následné bolesti zcela zastínit. Ani přirovnání anestezie k těžkému otřesu mozku není dle odvolacího soudu adekvátní, i po anestezii jsou pacientovi podávána sedativa související s bolestivostí operačního výkonu, a byť to představuje určitou zátěž, je s tím počítáno v ohodnocení bolestí spojených s operací. Za absurdní označil odvolací soud postup, kterým by se měly tyto léčebné úkony hodnotit samostatně, bez ohledu na primární poškození, neboť by to mohlo vést k závěru, že každý řez skalpelem či průnik lékařského nástroje do těla pacienta by bylo třeba samostatně odškodňovat. Přitom je to právě charakter primárního poškození a předpokládaný způsob léčení, podle něhož lékaři, kteří spolupracovali při tvorbě pomocné bodové tabulky, přiřazovali množství bodů základního bolestného. Jelikož zde všechny léčebné úkony byly činy v rámci řešení základního primárního poškození, aniž by žalobce jakkoliv vnímal jejich bolestivost či obtížnost, odvolací soud se zcela ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že ocenění uvedených úkonů a poskytnutí za ně peněžitého zadostiučnění by podle zásad slušnosti nebylo přiměřené k odčinění žalobcem vytrpěné bolesti. Odvolací soud se ztotožnil i s procentuálním určením spoluúčasti žalobce na způsobení škody ve výši 40 % pro jeho těžkou opilost a neschopnost dostatečně vyhodnotit možnost bezpečně přejít silnici mimo přechod pro chodce.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že se Nejvyšší soud dosud výslovně nezabýval výkladem ustanovení § 2958 o. z. ve vztahu k výši bolestného, tj. dosud neřešil otázku, zda má poškozený

v případě ublížení na zdraví nárok na bolestné i za následné invazivní lékařské zákroky. Jde tak o otázku hmotného práva v rozhodování dovolacího soudu dosud nevyřešenou ve smyslu § 237 o. s. ř. Podle dovolatele vyžaduje plné odčinění vytrpěné bolesti odškodnění jakékoli bolesti související se samotným úrazem včetně léčení. Dovolatel nepovažuje za absurdní odškodňovat každý řez skalpelem nebo průnik lékařského nástroje do těla pacienta a stejně tak odmítá, že by následné lékařské zákroky měly být automaticky zahrnuty v bodovém hodnocení primárního úrazu. Dále dovolatel rozvedl užití jednotlivých položek Metodiky a nesouhlasil s názorem, že jde o aplikaci analogickou, neboť považuje přítomnost léčebných pomůcek v případě dýchací trubice v hrtanu a průdušnici, nasogastrické sondy v ústní dutině, jícnu a žaludku a katetru v močové trubici a v močovém měchýři za cizí předměty bez dalšího. Při celkové anestezii pacient ztrácí vědomí a možnost mít kontrolu nad tím, co se s ním děje, má obavy z operace i možných komplikací, po anestezii dochází k nevolnosti, únavě, bolesti hlavy nebo svalů, a proto je na místě analogická aplikace položky těžký otřes mozku. Náležité je i přímé použití položek hodnotících nepochybně též bolestivou injekční aplikaci léčiv a cévního katetru. Závěrem dovolatel uvedl, že jestliže soudy selektivně vyjímají jednotlivé položky z bolestného vyčísleného na základě znaleckého posudku, měly by se vyjádřit i k tomu, zda je výše bolestného za uznané položky přiměřená a zda plně vyvažuje bolest žalobce. Z uvedených důvodů navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že se odvolací soud neodchýlil od judikatury dovolacího soudu, že bolestné vyčíslené podle Metodiky představuje přiměřenou náhradu a že napadený rozsudek odvolacího soudu považuje za věcně správný. Pokud je v Metodice uvedeno samostatné hodnocení dalších operací či jiných obdobných invazivních zákroků a možnost analogického užití položek, které se svou povahou a závažností nejvíce blíží příslušnému poškození, neměli tvůrci Metodiky na mysli všechny lékařské zákroky. Podle dosavadní judikatury mají soudy možnost po provedení dokazování uvážit, zda s ohledem na délku či složitost léčení primárních poranění považují posuzovanou věc za zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, a v kladném případě dále zhodnotit, jaké navýšení bolestného považují za přiměřené. V projednávané věci však o takový případ nešlo. Žalovaná proto navrhuje, aby dovolací soud dovolání odmítl, případně zamítl a rozhodl o náhradě nákladů dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a proto se zabýval jeho přípustností.

6. Dovolání proti výroku o nákladech řízení není podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přípustné; ostatně dovolatel proti výroku o nákladech řízení ani nevznáší žádné námitky. Proto Nejvyšší soud dovolání v této části podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

7. Dovolání do výroku o věci samé je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky, zda poškozenému, který utrpěl újmu na zdraví, náleží bolestné za invazivní zákroky provedené v souvislosti s léčbou původního zranění, popřípadě v jaké výši, jež dosud nebyla v rozhodovací praxi občanskoprávního a obchodního kolegia dovolacího soudu v dovoláních vymezených souvislostech vyřešena. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

8. Podle § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále opět jen „o. z.“) při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

č. 9

9. Ustanovení § 2958 o. z. patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Dovolací soud pak může úvahu odvolacího soudu o tom, zda určitá částka v konkrétním případě představuje odpovídající náhradu za vytrpěnou újmu na zdraví, přezkoumat pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2076/2020](#)). Z povahy věci nelze peněžitou náhradu nemajetkové újmy na zdraví určit exaktně, zákonem deklarované plné vyvážení bolesti a další nemajetkové újmy je požadavek reálně nedosažitelný. Spor o takovou náhradu není vyúčtovacím sporem, soudy zde tedy mají poměrně široký prostor k uvážení a nelze na ně klást nepřiměřené požadavky ohledně určování výše náhrady. Je nutné též přihlížet k zásadě rychlosti a hospodárnosti řízení, neboť v případech tohoto typu se jeví zvláště naléhavé, aby náhrada byla poskytnuta poškozenému v co nejkratší době a náklady dokazování (zejména na znalecké posudky) by neměly být ve zjevném nepoměru k částkám náhrady, které přicházejí v úvahu.

10. Ustálená judikatura k nemajetkové újmě na zdraví dovodila, že rozhodující pro posouzení přiměřenosti odčinění újmy není matematický postup, jímž soud ke stanovení náhrady dospěl, nýbrž reálná hodnota peněžní částky, již mají být kompenzovány imateriální újmy, respektive opatřeny náhradní požitky za ty, o které poškozený v důsledku poškození zdraví přišel, a při určení náhrady je podstatné pouze to, zda finální částka odškodnění je s ohledem na následky poškození zdraví přiměřená, a to zejména se zřetelem k významu zdraví v hierarchii obecně uznávaných hodnot, k potřebě naplnění satisfakční i preventivní funkce náhrady a k požadavku srovnatelnosti s výší náhrad jiných nemateriálních újem přiznávaných soudy (srov. např. rozsudky ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. [25 Cdo 968/2008](#), nebo ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. [25 Cdo 2258/2008](#)). Ač byly tyto závěry vysloveny v kontextu určování náhrad nemajetkových újem na zdraví podle občanského zákoníku č. 64/1964 Sb. účinného do 31. 12. 2013, uplatní se v obecné rovině i za účinnosti právní úpravy účinné od 1. 1. 2014.

11. K výkladu předpokladů nároku na peněžitou náhradu za bolest (bolestné) a jejího rozsahu se již dovolací soud vyjádřil v několika rozhodnutích. Smyslem náhrady za bolest je vedle samotného bolestivého stavu odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou zdravotní újmou (srov. též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející poškození zdraví. Výkladem § 2958 o. z. nelze dovodit, že nyní má být pojem bolest chápán toliko jako fyzická bolest bez souvislosti s duševními aspekty bolestivých stavů. Odškodněním bolesti je myšleno odškodnění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání

(viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. [25 Cdo 2245/2017](#), uveřejněné pod č. 7/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dále jen „Sb. rozh. obč.“). Nelze také oddělit vnímání fyzické bolesti poškozeným od negativního vnímání nepohodlí, stresu a obtíží spojených s léčením. Míru takových obtíží je třeba zohlednit při stanovení výše bolestného, neboť bodové hodnocení lékaře (znalce) je pouze východiskem, na jehož základě soud určuje konečnou přiměřenou výši náhrady s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každého případu, jejichž demonstrativní výčet obsahuje § 2957 o. z. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. [7 Tdo 1485/2019](#), uveřejněný pod číslem 51/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, dále „Sb. rozh. tr.“).

12. Podrobněji Nejvyšší soud rozvedl otázku stanovení přiměřeného zadostiučnění za vytrpěnou bolest v rozsudku ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2207/2020](#), uveřejněném pod č. 7/2023 Sb. rozh. obč. Podle tohoto rozhodnutí je úlohou soudu, aby obecnou právní úpravu naplnil svou úvahou. Ta však nemůže být nepodložená a libovolná, nýbrž musí být odůvodněna tak, aby bylo zřejmé, z jakých východisek soud vyšel a jaká kritéria použil. Jen tak lze vyhovět požadavkům přiměřenosti náhrady, legitimního očekávání účastníků a předvídatelnosti soudních rozhodnutí, jak je formuluje ustanovení § 13 o. z. a ve své ustálené judikatuře dovozuje Ústavní soud [viz např. nález ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. [IV. ÚS 3500/18](#), body 19–22, nález ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. [II. ÚS 387/18](#), (N 138/90 SbNU 259), bod 19, nález ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. [II. ÚS 727/11](#), (N 209/63 SbNU 431), a nález ze dne 17. 3. 2010, sp. zn. [I. ÚS 947/09](#), (N 56/56 SbNU 593)].

13. Za účelem stanovení přiměřené náhrady soudní praxe od roku 2014 využívá k výkladu § 2958 o. z. nezávaznou pomůcku označenou jako Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, jejíž základní zásady byly publikovány pod č. 63/2014 Sb. rozh. obč. a která je zveřejněna na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz. Ostatně i důvodová zpráva k § 2958 o. z. připouští, aby si soudní praxe vytvořila vlastní podrobnější pravidla, kterými eliminuje dopady odstranění relativně exaktního podzákonného předpisu. Metodika pro oblast odčinění bolestí zčásti využívá dosavadní etiologicky pojatý systém užitý vyhláškou č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, zejména pro podrobně rozpracovanou klasifikaci bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů či částí těla a vyjadřující míru bolesti jako tělesného a duševního strádání v souvislosti se zásahy do zdraví. Podkladem pro stanovení výše náhrady za bolest je zpravidla posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví (viz vyhláška č. 505/2020 Sb.; do 31. 12. 2020 odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, viz vyhláška č. 123/2015 Sb., zrušená ustanovením § 49 bodu 11 zákona č. 254/2019 Sb.). Pouze v jednoduchých případech se lze spokojit s odborným vyjádřením lékaře. Účelem posudku znalce, který disponuje příslušnou specializací, osvědčil k tomu potřebné znalosti a byl pro uvedený obor zapsán do seznamu znalců, je vytvořit pro soud dostatečně podrobný, strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující příslušný odborný lékařský závěr (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. [8 Tdo 190/2017](#), publikované pod č. 39/2018 Sb. rozh. tr.).

14. Přehled bolesti je obsahem části B Metodiky a skládá se z jednotlivých položek, jimž jsou přiřazeny bodové hodnoty vyjadřující vzájemné proporce mezi těmito položkami. Pro určení výše náhrady je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě

jednoho bodu, která činí jedno procento hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok (vznikla bolest). Tím soud vyčíslí základní náhradu, kterou do výsledné podoby zpravidla upraví snížením či zvýšením (modifikací) podle konkrétních okolností případu s využitím zákonem stanovených (§ 2957 o. z.) a soudní praxí dovozených hledisek. Zaokrouhlení alespoň na celé koruny se provede ve vztahu k výsledné částce, nikoliv k hodnotě jednoho bodu. Znalci nepřísluší, aby sám určil výši bolestného, neboť to je úkolem soudu. To však současně neznamená, že by posudek, v němž je částka odškodnění nadbytečně uvedena, byl jen z tohoto důvodu vadný a pro účely soudního řízení nepoužitelný (viz obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. [25 Cdo 1361/2021](#), uveřejněný pod č. 90/2022 Sb. rozh. obč.).

15. K tomu lze doplnit, že z povahy věci (doporučujícího charakteru Metodiky) není soudce povinen použít právě tuto metodu výkladu. Může zvolit a odůvodnit jinou, nicméně rozhodne-li se postupovat podle Metodiky, měl by jí doporučená pravidla respektovat (případně odůvodnit, v čem a proč se od ní odchyluje), aby tato pomůcka neztratila svůj význam pro sjednocování soudní i mimosoudní praxe, neboť výstupy z jednotlivých řízení, v nichž by s Metodikou bylo nakládáno odlišně, by nebyly vzájemně porovnatelné a vedly by k neodůvodněným rozdílům ve výši odškodnění ve skutkově srovnatelných případech (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2207/2020](#)).

16. Tento přístup je již aprobevován i judikaturou trestních senátů Nejvyššího soudu v rámci tzv. adhezního řízení. Například podle usnesení ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. [6 Tdo 1791/2016](#), publikovaného v časopise Trestněprávní revue č. 2/2018, byl tento systém vypracován za účelem objektivizace a medicínské klasifikace vytrpěných újem na zdraví. Postup popsáný v Metodice má naplnit zákonný princip slušnosti (§ 2958 věta druhá o. z.) i požadavek legitimního očekávání (§ 13 o. z.). Není důvod se od této judikatury odchylovat ani v občanskoprávních sporech, jde totiž o výklad téhož ustanovení občanského zákoníku jako v adhezním řízení před trestními soudy (viz opět rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. [25 Cdo 1361/2021](#)). Mechanické převzetí závěrů znalce o částce náhrady za ztížení společenského uplatnění (a rovněž tak bolest) podle Metodiky je nesprávným použitím této Metodiky soudem a vede k nesprávné aplikaci § 2958 o. z. (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. [25 Cdo 2843/2020](#)). Způsob použití Metodiky znalcem je tedy součástí právního posouzení věci, a proto jeho konečné posouzení přísluší soudu.

17. Podle Metodiky může bolest vznikat jak při samotné škodní události, tak při léčení či odstraňování následků újmy na zdraví. Posuzující lékař vychází ze zdravotnické dokumentace a hodnotí samostatně každý bolestivý stav, který je v příčinné souvislosti se škodní událostí, přičemž pouze první operace u zlomenin a uzavřených poranění kostí či jiných systémů organismu se hodnotí jako otevřená rána (součást bolesti utrpěné při škodní události). Případné další operace či jiné obdobné invazivní zákroky se hodnotí samostatně podle položek, které odpovídají charakteru zásahu při prováděném výkonu (viz preambule Metodiky, bod VI. Hodnocení bolesti). Zde je třeba zdůraznit, že samostatně se nehodnotí jakékoli invazivní zákroky (tj. zákroky, při nichž zdravotnické nástroje a přístroje pronikají do lidského organismu), ale pouze další invazivní zákroky obdobné operacím, tedy invazivní

zákroky vyšší intenzity. Rozhodně se tedy neodškodňuje „každý řez skalpelem či průnik lékařského nástroje do těla pacienta“. Ostatně to by v praxi zpravidla nebylo ani možné, neboť zdravotní dokumentace často ani všechny tyto úkony nezaznamenává.

18. Chybí-li v přehledu bolesti pro některý typ poškození výslovná položka, použije se pro účely bodového ohodnocení položka, která se svou povahou a závažností nejvíce blíží příslušnému poškození (analogické použití). Pro zjištění výsledné hodnoty se sčítají body z jednotlivých bolestivých stavů a v jejich rámci i z jednotlivých položek. Výše náhrady (přesněji řečeno bodového hodnocení) může být posuzujícím lékařem upravena (zvýšena) v závislosti na komplikovanosti zdravotního stavu, který vyžaduje náročnější způsob léčby ve vztahu k položkám, jichž se komplikace týká, jestliže základní ohodnocení dostatečně nevystihuje závažnost újmy. Podle stupně komplikací nepřesahuje toto zvýšení zpravidla 20 % (viz preambule Metodiky, bod VI. Hodnocení bolesti).

19. Rovněž v projednávané věci nalézací soudy vyšly z Metodiky a zabývaly se opodstatněností jednotlivých položek užitých znalcem. Konkrétně pokud šlo o opakovanou orotracheální intubaci (OTI), aplikaci léčiv do žíly obou horních končetin, zavedení nasogastrické sondy, zavedení močového katetru, použití laryngeální masky a celkové anestezie při operacích, odvolací soud se neztotožnil s tím, že bolesti spojené s těmito úkony by bylo namíste posuzovat jako samostatně působící v míře srovnatelné s přítomností cizího tělesa v organismu poškozeného. Odvolací soud nepochybuje, že i při takovém lékařském postupu vznikají poškozenému nepohodlí, obtíže, bolest a třeba i riziko infekce (byť v projednávaném případě nebylo zjištěno, že by k infekci skutečně došlo) apod., nicméně přesto takový lékařský postup považuje za součást léčení primárních zranění poškozeného, kterou nelze hodnotit zvlášť a samostatně ji odškodňovat, ledaže by se svou náročností, bolestivostí apod. v konkrétním případě vymykala z toho, co lze při ní obvykle očekávat. V případě žalobce ze skutkových zjištění (která nepodléhají dovolacímu přezkumu) vyplývá, že popsané lékařské úkony byly provedeny v rámci léčení zranění žalobce vzniklých při nehodě a že tyto úkony nebyly nijak nestandardní, neobvyklé či výjimečně bolestivé oproti jejich obvyklému průběhu, tudíž odvolací soud dospěl k závěru, že odškodnění bolestí vytrpěných při jejich provádění je již zahrnuto v hodnocení bolestí spojených se zraněními žalobce, která byla příčinou léčení.

20. Podle znalce MUDr. K. je-li prováděna operace v celkové narkóze kvůli rozsahu rány, je potřeba odškodnit nikoli jen samotnou operaci, ale každý další lékařský úkon snižující míru bolestivosti samotné operace, tedy aplikace léčiv do žíly podle položky dopadající na poranění žíly, celkovou anestezii podle položky těžký otřes mozku a užití intubace, laryngeální masky, nasogastrické sondy či močového katetru podle položek hodnotících cizí těleso v těle. Operace zlomeniny holenní kosti za 70 bodů podle velikosti rány je tedy zvýšena o 110 bodů, operace kolene za 80 bodů je navýšena o 215 bodů a poslední operace odběr štetpu šlachy za 40 bodů je navýšena o 140 bodů. Proti tomuto postupu lze namítnout, že podstatně vyšší odškodnění bolesti by náleželo při léčení zranění za použití anestezie a všech tisících a moderních technických prostředků než při léčení provedeném za plného vědomí pacienta bez tlumení bolesti a eliminace jiných obtíží. Takovou námitku však nutno odmítnout, neboť je třeba vycházet z principu, že lékař je povinen postupovat vždy v zájmu pacienta, a tedy v maximální možné míře jej chránit před utrpením, takže uvedené srovnání je pouze hypotetické.

21. Závažnější je argument, že položky zahrnující cizí předmět v lidském těle (T 170, T 172, T 173, T 180, T 1810 a T 1820) byly bezpochyby bodově nastaveny na bolest, kterou způsobí cizí předmět, který je při nehodovém ději vražen násilím do lidského těla (prorazí tepnu, uvízne v dýchacím ústrojí nebo v břišní dutině), obvykle za plného vědomí poškozeného. Je třeba připustit, že je nepochybně rozdíl mezi primárním poraněním (např. násilným proniknutím cizího tělesa do lidského organismu při původním úrazu) a šetrnou aplikací medicínských nástrojů pod lékařskou kontrolou, ve sterilním prostředí a s využitím analgetik, sedativ či jiných prostředků zmírňujících bolestivost. Bolest spojená s vražením cizího předmětu do dýchacího ústrojí je nesouměřitelná s bolestí způsobenou při zasunutí dýchací trubice, obdobné platí pro nasogastrickou sondu a močový katetr. Přitom lze souhlasit se žalovanou, že žalobcem požadované odškodnění za intubaci dýchací trubicí podle položek T 180, T 172 a T 173, tj. cizí těleso v ústech, hrtanu a průdušnici, ve výši 155 bodů, je těžko akceptovatelné vzhledem k tomu, že 150 bodů přísluší např. u položek S 684 – traumatická amputace ruky v úrovni zápěstí, S 052 – roztržení a ruptura oka s výhřezem nebo ztrátou nitrooční tkáně, nebo S 1273 – roztržité zlomeniny těl obratlů krčních. V projednávané věci z 2020 bodů stanovených posudkem MUDr. K. připadá podle závěru soudů obou stupňů 720 bodů (tj. 35 %) na analogicky použité položky, jimiž byly hodnoceny zdravotnické zákroky a o které bylo bodové hodnocení soudy obou stupňů redukováno. Mechanické užití analogie tedy může vést k porušení principu proporcionality náhrady.

22. Na druhé straně dovolací soud považuje za přílehavou argumentaci, k níž se ve svých znaleckých posudcích kloní znalci MUDr. E. M., Ph.D., I. F. a MUDr. V. K. (jakož i další znalci, jak je Nejvyššímu soudu známo z jeho rozhodovací činnosti, z odborné literatury a z příspěvků na odborných medicínsko-právních kolokviích). Podle těchto názorů by měly být bolestivé invazivní zákroky i léčebné úkony významně zasahující do integrity lidského organismu a měnící jeho aktuální stav, pocity a biochemickou rovnováhu zásadně samostatně ohodnoceny a odškodněny. Je nepochybné, že určitá zranění se zhojí bez použití invazivních zákroků, zatímco u jiných jsou invazivní zákroky nutné, a je tedy na místě mezi těmito případy rozlišovat. Je obecně známo, že celková anestezie představuje aplikaci toxických látek do organismu, po probuzení z anestezie pacienti často mají bolesti hlavy, závratě a zvrací, umělá dýchací trubice způsobuje otlak sliznice hlasivek, hrtanu a průdušnice, což se projevuje bolestí v krku, chraptím a dráždivým kašlem. Jsou známy i případy srdeční zástavy či dalších komplikací vlivem anestetika. Tyto fyziologické reakce pak představují i nemalou psychickou zátěž pacienta prožívajícího obavy z možných následků anestezie na zdraví. Vzhledem k tomu, že totéž původní zranění může být léčeno s využitím různých metod a prostředků (s různými typy anestezie, s intubací i bez intubace apod.), je na místě tam, kde byly významné invazivní zákroky použity, aby s tím spojené bolesti v širším smyslu byly též odčiněny.

23. V úvahu připadá (analogické) použití položek pro jednotlivé léčebné zákroky. Shora uvedený problém nepřiměřenosti užití položek pro léčebné zákroky se jeví řešitelný některými znalci uplatňovaným postupem, jímž jsou tyto léčebné zákroky ohodnocovány jen určitým podílem počtu bodů dle příslušných položek (např. jednou polovinou), a z tohoto důvodu dovolací soud též pokládá za přílehavější označit takovéto použití položek Metodiky za analogické a nikoli přímé. Otázka, do jaké míry je bolest primárního zranění srovnatelná s bolestí způsobenou léčebnými zákroky, je ovšem otázkou v základu skutkovou (odbornou), k jejímuž zodpovězení by měl mít soud podklady v odborném posouzení lékaře; nepokládá-li soud za dostatečně přesvědčivé posouzení znalce z odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních

schopností při újmách na zdraví (stanovení nemateriální újmy na zdraví), případně nepodaří-li se mu odstranit rozpor mezi více znalci z tohoto odvětví, měl doplnit dokazování znaleckým posudkem (odborným vyjádřením) lékaře vhodné specializace (znalce nebo konzultanta), tedy v případě anestezie a intubace nejspíše anesteziologa, v případě nasogastrické sondy gastroenterologa a v případě močového katetru urologa.

24. Vyskytly-li se při ošetření a léčbě poškozeného mimořádné okolnosti (byť způsobené jeho zdravotními predispozicemi), které vedly k prodloužení léčby a zvýšily bolestivost zranění nebo jeho léčby, musí je soud ve svém konečném rozhodnutí vzít na zřetel (například navýšením v rozsahu zpravidla nejvýše 20 % v případě komplikací a náročnějšího způsobu léčby). Nedávalo by totiž dost dobrý smysl, aby se osobám s totožným zraněním dostalo stejného odškodnění, ačkoli jedna z nich by se například léčila standardním postupem a k jejímu uzdravení by došlo po čtyřech týdnech, zatímco druhá by musela podstoupit léčbu, která by trvala déle a byla bolestivější (srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2207/2020](#)).

č. 9

25. Dovolací soud uzavírá, že hodnocení primárních zranění podle Metodiky zahrnuje i bolesti spojené s první operací u zlomenin a uzavřených poranění kostí či jiných systémů organismu. Případné další operace či jiné obdobné invazivní zákroky se hodnotí samostatně podle položek, které odpovídají charakteru zásahu při prováděném výkonu. Takto samostatně se odškodňují jen operace a svou intenzitou s nimi srovnatelné invazivní zákroky. Možné je přitom analogické použití položek uvedených v části B Metodiky, které se svou povahou a závažností nejvíce blíží příslušnému poškození zdraví, přičemž lze uvažovat i o poměrném krácení položek tam, kde obtíže způsobené aplikací lékařských přístrojů a postupů jsou méně bolestivé než ty, na něž míří příslušné položky, jsou-li užity pro ohodnocení primárních zranění. V ostatních případech jsou běžné zdravotnické zákroky obvykle spojené s léčením primárního zranění zahrnuty v příslušné položce tomuto zranění odpovídající a samostatně se neodškodňují. V případech, kdy se léčení zranění vzniklých v příčinné souvislosti se škodní událostí svou složitostí, délkou či bolestivostí podstatným způsobem vymyká obvyklému průběhu léčby srovnatelných zranění, je na místě základní ohodnocení bolesti odpovídajícím způsobem zvýšit, a to nejspíše navýšením bodového hodnocení relevantních položek v rozsahu zpravidla nepřevyšujícím 20 %. Základním hlediskem pro úvahu o analogickém použití položek Metodiky je srovnání povahy a závažnosti zdravotnických zákroků nejen s položkami takto analogicky použitými, ale i s položkami hodnotícími jiná poškození zdraví. V případě rozporů mezi znaleckými posudky či zjevné nepřiměřenosti závěrů znalce by k zodpovězení otázky, do jaké míry je bolest primárního zranění srovnatelná s bolestí způsobenou léčebnými zákroky, soud měl opatřit podklady v odborném posouzení lékaře vhodné specializace.

26. Je-li dovolání přípustné, přihlíží soud i ke zmatečnostním vadám a vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Mezi tyto vady patří i nesprávný postup při hodnocení důkazů. Znalecký posudek, jako každý důkaz, podléhá hodnocení soudem. Hodnocení důkazu znaleckým posudkem spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn.

[25 Cdo 583/2001](#), ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. [25 Cdo 253/2014](#), nebo ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. [33 Cdo 4323/2010](#)). Specifikem důkazu znaleckým posudkem je, že soud nemůže přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce, případně nahrazovat jeho odborné závěry svými vlastními. To ovšem nezavazuje soud povinnosti vypořádat se s rozpory mezi více znaleckými posudky, ať již jsou předloženy soudu stranami, anebo jsou podány soudem ustanoveným znalcem. Přitom nelze usuzovat, že by měl bez dalšího vyšší důkazní sílu posudek podaný soudem ustanoveným znalcem než posudek předložený účastníky, nebo revizní znalecký posudek než posudek, který je revidován. Hodnocení posudků musí být založeno na zkoumání výše uvedených, judikaturou dovozených hledisek.

27. V daném případě odvolací soud nepostupoval při hodnocení důkazů důsledně v souladu s těmito hledisky, s rozpory mezi znaleckými posudky se vypořádal pouze na základě vlastní úvahy o míře bolestivosti zdravotních zákroků, byť je nutno připustit, že interpretace kvazिनormativního textu Metodiky přesahuje rámec ryze odborných medicínských otázek, a je tudíž v konečném důsledku součástí právního posouzení věci, jež přísluší soudu. Avšak znovu je nutno připomenout, že ryze odborné závěry nemůže soud nahrazovat závěry vlastními.

28. Soud prvního stupně i soud odvolací měly k dispozici tři znalecké posudky z oboru zdravotnictví: posudek MUDr. E. M., Ph.D., znalce z odvětví soudního lékařství, MUDr. M. M., znalce z odvětví chirurgie, MUDr. V. K., znalce se specializací chirurgie a traumatologie, a odborné vyjádření I. F., znalce z odvětví soudního lékařství, všichni kromě MUDr. M. mají též specializaci stanovení nemateriální újmy na zdraví. Tito znalci poněkud rozdílně vyčíslili bodové hodnocení bolesti a liší se především právě v hodnocení bolesti způsobené léčebnými zákroky, avšak tři z těchto znalců zastávají názor, že léčebné zákroky mají být odškodněny za (analogického) použití položek části B Metodiky, a jeden z nich toto použití položek sice odmítá, nicméně použil procentní zvýšení bodového hodnocení z důvodu komplikované léčby. Za tohoto stavu se závěr, že žalobci nepřísluší odčinění bolesti způsobených provedením léčebných zákroků, dostává do rozporu s odbornými závěry podaných znaleckých posudků a rozpor mezi těmito posudky není v rámci hodnocení důkazů uspokojivě odstraněn.

29. Další vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je okolnost, že odvolací soud (ani soud prvního stupně) nespecifikoval, které položky ze znaleckého posudku MUDr. K. akceptoval a které nikoli (mezi jejich slovním popisem a bodovým vyjádřením je rozpor), takže rozsudek je v tomto ohledu, a tedy i ve vyčíslení peněžité náhrady částečně nepřezkoumatelný.

30. Z výše vyložených důvodů je rozsudek odvolacího soudu nesprávný, a proto jej dovolací soud podle § 243e odst. 1 o. s. ř. (včetně závislého výroku o nákladech řízení) zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

31. Soudy obou stupňů jsou ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. v dalším řízení vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

č. 10

Prostředníkovi může být podle § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb. uložena pouze taková povinnost, jež spočívá ve zdržení se samotného poskytování určitých jím nabízených prostředků nebo služeb (a to podle okolností v úplném nebo částečném rozsahu), nikoli však taková povinnost, která v konečném důsledku představuje určení konkrétního způsobu, jakým se má prostředník takového poskytování (teprve) vyvarovat.

Duševní vlastnictví

§ 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb.

č. 10

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. [23 Cdo 1411/2021](#), ECLI:CZ:NS:2023:23.CDO.1411.2021.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyň e) a f) proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 3 Cmo 153/2019, ve znění opravného usnesení ze dne 3. 3. 2021, sp. zn. 3 Cmo 153/2019.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze v pořadí druhým rozsudkem ze dne 23. 1. 2018, č. j. 2 Cm 98/2010-353, ve znění opravného usnesení ze dne 13. 3. 2018, č. j. 2 Cm 98/2010-382, uložil žalované povinnost zdržet se uzavírání nebo prodlužování doby trvání podnájemních smluv a pokračování podnájemních vztahů na užití prostor či prodejních míst areálu tzv. Pražské tržnice, nacházející se na adrese P., se subjekty, které dle pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu porušily nebo ohrožily práva k uvedeným ochranným známkám, jakož i se subjekty, které v okamžiku pravomocným rozhodnutím prokázaného porušení nebo ohrožení práva k níže uvedeným ochranným známkám užívaly prostor nebo prodejní místo, ve kterém došlo k porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám, jestliže byl s výše uvedeným porušením nebo ohrožením seznámen, a to k ochranným známkám uvedeným v tomto výroku (výrok pod bodem I), zamítl žalobu o uložení povinnosti žalované zdržet se uzavírání nebo prodlužování doby trvání podnájemní smlouvy na užití prostor či prodejních míst v areálu tzv. Pražské tržnice, nacházející se na adrese P. (dále jen „Pražská tržnice“), které nebudou obsahovat závazek podnájemce zdržet se porušování práv průmyslového vlastnictví žalobkyň, a které nebudou jako výpovědní důvod ze strany nájemce s nejdéle čtrnáctidenní výpovědní lhůtou obsahovat porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám popsáním v tomto výroku v prostoru či prodejním místě, užívaným podnájemci (výrok pod bodem II), zamítl žalobu na stanovení povinnosti žalované na své náklady uveřejnit v periodiku Hospodářské noviny, vydavatel Economia a. s., registrace MKČR E4689, do tří měsíců od právní moci rozsudku jednou v rozsahu nejméně jedné poloviny stránky v rámečku o velikosti písma nejméně 12 bodů text tohoto rozsudku (výrok pod bodem III) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem IV).

2. Žalobkyně tvrdily, že jsou majitelkami ochranných známek (specifikovaných ve výrokové části napadeného rozsudku) a v rámci svého podnikání se zabývají výrobou, skladováním, dovozem, vývozem a prodejem módních oděvů, obuvi, módních doplňků, hodinek a příslušenství vysoké kvality. Žalovaná byla nájemcem, provozovatelem a správcem Pražské tržnice na adrese P. (dále jen „tržnice“) a v rámci své obchodní činnosti přenechávala prostory nacházející se v areálu tržnice do podnájmu jednotlivým prodávajícím trhovcům. Podle žalobkyň dochází v areálu tržnice dlouhodobě a opakovaně k porušování práv k jejich ochranným známkám ze strany podnájemců žalované, jejich jednání naplňuje skutkovou podstatu trestného činu ve smyslu § 268 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, přičemž žalovaná byla opakovaně na tuto skutečnost upozorněna orgány činnými v trestním řízení a celními orgány. Žalovaná si tak podle žalobkyň musí být vědoma, že k porušování práv a poškozování žalobkyň ze strany podnájemců v tržnici dlouhodobě a pravidelně dochází a musí jí být známo i to, že v důsledku její provozní činnosti dochází k porušování práv z průmyslového vlastnictví žalobkyň. Žalované vytýkají, že nečiní žádné kroky k zabránění této protiprávní činnosti. Podle žalobkyň zastává žalovaná postavení tzv. prostředníka ve smyslu zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví), dále jen „zákon č. 221/2006“, a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví a žalobkyně proto své nároky uplatnily jako nároky podle § 4 odst. 1 a 3 zákona č. 221/2006 Sb., dále uplatnily své nároky z titulu ochrany dobré pověsti právnické osoby (§ 19b odst. 2, 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, dále jen „obč. zák.“).

3. Soud prvního stupně uvedl, že žalobkyně se domáhají ochrany proti porušení práv vyplývajících z vlastnictví ochranných známek a ochrany dobré pověsti právnické osoby. Připomněl, že je vázán právním závěrem Nejvyššího soudu, jak je obsažen v rozsudku ze dne 28. 7. 2016, č. j. [23 Cdo 1184/2013](#)-221, podle kterého je žalovaná v postavení tzv. prostředníka ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb. Podle dovolacího soudu je rovněž nutné aplikovat závěry rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. 7. 2011 ve věci [C-324/09](#) L'Oréal SA a další proti eBay International AG a další (dále jen "rozsudek L'Oréal"). Podle tohoto rozhodnutí soudní zákazy musí být účinné a odrazující, současně spravedlivé a přiměřené. Nesmí být nákladné a nesmí vytvářet překážky právně dovolenému obchodu. Po prostředníkovi nelze požadovat, aby nad svými zákazníky vykonával obecný a soustavný dohled. Prostředník naproti tomu musí být donucen k přijetí opatření, která přispějí k zamezení dalšího porušování stejného trhu a stejným obchodníkem. Soudní zákaz musí být vydán tehdy, zajišťuje-li spravedlivou rovnováhu mezi ochranou duševního vlastnictví a absencí překážek právně dovolenému obchodu. Dále připomněl, že Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 11. 2017, č. j. [23 Cdo 1213/2017](#)-314, dovodil, že ve vztahu k zadostiučinění za nemajetkovou újmu, jehož se žalobkyně domáhaly, nelze prostředníku, podle úpravy obsažené v zákonu o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, uložit, aby poskytl zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou porušením práva průmyslového vlastnictví.

4. Soud prvního stupně neshledal důvodnou námitku nedostatku pasivní legitimace žalované s tím, že pokud žalovaná v současné době správu tržnice a pronájem prodejních stánků neuskutečňuje, pak řízení vedené u Obvodního soudu pro Prahu 7 o vyklizení tržnice není skončeno a žalovaná výpověď nájemní smlouvy považuje za neplatnou. Podle soudu prvního stupně lze předpokládat, že v případě úspěchu ve sporu vedeném pod sp. zn. 5 C 4/2013 bude

nadále předmětnou tržnici provozovat, tudíž zdržovací nárok působící *pro futuro* je důvodně uplatněn. Proto žalobě v rozsahu zdržovacího nároku vyhověl, přičemž doplnil podmínku, spočívající v seznámení žalované s porušením nebo ohrožením práva k chráněným označením v prodejních místech, čímž podle stanoviska soudu splňuje navržené opatření předpoklady, které byly vymezeny v rozsudku [L'Oréal](#), opatření je účinné a odrazující, a splňuje i podmínku, že žalovaná nemusí provádět obecný a soustavný dohled.

5. Soud prvního stupně neshledal důvodnou žalobu v rozsahu nároku na uložení povinnosti žalované zdržet se uzavírání podnájemní smlouvy, v níž nebude jako výpovědní důvod uvedeno porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám žalobkyň. Úprava, která zasahuje do smluvní volnosti, není přiměřená a vytváří překážku právem dovolenému obchodu. Žalovaný má „zákonnou preventivní povinnost“ předcházet škodě, a to škodě, která by vznikla nejen žalobkyním, ale i ostatním vlastníkům ochranných známek, do jejichž práv by bylo prodejem padělků v tržnici zasaženo; je tudíž na žalované, jakým způsobem v smluvních dokumentech zakotví opatření ke splnění této preventivní povinnosti. Uvedl dále, že pokud žalobkyně požadovaly nároky, o nichž soud rozhodl ve výrocích pod body I a II rozsudku, z titulu zásahu do dobré pověsti žalobkyň, pak na tyto nároky je nutné aplikovat právní závěr dovolacího soudu, podle něž je ustanovení § 19b obč.zák. ve vztahu k zákonu č. 221/2006 Sb. úpravou obecnou, a úprava speciální má přednost, a ochrany dobré pověsti právnické osoby poškozené zásahem do práv průmyslového vlastnictví se nelze domáhat podle ustanovení § 19b odst. 3 obč. zák. Soud prvního stupně proto neshledal tyto žalobní nároky důvodné. Protože žalobkyně neměly plný úspěch ve věci, neshledal soud prvního stupně důvodným požadavek na uveřejnění rozsudku ve smyslu § 155 odst. 4 o. s. ř.

č. 10

6. K odvolání žalobkyň Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 11. 2020, č. j. 3 Cmo 153/2019-431, ve znění opravného usnesení ze dne 3. 3. 2021, č. j. 3 Cmo 153/2019-444, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích pod body II, III a IV a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

7. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že požadavkům judikovaným Soudním dvorem Evropské unie na soudní zákazy zcela vyhovuje uložení povinnosti žalované zdržet se uzavírání (popř. prodlužování doby trvání) smluvních vztahů se subjekty, které prokazatelně porušily či ohrožily práva žalobkyň vyplývající z jejich ochranných známek a žalovaná byla s tím seznámena, zatímco uložení povinnosti žalované, aby do textu smluv zahrnula závazek podnájemce zdržet se porušování průmyslových práv žalobkyň a tomu odpovídající výpovědní důvod, judikovaným požadavkům na soudní zákazy nevyhovuje. Nejde o nic jiného než o deklaraci ze zákona vyplývajícího zákazu porušení práv z průmyslového vlastnictví a nelze dovozovat, že by takový zákaz splňoval kritérium účinnosti v tom smyslu, aby zvýšil ochranu průmyslových práv žalobkyň poskytovanou jim veřejnoprávní úpravou. Ve vztahu k uzavírání nových smluvních vztahů by podle odvolacího soudu ani nebyla splněna podmínka, že prostředník může být donucen k přijetí opatření, která přispějí k zamezení dalšímu porušování stejného druhu a stejným obchodníkem. I podle odvolacího soudu by tak takové opatření nezajišťovalo spravedlivou rovnováhu mezi ochranou duševního vlastnictví a absencí překážek právně dovolenému obchodu. Konečně pokud jde o uplatněný nárok na publikaci rozsudku, konstatoval, že závěr soudu prvního stupně o nedůvodnosti tohoto nároku je věcně správný. Nelze sice souhlasit s názorem soudu prvního stupně o tom,

že předpokladem přiznání práva na publikaci rozsudku je plný úspěch ve věci samé, když z rozhodovací praxe vyplývá podmínka úspěchu alespoň v převážné části věci, ani takové míry úspěchu však žalobkyně v řízení nedosáhly, naopak míra jejich úspěchu a úspěchu žalovaného byla vyrovnaná.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podaly dovolání žalobkyně e) a f) (dále jen „žalobkyně“), podle nichž je dovolání přípustné proto, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Jedná se o otázku, zda lze prostředníkovi – provozovateli tržnice, který v této tržnici dává do užívání prodejní místa trhovcům, kteří je využívají k prodeji padělků výrobků označených ochrannými známkami, uložit, aby se zdržel uzavírání nebo prodlužování doby trvání smluv na užití prostor či prodejních míst v jím provozované tržnici, které nebudou obsahovat závazek uživatele takového prostoru či prodejního místa zdržet se porušování práv průmyslového vlastnictví a které nebudou jako výpovědní důvod ze strany provozovatele takové tržnice obsahovat porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám v prostoru či prodejním místě užívaném uživatelem takového prostoru či prodejního místa.

9. Žalobkyně akcentovaly, že podle rozsudku [L'Oréal](#) ve spojení se závěry obsaženými v rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. 7. 2016 ve věci Tommy Hilfiger Licensing LLC a další proti DELTA CENTER a.s., [C-494/2015](#) (dále jen „rozsudek C-494/15“), vedené mezi účastnicemi tohoto sporu, mohou vnitrostátní soudy nařídit prostředníkovi přijetí opatření, která přispívají nejen k ukončení porušování těchto práv uživateli tržiště, ale také k předcházení dalším porušováním tohoto druhu. Tyto soudní zákazy musí být účinné, přiměřené, odrazující a nesmí vytvářet překážky právem dovolenému obchodu. Podle žalobkyň nevytváří jejich žalobní nárok (navrhovaná smluvní úprava) překážku právem dovolenému obchodu. Prodejce, který bude mít zájem provozovat prodej legálního zboží, nikoli padělků, nebude mít obtíže uzavřít smlouvu obsahující závazek nezasahovat do průmyslových práv oprávněných osob s na to navázaným výpovědním důvodem. Právem dovolený obchod bude bez překážek probíhat a zakotvení závazku neporušovat práva z průmyslového vlastnictví i pod hrozbou výpovědi naopak směřuje proti uskutečňování právem nedovolenému obchodu (prodej padělků), což je podle dovolatelek v souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie. Nemohlo by tak dojít k narušení spravedlivé rovnováhy mezi ochranou duševního vlastnictví a absencí překážek právně dovolenému obchodu a ani k zásahu do práva na smluvní volnost. Naopak by uvedený zákaz, resp. smluvní úprava, podle dovolatelek přispěl k předcházení porušování práv z ochranných známek. Žalobkyně namítaly, že odkaz na preventivní povinnost prostředníka, na nějž oba soudy odkazovaly, neobstojí, protože v řízení bylo prokázáno, že tato preventivní povinnost ze strany žalované nebyla dlouhodobě plněna a bylo nutno přikročit k soudnímu zákazu. Žalobkyně nesouhlasí ani s argumentací odvolacího soudu, že by šlo o prostou deklaraci zákonného zákazu bez účinku na zvýšení ochrany průmyslových práv nad jeho rámec. Účelem soudního zákazu vůči prostředníkovi podle shora citované judikatury Soudního dvora Evropské unie má být omezení prodeje padělků na tržnicích. Podle žalobkyň by tento ze zákona vyplývající zákaz implementovaný do smlouvy a na něj navázaný výpovědní důvod účinně přispíval k ukončení porušování práv duševního vlastnictví, ale také k předcházení dalším porušováním tohoto

druhu, jak se výslovně uvádí v bodu 7 výroku rozsudku [L'Oréal](#). Poctivého prodejce by takové promítnutí zákonného zákazu jako výpovědního důvodu ve smlouvě na užívání prodejních prostor nemohlo nijak omezovat. Podle dovolatelek je obvyklou praxí, že se v řadě smluv uvádí i zákonné povinnosti účastníků smlouvy, aniž by to mělo na smluvní volnost stran jakýkoliv negativní dopad. Deklarace zákonného zákazu ve smlouvě může mít sama o sobě preventivní účinek. Žalobkyně dále odkázaly na závěry vyslovené v rozsudku ze dne 27. 3. 2014 ve věci [C-314/12](#) (UPC Telekabel Wien GmbH), především na body 62 a 63 jeho odůvodnění. Dovolatelky rovněž odkázaly na stanovisko generálního prokurátora ve věci [C-314/12](#), z nějž vyplývá, že již samotné upozornění na protiprávnost porušování práv z ochranných známek postačí k odrazení některých případných porušovatelů a již tím je splněno kritérium účinnosti takového soudního příkazu.

10. V rozsudku ze dne 15. 9. 2016 ve věci [C-484/14](#) (Tobias Mc Fadden) Soudní dvůr Evropské unie vyslovil, že pokud vede soudní zákaz k zabránění nebo alespoň ke ztížení porušování práv duševního vlastnictví, splňuje podmínku dostatečné účinnosti (bod 95). Pokud porušovatelé nemohou jednat anonymně, plní soudní zákaz odrazující funkci (bod 96). V nyní posuzované věci by žalobkyněmi navrhovaný soudní zákaz vedl k tomu, že by jednotliví prodejci museli vždy podepsat příslušnou užívací smlouvu a nemohli by tak jednat anonymně.

č. 10

11. Žalobkyně nesouhlasí ani s argumentem odvolacího soudu, že u nových smluv by ani nebyla splněna podmínka, že prostředník může být donucen k přijetí opatření, která přispějí k zamezení dalšímu porušování stejného druhu stejným obchodníkem. Podle žalobkyň z použitelné judikatury Soudního dvora Evropské unie žádné takové kritérium ve vztahu k soudním zákazům vůči prostředníkovi nevyplývá, z této judikatury vyplývá předně to, že soudní příkazy mají směřovat nejen k ukončení porušování práv duševního vlastnictví, ale i k jeho předcházení. Dovolatelky odkázaly na závěry obsažené v rozsudku [L'Oréal](#). Podle žalobkyň by však zakotvení jimi navrhované úpravy ve smluvní dokumentaci žalované ve skutečnosti směřovalo i k ukončení porušování práv „stejným“ obchodníkem, protože nejprve musí k porušení u takového obchodníka dojít, pak by nastaly podmínky pro výpovědní důvod a došlo by tak k ukončení porušování práv tímto (tj. „stejným“) obchodníkem, případně v jemu poskytnutých prostorách. Žalobkyně v této souvislosti odkázaly na body 118 až 124 rozsudku [L'Oréal](#), z nichž vyplývá, že u provozovatele tržnice postačí jeho vědomost o zjevné protiprávní činnosti na jím provozované tržnici – postačí, když si byl takový provozovatel vědom skutečností nebo okolností, na základě nichž by hospodářský subjekt postupující s řádnou péčí musel konstatovat protiprávnost. Podle žalobkyň tak nelze dovodit podmínku pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu ohledně porušování práv z průmyslového vlastnictví. Dovolatelky mají za to, že v nyní projednávané věci postačí, když se k provozovateli tržnice (prostředníkovi) dostane relevantní informace o porušování práv z ochranných známek, a nic by tak nebránilo v případě takového porušení realizovat navrhovaný výpovědní důvod obsažený v příslušné smlouvě o užívání předmětného prodejního prostoru.

12. Dovolatelky mají za to, že jimi navrhovaný soudní zákaz – uložení žalované, aby se zdržela uzavírání nebo prodlužování podnájemních smluv na užití prostor či prodejních míst v Pražské tržnici, které by neobsahovaly závazek podnájemce zdržet se porušování práv z průmyslového vlastnictví žalobkyň a s tím související výpovědní důvod, je v souladu s § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb. a s judikaturou Soudního dvora Evropské unie (rozsudky ve věcech [C-324/09](#)

a [C-494/15](#)), ze které vyplývá, že vnitrostátní soudy příslušné v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví mohou nařídit prostředníku přijetí opatření, která přispívají nejen k ukončení porušování těchto práv uživateli tohoto tržiště, ale také k předcházení dalším porušováním tohoto druhu, když tyto soudní zákazy musejí být účinné, přiměřené, odrazující a nesmí vytvářet překážky právem dovolenému obchodu.

13. Dovolatelky konečně uvedly, že z odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolacího soudu je zřejmé, že ta část výroku rozhodnutí odvolacího soudu, na základě které bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí návrhu žalobkyň ohledně publikace rozsudku, závisí podle odůvodnění rozhodnutí na míře úspěchu ve věci, když odvolací soud uvedl, že ohledně této části řízení z rozhodovací praxe vyplývá podmínka úspěchu alespoň v převážné části věci a v dané věci byla míra úspěchu a neúspěchu žalované vyrovnaná. Proto mají dovolatelky za to, že v případě úspěchu dovolání bude možno zrušit i část rozsudku odvolacího soudu, podle které byl potvrzen výrok rozsudku soudu prvního stupně pod bodem III, neboť jde o závislý výrok.

14. Žalobkyně navrhly, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

15. Žalovaná se k dovolání žalobkyň nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

16. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., zkoumal, zda dovolání obsahuje zákonné obligatorní náležitosti a zda je přípustné.

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Podle § 236 odst. 2 o. s. ř. dovolání jen proti důvodům rozhodnutí není přípustné.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

Podle § 241a odst. 6 o. s. ř. nelze v dovolání uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

18. Nejvyšší soud úvodem podotýká, že i když žalovaná ohlašuje, že rozhodnutí odvolacího soudu napadá ve všech jeho výrocích, z obsahu dovolání je zřejmé, že zpochybňuje pouze tu část výroku, kterou odvolací soud potvrdil výrok pod bodem II rozsudku soudu prvního stupně. Částí výroku, kterým byly potvrzeny závěry soudu prvního stupně ve výrocích pod body I, III a IV, jakož i výrokem o nákladech odvolacího řízení se proto Nejvyšší soud nezabýval.

19. Dovolání je přípustné pro řešení dovolatelkami předestřené právní otázky, zda lze provozovateli tržnice, který dává do užívání prodejní místa trhovcům, kteří je využívají k prodeji padělků výrobků označených ochrannými známkami, uložit podle § 4 zákona č. 221/2006 Sb., aby se zdržel uzavírání nebo prodlužování doby trvání smluv na užití prostor či prodejních míst v jím provozované tržnici, které nebudou obsahovat závazek uživatele takového prostoru či prodejního místa zdržet se porušování práv z průmyslového vlastnictví a které nebudou obsahovat jako výpovědní důvod ze strany provozovatele takové tržnice porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám v prostoru či prodejním místě užívaném uživatelem takového prostoru či prodejního místa. Jedná se o otázku, která dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu nebyla vyřešena.

č. 10

IV.

Důvodnost dovolání

20. Podle § 4 odst. 1 zákona č. 221/2006 Sb. došlo-li k neoprávněnému zásahu do práv, může se oprávněná osoba domáhat u soudu toho, aby se porušovatel zdržel jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práva, a následky ohrožení nebo porušení byly odstraněny, a to zejména

- a) stažením výrobků z trhu, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,
- b) trvalým odstraněním nebo zničením výrobků, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,
- c) stažením, trvalým odstraněním nebo zničením materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných výlučně nebo převážně při činnostech porušujících nebo ohrožujících právo.

21. Podle § 4 odst. 2 zákona č. 221/2006 Sb. soud zničení nenařídí, jestliže by porušení práva mohlo být odstraněno jinak a zničení by bylo nepřiměřené tomuto porušení. Budou-li opatření k nápravě směřovat proti výrobkům, materiálům, nástrojům či zařízením, které nejsou ve vlastnictví porušovatele práva, soud přihlédne k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře. Odstranění označení nebo padělané ochranné známky z výrobků před jejich uvedením na trh lze připustit jen ve výjimečných případech.

Podle § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb. oprávněné osoby se mohou u soudu domáhat nároků uvedených v odstavci 1 rovněž vůči každému, jehož prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv.

Podle § 4 odst. 4 zákona č. 221/2006 Sb. soud může na návrh porušovatele práv nařídít namísto opatření uvedených v odstavci 1 zaplacení peněžního vyrovnání oprávněné osobě, a to tehdy, pokud porušovatel nevěděl ani nemohl vědět, jestliže by mu tato opatření způsobila nepřiměřenou újmu a peněžní vyrovnání s oprávněnou osobou se jeví dostatečným.

Podle § 4 odst. 5 zákona č. 221/2006 Sb. oprávněné osobě, jejímuž návrhu bylo vyhověno, může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady porušovatele, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

č. 10

22. Při aplikaci § 4 zákona č. 221/2006 Sb. je nutno zohlednit směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (dále jen „Směrnice“), kterou zákon č. 221/2006 Sb. v § 1 transponuje do národního práva – národní úpravu je nutné v co největším rozsahu interpretovat ve světle znění a účelu směrnice, aby bylo dosaženo výsledku uvedeného ve směrnici (nepřímý účinek; viz oba rozsudky Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 11. 1990 ve věci [C-106/89](#) Marleasing SA proti La Comercial Internationale de Alimentacion SA a ze dne 10. 4. 1984 ve věci [C-14/83](#) Von Colson).

23. Podle bodu 17 preambule Směrnice je třeba opatření, řízení a nápravná opatření stanovená touto směrnicí pro každý případ určit takovým způsobem, aby byla řádně zohledněna zvláštní povaha daného případu, včetně zvláštních vlastností každého práva duševního vlastnictví, a ve vhodných případech úmyslná nebo neúmyslná povaha tohoto porušení práva.

Podle bodu 23 preambule Směrnice platí, že aniž jsou dotčena jiná opatření, řízení a nápravná opatření, měli by mít nositelé práv možnost požádat o soudní zákaz vůči zprostředkovateli, jehož služeb využívá třetí osoba k porušování průmyslových práv nositele práv. Podmínky a řízení týkající se těchto soudních zákazů by měly být upraveny vnitrostátním právem členských států. Pokud jde o porušení autorského práva a práv s ním souvisejících, zajišťuje směrnice 2001/29/ES vysoký stupeň harmonizace. Touto směrnicí by tudíž neměl být dotčen článek 8 odst. 3 směrnice 2001/29/ES.

Podle bodu 24 preambule Směrnice by v závislosti na konkrétním případě a odůvodňují-li to okolnosti, měla opatření, řízení a nápravná opatření zahrnovat zakazující opatření k předcházení dalšímu porušování práv duševního vlastnictví. Ještě je třeba stanovit nápravná opatření, ve vhodných případech na náklady porušovatele, jako je stažení a úplné odstranění z obchodních kanálů, nebo zničení zboží, kterým jsou porušována práva, a ve vhodných případech stažení materiálů a nástrojů používaných především k výrobě ke zhotovení tohoto zboží. Tato nápravná opatření by měla zohlednit zájmy třetích osob, včetně zejména spotřebitelů a soukromých osob jednajících v dobré víře.

Podle článku 3 odst. 1 Směrnice členské státy stanoví opatření, řízení a nápravná opatření potřebná k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví, na něž se vztahuje tato směrnice. Tato opatření, řízení a nápravná opatření musí být spravedlivá a nestranná a nesmějí být

nadměrně složitá nebo nákladná, nesmějí obsahovat nerozumné lhůty ani nesmějí mít za následek bezdůvodná zdržení.

Podle odstavce 2 téhož článku tato opatření, řízení a nápravná opatření musí být rovněž účinná, přiměřená a odrazující a musí být používána způsobem, který zabraňuje vzniku překážek právně dovoleného obchodu a poskytuje záruky proti jejich zneužití.

Podle článku 10 odst. 1 Směrnice („nápravná opatření“) platí, že aniž je dotčena náhrada škody, která vznikla nositeli práv porušením práv, a aniž je dotčeno odškodnění jiného druhu, zajistí členské státy, aby příslušné soudní orgány mohly na žádost navrhovatele nařídit přijetí vhodných opatření ve vztahu ke zboží, o němž bylo zjištěno, že jsou jím porušována práva duševního vlastnictví, a ve vhodných případech i ve vztahu k materiálům a nástrojům, které byly používány především při výrobě nebo zpracování tohoto zboží. Tato opatření zahrnují:

- a) stažení z obchodních kanálů,
- b) konečné odstranění z obchodních kanálů, nebo
- c) zničení.

Podle odstavce 2 téhož článku soudní orgány nařídí, aby tato opatření byla provedena na náklady porušovatele práv, ledaže tomu odporují zvláštní důvody.

Podle odstavce 3 téhož článku při posuzování žádosti o nápravná opatření se přihlíží k úměrnosti mezi závažností porušení a nápravnými opatřeními, jakož i k zájmům třetích osob.

Podle článku 11 Směrnice („soudní zákazy“) členské státy zajistí, aby v případě vydání soudního rozhodnutí zjišťujícího porušení práva duševního vlastnictví mohly soudní orgány vydat vůči porušovateli práv soudní zákaz dalšího porušování. Stanoví-li tak vnitrostátní právo, může být za nedodržení tohoto zákazu případně uloženo penále k zajištění jeho dodržování. Aniž je dotčen článek 8 odst. 3 směrnice 2001/29/ES, zajistí členské státy, aby nositelé práv mohli požádat o vydání soudního zákazu vůči prostředníkům, jejichž služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví.

24. Žalobkyně po soudu požadují, aby uložil žalované, aby se zdržela uzavírání smluv, které neobsahují zákaz porušování práv z průmyslového vlastnictví a na porušení tohoto zákazu navázaný výpovědní důvod. Žalobkyně se předně dovolávají závěrů obsažených v judikatuře Soudního dvora Evropské unie, podle kterých uložená opatření musí být hlavně účinná, přiměřená, odrazující a nesmí vytvářet překážky právem dovolenému obchodu. Současně podle této judikatury mohou být tato opatření preventivní, tedy mohou být uložena za účelem předcházení dalšímu porušování.

25. Z § 4 odst. 1 ve spojení s § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb. se podává, že došlo-li k neoprávněnému zásahu do práv, může se oprávněná osoba domáhat u soudu toho, aby se prostředník zdržel jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práva, a následky ohrožení nebo porušení byly odstraněny, a to zejména zde uvedenými způsoby. Jinými slovy žalobkyně mohou po žalované požadovat, aby se zdržela jednání, jímž dochází k porušení nebo

ohrožení práva. Uzavírání smluv, v nichž není obsažen zákaz porušovat práva z průmyslového vlastnictví a na něj navázaný výpovědní důvod, však nelze označit za jednání, jímž dochází k porušování nebo ohrožování práv z průmyslového vlastnictví. Opačný závěr by byl zcela absurdní a právně neudržitelný.

26. Při výkladu aplikovaných ustanovení zákona č. 221/2006 Sb. je třeba vycházet z principu eurokonformního výkladu, tedy v co největší míře zohlednit smysl a účel Směrnice (srov. např. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci [C-106/89](#) Marleasing SA, Sb. rozh. 1990, s. I-4135, bod 8). Směrnice upravuje řadu opatření, kterých se mohou vlastníci průmyslových práv dožadovat. V souvislosti s nároky, které mohou být vymáhány po tzv. prostředníkovi, však hovoří pouze o zakazujících opatřeních. Směrnice v čl. 11 větě třetí uvádí, že členské státy zajistí, aby nositelé práv mohli požádat o vydání soudního zákazu vůči prostředníkům, jejichž služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví. O tom, že tato opatření mají mít formu zákazu, pojednávají i dovolatelkou citovaná rozhodnutí.

č. 10

27. Soudní dvůr Evropské unie v rozhodnutí [L'Oréal](#) vyložil, že je při výkladu čl. 11 Směrnice třeba rozlišovat mezi výrazem „soudní zákaz dalšího porušování“ použitý ve větě první a výrazem „soudní zákaz“ použitý ve větě třetí předmětného článku. Soudní zákaz vydaný vůči porušovateli spočívá logicky v zákazu uloženém porušovateli pokračovat v porušování, zatímco situace poskytovatele služby, prostřednictvím níž k porušování dochází, je složitější a k jejímu řešení jsou vhodnější jiné druhy soudních zákazů. Z tohoto důvodu by neměl být výraz „soudní zákaz“ použitý v čl. 11 větě třetí Směrnice kladen na roveň slovnímu spojení „soudní zákaz dalšího porušování“ obsaženému v první větě téhož článku. S ohledem na cíl sledovaný předmětnou směrnicí, který spočívá v tom, aby členské státy zajistily zejména v informační společnosti účinnou ochranu duševního vlastnictví, pravomoc přiznaná v souladu s čl. 11 třetí větou uvedené směrnice vnitrostátním soudům jim musí umožnit nařídít takovému poskytovateli on-line služby, jako je poskytovatel, který zpřístupňuje uživatelům internetu on-line tržiště, aby přijal opatření, jež účinně přispívají nejen k ukončení porušování, ke kterému dochází prostřednictvím tohoto tržiště, ale také k předcházení dalším porušováním. Tento výklad je podpořen článkem 18 směrnice 2000/31, který od členských států vyžaduje zajištění toho, aby soudní prostředky dostupné ve vnitrostátním právu pro oblast služeb informační společnosti umožnily přijetí opatření „s cílem ukončit zjištěné porušování práva a předejít dalšímu poškození dotčených zájmů“. Konečně restriktivní výklad čl. 11 třetí věty Směrnice není v souladu s dvacátým čtvrtým bodem odůvodnění této směrnice, který stanoví, že v závislosti na konkrétním případě a odůvodňují-li to okolnosti, měla by opatření zahrnovat zakazující opatření k předcházení dalšímu porušování práv duševního vlastnictví.

28. Jakkoli z citovaného rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie vyplývá, že je nezbytné navrhované opatření poměřovat kritérii jako je přiměřenost, spravedlivost, nákladnost, skutečnost, zda opatření nevyžaduje po prostředníkovi vykonávání obecného a soustavného dohledu, nebo nevytváří překážky právem dovolenému obchodu, staví toto rozhodnutí rovněž na jisto, že se musí jednat o opatření zakazující. Směrnice tak umožňuje uložit prostředníkům zákaz vedoucí k tomu, aby bylo upuštěno od poskytování služby, jež je využívána třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví, a aby bylo zabráněno dalšímu takovému využívání této služby (srov. rovněž na základě obdobné unijní úpravy podle čl. 8 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci

určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. 6. 2021 ve spojených věcech Frank Peterson proti Google LLC, YouTube Inc., YouTube LLC, Google Germany GmbH a Elsevier Inc. proti Cyando AG, [C-682/18 a C-683/18](#)).

29. Česká republika přistoupila k provedení citovaného ustanovení unijního práva o soudních zákazech prostředníků v oblasti průmyslových práv shora popsáním způsobem, tedy tak, že zakotvila hmotné právo (deliktne závazkové povahy) vlastníků a majitelů průmyslových práv (popř. též dalších osob oprávněných tato práva vymáhat) vůči prostředníkům na zdržení se poskytování jejich prostředků či služeb v dotčeném rozsahu, tedy právo umožňující uplatnění tzv. zápůřčího (zdržovacího) nároku.

30. Zároveň ze shora uvedeného účelu a smyslu unijní úpravy, stejně jako z vymezení právního postavení prostředníků, jež nejsou osobami, které do průmyslových práv samy zasahují (neoprávněně je ohrožují či porušují), nýbrž jsou (pouhými) poskytovateli prostředků či služeb, které třetí osoby využívají k zasahování do těchto práv, plyne, že prostředníkům nevzniká (deliktne) závazek vyplývající z (jimi nevyvolaného) zásahu do těchto práv, nýbrž (pouze) závazek zdržet se poskytování jimi nabízených prostředků či služeb v dotčeném rozsahu. Tedy ani závazek zdržet se jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práv průmyslového vlastnictví ani závazek odstranit následky z toho vzniklé, jak by mohla naznačovat samotná dikce ustanovení § 4 odst. 3 ve spojení s § 4 odst. 1 zákona č. 221/2006 Sb., neboť sami prostředníci do žádných takových práv nezasahují ani žádné následky z toho vzniklé nevyvolávají.

31. Obecně pak právo domáhat se zdržení určitého jednání má preventivní povahu (aniž by zároveň musely být splněny předpoklady prevenční zakročovací povinnosti podle § 2900 o. z.) a jeho uplatněním se dotčená osoba brání proti tomu, aby se jednání, jímž jsou poškozena (popř. jiným zákonem vymezeným způsobem dotčena) její práva, opakovalo, nebo aby bylo pokračováno v takovém jednání, popř. odvrací hrozbu, že by k takovému jednání mohlo dojít. Uplatněním tohoto práva u soudu (v podobě tzv. zápůřčího nároku) se může žalobce domáhat, aby byla žalovanému uložena povinnost spočívající ve zdržení se určitého jednání (tj. povinnost omisivní povahy (srov. např. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 10. 3. 1939, sp. zn. [Rv I 662/38](#), uveřejněné pod č. 17256/1939 Sbírky rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských, či rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2013, sp. zn. [23 Cdo 3893/2010](#), a ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. [23 Cdo 2939/2011](#), a ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. [23 Cdo 2793/2020](#), uveřejněný pod číslem 61/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

32. Prostřednictvím tzv. zápůřčího nároku se proto nelze domáhat uložení konkrétního způsobu jednání žalovaného. Jeho smyslem je zabránit vzniku závadného stavu, tedy v případě prostředníků zabránit stavu využívání jejich prostředků či služeb třetími osobami k porušování průmyslových práv. Je potom na žalovaném, jakým konkrétním způsobem povinnosti zdržet se takového poskytování prostředků či služeb dostojí a jaká konkrétní opatření k tomu zvolí (srov. obdobně v poměrech věcných práv např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2002, sp. zn. [22 Cdo 2108/2000](#), nebo ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. [22 Cdo 2746/2012](#)).

33. Jinak řečeno, prostředníkovi může být podle § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb. uložena pouze taková povinnost, jež spočívá ve zdržení se samotného poskytování určitých jím

nabízených prostředků nebo služeb (a to podle okolností v úplném nebo částečném rozsahu), nikoli však taková povinnost, která v konečném důsledku představuje určení konkrétního způsobu, jakým se má prostředník takového poskytování (teprve) vyvarovat.

34. Proto spočívá-li služba prostředníka kupříkladu v možnosti ukládání a veřejného zpřístupňování datových souborů prostřednictvím jím provozovaného veřejně přístupného (online) datového uložení, jež je využívána uživateli této služby k neoprávněnému zpřístupňování předmětů práv duševního vlastnictví, může být takovému prostředníkovi uloženo, aby se takového veřejného zpřístupňování (v určitém rozsahu) zdržel (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. [23 Cdo 1840/2021](#)). Jaké konkrétní prostředky však ke splnění této povinnosti prostředník zvolí, je na jeho vůli a nelze mu jejich použití prostřednictvím tzv. zápůrčího nároku ukládat.

č. 10

35. V poměrech projednávané věci spočívá služba žalované, jež je dle žalobkyň využívána třetími osobami k porušování průmyslových práv žalobkyň, v podnájemním přenechání prostor či prodejních míst na tržnici. Proto se žalobkyně prostřednictvím tzv. zápůrčího nároku mohou vůči žalované případně domáhat uložení povinnosti zdržet se (zcela nebo v určitém závažném rozsahu) takového podnájemního přenechávání prodejních prostor či míst, nikoli však uložení určitého způsobu, jakým má žalovaná takového zdržení se dosáhnout (resp. jakým způsobem se má žalovaná poskytování služby takovým osobám vyvarovat).

36. Žalobkyněmi uplatněný nárok proto požadavek, aby se jednalo o opatření zakazující ve shora uvedeném smyslu, jakkoliv je tento jejich nárok svojí samotnou dikcí (zdánlivě) formulován jako tzv. zápůrčí nárok, nesplňuje. Žalobkyně totiž požadují, aby žalovaná v budoucnu uzavírala podnájemní smlouvy obsahující konkrétní, žalobkyněmi určené smluvní ujednání, se (všemi) subjekty, s nimiž bude žalovaná vstupovat do soukromoprávního (podnájemního) vztahu.

37. Žalobkyně proto navrhaným opatřením po žalované v konečném důsledku požadují, aby při poskytování své služby (nově) konala určitým konkrétním (žalobkyněmi určeným) způsobem, o němž jsou přesvědčeny, že povede k prevenci při potenciálním porušování jejich práv. Tedy, jinak řečeno, (teprve) má vést (jako konkrétní prostředek) ke splnění povinnosti žalované zdržet se poskytování její služby osobám využívajícím tuto službu k porušování práv žalobkyň.

38. Proto předmětný nárok žalobkyň není opodstatněn právem, jež by žalobkyním podle zákona č. 221/2006 Sb. vzniklo (resp. žalobkyně nemohou takový nárok podle tohoto zákona důvodně uplatňovat).

39. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by řízení bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyň podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 11

Věřitel jako remitent směnky je oprávněn přihlásit do insolvenčního řízení vedeného na majetek směnečného rukojmího pohledávku z blankosměnky jako pohledávku podmíněnou ve smyslu § 173 odst. 3 insolvenčního zákona.

Insolvenční řízení, Přihláška pohledávky, Blankosměnka [Směnka]

§ 173 odst. 1 a 3, § 183 odst. 3 IZ, § 10, § 30 odst. 1 a 2 zákona č. 191/1950 Sb., § 548 odst. 1 a 2 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sen. zn. [29 ICdo 32/2021](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.ICDO.32.2021.1

Č. 11

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 12. 2020, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 18. 9. 2020, Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „insolvenční soud“) zamítl žalobu, jíž se žalobce (Česká spořitelna, a. s.) domáhal vůči žalovanému (JUDr. Ing. P. F., jako insolvenčnímu správci dlužníka R. H.) určení, že žalobce má za dlužníkem v insolvenčním řízení vedeném u insolvenčního soudu pod označenou spisovou značkou peněžitou, nezajištěnou, nepodřízenou a podmíněnou pohledávku pod přihláškou č. P7 ve výši 1 533 040,58 Kč (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Společnost F. U. S. (dále jen „společnost F“) uzavřela s žalobcem smlouvu o bankovním obchodu, na jejímž základě měly společnosti F vznikat platební povinnosti vůči žalobci. Zároveň se v této smlouvě společnost F zavázala zajistit splnění dluhů z této smlouvy vzniklých (dále jen „zajištěné dluhy“) směnkou.

[2] Společnost F vystavila dne 16. 4. 2018 směnku vlastní s nevyplněnou částkou a nevyplněným datem splatnosti (dále jen „blankosměnka“). Blankosměnku jako směnečný rukojmí podepsal dlužník.

[3] Ve smlouvě o vyplňovacím právu směnečném č. S/0439593439/2 uzavřené mezi společnostmi F a žalobcem se smluvní strany dohodly, že žalobce je oprávněn vyplnit blankosměnku, nebude-li některý zajištěný dluh řádně a včas zaplacen, a v takovém případě doplní směnečnou sumu a datum splatnosti. Právo žalobce vyplnit blankosměnku a uplatnit práva ze směnky zaniká splněním zajištěných dluhů.

[4] Dluh společnosti F činil dle evidence žalobce k 17. 2. 2020 částku 1 553 040,58 Kč.

[5] Usnesením ze dne 17. 2. 2020 insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka, povolil řešení úpadku dlužníka oddlužením a insolvenčním správcem ustanovil žalovaného.

[6] Přihláškou pohledávky doručenou insolvenčnímu soudu dne 11. 3. 2020 (P7) uplatnil žalobce v insolvenčním řízení dlužníka nezajištěnou, nesplatnou pohledávku ve výši 1 553 040,58 Kč, jejímž titulem bylo směnečné rukojemství plynoucí z blankosměnky. Pohledávka byla přihlášena jako podmíněná s tím, že se stane nepodmíněnou vyplněním blankosměnky, kdy se stane úplnou a platnou, a to okamžikem vyplnění s účinky *ex tunc*.

[7] Při přezkumu pohledávek dne 7. 5. 2020 popřel žalovaný pohledávku žalobce co do pravosti z důvodu neexistence pohledávky, neboť nevyplněná blankosměnka není pohledávkou ani cenným papírem a nemůže být ani pohledávkou podmíněnou. O popření pohledávky žalovaný vyrozuměl žalobce dopisem doručeným dne 14. 5. 2020.

[8] Usnesením ze dne 1. 6. 2020 insolvenční soud mimo jiné schválil zprávu o přezkumu ze dne 7. 5. 2020.

3. Na tomto základě insolvenční soud nejprve konstatoval, že žaloba je včasná a žalobce je ve věci aktivně legitimován. Dále uvedl, že podpis avalisty na blankosměnce, která neobsahuje směnečnou sumu, nevede sám o sobě ke vzniku pohledávky žalobce jako směnečného věřitele vůči dlužníku jako avalistovi. Závazky výstavci směnky a avalistovi vzniknou vůči směnečnému věřiteli vyplněním chybějících náležitostí blankosměnky.

4. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

5. Odvolací soud – vycházejí z § 173 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a z čl. I § 75, § 10 a § 30 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“) – uvedl, že v právní teorii a praxi není sporu o tom, že tzv. blankosměnka je listinou, která je zárodkem budoucí směnky, jež je záměrně vystavena v neúplné podobě, a to proto, aby se po pozdějším doplnění jinou osobou, odlišnou od výstavce, stala směnkou skutečnou, úplnou, a to na základě vyplňovacího prohlášení, jímž je tato osoba zmocněna k jejímu vyplnění. Protože blankosměnka není směnkou, nemůže být ani zdrojem práv a povinností účastníků, a teprve po svém vyplnění se stane skutečnou směnkou.

6. Cituje dále rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [31 Cdo 4087/2013](#), uveřejněný pod číslem 103/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 103/2016“), a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. [29 Cdo 4432/2017](#), odvolací soud uvedl, že dlužník podepsal blankosměnku „*per aval*“, čímž se zaručil za její zaplacení s výminkou jejího doplnění a přeměny na směnku. Směnka nebyla vyplněna, ani v souladu s vyplňovacím prohlášením být vyplněna nemohla. Nejde tudíž o řádnou směnku, ale pouze o blankosměnku, jež není řádnou

pohledávkou (pohledávka dosud nevznikla), proto nemohla být uplatněna v insolvenčním řízení ani jako pohledávka podmíněná.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jež má za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963, občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), pro řešení otázky dovolacím soudem dosud neřešené, uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř., tj. nesprávné právní posouzení věci, a navrhuje, aby Nejvyšší soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že se určuje existence žalobcovy peněžité, nezajištěné, nepodřízené a podmíněné pohledávky za dlužníkem, nebo aby rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

8. Za dovolacím soudem neřešenou považuje dovolatel otázku, zda může věřitel jako remitent směnky přihlásit do insolvenčního řízení vedeného na majetek směnečného rukojmího pohledávku z blankosměnky, která nebyla do dne přihlášení věřitelovy pohledávky do insolvenčního řízení vyplněna, a to jako pohledávku podmíněnou.

9. Odkazuje na [R 103/2016](#), dovolatel tvrdí, že směnka vzniká *ex tunc* se všemi důsledky; povinnost plnit stíhá avalistu zpětně k datu vystavení, nikoli dle data splatnosti směnky. Jelikož blankosměnka zatím nebyla vyplněna a k jejímu vyplnění dojde pouze v případě, kdy avalát poruší smluvně ujednanou povinnost, lze konstatovat, že pohledávka za směnečným rukojmím je vázána na podmínku porušení povinností z úvěrové smlouvy, přičemž následně se na směnku bude hledět, jako by vznikla již před zahájením insolvenčního řízení. Vznik pohledávky je tak vázán na naplnění odkládací podmínky, přičemž s přihlašованиеm podmíněných pohledávek insolvenční zákon výslovně počítá.

10. Směnečnou pohledávku za avalem srovnává dovolatel s pohledávkou ručitele za dlužníkem, jejíž uplatňování upravuje § 183 odst. 3 insolvenčního zákona. Podle citovaného ustanovení si ručitel může v případě, kdy je vůči osobě, za níž se zaručil, zahájeno insolvenční řízení, přihlásit pohledávku do tohoto řízení jako pohledávku podmíněnou. Pohledávka se stane nepodmíněnou v případě, kdy hlavní dlužník vůči věřiteli svou povinnost nesplní a ručitel za něj tuto pohledávku uhradí. V době přihlášení pohledávky však tato pohledávka, obdobně jako pohledávka remitenta za avalem, neexistuje a není ani jisté, zda existovat bude. Pokud by taková jistota existovala, pak by již nešlo o pohledávky podmíněné. Podstatou podmíněné pohledávky je totiž právě to, že pohledávka v době přihlášení do insolvenčního řízení neexistuje a její vznik je fakultativní.

11. Ve vztahu k otázce předkládané Nejvyššímu soudu k zodpovězení je pak citované ustanovení nutné interpretovat za použití logického výkladu *a minori ad maius*. Ručitel si může přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení, aniž disponuje existující pohledávkou a aniž ví, zda takovou pohledávkou v budoucnu disponovat bude. Navíc je ručitel svou pohledávkou závislý na pohledávce věřitele vůči hlavnímu dlužníkovi. Směnečné rukojemství se oproti běžnému ručení vyznačuje výraznými odlišnostmi směřujícími k tíži směnečného rukojmí a ku prospěchu remitenta, proto musí dle dovolatele docházet k jeho nadřazení nad obecné ručení co do závaznosti a práv věřitele. Přihlášení podmíněné pohledávky za směnečným rukojmím z blankosměnky, která je „zárodkem“ směnky úplné, je tak zcela po právu, jinak by

docházelo k oslabování institutu směnečného rukojemství pod institut obecného ručení. Jinými slovy, pokud lze přihlásit podmíněnou pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek hlavního dlužníka jeho ručitelem, musí být umožněno remitentovi přihlásit podmíněnou pohledávku z nevyplněné blankosměnky do insolvenčního řízení vedeného na majetek směnečného rukojemce. Opačný názor považuje dovolatel za protiústavní porušení základních práv a svobod podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod, jež povede k nemožnosti uspokojit pohledávku z blankosměnky, jež byla vystavena před zahájením insolvenčního řízení, a to vzhledem k tomu, že pohledávka vzniká *ex tunc* a vztahovalo by se tak na ni v rámci oddlužení osvobození.

III.

Přípustnost dovolání

č. 11

12. Dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení otázky dovolatelem předložené, v praxi dovolacího soudu dosud neřešené, tedy otázky, zda lze do insolvenčního řízení vedeného na majetek směnečného rukojemce přihlásit podmíněnou pohledávku v případě, že avalovaná směnka dosud nebyla vyplněna, tj. jde-li o blankosměnku.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích otázek vymezených dovoláním – zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

14. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

15. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nemohl být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

16. Pro další úvahy Nejvyššího soudu je podstatná následující právní úprava:

Podle čl. I. § 10 směnečného zákona nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

Podle čl. I. § 30 směnečného zákona zaplacení směnky může být pro celý směnečný peníz nebo pro jeho část zaručeno směnečným rukojemstvím (odstavec 1). Tuto záruku může dát třetí osoba nebo i ten, kdo se už na směnku podepsal (odstavec 2).

Podle § 173 insolvenčního zákona věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují (část odstavce 1). Přihlásit lze i pohledávku nesplatnou nebo pohledávku vázanou na podmínku. Pohledávky věřitelů vázané na splnění

rozvazovací podmínky se považují v insolvenčním řízení za nepodmíněné, dokud rozvazovací podmínka není splněna. Na pohledávky věřitelů vázané na splnění odkládací podmínky nemá zahájení insolvenčního řízení vliv (odstavec 3).

Podle § 548 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), lze vznik, změnu nebo zánik práv vázat na splnění podmínky. Je-li zánik práva nebo povinnosti vázán na nemožnou podmínku, nepřihlíží se k ní (odstavec 1). Podmínka je odkládací, závisí-li na jejím splnění, zda právní následky jednání nastanou. Podmínka je rozvazovací, závisí-li na jejím splnění, zda právní následky již nastalé pominou (odstavec 2). Neplyne-li z právního jednání nebo jeho povahy něco jiného, má se za to, že podmínka je odkládací (odstavec 3).

17. Ve výše uvedené podobě platila označená ustanovení v době vystavení směnky a dosud nedoznala změn.

18. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu při výkladu čl. I. § 10 směnečného zákona je ustálena v závěrech, podle kterých:

č. 11

[1] Směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku. I když se vystavení směnky zpravidla opírá o určitý důvod (kauzu), vzniká ze směnky specifický (směnečný) právní vztah, jehož abstraktní charakter tkví v tom, že právní důvod (kauza) není pro jeho existenci významný a ze směnky nevyplývá. Směnečný závazek je přitom zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl původem jeho vzniku. Okolnost, že podle dohody účastníků je účelem směnky zajistit splnění určitého závazku, se pak projeví v okruhu tzv. kauzálních námitek, jimiž se dlužník ze zajišťovací směnky může bránit povinnosti ze směnky plnit (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1839/2000](#), a ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. [29 Odo 1141/2006](#), uveřejněné pod čísly 59/2004 a 77/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[2] Ustanovení čl. I. § 10 směnečného zákona blankosměnku nedefinuje, připouští však, aby byla vydána směnka, která je při vystavení neúplná a má být později vyplněna, jak bylo ujednáno. Pro ujednání o doplnění blankosměnky zákon nepředepisuje žádné formální náležitosti a nestanoví ani, které náležitosti směnky mohou být později doplněny nebo které naopak doplněny být nemohou. Blankosměnka se stává směnkou až po doplnění chybějících náležitostí. Účinky přeměny blankosměnky ve směnku řádně vyplněnou pak nastávají *ex tunc*, *ex tunc* tedy vznikne i závazek avalisty, který se na blankosměnku podepsal. K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. [29 Odo 483/2002](#) a [R 103/2016](#).

[3] Vyplňovací právo (jež opravňuje majitele listiny doplnit do blankosměnky chybějící náležitosti a dovršit tak přeměnu pouhého zárodku směnky na směnku úplnou) vzniká dohodou (smlouvou), uzavřenou mezi osobou podepsanou na blankosměnce a osobou, které byla blankosměnka vydána (tj. majitelem listiny). Tímto ujednáním je vymezen obsah vyplňovacího práva (tj. určeno, kdy a jakým způsobem může jeho nositel chybějící údaje do blankosměnky doplnit). Dohoda nemusí mít písemnou formu

(postačí, je-li uzavřena ústně, případně jen konkludentně) a její obsah může být zachycen i jen v jednostranném prohlášení, které pak slouží jako doklad o udělení vyplňovacího práva (k tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2605/2007](#), uveřejněného pod číslem 19/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „R 19/2010“, a [R 103/2016](#)).

[4] Je-li na blankosměnce podepsán (vedle výstavce směny, popř. jiných směnečných dlužníků) také směnečný rukojmí, je nezbytné (má-li být směnečný rukojmí vázán později doplněným textem směny, viz čl. I. § 69 směnečného zákona), aby i s ním sjednal majitel listiny vyplňovací právo (srov. shodně důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2012, sp. zn. [29 Cdo 4204/2010](#)). Ani pro takovou dohodu není zákonem stanovena písemná forma (postačující proto bude i zde smlouva uzavřená ústně či jen konkludentně). K tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. [29 Cdo 3727/2007](#), uveřejněného pod číslem 39/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. [29 Cdo 4061/2007](#), a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. [29 Cdo 1591/2014](#).

[5] Podepíše-li blankosměnku směnečný rukojmí, přebírá garanci za zaplacení směny s výminkou, že listina bude podle ujednání o vyplnění doplněna a tím přeměněna na skutečnou směnku, a ta následně nezaplacena. Pro posouzení, zda a kdy k této přeměně dojde, není podstatné, zda se doplnění událo v souladu s ujednáním o vyplnění či nikoli. Doplněním listiny na formálně platnou směnku, stávají se se zpětnou účinností (*ex tunc*) podpisy rukojmích na listině podpisy na směnce, a tedy je nutno na listinu i na účinnost podpisů všech dlužníků, avalisty z toho nevyjímajíce, pohlížet tak, jako by daná listina byla bývala již od počátku, tedy od data uvedeného na listině jako den jejího vystavení, vydána v plné podobě. Sama okolnost, kdy k vyplnění blankosměnky došlo, však pro tuto zpětnou účinnost vyplnění blankosměnky a její přeměny na směnku úplnou významná nijak není. Proto čl. I. § 10 směnečného zákona hovoří o směnkách vydaných původně jako nevyplněné, protože kdyby nebylo tohoto zpětného účinku, nebylo by možné před vyplněním označit takovou listinu za směnku vůbec. Nebylo-li by tohoto zpětného účinku, neměly by blankosměnky vůbec smysl, protože by osoby, které podepsaly listinu před vyplněním, nemohly být vůbec směnečnými dlužníky. Smysl by pak postrádalo také rukojemské prohlášení na blankosměnce. Srov. např. důvody [R 103/2016](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. [29 Cdo 1143/2019](#), přičemž Nejvyšší soud potud vycházel z názorů právní teorie (viz Kovařík, Z. Úskalí směnečného rukojemství. I. část. Bulletin advokacie 11-12/2002).

19. Ve výkladu § 173 odst. 3 insolvenčního zákona je pak judikatura Nejvyššího soudu ustálena následovně:

[1] Úprava obsažená v § 173 odst. 3 insolvenčního zákona, jež dovoluje přihlásit do insolvenčního řízení i pohledávku vázanou na podmínku, předjímá typové uplatnění těchto pohledávek, jejichž vznik podmínili účastníci závazkového právního vztahu (zpravidla účastníci smlouvy) tím, že nastane skutečnost, která je jim v době, kdy činí právní úkon (od 1. 1. 2014 právní jednání), neznámá a je pro ně nejistá,

tedy pohledávek zpravidla vázaných na splnění odkládací podmínky (srov. § 36 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a pro dobu od 1. 1. 2014 § 548 a § 549 o. z.). Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. [29 ICdo 62/2014](#), uveřejněný pod číslem 85/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 85/2015“).

[2] K tomu Nejvyšší soud v [R 85/2015](#) dodal, že věřitelem uplatňovaný nárok může být též konstruován jako pohledávka vázaná na splnění odkládací podmínky zákonem. Viz též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2015, sen. zn. [29 NSČR 49/2013](#), uveřejněného pod číslem 11/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2022, sen. zn. [29 ICdo 132/2021](#).

20. K otázce nezbytnosti existence přihlašovaných pohledávek do insolvenčního řízení se Nejvyšší soud vyjádřil zejména ve svém usnesení ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. [29 NSČR 16/2011](#), uveřejněném pod číslem 54/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v jehož odůvodnění vysvětlil, že pro pohledávky, které věřitelé uplatňují vůči dlužníku podáním přihlášky, platí, že musí existovat (být dosud nejsou splatné nebo jsou vázány na podmínku, k jejímuž splnění může dojít později) zpravidla ke dni rozhodnutí o úpadku, nejpozději však (není-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o prohlášení konkursu) ke dni přihlášení provedeného v propadné lhůtě vymezené rozhodnutím o úpadku.

21. V první řadě je třeba zdůraznit, že případná směnečná pohledávka může s ohledem na její abstraktní charakter vzniknout i doplněním blankosměnky v rozporu s ujednáními o vyplnění (srov. rozsudky Nejvyššího soudu, sp. zn. [29 Cdo 1143/2019](#), [25 Cdo 1839/2000](#) a [29 Odo 1141/2006](#)). Za podmínku ve smyslu § 173 odst. 3 insolvenčního zákona tedy nelze považovat skutečnost, že osoba podepsaná na blankosměnce jako směnečný dlužník poruší svůj blankosměnkou zajištěný závazek a určitá osoba dle dohody o vyplňovacím právu (vyplňovacího prohlášení) nabyde oprávnění k doplnění blankosměnky. Nejvyšší soud tak nesdílí názor dovolatele, podle něhož je vznik pohledávky vázán na splnění odkládací podmínky spočívající v porušení úvěrové smlouvy (přestože jde o směnku zajišťovací).

22. Otázkou, kterou je nutno zodpovědět, však zůstává, zda lze samotnou budoucí kompletaci směnky s účinky ke dni označenému v blankosměnce jako den vystavení považovat za podmínku ve smyslu § 173 odst. 3 insolvenčního zákona. Kladné odpovědi podle Nejvyššího soudu koresponduje judikatura k výkladu čl. I. § 10 směnečného zákona, jak je shrnuta v odstavci 18. Blankosměnka se stává směnkou vyplněním chybějících náležitostí s účinky *ex tunc*. Ke vzniku směnečné pohledávky tak dochází zpětně vyplněním blankosměnky, a to včetně nároků vzniklých vůči směnečnému rukojmímu. Podepíše-li blankosměnku směnečný rukojmí, nezaručuje se za zaplacení směnky bez dalšího, ale s výminkou (s podmínkou), že směnka bude dle dohody vyplněna. Jeho směnečný závazek je tedy podmíněn řádným vyplněním směnky (a rovněž tím, že směnka nebude zaplacená).

23. K tomu lze v rámci teleologického výkladu dané právní normy dodat, že dovolatel správně upozorňuje na důsledky opačného výkladu (k němuž dospěl odvolací soud). Kdyby nebylo možné pohledávku z blankosměnky přihlásit do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (avala z blankosměnky) ani jako pohledávku podmíněnou, neměla by osoba oprávněná z blankosměnky po úspěšném oddlužení dlužníka žádnou možnost domoci se vůči němu svého nároku ze směnky, neboť na následně doplněnou směnku by se pro zpětný účinek

jejího vzniku vztahovalo osvobození dle § 414 insolvenčního zákona. Šlo by tak o neodůvodněný zásah do ústavně zaručeného vlastnického práva věřitele, který si zákonem aprobovaným způsobem sjednal možnost získat směnečnou pohledávku a fakticky by neměl ani při vynaložení nejvyšší míry obezřetnosti možnost domoci se dohodnutého plnění. V tomto ohledu lze odkázat na nálezný Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. [I. ÚS 760/18](#), kde se Ústavní soud zabývá ochranou vlastnického práva ve vztahu k možnosti přihlášení pohledávky z bankovní záruky zajištěné zástavním právem.

24. Nejvyšší soud proto uzavírá, že majitel blankosměnky může přihlásit svou pohledávku za dlužníkem, který je na blankosměnce podepsán jako směnečný rukojmí, do insolvenčního řízení dlužníka jako pohledávku vázanou na podmínku, že bude blankosměnka doplněna o chybějící náležitosti, a stane se tak (s účinky *ex tunc*) směnkou úplnou.

č. 11

25. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí není v řešení dovoláním zpochybněná otázka správné, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu (včetně závislého výroku o nákladech řízení) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

26. Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první za středníkem a § 226 odst. 1 o. s. ř.).

č. 12

Procesní úkon, jímž dlužník v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal zpět svůj předchozí insolvenční návrh a na jehož základě insolvenční soud zastavil insolvenční řízení podle § 130 odst. 1 insolvenčního zákona, není zpětvzetím návrhu na povolení oddlužení; použití ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona je v takovém případě vyloučeno. To platí i tehdy, jestliže dlužník spojil s předchozím insolvenčním návrhem i návrh na povolení oddlužení.

Oddlužení (povolení, schválení), Nepoctivý záměr

§ 130 odst. 1 IZ, § 395 odst. 1 písm. a) IZ, § 395 odst. 2 a 5 IZ

č. 12

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sen. zn. [29 NSČR 79/2020](#), ECLI:CZ:NS:2021:29.NSCR.79.2020.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 6. 2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 12. 3. 2020, rozhodl Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) o insolvenčním návrhu dlužníka M. F. tak, že (mimo jiné):

[1] Zjistil úpadek dlužníka (bod I. výroku).

[2] Zamítl dlužníkův návrh na povolení oddlužení (bod II. výroku).

[3] Prohlásil konkurs na majetek dlužníka, s tím, že konkurs bude projednáván jako nepatrný (body III. a IV. výroku).

[4] Insolvenčním správcem dlužníka ustanovil Ing. R. S. (bod V. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Insolvenční návrh dlužníka spojený s návrhem na povolení oddlužení (podaný 4. 12. 2019) je v pořadí osmý. Insolvenční návrh podal dlužník u místně nepřislušného soudu (Městského soudu v Praze), stejně jako první čtyři insolvenční návrhy (první insolvenční návrh podal dne 19. 3. 2018). Pátý insolvenční návrh, který opět podal u místně nepřislušného soudu (9. 10. 2019), vzal dlužník následně zpět. Šestý insolvenční návrh podal dlužník dne 15. 10. 2019 u místně příslušného soudu, aniž doložil plnou moc udělenou jeho sepisovateli; proto insolvenční soud k tomuto insolvenčnímu návrhu nepřihlížel. V mezidobí (dne 24. 10. 2019) podal dlužník

u insolvenčního soudu v pořadí sedmý insolvenční návrh; řízení o tomto insolvenčním návrhu insolvenční soud zastavil pro překážku věci zahájené.

[2] Dlužník má dlouhodobě splatné závazky (dluhy) vůči dvanácti věřitelům v celkové výši 535.205 Kč, vymáhané v exekučních řízeních.

[3] Dlužník je vlastníkem několika nemovitostí (v rozhodnutí označených), na nichž váznou exekutorská zástavní práva a exekuční příkazy k prodeji nemovitostí.

[4] Očekávaný měsíční příjem dlužníka (dle smlouvy uzavřené se společností F. G.) činí 36.000 Kč.

[5] Deklarovaný roční příjem z pronájmu nemovitostí ve výši 216.000 Kč dlužník nedoložil.

č. 12

3. Na tomto základě insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 3, § 136 odst. 1, § 132 odst. 1, § 395 odst. 5 a § 396 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k následujícím závěrům:

4. Ze skutečností uvedených v insolvenčním návrhu a k němu přiložených listin vyplývá, že dlužník je v úpadku, když má více věřitelů, jejichž vykonatelné pohledávky jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto své závazky (dluhy) není schopen plnit po dobu delší 3 měsíců.

5. Ke dni podání posledního insolvenčního návrhu dosud neuplynula tříměsíční lhůta určená ustanovením § 395 odst. 5 insolvenčního zákona, takže je namístě aplikovat ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona a zamítnout návrh na povolení oddlužení, když charakter závazků (dluhů) dlužníka (jde zejména o pokuty za jízdu bez platného cestovního dokladu, dluh na nehrazeném pojistném či službách telefonního operátora či advokáta), ani neustálé vršení stejných chyb při podávání insolvenčních návrhů, nepatří k ospravedlnitelným důvodům, pro které by bylo možno aplikovat výjimku uvedenou v ustanovení § 395 odst. 6 insolvenčního zákona. Vzhledem k tomu, že jde o již osmý insolvenční návrh dlužníka, lze naopak mít za to, že účelem této řady vadných insolvenčních návrhů bylo zneužití institutu zahájení insolvenčního řízení zejména ve vztahu k exekučnímu řízení (z obsahu spisu vyplývá, že výše uvedený majetek je předmětem takovýchto řízení) [srov. § 395 odst. 2 insolvenčního zákona].

6. Není na místě insolvenční řízení zastavit (§ 396 insolvenčního zákona), když dlužník je sice v úpadku ve formě platební neschopnosti, ale jeho majetek (podle seznamu majetku) převyšuje souhrn shora uvedených závazků (dluhů), takže lze předpokládat, že pohledávky jeho věřitelů mohly být uspokojeny v plné výši. Proto insolvenční soud prohlásil konkurs na majetek dlužníka; vzhledem ke splnění podmínek uvedených v ustanovení § 314 insolvenčního zákona bude konkurs projednán jako nepatrný.

7. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 5. 6. 2020, potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech II. a III. výroku.

8. Odvolací soud – maje za správný skutkový stav věci, z něž vyšel insolvenční soud a vycházejí z ustanovení § 395 a § 398 odst. 1 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

9. Insolvenční soud správně uzavřel, že dlužník podal návrh na povolení oddlužení ve lhůtě kratší tři měsíců ode dne, kdy vzal zpět svůj předchozí návrh na povolení oddlužení, čímž je dán důvod pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (§ 395 odst. 5 insolvenčního zákona).

10. Rovněž závěr insolvenčního soudu, že nejsou dány důvody zvláštního zřetele hodné (§ 395 odst. 6 insolvenčního zákona), je správný; v řízení totiž vyšly najevo skutečnosti nasvědčující tomu, že při opakovaném podávání insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení sledoval dlužník nepoctivý záměr směřující k tomu, aby zamezil provedení exekucí vedených na jeho nemovitý majetek. Podával insolvenční návrhy k „věcně“ (správně „místně“) nepřislušnému soudu a u vědomí této skutečnosti podával odvolání proti usnesením o místní nepřislušnosti soudu, čímž tato řízení vědomě prodlužoval k újmě věřitelů. Jeho dluhy pak nepředstavují ospravedlnitelné závazky vůči věřitelům a vzhledem k jejich struktuře nelze uvažovat o jakémkoli nepoměru týkajícím se výše dluhu.

11. Vzhledem k předcházejícím sedmi návrhům na povolení oddlužení, podaným v letech 2018 a 2019, jsou dány i důvody zamítnutí návrhu na povolení oddlužení uvedené v § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona. Proto je bezvýznamná odvolací argumentace dlužníka poukazující na pandemii koronaviru SARS-CoV-2, na dlužníkovy dlouhodobé zdravotní problémy, na částky uhrazené v rámci exekucí nebo na neznalost práva dlužníkem. Věcně správný je vzhledem k ustanovení § 396 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona i výrok o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, jenž není nemajetný.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, uváděje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod dle § 241a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)], a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

13. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel namítá, že při rozhodování o způsobu řešení úpadku dlužníka by měla být prioritní ochrana obydlí dlužníka (ochrana bydlení a možnost jeho zachování).

14. Probíhající pandemii koronaviru SARS-CoV-2 a své dlouhodobé zdravotní problémy (hypertenze, diabetes) má dovolatel za důvody zvláštního zřetele hodné, s tím, že současně není vhodné vystavovat jej výraznému zhoršení zdravotního stavu v důsledku ztráty bydlení (šlo by o nemorální jednání vybočující ze zásady přiměřenosti).

15. V obecné rovině má dovolatel za to, že preferovaným řešením jeho „pohledávek“ (správně „dluhů“) by mělo být splácení v oddlužení, když za konkursu by zřejmě došlo k prodeji nemovitostí, jež obývá. To, že jeho dřívější advokát podal „návrh na insolvenční“ nesprávně, nelze přičítat k tíži dovolatele coby osoby práva neznalé, jednající v dobré víře.

III.

Přípustnost dovolání

16. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

17. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním otevřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

19. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

20. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

§ 2

Vymezení některých základních pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

(...)

c/ insolvenčním návrhem u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení,

(...)

§ 106

(4) Dlužník, který hodlá řešit svůj úpadek nebo hrozící úpadek oddlužením, musí s insolvenčním návrhem spojit i návrh na povolení oddlužení. S insolvenčním návrhem je rovněž možné spojit návrh na povolení reorganizace. V těchto případech musí insolvenční návrh obsahovat i náležitosti předepsané pro tyto návrhy a musí k němu být přiloženy další pro ně požadované přílohy.

(...)

§ 129

(4) Insolvenční navrhovatel může vzít insolvenční návrh zpět až do vydání rozhodnutí o úpadku nebo do právní moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu.

(...)

§ 130

(1) Je-li insolvenční návrh vzat zpět, insolvenční soud řízení zastaví. Je-li insolvenční návrh vzat zpět až poté, co o něm insolvenční soud rozhodl jinak než vydáním rozhodnutí o úpadku, avšak rozhodnutí není dosud v právní moci, insolvenční soud rozhodne též o zrušení rozhodnutí.

(2) Je-li insolvenčních navrhovatelů více a insolvenční návrh vezme zpět jen některý z nich, insolvenční soud řízení zastaví jen ve vztahu k navrhovateli, který vzal návrh zpět.

(3) Byl-li insolvenční návrh vzat zpět až po vydání rozhodnutí o úpadku nebo poté, co jiné rozhodnutí o insolvenčním návrhu již nabylo právní moci, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí insolvenčního návrhu není účinné.

(...)

§ 394

(1) Návrh na povolení oddlužení může dlužník vzít zpět, dokud insolvenční soud nerozhodne o schválení oddlužení.

(2) Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, které se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Bylo-li uplatněno právo na odměnu podle § 390a odst. 5, insolvenční soud současně dlužníkovi uloží povinnost uhradit osobě podle § 390a odst. 1 písm. a/ odměnu za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu podle § 390a odst. 3; na její úhradu lze využít zálohu podle § 108 odst. 2. Odvolání proti rozhodnutí podle věty první a druhé není přípustné.

(3) Vzal-li dlužník návrh na povolení oddlužení zpět, nemůže jej podat znovu.

(4) Byl-li návrh na povolení oddlužení vzat zpět až poté, co bylo rozhodnuto o schválení oddlužení, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí není účinné; toto rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

§ 395

(1) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat,

a/ že jím je sledován nepoctivý záměr, nebo

b/ že dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 168 odst. 2 písm. a/, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále ani pohledávky podle § 169 odst. 1 písm. e/ a § 390a odst. 5.

č. 12

(2) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

(3) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 10 letech před podáním insolvenčního návrhu bylo dlužníku pravomocným rozhodnutím přiznáno osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny.

(4) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 5 letech před podáním insolvenčního návrhu byl návrh dlužníka na povolení oddlužení pravomocně zamítnut z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr, nebo jestliže z téhož důvodu nebylo oddlužení schváleno nebo bylo schválené oddlužení zrušeno.

(5) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal dlužník svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět.

(6) Postup podle odstavců 3 až 6 se nepoužije, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, zejména závázal-li se dlužník z ospravedlnitelného důvodu nebo existuje-li výrazný nepoměr mezi výší dluhu a poskytnutého plnění.

(7) Proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení může podat odvolání pouze dlužník.

21. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platí citovaná ustanovení od 1. 6. 2019 a později nedoznala změn. V daném právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

1) K použití § 395 odst. 5 insolvenčního zákona.

22. Ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona se nachází v insolvenčním zákoně s účinností od 1. 6. 2019 (po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 31/2019 Sb.). Ve vládním návrhu pozdějšího zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb.,

o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 8. volebním období (2017-2021) jako tisk č. 71, se předmětné pravidlo nacházelo v nezměněné podobě v § 395 odst. 6. Zvláštní část důvodové zprávy k tomuto návrhu zákona [K bodům 12 až 15 (ustanovení § 395 a § 397 odst. 2)] k tomu ozřejmuje, že má jít o jednu z podmínek, jež mají omezit přípustnost oddlužení v případech, ve kterých je spatřováno potenciální zneužití, což má platit právě i tehdy, „jestliže dlužník v období bezprostředně předcházejícím podání návrhu na povolení oddlužení vzal jiný svůj návrh na povolení oddlužení zpět“. Tamtéž se uvádí, že: „Posledně jmenované opatření, vyjadřující požadavek na jistou stálost vůle dlužníka směřující k dispozitivnímu procesnímu úkonu – podání návrhu na povolení oddlužení – dopadá rovněž na případy zneužití účinků zahájení insolvenčního řízení ze strany některých dlužníků, jejichž majetek má být v exekučním řízení prodán ve veřejné dražbě“.

23. Již na tomto místě pak Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. [Pl. ÚS-st.-1/96](#), uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým.

24. Z insolvenčního zákona ani z terminologicky konzistentní důvodové zprávy k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 31/2019 Sb. neplyne, že by „sankce svého druhu“ (což je záměr, který se zřetelně podává z důvodové zprávy) spočívající v zamítnutí dlužníkovra návrhu na povolení oddlužení proto, že „v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal dlužník zpět svůj předchozí návrh na povolení oddlužení“ (§ 395 odst. 5 insolvenčního zákona), byla spojena se zpětvzetím „návrhu na povolení oddlužení“ pouhým omylem zákonodárce. Pojem „návrh na povolení oddlužení“, respektive slovní spojení „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“, též nevyvolává žádné pochybnosti co do své jasnosti

a srozumitelnosti, což platí tím více, že ustanovení § 394 insolvenčního zákona se podrobně zabývá právě dispozitivním úkonem dlužníka spočívajícím ve zpětvzetí „návrhu na povolení oddlužení“.

25. Samotný návrh na povolení oddlužení není ani při dodržení všech požadavků kladených insolvenčním zákonem na jeho obsah podáním způsobilým zahájit insolvenční řízení; tím je pouze obsahově řádný a náležitě podepsaný insolvenční návrh [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sen. zn. [29 NSČR 1/2008](#), uveřejněné pod číslem 88/2010 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 88/2010“), které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu, § 2 písm. c/ insolvenčního zákona]. Pro ty případy, kdy insolvenční soud odmítne insolvenční návrh, pak platí, že ani usnesení, jímž insolvenční soud odmítá dlužnický insolvenční návrh dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, není usnesením o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, bez zřetele k tomu, že dlužník takový návrh (návrh na povolení oddlužení) podal spolu s insolvenčním návrhem ([R 88/2010](#)). Odmítne-li insolvenční soud dlužnický insolvenční návrh, s nímž je spojen návrh na povolení oddlužení, nebo odmítne-li insolvenční soud insolvenční návrh manželů (dlužníků), s nímž je spojen společný návrh manželů na povolení oddlužení, insolvenční řízení tím končí. Postup, jímž insolvenční soud společně s rozhodnutím o odmítnutí insolvenčního návrhu (nebo později) odmítne i návrh (společný návrh manželů) na povolení oddlužení (s insolvenčním návrhem spojený), je procesně vadný (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. [29 Cdo 3107/2015](#)).

26. Text insolvenčního zákona ani výše citovaná ustálená judikatura Nejvyššího soudu (formulovaná se značným předstihem před přijetím zákona č. 31/2019 Sb.) tedy nedovoluje (neospravedlňuje) záměnu pojmů „insolvenční návrh“ a „návrh na povolení oddlužení“; stejně tak nelze zaměňovat pojem „zpětvzetí insolvenčního návrhu“ s pojmem „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“, a pojmy „zastavení insolvenčního řízení“ nebo „zastavení řízení o insolvenčním návrhu“ s pojmem „zastavení řízení o návrhu na povolení oddlužení“. Slovní spojení „návrh na povolení oddlužení“ nemá stejný ani obdobný význam jako pojem „insolvenční návrh“ a sankční ustanovení (jímž nepochybně je i ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona) nemá být používáno (sankce ukládána či realizována) nad rámec případů, s nimiž se sankce pojí. Ostatně, dle § 394 odst. 2 insolvenčního zákona předpokládá, že o účinném zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení (společného návrhu manželů na povolení oddlužení) rozhodne insolvenční soud tak, že je „vezme na vědomí“. Oproti tomu o účinném zpětvzetí insolvenčního návrhu (k časovým mezím účinnosti tohoto dispozitivního úkonu srov. § 129 odst. 1 a § 130 odst. 3 insolvenčního zákona) rozhoduje insolvenční soud tak, že insolvenční řízení zastaví (§ 130 odst. 1 insolvenčního zákona), nebo (je-li insolvenčních navrhovatelů více) tak, že zastaví insolvenční řízení ve vztahu k insolvenčnímu navrhovateli, který vzal návrh zpět (§ 130 odst. 2 insolvenčního zákona). Výše označené pojmy nelze směřovat také proto, že insolvenčními navrhovateli mohou být [nejde-li o insolvenční návrh pro (jen) hrozící úpadek dlužníka] i věřitelé dlužníka (§ 97 odst. 7 insolvenčního zákona), kdežto osobou legitimovanou k podání návrhu na povolení oddlužení je pouze dlužník (§ 389 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona), a to i v případě, že insolvenční návrh podala jiná osoba (věřitel) [§ 390 odst. 1 insolvenčního zákona], která (logicky) může vzít zpět insolvenční návrh, leč nikoli návrh na povolení oddlužení.

27. V poměrech dané věci soudy založily svá rozhodnutí na způsobech vyřízení předchozích insolvenčních návrhů dlužníka, tedy na tom, že (jak patrně z insolvenčním rejstříku):

[1] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 16. 3. 2018, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 19. 3. 2018, odmítl insolvenční soud (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 7. 6. 2018, které ve spojení s usnesením insolvenčního soudu ze dne 7. 8. 2018, (o odmítnutí odvolání dlužníka pro opožděnost), a potvrzujícím usnesením odvolacího soudu ze dne 18. 10. 2018, nabylo právní moci dne 19. 10. 2018.

[2] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 20. 12. 2018, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 21. 12. 2018, odmítl insolvenční soud (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 15. 3. 2019, které ve spojení s potvrzujícím usnesením odvolacího soudu ze dne 25. 4. 2019, nabylo právní moci dne 29. 4. 2019.

[3] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 20. 5. 2019, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 20. 5. 2019, odmítl Městský soud v Praze (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 21. 5. 2019, které ve spojení s potvrzujícím usnesením odvolacího soudu ze dne 27. 6. 2019, nabylo právní moci dne 27. 6. 2019.

[4] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 17. 9. 2019, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 17. 9. 2019, odmítl Městský soud v Praze (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 19. 9. 2019, které nabylo právní moci dne 8. 10. 2019.

[5] Insolvenční návrh ze dne 20. 5. 2019, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý Městskému soudu v Praze dne 8. 10. 2019 a tam vedený pod označenou spisovou značkou vzal dlužník (zastoupený advokátem) zpět podáním datovaným dne 10. 10. 2019, zevně označeným jako „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“ (A-6). V podání je uvedeno, že dlužník podal dne 8. 10. 2019 návrh na povolení oddlužení a že „dlužník tímto bere svůj insolvenční návrh v celém rozsahu zpět“. Usnesením ze dne 21. 10. 2019, které nabylo právní moci dne 6. 11. 2019, Městský soud v Praze zastavil insolvenční řízení (dle § 129 odst. 1 a § 130 odst. 1 insolvenčního zákona) pro zpětvzetí insolvenčního návrhu.

[6] O insolvenčním návrhu dlužníka ze dne 20. 5. 2019, spojeném s návrhem na povolení oddlužení, došlém soudu dne 14. 10. 2019, rozhodl insolvenční soud usnesením ze dne 16. 10. 2019, které nabylo právní moci dnem zveřejnění v insolvenčním rejstříku (16. 10. 2019), tak, že se k němu nepřihlíží (podle § 97 odst. 5 insolvenčního zákona).

[7] O nedatovaném insolvenčním návrhu dlužníka, spojeném s návrhem na povolení oddlužení, došlém soudu dne 24. 10. 2019, rozhodl insolvenční soud usnesením ze dne 4. 11. 2019, které nabylo právní moci dne 20. 11. 2019, tak, že zastavil insolvenční řízení (dle § 83 odst. 1 a § 104 odst. 1 o. s. ř.) pro překážku věci zahájené.

28. Procesní úkony se liší od hmotněprávních úkonů především v tom, že právní účinky nevyvolávají samy o sobě, nýbrž až ve spojení s dalšími procesními úkony soudu či účastníků, jež jim v průběhu občanského soudního řízení předcházejí nebo po nich následují. Občanské soudní řízení (proces), jehož zvláštním druhem je i řízení insolvenční (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sen. zn. [29 NSČR 163/2016](#)), samo směřuje k odhalení vad vůle, k nimž došlo při soukromoprávních jednáních stran, a soudním rozhodnutím pak mají být odčiněny účinky vadných projevů vůle při soukromoprávních jednáních. Je proto pojmově vyloučeno, aby pro omyl, který se projevil neshodou mezi jeho vůlí a jejím projevem, účastník řízení napadl platnost svého procesního úkonu, jehož prostřednictvím se uskutečňuje vlastní cíl občanského soudního řízení. Každý procesní úkon je proto nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil, a tím, co jím projevit chtěl, nemá žádný vliv na procesní úkon a jeho účinnost. Srov. odstavec 53. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. st., důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2847/2011](#), uveřejněného pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč., a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [29 Odo 649/2001](#), uveřejněné pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč.

29. V poměrech této věci odvolací soud shledal důvody pro aplikaci ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona ve způsobu, jakým bylo ukončeno insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka u Městského soudu v Praze pod označenou spisovou značkou, máje za to, že v tamním řízení vzal dlužník zpět „svůj předchozí návrh na povolení oddlužení“. Předmětný procesní úkon (jak reprodukován výše v odstavci 27. pod bodem [5]) však (ač jej dlužník – byť zastoupen advokátem – zevně vadně označil jako „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“) svým obsahem nevyvolává (v intencích judikatury shrnuté v odstavci 28.) žádné pochybnosti o tom, že jím dlužník navenek projevil vůli vzít zpět „insolvenční návrh“ a nikoli (jen) „návrh na povolení oddlužení“. Ostatně, stejným způsobem (správně) vyhodnotil dispozitivní úkon dlužníka též Městský soud v Praze tím, že na jeho základě zastavil insolvenční řízení dle § 129 odst. 1 a § 130 odst. 1 insolvenčního zákona pro zpětvzetí insolvenčního návrhu (při zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení by důvod zastavit insolvenční řízení dán nebyl).

30. Jinak řečeno (shrnuto), procesní úkon, jímž dlužník v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal zpět svůj předchozí insolvenční návrh (na jehož základě insolvenční soud zastavil insolvenční řízení podle § 130 odst. 1 insolvenčního zákona), není zpětvzetím návrhu na povolení oddlužení; použití ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona je v takovém případě vyloučeno. To platí i tehdy, jestliže dlužník spojil s předchozím insolvenčním návrhem i návrh na povolení oddlužení.

31. Odvolací soud tedy tím, že na danou věc použil ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona, považuje zpětvzetí předchozího insolvenčního návrhu dlužníkem za zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, pochybil a dovolání je potud důvodné.

2) K použití § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona.

32. Napadené rozhodnutí obsahuje i druhý (samostatný) důvod zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, opírající se o ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona

(srov. odstavec 11. výše). Zbývá tudíž určit, zda na základě okolností popsaných v odstavci 27. výše lze důvodně předpokládat, že návrhem na povolení oddlužení je sledován nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona), případně zda tyto okolnosti dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

33. Ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, tak bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sen. zn. [29 NSČR 14/2009](#), uveřejněné pod číslem 14/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2012“)].

č. 12

34. Zásada poctivosti dlužníka v oddlužení a zodpovědného přístupu dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení je ústředním principem vévodícím způsobu řešení dlužníkovu úpadku oddlužením. Proto je otázka poctivosti dlužníkových záměrů a otázka, zda dlužník v insolvenčním řízení nekoná lehkomyšlně či nedbale, zkoumána nejen při povolení oddlužení, nýbrž i při posouzení zda má být oddlužení schváleno, nebo zda má být již schválené oddlužení zrušeno. Zásada „poctivosti“ dlužníka v oddlužení se prosadí bez ohledu na to, zda jde o oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty, respektive bez ohledu na to, zda věřitelé nebo insolvenční soud rozhodli o jiném způsobu oddlužení, než navrhoval dlužník (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. [29 NSČR 45/2010](#), uveřejněné pod číslem 86/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sen. zn. [29 NSČR 19/2017](#)).

35. Ve všech situacích, v nichž se insolvenční soud zabývá (má zabývat) tím, zda oddlužením je sledován nepoctivý záměr, vychází z okolností (skutečností), na jejichž základě lze závěr, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr, „důvodně předpokládat“. „Důvodným předpokladem“ není „jistota“ o tom, že dlužník oddlužením sleduje nepoctivý záměr. Nejde o to nepoctivý záměr dlužníku prokázat, nýbrž o to, že zjištěné (v řízení najevo vyšlé) okolnosti (skutečnosti) odůvodňují „předpoklad“, že dlužník takový (nepoctivý) záměr má (v rozhodné době měl) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2019, sen. zn. [29 NSČR 41/2017](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 6, ročník 2020, pod číslem 63].

36. Souhrnné hodnocení jednotlivých „nedbalostí“ dlužníka může založit (i ve spojení s dalším chováním dlužníka v průběhu insolvenčního řízení) „důvodný předpoklad“ insolvenčního soudu, že oddlužením je sledován nepoctivý „záměr“ (usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. [29 NSČR 41/2017](#)).

37. „*Modus operandi*“ (způsob opakovaného zahajování insolvenčního řízení dlužníkem) skutkově popsaný (shrnutý) v odstavci 27. vskutku dokládá lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Insolvenční návrh je sice podáním (návrhem), jímž se insolvenční řízení (teprve) zahajuje (§ 2 písm. c/ insolvenčního zákona), a to dnem, kdy dojde věcně příslušnému soudu (§ 97 odst. 1 část věty za středníkem), i se zřetelem k účinkům, jež následně vyvolává (srov. např. § 109 až § 111 insolvenčního zákona), však lze i prostřednictvím tohoto procesního úkonu posuzovat, jak dlužník plní

své povinnosti v insolvenčním řízení (zkoumat, zda insolvenční řízení je zahajováno projednatelným insolvenčním návrhem).

38. Nejvyšší soud při zohlednění závěrů plynoucích z [R 14/2012](#) (srov. odstavec 33. výše), tedy u vědomí, že každý případ bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení, nemá důvod formulovat pro poměry vadného insolvenčního návrhu dlužníka (spojeného s návrhem na povolení oddlužení) žádné univerzální závěry ve vztahu k aplikaci § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona. V poměrech dané věci však v tom, že dlužník podával vadné insolvenční návrhy (spojené s návrhem na povolení oddlužení) opakovaně (první až čtvrtý insolvenční návrh), že další (pátý) insolvenční návrh vzal obratem zpět a že šestý insolvenční návrh nebyl ani řádně podepsán (takže insolvenční soud k němu nepřihlížel), Nejvyšší soud spatřuje (shodně s odvolacím soudem) přinejmenším nedbalý přístup dlužníka co do způsobu, jakým zahajoval insolvenční řízení. Z usnesení, jimiž soudy odmítly první až čtvrtý insolvenční návrh dlužníka (i z těchto insolvenčních návrhů samotných), se přitom podává, že vady, pro něž byl odmítnut první insolvenční návrh se neliší od vad, jimiž trpěl druhý až čtvrtý insolvenční návrh. Souhrn těchto nedbalostí [jež samy o sobě jsou důvodem zamítnutí (osmého) návrhu na povolení oddlužení dle § 395 odst. 2 insolvenčního zákona] zakládá i „důvodný předpoklad“, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona). Skutečnost, že dlužník tímto způsobem konal (příslušné procesní úkony činil) prostřednictvím svého zvoleného zástupce s procesní plnou mocí (advokáta), není omluvou takové nedbalosti a jen posiluje pochybnosti o záměru sledovaném oněmi podáními.

39. Jestliže (jako v této věci) v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o návrhu dlužníka na povolení oddlužení, dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení (§ 395 odst. 2 insolvenčního zákona), nebo lze-li ve stejné době se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že návrhem na povolení oddlužení sleduje dlužník nepoctivý záměr, pak zákonný důsledek takového zjištění (zamítnutí návrhu na povolení oddlužení) nelze odvrátit poukazem na zdravotní stav dlužníka (nedbale, lehkomyšlně či nepoctivě se nesmí chovat ani nemocný dlužník) ani poukazem na probíhající pandemii koronaviru SARS-CoV-2 [chování dlužníka není (objektivně vzato) na této skutečnosti závislé]. V tom, že v důsledku zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (pro nedbalost, lehkomyšlnost či nepoctivý záměr dlužníka) je tam, kde to dovolují majetkové poměry dlužníka, řešen úpadek dlužníka konkursem (v jehož rámci může dojít též ke zpeněžení dlužníkovy obydli), Nejvyšší soud žádnou nemorálnost neshledává; jde naopak o naplňování účelu insolvenčního zákona (srov. k tomu ve vazbě na ochranu obydli při oddlužení např. též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sen. zn. [29 NSČR 42/2021](#)).

40. Napadené rozhodnutí je tudíž co do závěru, že byl důvod zamítnout návrh na povolení oddlužení podle § 395 odst. 2 insolvenčního zákona, potažmo podle § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, správné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

41. Nejvyšší soud nepřehlédl, že v průběhu dovolacího řízení insolvenční řízení skončilo usnesením ze dne 30. 4. 2021, které nabylo právní moci dne 18. 5. 2021, a jímž insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona. Tato skutečnost však neměla vliv na možnost rozhodnout o podaném dovolání věcně.